Orhan Kemal _ Cilt2 Hanımın Çiftliği
Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.
UYARI:

www.kitapsevenler.com

Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki
tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine
istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için, hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz.
Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir. Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacıgörme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek
ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum. Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyorum.Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.
Yaşar MUTLU

İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" : "ders
kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi
kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir
şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin
bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."

bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir.
Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.

Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
Tarayan Yaşar Mutlu

www.kitapsevenler.com
www.yasarmutlu.com
yasarmutlu@yasarmutlu.com
yasarmutlu@kitapsevenler.com
kitapsevenler@gmail.com
Orhan Kemal _ Cilt2 Hanımın Çiftliği

HANIMIN ÇİFTLİĞİ

Orhan Kemal _ Cilt1 Vukuat Var
Orhan Kemal _ Cilt2 Hanımın Çiftliği
ORHAN KEMAL
ISBN-97S-478-060-9
Hanımın Çiftliği, Orhan Kemal / 8. Basım, 1990 / Kapak, Erkal Yavi /JKapak Baskısı, özyılmaz Matbaası / iç Baskı, Afa Matbaası / Cilt, Tekin Ticaret / Kitabı Yayımlayan, Kemal Karatekin, Tekin Yayınevi, Ankara Cad. No: 43 - İst. Tel.:527 69 69-512 59 84
I
HANIMIN ÇİFTLİĞİ
ROMAN Sekizinci Basım
Istanbul

TEKİN YAYINEVİ

Tarayan Yaşar Mutlu
www.yasarmutlu.com
www.kitapsevenler.com
kitapsevenler@gmail.com
I.
Gülizar, çiftlik avlusundaki harman makinesine dayanmış, uzaklara, taa uzaklara bakıyordu: Şehir oradaydı. Kız oradan gelecekti. Şakası kalmamıştı işin. Gelecek, Muzaffer Beyle bir çatı altında yaşayacaktı... Bir çatı altında!.. , ¦ ¦ ,
Muzaffer Bey «Kızılbaş mıydı ki, yeğeninin karısına kötü gözle baksın?»
İçini çekti. Koca bıyığı, akları kanlı iri gözleri, geniş omuzlarıyla azgın bir boğaya benzeyen Muzaffer Beyin Kızılbaştan ne farkı vardı? Hele kız, anlatıldığı gibi tevatür güzelse... İsterse tevatür güzel olmasın, onun ne midesiz, eline eteğine ne pis olduğunu biliyordu. Hamamın aşırı sıcağında, banyo küvetinin içinde... İlle uzun yoldan geldiği sıralar. Gözleri bir tuhaf olur, kıllı kocaman elleriyle tuttuğu yeri sanki koparırdı.
Etinden bir titreme geçti.
Koparsındı, koparsındı varsın. Onun uğrunda katlanmayacağı şey yoktu. Tuttuğu yerini koparsın, vurup bir yanını kırsın, isterse öldürsün. Kanı helâldi ona. Yeter ki kendinden başkasına...
Bakmıyor muydu acaba?
Sık sık gittiği Ankara, ya da İstanbul'da, tırnakları boyalı, taşbebek gibi kadınlara bakmaz olur muydu? Bakar, yatardı ihtimal ama, gözü görmüyordu ya... Göz
mfiyjnce gönül katlanırdı. Burada, beton evin çatısı altında on^aTt--beşl«isTna^bakmasındı da, dışarlarda ne hali varsa görsündü.
Gözlerini uzaklardan, şehrin bulunduğu taa uzaklardan ayıramıyordu. Nasıl ayırırdı ki, şehirden gelecek kız, hem güzelmiş, hem de boylu poslu! Beton evin çatısı al-
ıiiiuu uıniKie aoıaşacaklardı bundan sonra. Muzaffer Beyin gözleri önünde... Muzaffer Bey bakmadan, kalbini bozmadan edebilir miydi? Ya kendinden bıkar da ona bc-karsa?..
İçini yeni bir sıkıntı kapladı.
Beyin ona bakmayacağı, kalbini bozmayacağını aklı kesmiyordu. Bakardı, sağlama bakardı, kaabilî yok. Hem bakar, hem kalbini bozar, hem de her bir şeyi yapmak isterdi!
Sol gözü de.seyirmeye başlamıştı. Denemişti kaç sefer, iyi gelmezdi sol gözünün seyirmesi. Aldırmıyordu. Şehirden yana bakıyor,'gözlerini ayırmamacasına bakıyordu.
Kız oradan gelecekti!
Belki de yolda, geliyordu şu sıra... Havaya baktı. Homurtuyla dolaşan, yağmur yüklü, mosmor bulutlar... Kızın gözü yaşlı olmalıydı. Muzaffer Bey, adamın gözünün yaşına bakmazdı. Şehir biçimi kısa, daracık fistanlarla önünde bıllık bıllık dolaşacak da, Muzaffer Bey, yeğeninin hatırını sayacak!
Anî bir kararla Seyyare Bacı'nın huğuna taraf yürüdü.

İnekleri sağan, yoğurt çalıp yayık döven, çapa vakti ırgatların aşını hazırlayan Seyyare Bacı, kerpiç huğunun kapısı önüne çömelmiş, karşı tarlayı sürmekte olan kırmızı John Deere'i seyrediyordu. Gülizar'ı görünce, gülümsedi. Kadının gene ne için geldiğini kestirmişti. Nitekim:
— Bu Ramazan eşeğinin kulağını sen de bük, dedi. Sabahtan beri bu kaçıncıydı? Cevap vermedi. Gülizar devam etti:
— Beyin huyu malûm. Eline, eteğine ne kadar pis olduğunu sen benden âlâ bilirsin. Avradını bırakıp şuraya buraya gitmesin!
— Bana göre hava hoş. Ben, Ramazan Efendiye acıyorum, mesele bu.
Geldiği gibi çekildi gitti.
Seyyare Bacı arkasından uzun uzun baktı. Beyi elin-
den kaçırmak istemeyişine fena tutuluyordu. Boy sanki nikâhlısıydı!
Gülizar, çiftlik avlusunu bir baştan bir başa geçmiş, büyük kapının önüne çıkmıştı bile. Ellerini beline dayadı, tekrar o tarafa, şehrin bulunduğu, kızın belki de gelmekte olduğu tarafa gözlerini dikti. O taraflarda gök mosmordu, şimşek çakıyordu. Ama ne mosmor göğün, ne çakan şimşeklerin, ne de önünde göz alabildiğine uzanan Çukurova düzündeki renk renk John Deere'lerle Cetrac ve ötekilerin farkındaydı. Hattâ seyiren sol gözünden başka, çınlayan sol kulağını bile duymadı. Çünkü Bey, Kızılbaş değildi ama, Kızılbaştan da kötüydü. Her yıl çapa, yahut pamuk toplama mevsiminde çiftliği dolduran sürüyle kadına; aptal, pis, pişikli demeyip azgın boğa gibi dalandı-ğını, eline geçirdiğini ahıra, kütlü ambarına nasıl sürüklediğini biliyordu. Bilinen şeydi. Çiftçibaşı Yasin Ağa küplere biner; «Tövbe estağfurullah, tövbe estağfurullah... Sen taksiratını affet Yarabbi! Nedir bu adamın azgınlığı...» derdi.
Yasin Ağanın anlattığına göre, Muzaffer Beyin bu huyu, babasına değil, çiftliğin asıl sahibi dedesine çekmiş. O da tıpkı Muzaffer Beye benzermiş. Boylu, poslu, koç bıyıklı, eline eteğine pis, ırz, namus tanımaz...
Şehirli kızın çekeceği vardı. Hoş, ne çekeceği olacak? Kendinin çektiğini ihtimal o da çekecekti, hem de seve seve. Sırtlarında taş taşımıyorlardı ya!
Sıkıntısı arttı.
Taş taşımıyorlardı sırtlarında elbette. Her kadının arayıp da bulamadığı, güçlü erkek. Çapa, yahut pamuk toplama ırgatlarının pişikli, kara kuru karıları bile ambara sürüklenmekten şikâyetçi değillerdi. Oysa, kadınlıktan uzak, Çingene maşası gibi şeylerdi... Ama onlar geçiciydi. Şehirden gelecek kız gibi kalıcı değil. Bu, kalıcıydı. Kazık kakacak, yerini rahat bulunca da, kovsa gitmeyecekti.
Yerini rahat bulacağına şüphe yoktu. Yemin, yiyeceğin sözü olmayacak, aslan gibi adamın koynuna girince de, başlayacaktı çiftliğin içinde çalıma. Evet, kocası olacak-
ti. olacaktı ama... «Bırak şu soytarıyı! Adam onu koca yerine mi kor? Bir tokatlık canı var. Yarın Bey onu şuraya buraya savar, avratnan yalnız kalır. Gitmem diyemez ki Ramazan. Ağzına mı düşmüş? Bey onu ayağının altına bir aldı mı...»
Ramazan gık bile diyemeden gidecek. Muzaffer Bey de... Kız hele konuşkan, cilveli, erkeği azdıran cinsten-se, tamam. Belki de hamamı Beye o hazırlardı. Bey istedikten sonra...
Ağlayacak hale geldi. Seyyare Bacı'nın yanını tekrar boyladı. Sinirli sinirli:
— Şehir biçimi, dar fistan giyilmez burda demeli o soykaya! Burası çiftlik. Namahrem dolu. Hem günah, hem de...
Seyyare Bacı gene cevap vermedi ama, «O aklı sen kendine ver,» diye geçirdi. «Şehir biçimi kısacık, dar fistan giyip, namahrem önünde dolanan, fink atan sensin!»
Gülizar devam etti:
— El haya minel'iyman! Namahrem önünde hayâsızca dolaşmak günah. Kancık it kuyruğunu sallamamalı. Sonra, Bey... Bey dediğin zâti çalmadan oynayan bir canavar. Daracık, kısacık giyip her yanını çıkardın mı, tamam. Yasin Ağanın da kulağını bükmeli. Ben büktüm, sen de bük. İyice pekiştirelim ki... Beş vakit namaz kılmaynan, oruç tutmaynan Müslümanlık olmaz. Bunun günahı vebali yalnız Beye değil, hepimize!
Ne yapsa nafile. İçindeki huzursuzluk artıyordu. Şi-pidik pabuçlarıyla avluyu gene boydan boya geçerken, aklına kız için hazırlanan oda geldi. Odanın bir penceresi avluya bakıyordu. Daha kötüsü, oda hamamlıkla karşı . karşıyaydı. Bey banyoya girip çıkarken görecekti. (
Çiftlik kapısına gitmekten caydı. Beton evin merdivenini düşünceli düşünceli çıktı. Banyonun kapısı önünde durdu. Kızın odasıyla karşı karşıyaydı gerçekten de. Adam banyoya girip çıkarken... Bu odanın hazırlanmasını hiç istememişti ama, dinletememişti. Bey ısrar etmişti. Niçin? Niçin olacak, besbelli, domuzluğundan!
Banyonun kapısını hırsla açtı. Yüksekteki daracık

pencerenin buzlu camından beyaz fayanslara bulanık bir aydınlık vuruyordu.
Elbette domuzluğundan! Kızı görmeden aklına takmıştı demek ki, ısrar etmişti.

İçeri girdi. Banyo duvarına sırtıyla dayandı.
Kızı görmeden... İt nefisli herif! Avrat olsun da ona, pişikli, çapaklı, aptal, inmeli olsun isterse. Banyoya girip çıkarken, hişt pist, hişt pist... Öteki de şehir kızı zaten, çalmadan oynayan cinsten. O ona, o ona denk... Derken iş pişer, «...bizim pabucumuz dama atılır. Banyoyu da o hazırlar. Beyin sırtını mırtını da o ovar...»
Gözleri daldı. Şehirden gelecek kızı, Beyin magazinlerinde gördüğü yarı çıplak kadınlara benzetiyordu. Daracık, kısacık fistan içinde her yanı belli... Banyoyu yakıyor. Bey bornozuyla geliyor. Kapıyı içerden sürgülüyor-lar. Beyin bornozunu sırtından alıyor. Bey de onun daracık fistanını çıkarıyor. Yüklü göğüs, incecik bel, kıvır kıvır saçlar... Tıpkı magazinlerde gördüğü kadınlar gibi.
Sonrasını düşünmek istemiyordu. Ağlamak geliyordu içinden. Kendini zor tutuyor, iri memeleri heyecanla kalkıp iniyordu.
Dışarı çıktı, kapıyı çarparak kapadı.
Gelmez olsun, Allah belâsını versindi!
Kız için hazırlanan odaya geçti. Pencere de tam avluya bakıyordu. Bey, hususisiyle gelip gittikçe görecek, gülecek, adamı baştan çıkarmak için...
Patiska perdeleri hızla indirip sıkı sıkı bastırdı.
Neye yarardı? Birazdan gelince ilk işi, belki de kaldırmak olacaktı perdeleri. «Kaldırma, hiç bir zaman kaldırma perdeleri, Beye görünme!» diyemezdi ki. Şehir kızıydı o. Kim bilir ne lâflar bilir, insanı nasıl bozardı? İyi ama, madem şehir kızıydı, burada, dört duvar arasında yaşayabilecek miydi bakalım? Hem, niye şehirden bir koca bulmamıştı kendine? Yoksa anlattıkları gibi güzel değil miydi? Güzel olsa, peşine şehirliler düşer, baştan çıkarır, evlenir kalırdı orada!
Heyecanlandı.
Değildi, mücerret güzel değildi ki şehri bırakıp geli-
yordu. Belki de çirkindi. Yahut kambur... Çirkin olmasa, kambur olmasa Ramazan gibi sıska, üfürsen uçacak bir soytarıya peki der miydi? Gözleri sevinçle parladı.
Herhalde, ufak tefek, kara kuru, çorabı düşük, şakıl-daklı biriydi!..
**
Motoru boyuna öksüren taksinin köşesine büzülmüştü Güllü. Ağlamıyordu artık. Yol boyunca uzanan, göz alabildiğine dümdüz tarlaları neşeli vınıltılarla sürüp duran renk renk traktörlere bakıyordu. Şoförün hemen sağında oturan Yasin Ağanın da sağındaki Zaloğlu'nun arada yarım sol yaparak göz ucuyla baktığının da farkındaydı. Ne bakıyordu sanki? Köçek mi vardı? Beğenilip beğe-nilmediğini anlamak mı istiyordu? Beğenmiyordu, beğenmiyordu işte. Hiç bir zaman da beğenmeyecekti. Neydi ki o. Bir tokatlık canı vardı. Ufürse uçacak, soytarı yapılı şey. Koca diyecekti ona ha? Allah yazdıysa bozsun. Bıyıklarını da kazımış. Şahken şahbaz olmuştu cenabet! Zaloğlu bir sigara yaktı.
Uçuyordu. İçi içine sığmıyor, taksinin daha, çok daha hızlı gitmesini istiyordu. Çiftliğe çabucak varsaydılar! Yasin Ağa: «Şer-i şerif üzere nikâh kıyılmadan kızın yanına yanaşmak yok ha Ramazan!» demişti. Demişti ama, ne haberi olacaktı onun?
Solunda, uyuklamakta olan Yasin Ağaya baktı: «Kız istedikten sonra senin ne haberin olur, zırto?» diye geçirdi. Kabak Hafız da: «Avrat istemeye görsün,» demişti, «bir tabur asker vız gelir!»
Yeni bir yarım sol. Kıza tekrar baktı. İstemese, peşine takılır da gelir miydi? Gelmezdi. Geliyordu işte. Demek istiyordu. İstiyordu da söz mü, tabiî istiyordu. Bir tabur asker vızgelirdi.
Güldüğünü göstermemek için başını dışarı çevirdi. Lâkin şu Kabak Hafız... Ne lâfları vardı ya! Bir şey değil, kızın güzelliğini ballandıra ballandıra anlatırken veresiye dinlemiş, inanmamıştı. Attığını mı sanmıştı? Her-'

halde. Sansın. Yarın o da, köylü de görecekti. (Hani bir yarım sol) Bu kız, bu güzel kız işte, geliyordu peşinden! Onu şöyle bir saracak, dudaklarını mudaklarını... Lâkin Kabak Hafız gene de iyi arkadaştı. Arada lâf çıkmasa, onu daha çok sevecekti. Sevecekti ama, durur durur küt diye bir lâf atar, canını sıkardı. En biri, şu bıyık meselesi. Bıyıklarını kendi kazımış, isteyerek kazımış gibi, gö-rüverince kahkahayı basmış: «Ulan,» demişti, «ulan Ramazan! Nedir o çehren öyle? Ot tutunmuş mak'adı Islama dönmüş be!»
İçini çekti.
Ah bıyıkları da olsaydı şimdi!
Rugan çizmeleri, ipek kuşağı, külot pantolonu, belinde bıçağı, tabancası, her şeyi tamamdı. Bir de bıyıkları olsaydı! Bıyıkları olsa, kız temelli vurulurdu. Ama söyleyecekti, «Dayımı kıramadım, kestim...» diyecekti. Lâkin dayısı da... Kim bilir nasıl bozacaktı piyasasını kızın yanında!
Güljzar'ı hatırladı. «Avradına mukayyet ol Ramazan!» demişti. Niye? Ne demek istemişti yani? Avradına ne için mukayyet olacaktı? Şu mesele mi? «...geç canım, dayım Kızılbaş mı? Bir dayı, yeğeninin avradına

kötü gözle bakar mı? Yeğen yahu, bacısının oğlu, ötesi var mı? Bir yeğen demek, evlât demek. İnsan evlâdının avradına...»
Evlâdının karısına sataşan birini hatırlamıştı. İçini çekti. Öz evlâdının karısına bile sataşanlar vardı demek? Ama Kabak Hafız: «Dayın pireyi sekitmez, doğru ama,» demişti, «yeğeninin avradına da sataşacak kadar adi değildir!»
Ferahladı. Dayısının sağı solu olmadığını gayet iyi bilmekle beraber. Kabak Hafız'a hak vermeyi uygun buluyordu. Sonra, nikâhı altına girecekti kız. Nikâhta keramet olduğunu söyleyen ecdat yalancı mıydı?
Yeni bir yarım sol daha. Göz göze geldiler kızla. Kızın yüzü kötü kötü asıldı birden. Gene de:
— Rahatın iyi mi? diye sordu.
— Sana ne?
.Şaşaladı. Gilve mi yapıyordu, sahiden mi? Güveydi
11
herhalde, yeni gelin cilvesi. Bu kadarını yapacaktı elbette, Kabak Hafız, «Gelinin cilvesi makbuldür.» demişti. Avradın cilvelisi rastlamıştı demek kendine?
Allah'a şükretti.
Sigarasının izmaritini bir fiskeyle dışarı fırlatırken, aklına başka bir şey geldi: Kız, ağasının hapse girdiğine . mi üzülüyordu yoksa? Tamam. Ona üzülüyordu fukara. Haklıydı. Kız kısmı yangıcak olurdu ne de olsa. Kendi yüzünden, kendi namusu yüzünden hapislere girmişti oğlan...
Tekrar döndü:
— Onun rahatı bende yok. Sen onu hiç merak etme! Kız sertçe sordu:
— O kim?
— Ağan, Hamza!

— Allah belâsını versin itin!
— Allah belâsını mı versin?
— Dön önüne be, soytarı!
Döndü. Soytarı mı? Yan gözle şoföre baktı, bıyık altından gülüyordu, «...rezil oldum. Anam avradım olsun rezil oldum. Tuu... Soytarı dedi be! Soytarı. Ben soytarı mıyım? Yarın şoför surda burda gevezelik eder, yayılır. Vay Allahsızın kızı.., Soytarı dedi. Sahiden mi, şakadan mı? Belki de yeni gelin cilvesi. Lâkin, tatsız kaçtı...»
Taksi bir hendeği hızla geçerek sarsıldı.
Yasin Ağa uyandı.
Şoför lâf olsun diye:
— Şu traktörlerin güzelliğine bak emmi! dedi. Mübarekler toprağı peynir gibi doğruyor!
Yasin Ağanın dertleri depreşti:
— Töbe de!
Şoför hayretle baktı:
— Niye?
— Gâvur icadına mübarek denir mi?
Şoför yeni bir çukuru yavaşlayarak geçtikten sonra, cevapladı:
— Söz temsili. Lâkin makine gibi var mı? Tekmil topraklarımızın makinelerle sürülüp, makinelerle ekilip,
12
mahsulün makinelerle toplanacağını düşünüyorum da...
— Mal seninmiş gibi seviniyorsun, ha?
— Benim olmasın. Memleketimizin şerefi yükselir yai Geçen gün biri gazetede okuyordu, bilmem hangi düvelin esaslı kodamanlarından bilmem kim, Türkiye demiş, yakında küçük Amerika olacak!
Bunu Zaloğlu da işitmişti.
— Doğru, dedi. Bir Amerikalı demiş!
Şoför memnun, Zaloğlu'na pırıl pırıl gözlerle baktı. Sonra direksiyon simidine âdeta sjarıldı- ^..y. ı\ -^
— Küçük Amerika!-Ne~şe"feî V$'İnsan k
y deta sjarıldı ^..y. ı\ ^
— Küçük Amerika!-Ne~şe"feî V$'İnsanın koltuklan kabarıyor. BerTRenaTnefsime böyleyim. İsterse meteliğim olmasın cebimde. Yeter ki memleketimiz yükselsin. Biz dünyada pehlivanlıkta birinciyiz meselâ... Ne diye futbolcuları gönderirler de... Sonra makine. Makine gibi var mı? Bu yolu dedelerimiz dört-beş günde zor alırlarmış. Şimdi ya?
Yasin Ağa 1927'deki Fordson merakını hatırladı. Ama ona bunu izah edemezdi ki. Bu yaştakilerin akılları tepelerinden bir karış yukarda olurdu.

— ...üç kişiyle idare edilen harman makineleri gelecekmiş! Uç kişiyle! Ne kolaylık ya. Eskiden Konkasor patozları neydi? Bir alâmet. Kırk kişi, kırk beş kişi...
Zaloğlu:
— Hem üç kişiyle idare edilen harman makineleri, dedi, hem de çiğidi tarlaya eken, çapasını yapan, kütlü-yü toplayan makineler! Dayım diyor ki: «Bu makineler bizi ırgat tahakkümünden kurtaracak,» diyor. Doğru. Her yıl ırgatlara avuç dolusu para veriliyor. Yazık, günah değil mi? Yiyip içtikleri de caba. Ciğerleri, yediklerine değmez şerefsizim!
Yasin Ağa artık dayanamadı:
— Cenâbıallah'ın özene bezene yarattığı insanları hor görme Ramazan! Onlar da senin benim gibi insan. Onlar da Allah'ın kulu!
— Amaaan bre Yasin emmi sen de...
— Amanı zamanı yok. zulmün binası olmaz. Zulüm ile âbâd olan, encamı berbat olur. Ne oldum deme, ne
13
olacam del Senin bir deden vardı, rahmetlik. Irgatlar karavanalara'hücum etmez mi, dedendeki keyfi görmeliydin. Şükür Rabbime, şükür ki, fakir fukarasını doyurmak vazifesini bana vermiş, derdi. Sizse ırgadı burunluyor, gâvurun makinesine rağbet ediyorsunuz!
Yol üstündeki tarlanın kenarını sürmekte olan lâstik tekerlekli, yeşil bir John Deere'in yanından geçiyorlardı. Görmemek için başını nefretle çevirdi.
Gök, gittikçe yaklaşarak gürlüyordu. Tam tepelerinde kuvvetle şimşek çaktı. Yağmur işareti vşren soğuk bir rüzgâr yalayıp geçti.
Köy görünüyordu artık. Zaloğlu bilek saatine baktı. Şoför de anlamıştı yağmurun ineceğini. Gaza bastı. Araba çevik bir yekinmekle hızlandı.
Hava kararıyor, simsiyah yağmur bulutları sarktıkça sarkıyordu. Arada şimşek çakınca ortalık bir an kuvvetle aydınlanıyor, arkasından patiska cayırtısıyla gök gürlüyordu.
Yağmur boşanırken, köyü yıldırım gibi geçtiler. Kah-vedekiler, Muzaffer Bey çiftliğine doğru uçan taksinin arkasından hayretle bakıyorlardı. Çukurova'nın zengin köylerinden biri, taksi görülmemiş şey değildi ama, bu kadar hızla geçmesi, kahvenin önünde durmaması tuhaflarına gitmişti.
Taksi, sicim gibi yağmurun altında çiftlikten içeri girdi. Yasin Ağanın yatıp kalktığı, üzeri sağ örtülü kerpiç huğun önünde durdu. Gülizar, beton evin yağmur tutmayan merdiveninde heyecanla dikiliyordu: Kız güzel miydi acaba?
Taksiden peşin Zaloğlu atladı. İnen iri taneli yağmura aldırış etmeden, rugan çizmeleriyle taksinin öbür tarafına, Güllü'nün bulunduğu tarafa koştu. Kapıyı açtı. Bohçayı almak istedi. Kız vermedi. Koltuğunun altında, indi. Yağmuru koşarak geçti, Gülizar'ın yanında durdu. Gülizar nefes nefeseydi. Elinden tuttu:
— Gel bacım. gel... Hoş geldin!
— Hoş bulduk.
Bohçayı aldı. Alacakaranlıkta yüzünü pek farkedeme-
14
misti ama, ilk tesir, güzel olduğu kanaatini vermişti.
Merdiveni yanyana çıktılar, sofayı geçtiler.
Güllü, odasını hiç de yadırgamadı. Islak başörtüsünü filân çıkartmayı akletmeden, Gülizar'ın sıkı sıkı bastırdığı perdeleri açtı, kıvırdı, çiviye taktı.
Gülizar bohçayı sedire bırakmış, merakla bakıyordu. Boylu, poslu, enine boyuna, kanlı canlıydı. Eskiden beri alışkın gibi, yadırgılık ettiği de yoktu. Perdeleri açıver-mişti.
— Gülizar, lâmbayı yak! Döndü: Ramazan. Tepesi attı:
— Emredersin beyefendi!
Ağlayacak kadar hırslı, gitti, masanın üzerindeki gaz lâmbasını yaktı.
— Başka bir emriniz var mı? Odadan nefretle çıktı.
Zaloğlu fena bozulmuştu. Ne diyeceğini şaşırmış, Gül-lü'ye bakıyordu. Güllü farkında bile değildi. Islak başörtüsünü sedirin üzerine atmıştı. Sırtını Zaloğlu'na dönerek, ¦pencerenin önüne yanladı. Hâlâ sicim gibi yağmurun indiği çiftlik avlusuna sıkıntıyla bakmaya başladı. Alacakaranlıkta büyük ağaçlar, harman makinesi, boy boy kö-ten,° pulluklar, biçerdöğer, biçerbağlarlar uslu uslu yatıyor, arada çakan şimşek, makinelerin demir kısımlarını aydınlatıyordu.
Zaloğlu yaklaştı. Bir şeyler söylemeli, bir hoş geldin demeliydi herhalde. Demeli miydi acaba? Çekiniyordu, terslenmekten çekiniyordu.
Yutkundu.
Peki ama, ne olacaktı? Bu terslemelerin bir sonu gelmeyecek miydi? Terslese de, terslemese de kendine gelmişti. İstese de, istemese de karısı olacak, koynuna girecekti.

Koynuna girecekti ha?
Her tarafı yanmaya başladı. Koynuna girecekti, elbette. Sıkı sıkı saracak, dudaklarını dudaklarına yapıştıracaktı. Korkup çekinecek de bir şey yoktu. Bir başlangıç, bir konuşma kapısı açmalıydı.
15
uanını aışına takarak sordu:
— Üstünüz yaş mı?
Güllü yeni farkına varmıştı. Döndü: O! Yüzü nefretle buruştu:
— Senden sorulmaz üstümün yaşlığı kuruluğu! Avluyu seyre devam etti.
Zaloğlu'nun tepesinden kızgın sular dökülmüştü sanki. Ne diye, ne diye lâf atmıştı? Yeni gelin cilvesi de olsa, tadı yoktu. Bir şey değil, bu böyle giderse, karıya görünemeyecek, kendini saydırmaya fırsat bulamayacaktı. Kızın tekrar azarlamasından çekinerek, odadan usul-lacık çıktı, mutfağa geldi. Kalbi kötü kötü çarpıyordu. Görünmeliydi, ne yapıp yapıp görünmeli, yuları teslim etmemeliydi.
Mutfak kapısında durdu. Gülizar karanlıkta bir şeyler yapıyordu. Onu da kızdırmıştı. Hiç bir şey olmamış, Güli-zar'ı kızdırmamış gibi davranmak için, her zamanki teklifsizlikle:
— Gülizar be... dedi.
Sinirli kadın onu hissetmişti ama, aldırmadı, duyma-mazlıktan geldi.
Zaloğlu içeri girdi.
— Gülizar!
Kadın sertçe döndü:
— Ne var?
x — Bir çay kaynatsan da bizimkine götürsek... Gülizar taştı:
— Bana bak Ramazan! Avradının yanında bana fiyaka yapıp durma. Sonra karışmam!
Sersemledi:
— Fiyaka mı? Ne fiyakası?
— Eişşek değilim ben, benim kumandana ihtiyacım yok. Sen söylemesen de yapacağımı bilirim ben!
Sırtını okşamak istedi.
— Sen aslansın!
— Aslan maslan değilim ben, çek elini! Aslan senin ıvradın. Çek elini!
— Aramızdan kara kedi mi geçti yoksa?
16
— Ha?
— Kara kedi mi geçti, beyaz kedi mi bilmem. Çek elini! Çek elini diyorum, karışmam ha!.. Cinlerim tepeme toplanmış zâti...
— Peki, nölacak? Kaçtan aşağı olmaz?
— Git hadi git, avradın yalnız. Yanına git!
— Ya!
. — Yoğurt!
— Demek böyle?
Yasin Ağanın çağıran sesini duyunca fırladı. Yasin Ağa ücretini verip taksiyi savmıştı. Merdivende bekliyordu. Zaloğlu'nu görünce:
— Kavlimiz böyle değildi. Ramazan! dedi. Anlamamazlıktan geldi:
— Ne gibi emmi?
— Şer-i şerif üzre nikâh kıyılmadan kıza yaklaşmak yok, demedim miydi? Sen de peki emmi demedin miydi?
— Kızın yanında değildim vallaha...
— Şeriat harici iş istemem!
— Vallaha yanında değildim kızın emmi!
— Kızılbaşlığı sevmediğimi bilirsin. Git benim odaya. Nikâh kıyılmadan yukarı çıkma bir daha, hadi!
Merdiveni kös kös indi.
Yasin Ağa yukarı çıktı. Gülizar'ın yanına geldi. Gaz ocağının mavi alevi alacakaranlıkta titriyordu. Gülizar pencerenin kenarına efkârlı efkârlı dayanmış, dışarıya bakıyordu. Yasin Ağanın içeri girdiğini sezdiği halde, aldırış etmedi.
— Çay mı kaynatıyorsun? Gevap vermedi.
— Bu serseriye mukayyet ol. Kızın yanına sokma! Sinirli sinirli döndü:
— Bana bak. Avradının yanında bana cart curt başladı, tenbih et. Kahpe dölüyüm, bozarım fiyakasını!
Demek bir şeyler geçmişti? Merakla sordu:
— Ne var? Bir şey mi geçti?
— Kıza fiyaka sökecek diye. bana cart curt ediyor.

uiimuyıı, vunuıı uyun Komaz çiKorırım başınıza. Ben bu candan vazgeçmişim zâti. Allah'tan başka kimseden korkum yok benim!
Yasin Ağa içini çekti. Bütün bunların böyle olacağını bilip duruyordu ama. başka türlüsüne de imkân var mıydı? En iyisi, yarından tezi yok, paçaları sıvayıp nikâh işine girişmeliydi. Hazır imam efendi de elinin altında sayılırdı. Yoksa, dırıltı zırıltı başlayacak, ağzının tadı kaçacaktı. Bey geldikten sonra da ne halleri varsa görürlerdi. Kız çiftliğe gelmişti ya, üst yanı ne de olsa kolaydı...
— Düzelir, dedi, her şey düzelir. Sıkma canını...
— Düzelsin düzelmesin. Ben ne Ramazan'ın, ne de avradının hizmetçisi değilim. Benim de bir efendim var. o da bey. Üst yanı vız gelir tırıs gider!..
Yasin Ağa güldü:
— Ben? Ben ya kız?
— Hadi bir de sen diyelim... Geri kalanı? Yasin Ağa memnun, tatlıya bağlamak istedi:
— Sıkma canını dedim ya. Her şey düzelir, haline suyuna girer. Allah gaffur ve rahimdir!
Çıkacaktı. Gülizar kolundan tuttu:
— Sıkı sıkı tembih et bu kıza. Aptes alıp namaz kıl-maynan, oruç tutmaynan Müslümanlık olmaz. Burayı şehir yeri belleyip daracık fistanlar giymesin. Yarın Bey gelirse, cakıyon ya? Karışmam sonra. Boynuzları takarsın vallaha!
Yasin Ağanın dertleri depreşti. Biliyordu, her şeyi biliyordu. Bir öleceğini bilmezdi. Elinde büyüyen azgın Mu-zaffer'i bilmez olur muydu? Boylu, poslu, alımlı çalımlı bir kızla aynı çatı altında yaşayacak da... Aksi gibi, tam da istediği gibi, etli, canlı, bıngıl bıngıl... Ama kim bilir, belki de yeğeni, kendinin bir parçası diye düşünür, hatır sayardı. Sanmıyordu, sanmıyordu. Bir öleceğini bilmezdi o. İt nefisli Muzaffer'i ovucunun içi gibi bilirdi.
İçini çekti.
Gülizar cevap bekliyordu. Alamayınca, sordu:
— Doğru değil mi?
18

— Vallaha bülâha boynuzları takarsın bu yaştan sonra!..
Takmıyor muydu? Sanki takmamış mıydı? Uzağa gitmeye ne hacet. Gülizar! Gülizar'ın yüzünden takmamış mıydı boynuzları? Çapa, pamuk toplama mevsiminde, yahut çiftliğe otomobillerle gelen allı, morlu, yeşilli, sarılı avratlar taktırmamışlar mıydı?
Seyyare Bacı yanlarına şüpheyle sokulunca, kestiler. Yasin Ağa onları bırakıp çıktı. Kadın, merakla sordu:
— Hani kız?
Gülizar çenesiyle işaret etti:
— Odada.
— Güzel mi?
— Ne bileyim ben? Git bak!

Güzeldi, herhalde güzeldi ki Gülizar şöyle böyle dememişti.
Gizlemeye çalıştığı bir memnunlukla, Gülizar'ın alacakaranlıkta pek de belli olmayan yüzüne baktı. Demek kız güzeldi? Demek Gülizar fitili almıştı? Eh, Allah'tı bu. Kendine kalacak değildi ya,koskoca bey. El mi yaman,
mi yamaogy?
Ayaklarının uçlarına basarak, kızın, odasına gitti, kapının hafif aralığından içeri baktı: Ooo... Allah için. Etli, canlı bir şeydi. Sedire yan gelmiş dışarıya bakıyor, yüzü görünmüyordu. Herhalde güzeldi. Güzel olmasa fitili alır mıydı karı hiç?
Mutfağa döndü. Gülizar heyecanla sordu:
— Güzel mi?
Arayı açmaya niyeti yoktu:
— Etli, butlu bir şey ama... Kimbilir?
— Yüzünü görmedin mi?
— Göremedim, pencereden dışarı bakıyordu. Sen gördün mü?
— Gördüm.
— Nasıl? Güzel mi? Omuz silkti:
— Güzelliği batsın. Ne bileyim ben? Sen onu bunu

19
Ull Ul\ ut|, i uoıı nyvjy i }st?i rv
tirdim. Sonra karışmam, boynuzları takarız vallaha! Sanki takmıyorlar mıydı?..
— O Ramazan olacak ite de bir kızdım ki...
— Niye?
— Avradının yanında bana fiyaka satmak istedi. Ama. verdim ağzının payını. Yasin Ağaya da verdim cayırtıyı... Ben onların hizmetçisi değilim dedim. Benim amirim Bey dedim!,
Seyyare Bacı, kızın yüzünü pek merak ediyordu Kıza hem bir hoş geldin deyip halini satırını sormak, hem de yüzünü yakından görüp meraktan kurtulmak için, odasına gitti. İçeri girdi. Kız döndü, şöyle bir baktı. Aldırmadı. Çok onurlu görünüyordu.
— Sefa geldin, dedi. Bakmadan:
— Sefa bulduk, cevabını verdi.
Yüzünü görmüştü. Güzeldi, adamakıllı güzeldi hem de. Gülizar'ın kıskandığı kadar vardı. Hâlâ umursamadan, sırtını dönmekte devam etmeyip de sedirden atlasa, buyur etse, yer gösterip adam gibi konuşsa, Seyyare Bacı onu hem sevecek, Gülizar'a karşı yürek soğutacaktı. Lâkin öylesi değildi. Kibirli bir şeydi, belli. Kibirli de. çiftlik sahibine gelin gelmemişti ya! Yeğenine, Ramazan serserisine, gelmişti. Kendini ne sanıyordu? Ramazan'ın bu çiftlikte esamisi mi okunurdu?
Mutfağa hırsla döndü:
— Amma da zambırlı azametli ha! dedi. Kendini çiftlik sahibinin avradı mı belliyor?
Gülizar can sıkıntısının içinden çıkıverdi:
— Niye? Ne var?
— Ne olacak, terbiyesizin biri. İnsan gibi yanına vardım, hal hatır sordum da, dönüp yüzüme bile bakmadı!
Gülizar'ın etekleri zil çalmaya başlamıştı.
— Bak sen terbiyesize... Demek bakmadı yüzüne
— Bakmadı anam. Beni adam yerine koymadı her-hal...
20
— Kurban olsun. Senin adamlığın sana yeter de, artar da...
— Sana bir şey deyim mi Gülizar: Bu kız, ağzımızın tadırı' kaçıracak gibi geliyor bana. Neden dersen, çok onurlu, kibirli, zambırlı bir şey!
— Bana göre hava hoş. Bir lâf söylerse, cevabını beş alır. Ben burada yalnız beyin hizmetçisiyim. Vursun öldürsün, kanım helâl. Ondan başka hiç kimseye müda-ram yok!
— Benim de bacım. Kafam kızarsa, uğramayıverjrim buralara. İşim gücüm ineklerle, yayıklarla benim. Burayla hiç bir ilişiğim yok...
— Ben asıl neden korkuyorum biliyor musun Seyyare Bacı?
Biliyordu. Asıl neden Korktuğunu gayet iyi biliyordu, söylemeye hacet yok!
İki kadın anlayışlı anlayışlı bakıştılar. Seyyare Bacı:
— Etli butlu da soyka, dedi.
— Eti de batsın, butu da!
— Doğru amma...
— Amması mamması yok. Hele öyle bir şey olsun... Ben onun uğruna hamtıraş erimi teptim!
Gözleri doldu.
— ...doğru, nikâhlısı değilim amma... Vicdanı olan bir insan...
Ürktü. Muzaffer Beyle vicdanın ilgisi var mıydı? Gözleri dalmıştı. Ramazan'ı tokatlayışı, ırgatları tekmeyle çiftlikten kovuşu, tarlalarına nasılsa girmiş fakir bir kadının ineğini beton evden çekip çifteyle vuruşu, gözüne kestirdiği avradı, erinin yanında çekip sürükleyişi. Kabak Ha-fız'ı çiftlikten kurşun yemiş domuz gibi kaçırışı...
Seyyare Bacı:
— Çok içinden pazarlıklı gibi geldi bana, dedi.
İki kadın o tarafa baktılar. Odasının hafifçe aralık kapısından görünüyordu. Sedirde, pencereden dışarıya bakıyordu hâlâ.
— Kara kara düşünüyor!
21
— Düşünüyor.
— Ne düşünüyor acep?
Kemal'i düşünüyordu. O gece. nasıl da şahin gibi yetişip gelmişti!
Unutamıyordu o geceyi... Babası, kardeşi, bir de berber Reşit... Direğe nasıl da bağlamışlar, kayışla nasıl da acımadan dövmüşlerdi! Hele kardeşi. Onu hiç bir zaman unutamayacaktı. Nefret ediyordu ondan.

Ölüm haberini alsa yüreği soğuyacaktı. Babasından bile ileri gitmişti rezil! Gitmişti ama, sonra? Kemal kapıyı omuzlayıp içeri dalınca, ödleri kopmuş, kireç kesilmişlerdi. Üç kişiydiler güya, üç koca erkek. O? Tek başınaydı. Sarhoştu da galiba. Gözleri yuvalarından nasıl fırlamış, yanakları nasıl al al olmuştu! Üç erkeğe, üç soğan erkeğine birer
yumruk,..
İçini çekti, yaşaran gözlerini elinin tersiyle sildi.
Kemal ölmemeliydi, ölmemeliydi ki... Ölmeseydi ne işi vardı burada? Evde olurdu şimdi. Annesinin yanında.
Annesi!..
Zavallı annesi... Ne yapıyordu şimdi acaba? Ağlıyor muydu? Zorla gönderilen kızı için ağlıyor, kocasına beddua mı ediyordu?
Annesinin sarılık geçirmiş ince yüzünü hayalledi.
Şimdi yanında olsa, başını annesinin dizine koyar, annesi de saçlarını okşayarak onu teselli ederdi. Öyle arıyordu ki onu. Hiç bir zaman bu kadar aramamış, bu kadar sevdiğini sanmamıştı. Buraya onun yüzünden gelmişti bir parça da. O olmasa, berber Resifin kışkırtmasıyla babası annesini dövmese gelmezdi. Etini lokma lokma etseler gene gelmezdi. Annesinin dövülmek, hırpalanmaktan kurtulması için peki demişti. Peki de dememiş, bohçasını alıp önlerine düşmüştü. Annesi, zavallı annesi... Kemal'le evlenmesine razıydı. Kızının memnun, mesut olması bahasına her şeye razı olurdu.
Ya, Kemal ölmese de evlenselerdi? Çok değil, iki, üç sene sonra askerden döner, belki de ustabaşı olurdu fabrikaya. O ustabaşı olurdu, kendisi de ustabaşının hanımı!
22
Serap Hanım!
Bayramlarda yalnız fabrika sahibiyle müdürüne giderler, geriye kalan bütün fabrika insanları, işçiler, kapıcılar, kontroller, küçük ustalar filân, karıları çocuklarıyla kendilerine gelirlerdi bayramlaşmaya. Güllü'ye: «Hanımefendi,» derlerdi, «Hanımefendi, beyinize lütfen söyleseniz de...»
Hemen, «Peki,» demezdi. Dememesi lâzımdı, âdet böyleydi herhalde. Böyleydi, çünkü ustabaşının karısı Serap Hanım da hemencecik peki demezdi ki!..
Evinin radyosu, elektriği, karyolası, aynalı dolabı olacak, herkes ona imrenecekti. (Kaşları çatıldı) Imrenecek-ti, evet! Arkasından atıp tutsalar bile, yüzüne karşı yaltaklanacaklar, «Hamfendi, hamfendi...»
İsmini Serap'a çevirtmeyi çok isterdi. Öyle seviyordu ki bu ismi! Sonra, tıpkı tıpkısına Serap Hanım gibi giyinirdi. Tül eldivenler, şapka, tayyör, yüksek ökçeli iskarpinler... Saçlarını da onun gibi, bigudilerle toplardı.
Yüreğinden kurşun sızısı geçti.
Her şey bitmişti artık. Kemal kara topraklara girmiş, ustabaşı, ustabaşı hanımı olmak hayallerini de birlikte götürmüştü...
Döndü: Küçük bir tepsi içinde bir bardak çay konuluyordu önüne.
— Zahmet ettiniz, dedi.
Gülizar pek de dostça olmayan tarzda:
— Ne zahmet olacak... cevabını verdi. Hava soğu-du...
— Soğuk mu? Bilmem.
— Yazın çok sıcak olur buralar. Dayanabilecek misin bakalım?
— Ben mi? Hanım evlâdı değilim ben. Sen beni fabrikada görmeliydin. Ama tabiî köy yeri daha sıcaktır!
Gülizar gülümsedi:
— Ramazan Efendi seni burda komaz! Güllü'nün kaşları çatıldı:
— Ramazan Efendi kim?
— Kim mi? Bilmiyor musun?
— Yoo...
23
— Adam nişanlısını bilmez mi? Güllü dudak büktü:
— Nişanlı. Öyle soytarılara nişanlı mı derim ben? Gülizar kulaklarına inanamıyordu, hayretler içindeydi.
Sedirin kenarına ilişti:
— Geçinmeye gönlün yok galiba?
— Yok tabiî. Koca mı der insan ona be? Onu bir
tokatta yıkarım!
Hiç güleceği yokken bir kahkaha attı Gülizar.
— Sen olsan, atın yerine eşşeği bağlar mısın? dedi
Güllü.
— Bağlamam bacım!

Kızı sevmeye başlamıştı. Harbiciydi, dosdoğru konuşuyordu. Kendi de bağlamazdı atın yerine eşşeği doğrucası.
— Genç görüneyim, güzel görüneyim diye mi ne, bıyıklarını da kazımış... Şahidi şahbaz olmuş matah!
— Bıyıklarını kendi isteyerek kazımadı.

— Ya?
— Dayısı kazıttı.
— Niye?
— Dayısı pek gıcık alır. Bıyıklarını onunkiler gibi uzatıp ona benzemek istemesine pek kızıyor. Öyle korkar ki dayısından. Allah'tan korkmaz ondan korktuğunu!
— Ne diye korkuyor?
— Dayı eline bakıyor da ondan. Bu çiftlik, tarlalar, her şey dayısının. Dayısı yarın kapı dışarı etse, acından ölür!
Aklından, tekme yemiş köpek zavallılığıyla Zaloğlu geçti. Böyle âciz, böyle zavallı, dayı eline bakan, soytarı yapılı birine gelin gelmişti ha! Demek herkes böyle biliyordu?
— Haline bakmadan ne diye evlenmeye kalkıyor öyleyse?
Gülizar birden falsosunu idrak ederek, döngeri etmek istedi. Kızı ne diye soğutacaktı? Ramazan'ı küçültmekle ne geçecekti eline? Bırakıp gidecek değildi ya.
— Canım, dayısının bir şey dediği yok. Hem de ko-

lundan tutup atmadı ya. Söz temsili... Yoksa, akrabanın kötüsü mü olur? Yeğeni. Dayılığını yapacak tabiî...
— Dayısı da kendi gibi mi? Gülizar gene boş bulundu:
— Yok canım. Dayısı gibi erkek mi var? Dağlar gibi. Buna ne bakıyorsun. Kapma mıdır, nedir... Kurban olsun dayısına! Kendi yok. Allahı var, kapılardan sığmaz...
Güllü'nün gözleri daldı. Onun Kemal'i de kapılardan sığmazdı. Dağ gibiydi. İçini çekti. Güllü devam etti:
— Çakal bu, çölfe!
O sırada Zaloğlu, Yasin Ağanın odasında, karyolaya yanlamış, elinde ayna, bıyıksız yüzüne bakıyor, «...ulan tam da çakala döndük!» diye düşünüyordu.
Bıyıkları olsa, daha heybetli görünürdü. Dayısı ne diye kestirmişti sanki? Onunkine benziyor diye mi? Benziyorsa, Allah'ın işiydi. Kendi yaratmamıştı ya kendini! Hem ne çıkardı? Dayısı değil miydi? Keşke her bakımdan dayısına benzese, onun gibi iriyarı, onun gibi heybetli olsa!
İçini çekti.
Onun gibi heybetli olsa... O zaman hiç kimse karşısında duramaz. İstediği karıyı çeker alabilirdi. Seve seve gelirlerdi zaten.
Niçin dayısı gibi değildi? Kız halaya, oğlan dayıya çeker derlerdi. Hani? Niye çekmemişti? Dayısı gibi olsaydı, ne Güllü, ne Yasin Ağa, ne Gülizar azarlayamazlardı. Şimdi her önüne gelen tersleyiveriyordu. Sonra dayısı. Dayısı haydi neyse. Kız? Kız da neyse. Gülizar'la Yasin Ağaya ne oluyordu?
Aynayı karyolaya atıp kalktı. Elleri arkasında, köşeden köşeye gidip gelmeye başladı.
«Kel tavuğa döndük,» diye geçirdi. «Önüne gelen gagalıyor. Bizi töbe piyasaya alan yok. Bu gidişle avradın elinde oyuncak olacağız!»

Bir sigara yaktı, sinirli sinirli çekti.
«...yarın dayım da gelir. Onun hele hiç ağzının pervazı yok. Avradın önünde başlar cart curta. Avrat ne der?..»
Koca bıyığı, kalın kaşları, iri gövdesiyle dayısı içine adamakıllı çökmüştü. Sövüp saymaktan başka, tokatlardı da. Biliyordu ne yobaz olduğunu. Validen, paşadan, mebustan çekinmeyen adam, Güllü'den mi çekinip utanacaktı?
Sigarasından üst üste duman aldı, tavana üfledi.
Lâkin ne olursa olsun, eninde de sonunda da koynuna alacaktı kızı. Gülümsedi. Almadan önce teker teker soyacak, çıplatacaktı.
Gaz lâmbasının önünde durdu. Gözlerini aleve dikti.
Çıplatacaktı, evet. Odada, kısılı lâmbanın sarı sarı aydınlattığı odada, yapayalnız kalacaklardı.
Titredi.
Onu şöyle bir toparlayıp, kurt kapanına alacak, ha-bibini şaşırtacaktı!..
Daldı.

Çırılçıplak Güllü'yü bembeyaz çarşafların üzerinde, •diri memeleri, dolgun kalçalarıyla iri bir balık gibi hayalledi. Gözlerini yumdu. Beyaz çarşaflar, çıplak Güllü daha canlandı. Tekrar tekrar titredi. Yatağa usul usul yaklaşıyor. Tam diz çökerken, Kabak Hafız!..
Gözlerini açtı.
«Gerdek gecesinin usulü erkânı var,» demişti. «Kızın üstüne canavar gibi atılınmaz! Zamanı gelirse, sana fiilî cimâın yetmiş iki çeşidinden en efdalini tarif ederim!»
Kabak Haftz'ın, hayallerine girip bozmasına canı sıkılarak, «Boş ver,» diye elini salladı. «O işin de tarifi mi olur? Bilmeyecek değiliz ya!»
Gerdek gecesini Kabak Hafız'sız tasarlamaya çalıştıysa da, olmadı. Arkadaşıydı, evet, severdi ama, ne işi vardı yanlarında? Tam ana avrat söverken, Yasin Ağa kaba kaba öksürerek içeri girdi. Zaloğlu suç üstünde yakalanmış gibi şaşırdı. Sonra kendini topladı:
— Buyur, buyur emmi.
Yasin Ağa girdi. Elinde tespihi, karyolaya düşünceli

düşünceli geçip oturdu. Ramazan'a bakmıyor, söze neresinden başlamanın uygun olacağını kestirmeye çalışıyor hissini veriyordu. Hiç lüzumsuz, öksürdü. Sonra:
— Ramazan! dedi.
Zaioğlu bir şeyler sezerek karyolaya ilişti.
— Buyur?
Hâlâ yüzüne bakmıyordu.
— Sözlerime kulak ver oğlum. Seni ne kadar sevdiğimi bilirsin...
— Bilirim emmi, sağ ol.
— Sen bana rahmetlik anandan yadigârsın. O orda yattıkça Allah sana ömür versin. Yarın bürgün evlenecek, dünya evine gireceksin. Hani sözlerimden ters mâna çıkarma...
Sustu. Zaloğlu pirelenmişti:
— Ne gibi?
— Bu dünya fanidir. Bu fani dünyanın binbir hali var. Irz ehlinin her şeyleri düşünmesi lâzım. Öyle değil mi?
Başını salladır
— Öyle.
— Burası çiftlik. Yarın çapa zamanı buralar mahşere döner. Irgatlar, ustalar, ber bekâr... Bin ayak bir ayak üstüne olur. Yadırgı erkekler hayin hayin dolaşır...
— Hani aklına bir şey gelmesin. Senin avradın, benim dünya ahret kızım. Diyeceğim o değil, gençtir, cahildir, eksik etektir... Sen gene onun kulağını bük. Burda şehir biçimi, daracık fistanlarla dolaşmasın!
Gözlerinin içine baktı.
— En biri dayın!
Zaloğlu irkildi. Dayısının iri gövdeli ağırlığını gene hissetti. Yasin Ağa maksadını gizlemek için, sözü değiştirdi:
— Razı gelmez, huylanır demek istedim... Ferahladı.
— Hele öyle de yahu...
— Sen ne bellediydin?
— Avradına dolanır diyecen belledim.

— Yok canım. İnsan yeğeninin avradına dolanır mı? Yeğen demek, evlât demek. Bir insan nefsi evlâdının avradına...
— Dolanmaz tabiî.
— Tabiî dolanmaz. Dolanmaz ya, sen gene de dar. kısa fistan giydirmeye, gözünün önünde dolaştırmaya kulak asma. Kör şeytan bu. Âdem aleyhisselâma bir iğvayı verirken verirken... ,
Zaloğlu kalktı. Elindeki sigaranın dibini kapıdan dışarı fiskeleyip geldi. Canı sıkılmıştı. «Yok canım...»dar» sonraki «gene de»yi beğenmemişti. Bir taraftan Gülizar, bir taraftan Yasin Ağa aynı tembihte bulunuyor, kısacası, karısını dayısından sakınmasını sıkılıyorlardı. Demek dayısı, karısı için gerçekten de büyük bir tehlikeydi;
Yasin Ağanın tam karşısında durdu, elleri arkasında:
— Emmi, dedi, bir yandan Gülizar, bir yandan sen. Ne demek istiyorsunuz yani? Açık söyleyin. Dayım bu kadar mı ırz düşmanı, namussuz?
— Yok evlâdım, yok yavrum. Yanlış anlama! Lâgaybu illallah... Dayın ne ırz düşmanı, ne de namussuz. Yeğeninin avradına dolanır mı hiç? Sözüm o ki, kız etli butlu, göze görken, kısa, dar fistanla dolaşırsa hem günah, hem de... Sen göz zinasının günahını bilir misin?

Karışmamıştı ama, gene de:
— Neyse, dedi. Öyle olsun. İnsana kurşun gibi lâf dokunduruyorsunuz. Biz de insanız, biz de erkeğiz. Bizim de aklımız, fikrimiz, kanımız var. Allah böyle, eğri büğrü yarattıysa, cılız yarattıysa benim ne günahım var?
Gözleri doldu. Kapıya yürüdü. Yasin Ağa pişman olmuştu.
— Nereye? diye sordu.
'— Köye, kahveye! dedi, dışarı çıktı.
Sicim gibi yağmurdan sonra bulutlar sıyrılmıştı. Tertemiz, berrak bir gök, ışıl ışıl, kuvvetli bir ay vardı. Su birikintilerini gümüş gibi parlatıyordu.
Canından bezdiriyorlardı. Önüne gelen dürtüklüyor, kel tavuğa çeviriyorlardı. Demek, lâyık görmüyorlardı kızı?
Çiftlikten çıktı. Birkaç yüz metre ötede, ayın altında

. v ^f[jjr\uiuiuiK. yuııyorau.
Krza lâyık görmemekte de haksız değillerdi. Güçlü kuvvetli dayısı dururken kendi gibi eğri büğrü birine kul köle olamazdı ya. İsterse karısı, nikâhlı karısı olsun. Kadındı. Kendisi nasıl güzel bir kadın karşısında hayranlık duyuyorsa, o da, güzel, kudretli bir erkek karşısında aynı hayranlığı duyacaktı. Allah'ın kanunu buydu, bu?..
Gökyüzüne baktı. Kaşlı, gözlü, ağızlı, burunlu ay bulutsuz gökte yüzüyordu.
Allah orada mıydı? Onu görüyor muydu şu sıra? Herhalde. Karanlıkta karıncayı gören... Aklından geçenleri de duyuyor olmalıydı. «Sana ne kötülük ettim de beni böyle yarattın?» diye mırıldandı. «Dayım gibi, güçlü kuvvetli, kanlı canlı yaratsaydın, avratlar peşimde koşsa olmaz mıydı? Adaletine yakışır mı?»
Ayağı kaydı, önündeki su birikintisine yüzükoyun kapandı. Allah'ı filân unutmuştu peşin. Sonra çamur içinde kalkarken hatırladı. Tekrardan aya bakarken: «Oldu mu?» diye söylendi. «Beğendin mi? Hiç bir işinde adalet yok. Bövle Allahlık olur mul» "~
Bir başka su birikintisinde ellerinin çamurunu yıkadı.
Yoluna devam ederken, Allah'ı gene unuttu. Dayısı; âdi, namussuz, ne olursa olsundu. Bir günün beyliği beylikti. Uygunsuz bir hareketlerini görür, yakalarsa ya çeker vururdu kızı, ya da bırakırdı. Bırakır ne demek, kovardı. Şimdi bunları düşünmenin zamanı değildi. Birazdan çiftliğe dönünce. Yasin Ağa uyumuş olurdu herhalde. Usullacık beton eve çıkar, kızın yanına... Gülizar mani olmak isterse... Yalvarır, yakarır, razı ederdi. Gâvur değildi ya!
İçinde birden bir sevinç, bir hafiflik...
Kabak Hafız kahvede yoktu. Buyur ettiler. Patavatsızın biri: «Ne zaman dörtayak olacağını...» sordu. Kahkahalar... Zaloğlu'nun tepesi attı:
— Ana avrat dümdüz giderim ha! dedi.
Kahveden çıktı.
Kahvedekilerin çoğu, mütegallibe Muzaffer Beyin şerrinden yeni partiye geçmiş küçük toprak sahibi köylüler,

tardı. Partileri kazanırsa biliyorlardı yapacaklarını.
Bir zamanlar Muzaffer Beyin bir tarla yüzünden tokatladığı Hıdıroğlu Habip:
— Cenâbıallah adaletini gösterirse, dedi. Eh... O zaman biliyorum ben!
Yanıklar çoktu:
— Allah o günü bir göstersin de...
— Köyden sürüp atalım dürzüyü!
— Ne sürmesi?
— Ya?
— Attığı tokadın yüz mislini atmazsam bana da Habip demesinler be! Benim kinimi biliyon mu sen?
— Doğru kardaş...
— O kadar insanın içinde... Çeker vururdum ben onu, ama çoluk çocuğumu düşündüm. Bekâr olsam, ipimle kuşağım. Lâkin evlilik?.. Evlilik gibi kötü şey yok. Hem iyi, hem kötü. Yerine göre. Ben onun çiftliğini yakmadan, ağzını burnunu dağıtıp kırmadan sürer miyim?
Elâ gözleri yeşil yeşil parladı. Esmer yüzü kıpkırmızı kesilmiş, gerilmişti. Bir kenarda, konuşulanları dinleyen bir köse, söze karıştı:
— Doğru ama, hiç umudum yok!
Başta Hıdıroğlu Habip, bütün başlar köşeye döndü:
— Niye umudun yok?
— Muzaffer Bey demişler ona. Partimiz kazansa biler gene de bir kolayını bulur...

Hıdıroğlu'nun öfkesi taştı:
— Sen bizim partiyi ölçememişsin daha, dedi. Bizim
parti...
**
Kabak Hafız'ın beyaz perdelerinde ışık vardı. Zaloğ-lu kapıya yaklaştı, ovucunun içiyle vurdu:
— Heeeey, erenler... Biz geldik!
Başında beyaz takke, sırtındaki beyaz gecelik entarisi, üstünde sırınmış hırkasıyla Kabak Hafız, rahle başında, İbrahim Hakkı Efendi Marifetnamesi'ndeki «fiilî ci-
30
Gözlüğünü çıkarıp, kalktı, kapıyı açtı.
— Buyur bakalım... Rakı getirdin mi? Zaloğlu durakladı:
— Ulan, insan buyur eder, hal hatır sorar, ondan sonra be!
— Buyur erenler, buyur gözüm... Teklif var mı? Rakı ihmal edilmediyse, iltifat ve itibarın çeşnisi başka olurdu da...
— İhmal edildi.
— Badema ihmal edileceğinin beyyinesi olamaz, değil mi? Yani, başka zaman beklememem İçin sebep değil!
Zaloğlu kahkahayı bastı:
— Yaman adamsın oğlum Hafız... Yukarı çıktılar. Yatağa yanyana oturdular.
— Eee, dedi Kabak Hafız, getirdin kızı demek?
— Getirdim.
— Bize iş düşecek desene...
— Ne gibi? ' .
— Yanlış anlama erenler, nikâh işinde demek istedim...
Ferahladı:
— Hele öyle de. Ben de belledim ki...
— Yok canım. Öyle şey olur mu? Bize düşse düşse bir nikâh düşer, vazifemizi eda eder, ziyafete konarız. Serv de... Haa, dur. Bak, tam da o bahis üzerindeyim...
Rahleyi önüne çekti, gözlüğünü taktı. —¦ Fiilî cimâın yetmiş iki çeşidinden en efdali hangisidir bilir misin?
— Bilmem.
— Dinle öyleyse! Başladı.
Zaloğlu'nun aklı başka yerdeydi. Güçlü kuvvetli dayısı dururken, kendi gibi eğri büğrüye... Peki ama, ne diye gelmişti? Madem gelmişti, önünde de sonunda da razı olacaktı. Başka çare var mıydı? Tekrardan babasının evine dönemezdi ya!
Ne olursa olsun, bir günün beyliği beylikti. Birazdan.
31
VII my o uuıiuıiots... .____ w
Usullacık beton eve çıkar... Gülizar'a yalvarırdı, eline ayağına düşer, kullar gibi yalvarırdı. Gâvur değildi ya. Sonra kızın yanına girer, ona da yalvarırdı. O da gâvur değildi. Terslemesi, hep yeni gelin olmasından, cilvedendi. Yoksa nice çirkin, ciğeri beş para etmez herifler kitap gibi karılara konuyorlardı.
Kendi karısı da kitap gibiydi! Bir sigara yaktı.
«Kitap gibi...» diye geçirdi içinden. «O kollar, o göğüs, o kalçalar... Şu Kabağın eline geçmeli... Yer, anam avradım olsun çiy çiy yer kızı! Boş ver, böyle şeyler düşünmemeli. Hem ayıp, hem de günah. Günah mı? Allah günah mı yazar? Bana mı? Kendi yazmaz, sol omzum-daki melâikeye yazdırır. Lâkin bu Kabağa göstermemeli avradı. Elimden gelse dayıma da göstermem ama, gelmez ki. Dayı mayı, lâkin geç. Herif çapa ırgatlarının avratlarına bile... Amma ben yeğeniyim. Olsun, dinlemez. Dayım o kadar adi mi?»
Birden, sordu:
— Dayım adi, namussuz değil, değil mi Hafız?
Hiç bir şey anlamayan Kabak Hafız, gözlüğünün üstünden baktı:
— Neden icabetti bu?
— Hiç. Yasin Ağa diyor ki...
Anlattı. Kabak Hafız da Yasin Ağadan yanaydı. Düşüncesini gizledi:
— Dayın adi, namussuz değil. Her zaman söylüyorum sana, pireyi sektirmez amma, yeğeninin avradına...
— Doğru. Ben de o kanaatteyim! Hem canım, kız, razı gelir mi bakalım? Başından nikâh geçecek... Öyle değil mi?
* »*

Güllü bir yandan macerasını anlatıyor, bir yandan da gözlerinden boncuk boncuk gözyaşı döküyordu. Kemal'in nasıl öldürüldüğünü anlatırken, Gülizar bile ağladı.
— Vay bacım vay. dedi. Bu yaşta neler geçmiş ba-
32
— . „... . ...__ ,———.,«v« uu>.auıı. <_>aıı uıouıı, uıiıı yc-
rine eşşeği bağlar mısın?
— Bağlamam bacım, töbe bağlamam! Atın yerine eş-şek bağlanır mı?
Gece yarısını geçiyordu. Gülizar üst üste esneyerek kalktı. Yatakları yüklükten indirdi. Aynı odada, birlikte yatacaklardı. Yasin Ağa öyle istemişti. Güllü yardım edecek olduysa da, Gülizar bırakmadı. Ne olsa misafirdi. Zaten duracağa da benzemiyordu. Atın yerine eşşeği bağlamayacağına göre, çiftlikte işi neydi?
— Helaya gidecen mi?
— Hayır, dedi Güllü.
Yatağa girdi, yorganı tepesine çekti. Gülizar lâmbayı kısıp, helaya gitmek üzere çıktı. Karanlık sofada birden bir karaltı. Korktu peşin. Sonra tanıdı. Karaltı da yaklaşmıştı zaten.
— Allah canını almaya, diye fısldadı. Sen miydin? Ne geziyon burda?
— Hiç. Amma da oturdunuz ha!
— Sana ne?
— Bana mı ne? Gülüverdi. Gülizar:
— Sen Yasin Ağanın odasında yatacan, dedi.
— Biliyorum.
— Biliyorsan, git yat! Kadının kolunu tuttu:
— Allahsızlığı bırak. Yanmış, mafolmuşum tekmil...
— Eee?
— Sen helaya gidiyorsun herhalde?
— Helaya gidiyorum.
— Çabuk çıkma emi? Gülizar işi anlamıştı:
— Gece vakti rezil olmadan, git yerine yat!
— Niye?
— Niyesi var mı? Kız bütün gece hem ağladı, hem anlattı. Fıkaranın sevdiği oğlanı kahpece öldürtmüşsünüz!
33
F.: 3
vq hoş!
— Hoş moş. Atın yerine, eşşeği bağlamayacağım diyor!
Tepesi attı:
— Eşşek onun ebu ceddi. Sülâlei tahiresi. Eşşekmiş. Madem öyle, niye gelmiş?
— Babasının yüzünden. Benim yüzümden anama zulüm ediyordu babam diyor, geldim diyor.
— Koca bir binlik sayıldı babasına, boru değil. Sen dediğimi dinle, ben onun gönlünü ederim...
— Beni dinlersen gitme. Birkaç gün geçsin, belki unutur oğlanı. Rezillik çıkarma gece vakti. Namusunla git, yat!
Helaya doğruldu.
Zaloğlu'nun cesareti kırılmıştı. Tırnağını kemirerek, uzun uzun dikildi. Atın yerine eşeği bağlamam demişti ha? Küsse miydi acaba? Küsse de, yüzüne bakmasa mıydı? Madem kendine gelmemiş, atın yerine eşeği bağla-mazmış, ne hali varsa görsündü. Yoksa nikâhtan sonra mı peki derdi?
Gülizar heladan çıkarken, sıvıştı.
II.
Demedi, nikâha da peki demedi.
— Atın yerine eşşeği bağlamayacağım!
Diye dayattı. Başta Yasin Ağa, ne Gülizar, ne de Seyyare Bacının bin dereden bir su getirmeleri para etmedi. Nuh diyor, peygamber demiyordu. Sonunda Yasin Ağanın tepesi attı:
— Seni buraya belâ diye mi getirdik? Tınmadı bile:
— Belâ, şer. Getirmeyeydin. Yalvardım mı?
Doğru söylüyordu. Yalvarmamıştı. Aksiliğin sökmeyeceğini anlayınca, yelkenleri indirdi:
— Kızım, dedi, yavrum, dedi, evlâdım, dedi. Bu ka-
34
küpünedir. Bir halttır oldu, burnumuzdan getirme. Böyle olacağını ne bileydim? Ben tuttum, pazarlığı babanla yaptım...
Güllü hayretle:

— Ne pazarlığı? dedi.
.— Ne pazarlığı mı? Senin üstüne pazarlık!
— Ben hayvan mıyım?
.— Hâşâ kızım, hâşâ yavrum... Âdet, usul böyle diye, biz de herkesin geçtiği köprüden geçelim dedik. .— Kaça pazarlık ettiniz?
— Bin liraya yavrum, bin bankonota yallah deyince! Haberi olmadan, hayvan gibi satılmıştı demek? Üvey bacıları gibi?..
— Şeriatın kestiği parmak acımaz evlâdım... Kesti attı:
— Şeriat meriat bilmem ben! Yüreği yanık bir insanım. Atın yerine eşşeği bağlayamaaam!
;?
— Orda babama da, Reşit dürzüsüne de söyledim. Beni göndermeyin, başınıza oyun komaz çıkarır, sizi rezil ederim, dedim. Dinlemediler. Çeksinler cezalarını. Üstüme düşmeyin benim! Ya çeker vururum kendimi, ya da kaldırır atarım bir yerden, belâ olurum başınıza!
Yasin Ağa iki cami arasında kalmıştı. Ne diye, ne diye karışmıştı şu işe sanki. Nasıl çıkılacaktı içinden?..
— Peki nölacak bunun sonu?
— Nölursa olsun. Battı balık yan gider. Bundan sonra benim ne babam var, ne de kardeşim. Bey gelsin düzeltsin işi.- Her şeyi bir bir anlatacağım. «Beni zorla getirdiler beyim, dalavereyle getirdiler. Hayvan satar gibi sattılar beni» diyeceğim!
— Belâyı üstümüze iteleyecen desene?
— Bey adaletini göstersin. Beni hayvan gibi alıp satmış, kendi kendinize gelin güvey olmuşsunuz. Benim ne binlikten haberim var, ne de beş yüzlükten! Bey beni ya güzellikle savar, ya da bilirim ben yapacağımı!..
Gülizar'ın keyfine diyecek yoktu. Utanmasa boynuna

lir

sun. Düzenle getirirler mi? Yarın Bey gelince... Ah şu sıra geliverse. Geliverse de ayağının tozuyla icabını icra etse. Eder miydi? Yoksa... Ederdi herhalde. Böyle asi kızla uğraşacak değildi ya!
Yasin Ağaya baktı. Avurdu avurduna geçmiş, tasadan kurumuştu adam.
İşi baştan yanlış tuttuğunu anlıyordu. Parayı vermeden önce, kızla da konuşsaydı... Hep o Reşit alçağına kanmıştı. Kanmıştı da değil, kızın böyle ayak direyeceğini, Nuh deyip peygamber demiyeceğini ne bilecekti? Dünya tersine mi dönmüştü? Âdetler, usuller değişmiş miydi? Bir baba, kızını istediğine verir, yahut satardı. Evlât ne karışırdı böyle şeylere?
Ah eski günler... Terbiye, büyüğe saygı, tertip o devirlerde kalmıştı. Nisa tayfasını kabak çekirdeği gibi açmış, akıllarına iş düşürmüşlerdi. Nerde şimdi eski devirlerin ağzı var dili yok kızları! Gene de yalvarmaya başladı:
— Kızım, yavrum, evlâdım... Aklını başına al. Yarın hanımefendi olup köşeye kurulacan! Bu bir devlet kuşu. Aramaynan ele geçer mi?
Her şey boştu.
— Nefesini tüketme boşuna. Atın yerine eşşeği bağlamayacağım!
Yasin Ağa içini çekti, Gülizar'a baktı. Gülizar'ın da yüzü asıktı, başını çevirdi. «Başına devlet kuşu konmuş, hanımefendi olup köşeye kurulacakmış. Hizmetini kim görecek? Ben mi?»
Dışarı çıktı.
Yasin Ağa tekrar bin dereden bir su getirip sonunda:
— Atın yerine eşşeği bağlamayacağım!
Cevabını alınca, kan tepesine çıktıysa da, yapılacak hiç bir şey yoktu. Mutfağa, Gülizar'ın yanına gitti. Gülizar mutfak penceresine sinirli sinirli dayanmış, dışarılara bakıyordu.
— Şaşırdım kaldım, dedi. Elâlem evlenecek, avrat sa-

hibi olacak, tasası bana düştü. Kız kız değil ki, yedi denizin dışarı attığı!
Gülizar hınçla döndü:
— Kızın ağzına ne diye sulu meme veriyorsun? Yasin Ağa şaşırdı:
— Ne gibi?
— Ne gibisi var mı? Sulu meme veriyorsun kızın ağzına!
— Ne dedim ki?
— Yarın hanımefendi olup köşeye kurulacan diyor-* sun. Köşeye kurulunca kim görecek hizmetini? Ben mi?

— Canım Gülizar, kandırıp tava getirelim diye bir lâf söyledik. Essah bellemezler hemen. Deli söyledi, akıllı inandı mı?
— Sulu meme verme. Hem sana ne? İstemiyor oğlanı. Suratını görünce, cinlerim başıma toplanıyor diyor. Zorla güzellik olur mu?
Olmazdı, olmayacaktı, anlamıştı. Arada Bey olmasa» umurunda değildi. Atın yerine eşşeği bağlamazsa katırı bağlasın, vızgelirdi. Ama Bey vardı arada, kaptırılmış binlik vardı.
— Ağrımaz başımı ağrıya soktum. Elâlem evlenip keyif çatacak, tasası bana düştü. Deli kafa. Neyine gerek elin keçisi, koyunu? Hooş, bilir miyim? Kızı, basbayağı kız belledim. Yedi denizin dışarı attığı. Bizim bildiğimiz, ana, baba, büyükler birisini münasip gördüler mi, bitti. Kıza halt etmek düşer. Ne biçim kız bu?
Bir kapı gıcırtısı oldu. Döndü: Kız! Odasından çıkıyordu. Lâkin kız da kızdı hani... Boy, pos, endam... Ramazan'ı beğenmemekte de haksız değildi.
Güllü, Yasin Ağayı mutfak kapısında görmüş, umur-samamıştı. «Dayatırım, dayatırım... Bey gelir, ona da dayatırım. Getirdikleri gibi geri yollarlar. Eve meve gitmem. Giderim Pakize'nin yanına. Tekrardan girerim fabrikaya, oooh! Bey de ben, paşa da. İki el_bir_bg£ içindir. Ca-lij^Jjj^
^g^çjjj^^_^[yojxl«. ---
Banyoya gitti, "kapıyı açtı. Pırıl pırıl fqyanslan. «Ne güzel mermer!» diye düşündü. İçeri girdi. Pırıl pırıl du-

varları elledi. Böyle mermer görmemişti hayatında. Fabrika ustabaşısmın evinde de var mıydı acep böylesi? Kemal ölmese, ustabaşı olsaydı, onların da böyle hamamları olurdu.
İçini çekti.
Bey de hani tam biliyordu ağzının tadını. Gülizar, Beyin dağlar gibi olduğunu söylemişti. Kapılardan sığmaz-mış, «Demek heybetli adam? Benim Kemal de öyleydi, kapılardan sığmazdı...»
Yaşaran gözlerini elinin tersiyle sildi. Dışarı çıktı, kapıyı çekti.
Gülizar'Ia Yasin Ağa mutfak kapısında durmuş, bakıyorlardı. Sinirlendi. Ne bakıyorlardı yani?
Gülizar sinirli sinirli sordu:
— Nereye gidiyor bu? Yasin Ağa:
— Dur bakalım, dedi.
— Dur bakalımı var mı? Beyin odasına gidiyor. Amma da sıyrık kız. Ooooh, açtı kapıyı. Girdi. Beyin masasını karıştırır şimdi!
Koştu.
Güllü içeri girmiş, kütüphaneyi, sedirleri, boy boy, renk renk, cins cins haltlarla, duvarda asılı tüfekleri hayranlıkla gözden geçiriyordu. Karşı duvarda Beyin büyük boy bir portresi asılıydı. Gitti. Koç bıyıklı, çatık kaşlı, geniş çeneli Bey, Gülizar'ın dediği gibi, sahiden de kapılardan sığmaz biriydi. Kemal'in de böyle bir fotoğrafı vardı. Anasının evinde, duvarda asılı. Kemal öldükten sonra ne yaptılar acaba? Anası ne oldu? «Oğlumun başına iş açma!» demişti. Kimbilir nasıl ağlamış, çırpınmış, beddua etmişti? Ya o kız? Fellâh kız? Kemal'lerden çıkmayan kız?
Bir kıskançlık içini yalayıp geçti.
«Pis cenabet,» diye geçirdi içinden. «Ne sana kaldı, ne bana!»
Bey bir parça Kemal'i andırıyordu galiba. Bıyıkları olmasa, kaşları, gözleri, burnu... Çok benziyordu. Sonra, Kemal gençti, çok gençti bundan. Ama bu da belli, güç-

lü kuvvetliydi. İnsan gelin gelince böylesine gelmeliydi. Neydi o soytarı?
Döndü. Kapıda Gülizar. Durmuş, seyrediyordu. Niçin? Bir şey aşırır diye mi? Herhalde. Sinirlendi ama, belli etmedi. Lâf olsun diye:
— Bey sahiden de çok yakışıklı adam! dedi. Gülizar'ın içi kıskançlıktan burkuldu, cevap vermedi.
Kaşları hemen çatılmıştı. Beriki bunu anladığı için mahsustan üsteledi:
— İnsan böylesine gelin gelmeli... Ne diye evlenmemiş sanki?
— Ne diye evlenecek? Elini sallasa ellisi, başını sal-lasa tellisi gelir. Hem de koşa koşa!
— Sahi mi?
— Sahi ya. Ona göre avrat mı yok? Her avradı beğenir mi o?
— Nasıl avradı beğenir?
Gülizar cevap vermedi. Güllü fotoğrafa tekrar uzun uzun baktıktan sonra:
— Güzel adam! dedi. Gülizar kahrglarak bakıyordu.
— Esasına bakarsan, avratlarla başı hoş değil. Hele evinin içinde töbe avrat görmek istemez. Gördü mü cinleri başına toplanır!
— Deme?

— Kısa, daracık giyilmesine de pek kızar. Güllü gülüverdi.
— Ne güldün?
— Yasak mı?
— Değil amma...
— Eee?
— Bir sebep olmalı.
— Çok anlayışlısın maşallah! Gülizar kulaklarına kadar kızardı.
— Demek, evin içinde avrattan haz etmez?
— Etmez.
— Etmez de sen ne geziyorsun? •— Ne bakıyon bana?

fill
— Sen avrat değil misin?
Cevap beklemeden, odadaki eşyalarla ilgilenmeye koyuldu. Peşin sedirteri yokladı. Sonra oturdu. Yaylandı. Gözleri hazla yumuluyor, Gülizar'ın inadına, işi mahsustan uzatıyordu.
Kalktı. Yerde serili ayı postuna gitti, üzerinde durdu. Eğildi. Tabaklanmış derinin sağlam tüylerini okşadı.
Gülizar kapıda alıp alıp veriyordu.
Kitaplığa yanaştı. Bey bu kadar kitabı okumuş muydu acaba? Okumuştu herhalde. İstese Cumhurreisi olabilir miydi?
Sordu:
— Bey bu kitapların tümünü de okudu mu acep? Gülizar:
— Okudu tabiî, dedi. Okumaz olur mu?
— Okurken sen de yanında miydin?
— Yanındaydım, ne belledin?
— Kavgaya lüzum yok bacım. Yanındaysan yanın-daydın!
Arkasını döndü. Masa üzerindeki renk renk kataloglara daldı. Amerika'dan gelecek ziraat makinelerinin katalogları. Okşamak ihtiyacını duymuştu. Elini uzattı.
— Elleme onları! Döndü:
— Nölur?
— Bey kızar!
— Bismillâhirrahmanirrahim! Elime bile almadım, dokundum bes.
— Olsun, gene kızar. Odasına girildiğine bile kızar. Huyunu bilmezsin. Seni burda görse şimdi...
— 9
— Bana dediğini komaz!
— Acaip!
— Her kadın, kahrını mı çekebilir onun? . Güllü uzatmamak için:
— Allah yardımcın olsun! dedi. Odadan çıktı.
Gülizar kapıyı kilitleyip anahtarı yanına aldı. Güllü

farkına varmıştı. İçerledi. Odasına gidecekken, hamama uğradı inadına. Kapıyı açtı. Gülizar hemen yetişti:
— Burası da banyo! dedi.
— Biliyorum.
— Şu da duş! ,
— Biliyorum, biliyorum...
— Ne biliyorsun? Nefretle döndü:
— Dağdan gelmedik ya! Çıktı gitti.
Gülizar hamamı da kilitlemiş, anahtarı yanına almıştı. Mutfağa girerken: «Bey niye evlenmemişmiş...» diye geçirdi. «Pis cenabet! Niye evlenmediyse evlenmedi. Seni beklemedi herhalde!.»
Mutfakta işi yoktu. Çıktı. Orayı da kilitleyip, anahtarı yanına aldı. Uç anahtarla Seyyare Bacı'nın yanına git-, ti. Hava günlük güneşlikti. Tatlı güneşin altında ıslak kahverengi topraklar pırıl pırıl uzanıyor, kuyruk kaldıranlar, tibililer, serçeler cıvıldaşıyorlardı. Henüz yumurtlamış beyaz benekli siyah bir tavuk folluktan başını çıkarıp gıdaklamaya başlayınca, kıpkırmızı, kocaman horoz, peşinden bütün tavuklar, ortalığı müthiş bir git git gıdak yaygarasına boğdular.
Gülizar:
— Dert, dedi, dert... Kendileri yumurtlamış sanki! Şu horoza hele... Koca domuz. Sana nöluyor? Boş gezenin boş kalfası!
Seyyare Bacı huğun alacakaranlığında göründü:

— Ne o kız, kimnen konuşuyon?
— Hiç, şu cenabetler. Biri yumurtlar, tasası ötekilere düşer!
Seyyare Bacı, kadındaki sinirliliğe dikkat etmişti. Gene kimbilir neye huylanmıştı. Dışarı çıktı. Huğun güneşli duvarı önüne yanyana çömeldiler.
Gülizar:
— Ben bu kızdan korkmaya başladım! dedi. Seyyare Bacı merakla sordu:
41
— Niye?
— Bilmem.
— Bir şey mi geçti aranızda?
— Ne geçecek? Onu adam diye karşıma alır mıyım ki bir şey geçsin? Arsız cenabet! Sorup danışmadan, kendi bildiğine, Beyin odasına girdi. Sedire oturdu, yaylan ha yaylan. Ordan kalktı ayı postuna, ayı postundan masaya. Masada Beyin lüzumlu kitapları, kâğıtları var. Onları elledi. Tepem attı. Elleme, Bey huylanır, dedim, nâlurmuş, yedik mi? diyor. Kız değil, Allah'ın bir arsızı! Bura senin evin değil, yerin değil. Burda kalıp kalmayacağın ne malûm? Beyin resminin karşısına geçmiş, bakıyor. İnsan böyle adama gelin gelmeli ki, diyor...
— Nee? Essahtan mı?
— Çok sıyrık bacım. Bey niye evlenmemiş, güzel adammış... Pis cenabet. Sana ne Beyden? Sıyrık. Terbiyesiz de... En biri, sana... Hal hatır sordun da cevap verdi mi? Vermez. Kendini adam belliyor. Bir şey değil, yarın Bey gelince odasına modasına girer de...
— Girer bacım. Madem sıyrık...
— Hele girsin!
— Ne yaparsın?
— Bey sever mi böyle şeyleri?
Kendi de inanmamıştı. Beyin böyle şeylere bayılacağını bildiği halde. Seyyare Bacının: «Sevmez. Böyle şeyler zıddı!» demesini bekledi. Ama demedi. Yangına körükle gitti:
— Ona avrat olsun da...
— Etli. butlu da cenabet!
— Eti de batsın, butu da!. Öylelerine tenezzül ederse, kendi bilir. Aptal mıdır, nedir. Terbiyesiz be. Sen meselâ anası yerindesin, sana bile... Etnen butnan iş bitmez ki. Biter mi?
Biterdi, iş etle, butla biterdi asıl. Gülizar, Seyyare Bacının susuşundan bu mânayı çıkararak sinirlendi. Ağlayacaktı:
— Hele öyle bir şey yapsın...
42
— Ne yaparsın?
— Ne mi yaparım?
Ellerinde sarat denilen, buğday elemeye mahsus kocaman eleklerle huğun köşesinden çıkan köylü kadınları görünce, kestiler. Ama Gülizar fena dolmuştu. Gözleri uzaklara, ta uzaklara dikilmişti. Bey öyle bir şey yapar, kızın etine buduna aidanırsa, ne yapabileceğini düşünüyordu. Köylü kadınlar, ellerinde eleklerle dikilip kalmışlardı. Yaklaştılar. Teklifsizdiler. Erkeklerden, çocuk düşürmekten, köydeki çapkınlıklardan konuşur, yârenlik ederlerdi.
İçlerinde en yaşlısı:
— Ne var kız, ne düşünüyon? diye sordu. Gülizar cevap vermedi. Kalktı. Sinirli sinirli uzaklaştı. Arkasından uzun uzun baktılar. Kaybolunca:
— Zoru neresinden gene? dedi yaşlı kadın. Seyyare Bacı güldü:
— Neresinden olacak. Beyi kaptıracak diye tasalanıyor!
Seyyare Bacının etrafını aldılar.
— Haaa... Şu mesele. Ne belliyordu ya? Bey kendine mi kalacaktı?
— Zahar ki...
— Kimden kıskanıyor Beyi?
— Ramazan'a gelen kızdan! —- Yaaa!?..
— Kız da, hani lâf aramızda, tam Beyin harcı. Etli, butlu, kanlı, canlı...
— Ramazan? Ramazan nölacak?
— Adaaaam sen de. Kızın onu adam yerine koyduğu mu var ki? Ne diyor, biliyor musun?
— Ne diyor?
— Benden işitmiş olmayın amma...
— Abo bacım, bilmen mi bizi?
— Yanımızda adam boğazla, sır çıkar mı bizden? Seyyare Bacı fısıldadı:

— Atın yerine eşşeği bağlamam, diyor!.
Bütün olanları, atın kim, eşeğin kim olduğunu uzun
43
;
uzun anlattı. Kıza hak veren kadınlar, kahkahalarla güldüler. Durup durup gülüyor, yaşaran gözlerini kirli etekleriyle sinyorlardı. Amma da doğru lâftı ha. Hani kızın hakkı da vardı. Ramazan gerçekten de eşeğe benziyordu deve gibi, kızın yanında.
Bu söz, «Atın yerine eşşeği bağlayamam!» sözü/, buğday eleyici kadınlar yoluyla köye yayıldı. Zaten antenleri gerili köylü, şehirden getirilen kız dolayısıyla •, Muzaffer Bey çiftliğinden uçacak havadisleri bekliyor, uzaktan uzağa, etliliği, butluluğu işitilen kızla Muzaffer Bey arasında münasebet kuruluyor, tahminler yürütülüyordu.
Parti çekişmeleri bile ikinci plâna itilmişti. Demek kız, atın yerine eşeği bağlamayacakmış? Vay Ramazan vay!.. Şap gibi yanmıştı fukara. Lâkin kız da kızdı hani. Taşı tam gediğine, koymuştu. Yalan mıydı? Haline bakmadan Hasandağı'na oduna gitmişti. Soytarı!
Bütün bu dedikodulardan habersiz Zaloğlu'ysa, ara-da eskiden olduğu gibi, kahveye iniyor, atın yerine bağlanmak istenmeyen eşekliğinden habersiz, çay içiyor, kahve iOiyor, sigara içiyordu. İçiyordu ama, eski Zaloğlu değildi gene de. Nerde o attı mı mangalda kül bırakmayan Zaloğlu! Burnunun yeli kırılmış, zavallılaşmıştı. Kahvenin tenha bir köşesine çekiliyor, «Ne var, ne yok? Canın mı sjkılıyor ne?» diyenlere: «Niye sıkılsın? Ne sebep var?» cevabını veriyordu.
O gittikten sonra başlanıyordu:
— Sıkılacak ne var şükür?
— Hiç canım. Sülük gibi delikanlı!
— Ya belindeki çakar almaz!
— Ya sustalı?
— Millî Mücadele gibi adam...
— Töbe de! •— Niye?
— Kurban olsun Millî Mücadeleye, it!
— Sözün çalımı canım...
Bütün bunları çoğu sefer Kabak Hafız da işitiyor, kıs
44
rüşüp konuşmayı kesmese bile, seyrekleştirirdi. İhtimal siyah havyar, rokfor peyniri, pastırma, sucuk, rakı, hattâ viskiden de mahrum kalabilirdi. Onun için, nesine gerekti artık eksik lâf. Hattâ bir gece, zengin Naciye bu bahsi açmış: «Atın yerine eşşeği bağlamam lâfını tahkik ediver. Kız sahiden söylemiş mi bakalım?» deyince. Hafız sahte bir öfkeyle kadını terslemişti:
— Ben Allah adamıyım, hanım! Kimseye gıybette bu-Junmam. Beni alâkadar etmez herkesin gılluğışşı!
Ama bir gün dayanamadı:
— Erenler, dedi, bu işe bir çare bul artık! Zaloğlu şaştı:
— Hangi işe, erenler?
— Eşşek olmadığını ispat et!
Yarım kiloluğu siyah havyarla devirmek üzereydiler. Elinden çatal düştü:
— Sen de mi duydun?
— Benim duymam mühim değil. Mühim olan, köylünün duyması. Senin dünyadan haberin yok. Köy çalkalanıyor!
Hayli içmiş, ama kafayı tutamamıştı. Bu söz, köylünün duyması sözü, birdenbire fena halde sarhoş etti. Demek köy çalkalanıyordu? Demek rezil olmuştu? Köy sokaklarında dolaşırken, yahut kahveye girip çıkarken köylünün alaylı alaylı bakması, lâf çakması bundandı? Parti çekişmeleriyle kafası şişen kahvenin son günlerdeki durgunluğu bundan mıydı acaba?
Yorgun gözlerini Kabak Hafız'a kaldırdı:
— Meseleden haberin var öyleyse?
— Var.
— Nerden?
— Köy çalkalanıyor diyorum erenler. Haberi olmayan kaldı mı?
Gözlerini Hafız'ın arkasına rastlayan duvardaki «Te-vekkeltü alâllah» levhasına dikti. Düşündü, düşündü, düşündü... Ne yapsaydı acaba? Ne türlü hareket etseydi?
— Benim yerimde sen olsan ne yapardın?
45
1
— Eşşek olmadığımı ispat ederdim!

— Nasıl?
— Dolardım elime saçlarını, yer misin, yemez misin!.. Evet, çıkar yol buydu. Ama kıyabilir miydi? Bu kadar
sevdiği, her şeyi göze aldığı kıza karşı bu türlü hareket etmeye gönlü razı olur muydu?
— Ne düşündün?
— Hiç
— Kıyamıyorsun değil mi? Seviyorsun onu. Sev. Ama koca köye seni rezil eden sevgiliye de haddini bildir! Mecbursun buna. Bak hâlâ nikâh kıyılmadı. Niçin? Çünkü istemiyor, atın yerine eşşeği bağlamak istemiyor. Eşşek olmadığını ispata mecbursun, Ramazan! Tek taraflı sevgi olmaz. Olur belki, ama buna enayilik derler. Enayilikten kurtulmaya bak. Aksi halde... Hem biliyor musun, böyle tek taraflı sevgiler insanı kılıbık yapar Yarın karıdan dayak da yersin sen!
Zaloğlu birden parladı:
— Kim? Ben mi dayak yerim?
— Sözün gelişi. Esasta yiğit adamsın sen, şüphem yok!
Tereddütle baktı: Sahi mi, yoksa dalga mı geçiyordu?
— Sahi söylüyorum, yiğit adamsın. Bakma cüssene. Cüssen ufak ama, yüreğin büyük. Ona öyle bir sopa çek ki...
— Yüreğin büyük dedin de... Anam avradım olsun, feleğe minnetim yok. Sen beni kafayı çekip kerhaneye giderken görmelisin! Narayı bastım mı, orospular altlarına işer be!
— Bilmem mi? Ona öyle bir sopa çek ki, duyanlar da peh maşallah desin, dayağı yiyen de!
— Kız mı?
— Kız tabiî.
— Der mi?
— Çocuksun be! Bazı kadınların dayaktan zevk aldıklarını unutma!
46
— Değilse, bilmen lâzım!
Kafasında bir şeyler canlandı: Kafayı çekmiş çekmiş, genelevlere gitmişlerdi. İki arkadaştılar. Arkadaşı, dostuyla dargındı, diş biliyor, ama ele geçiremiyordu. O sıra dışarı çıkıvermesin mi? Kadını saçlarından tutup yere yatırmış tekme, tokat, yumruk... İyice benzetmişti.
Zaloğlu başladı:
— Bir tarihte efendi, genelevlerde dostum vardı. Aramız açıktı o sıra. Lâkin avrat da avrat ha! Benim için ölüyor. Yüz vermiyorum, yoluma altın dizse fos diyorum, büsbütün çılgına dönüyor. Çılgına dönmesinin sebebi, cesurluğum. Sendeki yürek Kemal Paşa'da yok derdi... Neyse, orası lâzım değil, bir baktım, avrat dışarı çıktı. Beni görünce ayaklarıma kapandı. Tepem attı. Görenler ne der? Yakışık alır mı? Allah seni inandırsın imam, saçlarını elime bir doladım...
— Yer misin, yemez misin ha?
— Ne diyorsun yahu... Gözüm dönmüş ki... Bakma» benim öfkem pek fenadır. Deli kafa bir kızdı mı?..
— Sonra nölduydu?
— Nölacak, ağız burun kan içinde, hoşafa döndü tekmil!
— Polis molis? Karakol marakol?
Pek farkında değildi. Arkadaşı kadını kan içinde bırakıp tüymüştü ama, sonu ne olmuştu?
Kabak Hafız eşelemeyi siyasetine uygun bulmadı.
— Neyse, dedi, buna da böyle bir mariz ister. Dayak cennetten çıkmadır. Dayın gelmeden işi sağlama bağla!
— Dayım mı? Gelirse nölur?
— Ne mi olur? Atın yerine eşşeği bağlamam dediğini duyarsa... Yakışık alır mı? Koskoca Muzaffer Beyin yeğenisin. Hiç olmazsa o adamın şerefini düşün. Dayına bir avrat böyle dese, ne yapar?
Olanca heybetiyle dayısı canlandı kafasında. Koç bıyığı, çatık kaşları, iri gözleri. Sıkı mı? Ona karşı hangi avrat böyle lâf etmeye cesaret edebilirdi?
47
duğunu ispat etmelisin!
— Dayım gibi yok, değil mi?
— Dayın gibi adam tekmil kürre-i arzda zor bulunur
be!
— Pireyi sekitmez amma, yeğeninin avradına?
— O kadar adi değildir.
— Ya?

— Hiç değil. Bırak dayını şimdi, beni dinle: Hemen şimdi kızın yanına var. Meseleyi aç. Güzellikle oldu oldu, olmadı mı, günah senden gider!
Tatlı tatlı konuşmak, konuşabilmek en iyisiydi. O zaman, eşşek olmadığını ispata da hacet kalmazdı. Köylü ne derse desin. Köylüyü adam yerine koyacak değildi ya.
Son rakısını içip kalktı.
— Gidiyor musun?
— Gidiyorum. Kaçtan aşağı olmazmış bakalım. Ben şimdiye kadar hiç karşılaşmadım. Belki de bunun için kızıyor. Güzellikle olursa ne âlâ, olmadı mı...
— Olmadı mı, yaradana sığın...
— Biliyorum ben yapacağımı. O benim ne mal olduğumu bilmez daha!
Çıktı. Karanlık ayazda çamurlara bata çıka, çiftliğin yolunu tuttu.
Demek köy çalkalanıyordu? Rezil olmuştu ha? Dayısı gelmeden önce halletmeliydi meseleyi. Aksi halde, bas bas bağırır: «Madem kızın gönlü yoktu, ne. diye sorup sual etmediniz? Binliği ne için verdiniz? Yazık değil mi paraya? Allahsız namussuzlar!» diyebilir, kızı döver, belki de k'ovardı.
Kafasında Güllü canlandı.
Böyle bir kızı kovabilir miydi? Etli, butlu, bıngıl, bıngıl kız. Huylandı. Ama Kabak Hafız: «Dayın o kadar adi değil!» demişti. O kadar değil, biraz mı demek istemişti? Diyemezdi. Demezdi. Kendini bilirdi Kabak...
Çiftlikten içeri girdi. Kızın penceresinde ışık vardı. Demek yatmamıştı. Çiftliğin emektar bekçileri, iki kocaman köpek koşarak geldiler. Zaloğlu'nun alışkın kokusu-

lanmaya başladılar.
Avluyu geçti. Beton evin merdivenlerini düşünceli düşünceli çıktı. Sofada durdu. İçerden mırıltı filân gelmiyordu. Yoksa yatmışlar da lâmbayı açık mı bırakmışlardı?
Usullacık kapıya sokuldu, anahtar deliğinden baktı; Güllü, sedirde tek başına oturuyor, sessiz sessiz ağlıyordu. İçi parçalandı. Niçin ağlıyordu acaba? Derdi neydi? Gülizar'la aralarında geçenleri biliyordu. Beyin odasına girdi diye terslenişi mi zoruna gitmişti?
Kapıyı itip girdi.
— Ne o? Niye geldin?
Zaloğlu şaşaladı. Bir kenardaki yatağında uyuyan Gü-lizar'a baktı.
— Niye geldin diyorum sana!
Yutkundu. Ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Kendini top> layarak:
— Seninle konuşacaklarım var, dedi.
— Ne konuşacakmışsm bennen?
— Fenalığına gelmedim.
— İstersen fenalığına gel. Senden korkum mu var? Tepesi attı:
— Benden korkmuyorsun demek? Sedirden atlayıp yanına geldi:
— Senin neyinden korkacakmışım lan, köpek! Sen de adam mısın? Çık dışarı haydi!
Omuzundan itti. Zaloğlu direnmek istedi, tekrar itti. Kapıya çarpıldı.
— Kız, biçimli dur ha!
Tekrar, sonra tekrar itildi. Yere diz verip kalkıyor, tekrar itilince sendeliyordu.
— Nöluyorsun be?
— Çık dışarı, cehennem ol. Soytarı!
— Sensin!
— Ben mi? Al, al!..
Tokat şakırtılarına uyanan Gülizar. yataktan fırladı.

F.: 4
II
gU KlZin eillllUtjn WIIU t\uiıuıuıuı\, uifuıı vmuiui.
Hâlâ odaya saldıran Zaloğlu:
— Bırak! diye bağırdı. Bırak beni Gülizar! Gülizar sımsıkı kucaklamış, bırakmıyordu:
— Şirneme, şirneme Ramazan... Vallaha ağzını burnunu dağıtır. İn git gece vakti!
— Kim dağıtır, o mu? Onun feriştahi' dağıtamaz. O kim oluyor ki...
— Kim mi oluyor?
Güllü atmaca gibi yetişti. Zaloğlu'nu Gülizar'ın elinden çekip aldı. Erkek gibi dövüşüyor, tokadı attıkça oğlanı yerden yere seriyordu. Ne Gülizar, ne başkası. Gözleri dönmüştü. Erkek gibi küfrediyordu. Zaloğlu'nu altına aldı, yumruklamaya başladı. İnliyordu beriki. Gülizar şaşırmıştı'. Merdivene koştu. Gücünün yettiği kadar bağırmaya başladı:

— Yasin Ağaaa, Yasin Ağaaaü!
Uykusu çok hafifti Yasin Ağanın. Yataktan don paça fırlayıp koştu.
— Ne var kız?
— Koş Yasin Ağa, koş!
Güllü'nün sinirli sesi, Zaloğlu'nun boğuk feryatları sakin gecede yankılar yapıyordu. Koştu. Merdiveni bir solukta çıktı. Sofanın alacakaranlığında boğuşanları kuvvetli elleriyle tutup ayırdı.
— Durun şöyle! Nedir bu gece vakti? Kudurdunuz
mu?
Zaloğlu'nun yüzü gözü kan içindeydi. Hâlâ hamle eden kızın öfkeden tiril tiril titreyen kuvvetli vücudunu kolları arasına aldı. Zor zaptediyordu.
— Bırak beni, bırak beni Allahaşkına da göstereyim
şuna!
Zaloğlu'nu Gülizar tutmuştu. Hâlâ:
— Yasin emmi, bırak da göstersin erkekliğini! diye meydan okuyordu.
Seyyare Bacıyla erkek yanaşmalar da koşup gelmişti.
Gülizar, Zaloğlu'nu Beyin odasına götürdü. Lâmba-
50
yi yaktı. Her şeye rağmen memnundu. Yeğenine karşı bu türlü davranan bir kızı Bey, çiftlikte tutacak değildi ya!
Dolaptan pamuk, ispirto, tentürdiyot getirip başladı. Beriki:
— Ah, diyordu, ah Gülizar... Bırakmadınız ki, ne fayda!
— Bıraksak öldürecekti seni be!
— Kimi? Beni?.. Onun gibi otuz denesine boş vermişim ben be!
— Şu yüzünün haline bak. Kız değil, canavar!
— Ejderha olsun isterse.
— Onu bunu nâpacan. Bey gelince anlat. Bana böyle böyle yaptı de. O sana avrat olmaz. Onun yüzü cam kırığıyla sıyrılmış. Töbe avrat olmaz sana o! Yol yakınken defet gitsin!
Yasin Ağa öfkeyle geldi:
— Nedir bu ettiğin Ramazan? Ayıp değil mi? Utanmıyor musun? Ben sana nikâhtan evvel varma yanına demedim mi?
Gülizar:
— Yol yakınken defedin! dedi.
— Ne yol yakınkeni? Bin bankonot saydık. Beye ne cevap vereceğiz? Yol yakınkenmiş. Avanta mı var? Onun canına minnet. Rezil olduk tutmalara. Yarın dinle köyde çıkan şayiayı. Kız, Ramazan'ı öfelemiş derlerse utanmaz mısın?
Zaloğlu ayağa fırladı:
— Kim öfelemiş beni, o mu? Onun gibi otuz denesi... Yasin Ağa kolundan tutup çocuk gibi oturttu:
— Kes kes. Yiğitliğini de bırakman! Zaloğlu sedire kapandı, başladı hıçkırmaya. Gülizar:
— Oğlanın ne kabahati var? dedi. O da erkek, onun da izzetinefsi var. Atın yerine eşşeği bağlamam, diyor. Yazık değil mi? Tekmil köylünün ağzında. Bir kıza yakışır mı bu sözler?
51

Yasın Myu ıgıiıı v<=ı\ıı. ıuım^ıhuluı, u^yıv.. ¦x..w.a. --
viz kırkı geçmişti.
— Bu böyle olmayacak, dedi. Bey gelinceye kadar çekerim ben bu derdi. Bey geldikten sonra, ne halleri varsa görsünler. Atar mı, ayağının altına alıp çiğner mi. geldiği yere savar mı, ne yaparsa yapsın.
— Geldiği yere savın, bitsin gitsin!
— Bilmem. Bey gelsin de hayırlısıyla...
III.
Beyin gelmesi uzadıkça çiftlikte huzursuzluklar artıyordu. Bir yanda Güllü, bir yanda Zaloğlu ile Gülizar. Yasin Ağa şaşırmış kalmıştı. Kime dert anlatacaktı?
Kabak Hafız:
— Git. Babasını bul. Vaziyeti anlat, diyordu. Bey gelmeden nikâhı ne yapıp yapıp kıyalım!
Zaloğlu'nun, «Ne fayda, bırakmadılar. Bir bıraksalardı, habibini şaşırtacaktım onun!» demesine karşılık, her şeyi öğrenmişti, biliyordu. Bey gelince olabilir ki, kızar, geldiği yere geri göndermeye kalkardı. Onun için, imam nikâhı bir an evvel kıyılmalı, imam efendi alacağını almalıydı. Ondan sonra isterse geri gönderilsin...

Yasin Ağa, imama hak vermekle beraber, elinden bir şey gelmediği için, düşünüyor, kara kara düşünüyordu. Gün geçmiyordu ki, kavga, gürültü eksik olsun.
O gün de oturmuş, düşünürken, gene kıyametler kopmaya başladı. Güllü ile Gülizar'ın öfkeli sesleri ortalığı
çınlatıyordu.
Koştu. Çiftliğin kadın, erkek tutmaları beton evin önüne birikmiş, iki kadının yüz kızartıcı küfürlerini dinliyor, gülüşüyorlardı. Çiftlikte olup bitenleri köye ulaştıran bunlardı şüphesiz. Eve girmeleri yasak olduğundan, merdivenin yanında toplanmışlardı. Açık saçık küfürler erkek* leri tahrik ediyor, sözde uzatıp kulak memelerine kadar kızaran kadınlarsa, savuşup gitmiyorlardı.
Yasin Ağa bağırdı, çağırdı. Maymun mu oynuyordu? İşleri yok muydu da dikilip duruyorlardı?
52
— Haydi bakalım, haydi işinizin başına! İstemeye istemeye dağıldılar.
Yukarı çıktı. Neredeyse saç saça, baş başa geleceklerdi. Araya girdi.\ Dertlerinin ne olduğunu sordu. Güllü cevap vermeye tenezzül bile etmedi. Odasına çekilip, kapıyı yüzlerine çarptı.
Yasin Ağa sapsarı, baktı baktı... Ne desindi? Ne demeye hakkı vardı? Belâ diye satın almıştı başına!
Gülizar'ın anlattıklarını duymuyor, günün birinde Muzaffer Beyi avucunun içine alırsa, hepsine nasıl kan kusturacağını düşünüyordu. Muzaffer Bey yüz verirse, yanmışlardı sahiden de. Bu öfke, bu kin, bu çalımla hepsinin başına birer çorap örer. çiftliği avucunun içine alı-verirdi, görülmemiş şey değildi. Dedesi, Muzaffer'in babasının babası, dört hanım hanımcığın üstüne bunun gibi arsız bir oyuncu kızını nikahlamamış mıydı? Kız aptaldı da üstelik! Muzaffer de o dedenin, çalmadan oynayan, zirzop bir torunuydu. Onun kanını taşıyordu...
Gülizar'la Zaloğlu'nu bir kenara çekti:
— Ben bu kızdan korkmaya başladım! dedi. Merakla sordular:
— Ne gibi yani? Endişelerini bir bir anlattı. Zaloğlu:
— Boş ver, dedi. Dayım zampara mamparadır heye amma, yeğeninin avradına el atacak kadar da adi değildir!
Ne Gülizar bu kanıdaydı, ne de Yasin Ağa. Zaloğlu da değildi ama, kendini buna inandırmaya çalışıyordu. Yasin Ağa:
— Inşaallah, dedi.
Zaloğlu, niçin kavga ettiklerini sordu. Gülizar anlattı:
— Beyin odasının anahtarını istedi benden...
— Ne yapacakmış?
— Bilir miyim? İçeri girip sedirlere oturacak, masasını karıştıracak zahar. Geçen gün girdi, sedire oturdu, başladı yaylanmaya. Yapma bacım, dedim. Bey pek kı-
53
zuı, UUU9IHU yılını
Beyin vekili misin?.. Pek arsız. En biri, beyin fotoğrafı! Geçti karşısına: Güzel adammış, niye evlenmemiş, insan böyle birine gelin gelmeli ki... İpsiz sapsız lâflar. Kız kısmına yakışır mı? Utanmıyor da...
— Anahtarı vermedin, değil mi?
— Vermedim diye tutuştu bennen. Ne karışıyormu-şum, beyin nikâhlısı mıymışım, bana neymiş. Bir celallendi, bir parladı, aboo...
Yasin Ağa başını dertli dertli salladı:
— Aklıma gelenler başıma gelmez inşaallah. Kim ne derse desin, ben hiç beğenmiyorum bu kızın gidişatını!
Zaloğlu gene huylandı:
— Ne var gidişatında?
— Bilmem? Ne olduğunu görmüyor musun?
— Görmüyorum, nedir?
— Neyse... Aklıma gelen başıma gelmez inşaallah
dediğime bak sen... __ 777
— Yol yakınken gidip babası olacak dürzüyü görmeli de sıpasına söz anlatsın. Bösböyük başımla, kapıyı nasıl çarptı suratıma!
Ertesi gün, biderlik (tohumluk), çiğit (pamuk tohumu) getirmek üzere şehre yollanan bir kamyona atlayıp gitti. Kuruköprü'de berber Reşit'i buldu. Reşit, dükkânını badana ettirmekteydi. Kızın çiftliğe satışından hissesine düşenle, yeni usturalar, yeni peşkirler, büyük bir ayna satın almıştı. Yasin Ağayı her zamanki aşırı iltifatlarla karşıladı. İskemle ikram etti, kahve söyledi.

Bu arada. Yasin Ağanın durgunluğu da dikkatinden kaçmamış, dilinin altında bir şeyler olduğunu sezmişti. Bozuntuya vermedi. Bir iskemle alıp, karşısına geçti. Dereden tepeden, hoş beşten sonra söz, Güllü'ye geldi.
Yasin Ağa tekmil öfkesine rağmen, gene de soğukkanlılığını yitirmedi. Her şeyi ağır ağır, usulüyle anlatmaya başladı.
Burun köklerine akmış ufacık gözleriyle berber Re-
54
şu, uııııyuı, urgaa: «baK sen!», «Vay kah be vay!» dediği halde, içten içe seviniyordu. Pek beğenmişti kızın siyasetini... «İster misin, suyu gözünden kessin» diye geçirdi. Olmayacak ne vardı? Beyin eline, eteğine ne kadar pis, nasıl pireyi sekitmez bir zampara olduğunu Cemşir'-den zaman zaman dinlemişti. Ama, yeğeninin avradına el atar mıydı acaba? Keşke atsaydı. Keşke kızı baştan çıkarsa da... Ne kaybederlerdi sanki? Kendine, hele kendine göre ne vardı?
Ortada henüz fol yok yumurta yokken, Muzaffer Bey, kıza el atmış da aralarında bir şeyler geçmiş gibi seviniyordu. Gözleri parlıyor, içinin sevinci dışına vuruyordu. Karısını hatırladı. Bir gece çay içerken: «Reşit,» demişti, «yeğeni derken, ister misin Bey vurulsun kıza?»
Üzerinde durmamıştı. O zaman onun için önemli olan, kızın ne pahasına olursa olsun çiftliğe yollanması, geriye kalan beş yüzün alınmasıydı. Alınmıştı.
Şimdi? İşler değişmişti şimdi. Kızın, Beyi çarpması çok İyi olur, tadından yenmezdi. Yasin Ağanın anlattıklarına göre, kızın niyeti buydu galiba. Aferindi, aferindi şu kıza! Babasına çekmemişti. Açıkgöz, cin gibi çıkmıştı.
Yasin Ağayı dinler görünerek, sözde öfkeleniyordu da:
— Bak edepsize, diyordu. Bak terbiyesize! Kız benim olsa, ibreti âlem için, bacağına bastığım gibi...
Yasin Ağa bütün endişelerini sayıp döktü. Sonunda Cemşir'i sordu.
— Evinde, dedi Reşit, yatıyor, hasta...
— Nesi var?
— Allah'tan bir hastalık, bilmem ki... Ellerinde, ayaklarında kaşıntı oldu, şişti her yanı. tulum tulum...
— Uyuz olmasın?
— Değil demiş doktor.
— Ya?
— Bilmem ki. Derdi mi biter Allah'ın? Evinde yatıyor!
Karaciğer yetersizliğinden ileri gelen allerjik bir hal-
55
i >l
den dolayı evinde, sünnet çocuğu gibi günlerden beri yatıyordu. Güllü'nün, sarılıktan yeni kalkmış anasından başka üç analığı da evlerini, barklarını, çoluk çocuklarını bırakıp sevgili Cemşir'lerinin yanına koşmuşlardı. Yalnız karıları mı? Cemşir'e hayran genç, ihtiyar, bütün tanıdık kadınlar, komşular... Yatağı etrafına çevrilmiş, gak ded! mi et, guk dedi mi su yetiştiriyorlar, ona yararlı olabilmek için bahane arıyorlardı.
Kocakarı ilâçları fayda vermeyince, doktor getirmek zorunda kalmışlardı. Hastalığı teşhis eden doktor, fazla içkiden ileri geldiğini, böbrek ve karaciğerin vücuda giren toksinleri dışarı atamayıp, kan yoluyla yaydığını, mutlak perhize girmesini tavsiye etmiş, bir de reçete yazmıştı.
Babalarının en küçük ilgisini görmemiş yalınayaklı, cılız çocuklar, ellerinde reçete, fırlamışlardı. Çırçır fabrikalarında günde on ikişer saat çalışıyorlardı. Babalarının ilâçlarını haftalıklarından ayırdıkları paralarla satın almışlardı: Kalsiyum iğneleri, C vitamini, Hormantoxon vb.
Cemşir, tembel tembel yanlamış, bir camız ağırlığıyla yatıyordu. Etrafındaki kadınlardan körpecik birini gözüne kestirdiği oluyordu arada. Kadının ufacık elini kocaman avuçları içine alıp okşuyor, gözleri hazdan yumuluyordu. Karılan, kıskanmak şöyle dursun, bakmıyorlardı bile. Erkekti o. Erkeklerin şahı hem de. Böyle birine av-ratlık etmek, ondan çifte çifte doğurmuş olmanın gururu yetiyordu.
Ufacık gözleri, kupkuru yüzüyle berber Reşit oda kapısında belirip, çiftçibaşı Yasin Ağanın geldiğini telâşla haber verdiği sıra, Cemşir avucundaki ufacık eli okşuyordu. Gözleri hazla yumuluyordu. Arkadaşı, arkadaşlıktan da ileri saydığı yakını Resifin sesini duyunca, gözleri açıldı. Avucundaki eli itip, doğruldu.
— Buyur!
— Yasin Ağa geliyor!
— Buyursun...
Kadınlar bir an odanın içinde telâşla kaynaştılar. Sonra, örtüler düzeltilerek birbirlerinin peşi sıra çıkıldı.
56
Yasin Ağanın gelmesi bir hadiseydi. Niye gelmişti acaba? Güllü'den haber mi getirmişti? Nikâh kıyılmış mıydı? Yoksa düğüne davet etmek için mi gelmişti?

Kapıya toplanmış, birbirlerine dayanarak içeriyi gözetliyor, bir haber, bir habercik duyabilmek için nefeslerini kesmiş, bekliyorlardı.
Cemşir sırtüstü yatmaktaydı. Yatmaktaydı ama, kadınların arasındaki gibi rahat değil. Koca Muzaffer Beyin çiftçibaşısı, kızının dünürü Yasin Ağanın yanındaydı!
Yasin Ağanın altına döşek çekilmiş, arkasına yastık konmuştu. Sigara ikram edildi, kahveyi nasıl içtiği soruldu. Reşit, cıva gibi, merdiveni iniyor, çıkıyor, kadınlara kumanda ediyordu. Ne yapsa, aklı fikri kızdaydı. Beyi cin çarpar gibi çarpsaydı ah! Ah bir çarpsaydı. Böyle bir şey olur da kız, çiftliğin hanımı durumuna geçerse, kendine gün doğacak gibi geliyordu.
Kahveleri getirip önlerine koydu. Sonra karşılarına diz çöküp oturdu. Berikiler havadan, sudan konuşuyorlardı. Sevincini işittiklerini saydı döktü. Yasin Ağaya hak veriyor, kızın terbiyesizliğine içerliyordu sözde. Berber Resifin içerlediğini gören Cemşir de ona uyuyor, kıza, birlikte verip veriştiriyorlardı.
Yasin Ağa memnun:
— Bey gelmeden imam nikâhını kıydıralım, dedi. Hükümet nikâhına kulak asma. Olmasa da olur. İş hoca nikâhında. Kız razı gelse, kolay. İyi bir imam var bizim orda, köyün imamı...
— Biliyoruz, dedi Reşit. Rüyayı gören imam, değil mi?
— O. Lâkin kıza söz dinletmek mesele. Atın yerine eşşeği bağlatmam, diyor, bir daha demiyor.
Reşit kımıldandı:
— Terbiyesiz... Sen onun kusuruna bakma ağa. Ortada aslan gibi babası var şükür, ben varım. Ben de bir babası sayılırım. İş ondan değil, bizden biter!
— Benim aslan gibi sevgilimi vurdular, diyor.
— Halt etmiş. Ardına düşüyormuş kızın... Kardeşi genç, cahil çocuk, kanına dokunmuş tabiî... Bir gün uğ-

runa çıkıtıış. uemış: öen Denım Dacımın araınaa aoiamyor-muşsun, doğru mu? İnkârdan gelmiş: Töbe, demiş, töbe vallaha. Bizimki: Bir daha duymayayım! demiş. İşin esası bu. Gece. Oturuyorduk. Bir baktık geldi oğlan, fitil gibi sarhoş. Ana, avrat dümdüz gidiyor. Ossat çaktım işi. Dedim; buna bir arka veren var! Araya girmeme kalmadı, Hamza, kanı ispirto gibi delikanlı, tabancayı çekti yekindi...
Yasin Ağa evvelce uzun uzun dinlemişti bunları.
— Neyse, dedi, olan olmuş, geçen geçmiş, bırakalım bunları da, işimize bakalım...
Gene Reşit cevapladı:
— Olur ağa, bırakalım. Sen hiç merak etme. Babası hasta, gelemez. Ben gelirim istersen...
— Derdim zorum. Bey gelmeden nikâh işinin bitmesi! Nikâhsız kızın nâmahremlerin içinde durması Müslümanlığa sığmaz!
— Yarın gidecen köye değil mi?
— Allah izin verirse...
— Beraber gideriz, yuvasını yaparım ben onun...
— Demek gelecen essahtan?
— Ne yapayım ağa? Babası hasta. Ben geleyim ki, işler bir an evvel haline yoluna girsin, sen de bu belâyı berzahtan kurtul!
İkinci kahveler, üst üste sigaralar içilmişti. Yarın sabah birlikte gidilmek için handa buluşulmak kararına varıldıktan sonra, Yasin Ağa hayırlı şifalar dileyip kalktı. Reşit de kalktı. Adamı caddeye kadar götürüp, bir faytona bindirerek döndü.
İçi içine sığmıyor, acelesinden bacakları birbirine dolaşıyordu.
— ...eferim kız, eferim ulan kız. Benim akıl edemediğimi sen ettin. Eferim sana. Yarın varırım, eğer maksadı oysa, tadında/ı yenmez. Değilse bile, kulağını iyice bükerim. Eşşekliğin lüzumu yok. Herifi çarpmaya bak, derim. Devlet kuşu bu, anam avradım olsun devlet kuşu! Aramaynan bulunmaz, meğer ki rasgele. Herif madem pireyi sekitmez, zampara, tamam. Kız da etli butludur

. .. w>um uunu, uıum vjuıiu... butun iş sende. Gözünü açtın mı, yaşadık, hepimiz yaşadık. İlle Reşit emmin. Sen çiftliğe hanım, ben de Yasin'in yerine çiftçiba-vı. Cemşir mi? Cemşir zâti tembelin biri. Yanlasın, uyusun sığır gibi!»
Adımlarını açıyor, Cemşir'e bir an önce kavuşmak' için acele ediyordu.
Kadınlar, Cemşir'in etrafını merakla alıvermişlerdi. Neler konuşulcfuğunu öğrenmek için geberiyorlar, adamın ağzından tane tane, zorlukla çıkan sözleri can kulağıyla dinliyorlardı.
Demek böyleydi ha? Güllü'nün büyük analığı:
— Terbiyesiz, dedi. Koskoca bir beyin yeğenine, utanmıyor da. Size bir şey deyim mi? Bu kızın başına bir çıkacak var. Gözüm hiç su içmiyor benim!
Oteki analıkları da hemen tasdik ettiler:

— Benim de.
— Benim de vallaha... Böyle kız mı olur? Ölmüş gitmiş, hâlâ Fellâh oğlu da Fellâh oğlu!
Oradaki kadınların hiç birinin gözü su içmiyordu, Güllü'nün öz anasından başka. Cemşir'in de gözü su içmemekle beraber, asıl korktuğu, Muzaffer Beyin huylanıp, çapa mevsiminde ondan ırgat istememesiydi. O zaman ne yapacaktı?
İçini çekti. Birden gözü en küçük karısına, Güllü'nün anasına ilişti. Yüzü asıldı. Kız onun yüzünden aksilik ediyormuş gibi, başını nefretle çevirdi.
Kadın suç üstünde yakalanmışçasına rahatsızlık duyarak:
— Edepsiz, diye söylendi. Bu asiliği kimden almış bilmem ki?
Boynunu büktü.
Öteki kadınların gözleri sevgili Cemşir'lerindeydi. Üzülüyordu fukara. Ellerine geçse, Güllü'yü lokma lokma doğrarlardı. Pis cenabet. Ondan iyisine mi varacaktı?
Tam bu sırada berber Reşit, içindeki sevinci dışa

vuran pırıl pırıl gözleriyle içeri girdi, merdiveni çıktı. Cem-şir'in yatağı yanına diz çöktü. Cemşir memnun, sordu:
— Gitti mi?
— Hana gitti. Yarın beraber gideceğiz!
— Ağzına yüzüne iyi bir sıç kahbe dölünün! Ben ayakta olmalıydım ki şimdi!..
Güllü'nün anası: «Kalkamazsın inşaallah!» diye geçirdi.
Reşit alev alev gözlerini kırpıştırarak:
— Sen hiç merak etme, dedi. İşi bana bırak. Yol yo-luynan, orman baltaynan. Sen hiç keder etme. Ben işimi bilirim. Bana derler berber Reşit. Ne söyle, ne işit. Önünde ben varken... Bu kadar yıllık arkadaşız, arkadaştan da ileri. Bir günden bir güne başını belâya soktum mu?
— Sokmadın.
— Sen keyfine bak. Ben işimi bilirim. Yağdan kıl çeker gibi evelallahın izniynen...
— Nikâha razı olmazsa, sonunu düşünsün!
— Merak etme dedim ya! Yerinde duramıyor, oturamıyordu.
— Yol yoluynan, orman baltaynan...
Yanında oturan gencecik bir kadının tombul, pembe yanağından parmaklarıyla makas aldı. Kadın beklemiyordu.
— Dert! dedi. Resifin eline vurdu.
— Karnına.
— Artanı da koynuna, soyka! Babam yaşında herif,
utanmıyor da...
Gülüyordu, fıkır fıkır gülüyordu. Bir başkası, yaşlı bir
kadın:
— Allah canını almaya, diye arkasına vurdu. Ölüp
gittin, gözün çöplükte!
— Niye ölecek misim? Ben daha güvey girecem...
— Sünnet olacak, sünnet!
— Olacam. heye... Satırı al gel!
— Allah canını ala, lâfı da ağzında...
— Allah senin canını ala, deli soyka!

— öyle mi Reşit, benim aslan gibi erimi içirdin içir-din de yataklara düşürdün, değil mi? İçin soğudu mu şimdi?
Kabul etmedi:
— Ben mi içirdim?
— Kim içirdi ya?
— Kilimci. Erkek adağı, tabiî içecek! Bir kocakarı başını salladı:
— Şu hastalık gelip seni bulmaz da...
Cemşir keyifli keyifli gülüyordu. Reşit kıçını kaşıyarak Kalktı.
— Nazarınız değecek, fallikler! (sürtükler) Hadi, gidiyorum ben...
— Nereye gidiyon?
— Dükkâna. Badana ediliyordu... Badanaya ihtiyacı olan haber versin!
Kahkahalar yükseldi. Cemşir bile katılıyordu.
— Utanmaz arlanmaz...

Bir kocakarı terlik attı, değmedi. Merdiveni inip gitmişti bile. Arkasından uzun uzun gülüştüler. Bu herif İhtiyarlamazdı. töbe ihtiyarlamazdı bu gamsızlık oldukça. Dünyanın kıçına parmak atmıştı.
Cemşir:
— Arkadaşımın gıyabında atmayın, dedi. Ona lâf yok. O olmasa ben olmam. Melmekette bi dene o!
Ne dükkân, ne de dükkânın badanası. İçinde çalkanıp duran sevinci paylaşacak, ağzı sıkı birini arıyordu. Aklına karısı geldi. Evinin yolunu tuttu.
Kadın avlu kapısının eşiğine oturmuş, komşu kadınlarla çene çalıyordu. Kocasının vakitsiz, ama aşırı neşeyle gelişinden mânâlar çıkararak, kalktı, peşinden yürüdü. Harap merdiveni çıktılar. Odaya girince, Reşit heyecanla sordu:
— Kim geldi bil bakalım!
Kadın çıkık elmacık kemikleri, çevreleri morarmış çökük gözleriyle kocasına bakıyor, kestirmeye çalışıyordu.
61
Düşündü, düşündü, düşündü. Bulamadı.
— Kim geldi?
— Yasin Ağa!
¦— Essahtan mı? Ne zaman? Ne dedi? Güllü nasıl-mış?
Reşit her şeyi bir çırpıda anlattı. Kendi düşüncesini açıklamadı. Bakalım karısı ne düşünecekti.
Kadın:
— Ben sana demedim miydi, dedi. Güllü akıllı kızdır, akıllılık eder de, yeğeni derken...
Reşit karısını fevkalâde zeki bularak, alnından öptü. Zayıf mayıf, çirkin mirkin, tam kendine lâyık karıydı. Nasıl da üstüne basmıştı!
Sevinç içindeydiler.
— Yarın çiftliğe gidiyorum, dedi.
— Çiftliğe mi? Ne var da?
— Ne mi var? Gün bugün, saat bu saat değil mi, kız? Madem atın yerine eşşeği bağlamıyor, atı bağlasın!
Göz kırptı.
— Doğru değil mi?
— Doğru, hem de bıçak gibi! Demek yarın gidip...
— Babası azarla diyor. Deli miyim? Yörüyün atın başına vurulur mu? Cemşir miyim ben? Kaçın kurrasıyım? Lâkin eferim, kurnaz kızmış... Ben gidiyorum, hadi...
— Nereye?
— Dükkâna. Kimseye bir şey söyleme. Karda yörü-yüp izimi belli etmeyecem. Cemşir'e bile bir şey demedim...
— Sen şimdi doğru dükkâna mı gidiyon?
— Heye.
— Dükkânın mükkânın kuyruğuna çarpim bundan sonra. Öyle değil mi?
Reşit memnun.:
— Bak hele bak!
Kadın arkasından uzun uzun baktı. Çiftlik, beyaz beyaz koyunlar, kuzular... Yıkar, kurular, boyunlarına kurdele bağlardı. Ah, şu iş oluverseydi de şu fakir mahalleden, dedikoducu kadınlardan kurtulsaydı!
62
vurpun Kaıoıyıe sevinçli, dışarı çıktı. Komşu kadınlar ordaydılar. Avlu kapısının yanında. Meseleyi açmamalıydı. Kocası, Cemşir'e bile açmamıştı. O da saklama-lıydı herkesten. Hem ne? Kime söyleyecekti? Şu kadınlara mı? Değer miydi? Pasaklı, geveze cenabetler!..
Gene de merdiveni inip yanlarına gitti.
Etrafını merakla aldılar:
— Öyle mi kız? Reşit emmi niye gelmiş yelli yelli? Güldü:
— Böyle vakitsiz gelmezdi de...
— Bir şey lâzım olmuş.
İnanmadılar. Kadının bakışı, hafifçe gülüşü... Bir şey olmalıydı. Kendilerinden sakladığı bir şey.
— Kimbilir, dedi birisi, Reşit emmi bu. Kırk tarakta bezi var.
Alındı.
— Ne demek? Benim kocam madrabaz mı?
— Onu demek istemedim bacım, töbe vallaha...
— Reşit emmi gibi var mı?
— Ne huylanıyon kız? Becerikli adamın kırk tarakta da. seksen tarakta da bezi olur.
— Doğru. İş bitirenin, kiline kuşananın!

— Reşit Efendi cerbezelidir evelallah... Kocasına «Efendi» denilmesi gururunu okşadı, yumuşayıverdi. Efendiydi kocası gerçekten de. Bu işi be-cerebilirse, bu mahalleden çıkıp çiftliğe gideceklerdi. Çiftlikte beyaz beyaz koyunlar, kuzular... Heyecanlandı. Nasıl olsa duyulmayacak mıydı?
— Kocam diye değil, dedi. Reşit Efendi gibi yok. Niye geldi, biliyor musunuz?
— Niye geldi?
— Kimseye bir şey demeyin ama... Her kafadan bir ses:
— Aboo... Söylenir mi?
— Söylenir mi hiç bacım? Gizli bir lâf meselâ...
— Yanımızda adam boğazla, bizi bilmen mi? Bir sır verircesine sokuldu:
— Kız, oğlana varmıyormuş!
63
— Cemşir'in kızı. Güllü.
— Varmıyor muymuş? Niye?
— Atın yerine eşşeği hağlamam diyormuş! Sonra uydurmaya başladı:
— Aslan gibi dayısı dururken, soytarı yeğenine niye varayım! diye ayak diriyormuş. Bizimki yarın çiftliğe gidecek, işi perkiştirecek!
Çapa vakti pamuk tarlalarında çalıştıkları Muzaffer Beyi gayet iyi bildikleri için, ağızları açık kaldı. Olur mu olurdu. Adamın huyunu biliyorlardı. Geçen yaz Hayri'nin avradı Kıymet'i bileğinden çekip küttü ambarına götürmemiş miydi? Kocası dan dun edince de belinden tabancasını çekip, oğlanın ağzına dayamamış mıydı?
Demek Cemşir'in kızı çiftliğe hanım olacaktı?
İçlerini çektiler.
— İnsanda talih olmalı, talih!
— Talih ki talih...
— İş bitirenin, kılınç kuşananın... Aşkolsun...
— Tomafilden inmez gayri!
— Tomafilin sözü mü olur? Giyim, kuşam...
— Yediğini yer. yemediğini...
— İnsanın talihi kancık olmalı, ne yapsan boş...
— Dur hele kız, ne diyecektim? Unuttum işte. Akıl değil ki...
Resifin karısı ekledi:
— Herif bir görüşte vurulmuş. Demiş ki: Güllü, demiş, tekmil malım, mülküm her şeyim sana feda, demiş. Yeğenimi alıp da ne yapacan? Bana var, demiş. Kız da: Reşit emmimnen avradını da çiftliğe isterim, demiş. Onlar gelmezse töbe razı olmam demiş!
Portakalcının kuru karısı söze karıştı:
— Anası babası dururken, sizi niye istemiş?
— İnanmıyorsan git sor. Yalan mı söylüyorum?
— Yalan değil, yalan değil ya... Demek yakında gideceksiniz?
Kadına fena içerlemişti:
— Allah izin verirse, dedi.
64
ArKasınaan imrenerek baktılar. Demek kız ayak df-remişti? Yakında çiftliğe gidecek, rahat ekmeğe kavuşacaklardı?
Kadın merdiveni çıkıp odasına girince, portakalcının-ki:
— Yalan, dedi. Dinime imanıma yalan. Anası babası surda dururken... Sen olsan, anan baban dururken yedi kat yabancıyı ister misin?
Eskicininki:
— İstemem, dedi. Ne kadar kötü olursa olsun, istemem. Ana, baba gibi var mı?
— Pis yalancı! Benim gözüm görür o Meryem'i... Soracam. Bu karı böyle böyle diyor, doğru mu diyecem. Doğruysa, açsın gözünü. Yazık değil mi? Kızı doğuran, bu boya getiren anası. Öyle değil mi amma?
Bütün kadınlar hak verdi. Ama öfkesini alamamıştı, gözleri seyirmeye başladı. Ya doğruysa? Doğru da bu kuru karı gider, çiftliğe yerleşirse?
Odasına hırslı hırslı gitti. Altı aylık oğlu yattığı yerde pislemişti, pis pis kokuyordu. Gözü görmedi. Burnu da koku filân almadı. O kuru karı ne diye çiftliğe gidip yerleşecekti sanki...
Kerpiç duvardan aynayı aldı, yüzüne baktı: Kirli siyah saçlar, aralarında bolca ak, kırışmaya yüz tutmuş surat... Allah ne kötü kader yazmıştı! Şuna bak. Yedi kat yabancı, gidip çiftliğe yerleşecekti. Kendisinin

niye böyle bir yakını yoktu? Niçin şimdiye kadar böyle bir kız çıkıp da, ille Naima ablamı isterim, o olmazsa surdan şuraya gitmem dememişti?
— Kız bu çocuğun hali ne? Döndü: Eskicinin karısı.
— Altına sıçmış tekmil... Oynayıp duruyor. Yazık değil mi?
Ancak o zaman her şeyin farkına varan portakalcı-nınki, elinde tuttuğu aynayı yerine astı, başladı:
— Allah Yarabbi, Allah sen bilirsin Yarabbi... Her

UGiuyı uuiiu mı ı
Nedir bu benim çektiğim?
— Hadi hadi... El kadar çocukla uğraşmayı bırak da
al gel!
— Çocuğu da batsın, çömleği de! Allah tez günde, tez saatte canını alır da ben de kurtulurum, o da!..
— Sus hadi sus, deli cenabet!
Eskicininki yerden çocuğu aldı, birlikte çıktılar. Avlunun bir kenarındaki paslı tulumbanın yanına geldiler. Çocuğun boklu kıçını tulumbanın altına tutan eskicininki:
— Bas. dedi.
Çocuğun anası basmaya başladı.
Eskicininki hiç iğrenmeden yıkıyordu. Avazı çıktığı, kadar bağıran çocuk, soğuk suyun altında mosmor kesilmişti. Yıkanıp temizlendikten sonra, sarılıp sarmalandı.
— İşte, oldu... dedi eskicininki. Allah bana vermeli ki...
— Versin aman versin! Ben doydum. Çocuğun olsa
böyle söylemezsin!
— Herifleri değişek!
— Dert, dedi portakalcınınki. Değişekmiş... Eskicininki kahkahayla güldü:
— Seninki çocuk deposu anam. Benimkinde iş yok...
— Hadi hadi. deli.
— Öyleyse sus, şikâyet etme bir daha...
Çocuğa temiz çamaşır giydirdiler. Temiz, ama yama yama üstüneydi. Portakalcınınki:
— Çocuğu uyutup gidecem, dedi.
— Nereye?
— Güllü'nün anasının yanına. Açsın gözünü. Kızı doğurup, bu boya getiren Resifin kuru avradı değil. Yazık, günah değil mi?
Eskicininki başını salladı:
— Doğru bacım, doğru...

IV.
Muzaffer Bey Ankara dönüşü, Zekâi Beyi kulüpte, vermut içerken buldu. Yıllardır görüşmemişler gibi, sarmaş dolaş oldular. Sonra masaya geçip, karşılıklı oturdular.
Muzaffer Bey bugün her zamandan daha şıktı. Koyu gri bir kostüm. Yakasında zarif bir karanfil.
Dostunu uzun uzun gözden geçiren Zekâi Bey:
— Yeni bir hatunfa mı tanıştın? diye sordu. Muzaffer Bey güldü:
— Nerden anladın?
— Çok şıksın da...
— Her zaman öyle değil miyim?
— Bugün bir başkalık var.
Muzaffer Bey pantolonunun arkd cebinden maroken kaplı, küçücük, şirin bir defter çıkardı:
— Eee, tabiî, diye yaprakları çevirdi. Kleider machen leute!
Zekâi Bey anlamadı:
— Ne demek o?
— İnsanı insan yapan, elbisedir!
— Neee?
— Almanca.
— Bırak şu iflâs etmiş, demode dili. Bunun İngiliz-cesini öğrenmeliydin!
Defteri tekrardan arka cebine sokan Muzaffer Bey, güldü:
— Doğru. Ama. beni alâkadar eden, iflâs etmiş, demode dil değil, bir resim galerisinde tanıştırdıkları harikulade bir kadın!
— Alman mı?

— Türk.
— Türk mü?
— Türk. Fakat cidden nefis bir parça. Yıllarca Almanya'da kalmış. Türkçeyi bile Alman aksanıyla konuşuyor.
— Züppe!
67
dar etti. (Gözleri daldı) Harika bir şey canım. Daha önce gelebilirdim. İsviçre'ye gitti, kocasının yanına. Gitmese, sizi daha uzun zaman ihmal edebilirdim. Zekâi Bey gözlüğünün üstünden baktı:
— Ahlâksız!
— Evet amq, yalancıyı Allah sevmez!
—• Eee, anlat bakalım. Ankara'da ne var ne yok?
Muzaffer Bey daha önce bir şeyler içmek niyetindeydi. Gözlerini etrafta gezdirirken, kulüp lokantasının zeki şef garsonu, siyahlar içinde geldi:
— Hoş geldiniz beyefendi.
— Hoş bulduk ama. sen beni ihmal ediyorsun bugün? Briyantinli saçlarıyla şef garson zarifçe eğilerek:
— Rica ederim, dedi. Ne haddime? Emredin!
— Soğuk mezelerden neler var?
— Dil, tavuk söğüşü, soğuk av eti, mayonezli battk, midye dolması, mayonezli İstakoz, hindi kızartması...
— Getir, bir şeyler getir işte...
— İçki?
— Hastaya kar sorulur mu?
— Votka getiriyorum. Çekildi.
Zekâi Bey yaklaşan seçimler dolayısıyla «Merkezî hükümette deveran eden» söylentiler hakkında bir şeyler öğrenmek istiyor, bilhassa Muzaffer Beyde yeni partiye karşı herhangi bir sempatinin belirip belirmediğini merak
ediyordu.
Muzaffer Bey:
— Sana hak vermeye başladım, dedi. Zekâi Bey bu başlangıcı hayırlı saydı.
— Ne gibi?
— Tahminlerine inanılır kaynaklar, karşı partinin gittikçe artan şansından emin görünüyorlar. Daha ileri gidenler de var. Yeni partinin tüzüğü, Amerikan mantalite-sine çok daha sempatik görünüyormuş!
Zekâi Bsy heyecanlandı:
— Nasıl? Dememiş miydim?
68
— Bizim partinin devletçilik kanadı antipati yaratıyormuş. Demode olmuş, faydasız bir oportünizm diyorlar. Hattâ sana daha açığını söyleyeyim mi? Bizim parti, iktidarda kaldıkça, Amerikanın, Türkiye'ye dört elle sarılması şüpheliymiş, imkânsız diyenler de var...
Zekâi Bey, tilkiyi hatırlatan gülüşüyle vermutunu yu-dumladı, beyin salatasına kimbilir kaçıncı sefer limon sıkıp, beyaz bir parçayı çatalının ucuyla aldı, kuvvetli dişlerinin arasına attı.
— Sonra?
— Sonrası sağlığın.
— Ziraat makinelerine dair neler öğrendin?
— Gene aynı Amerikan zihniyeti. Seçimlerden sonrayı bekliyorlarmış. Antiparantez söyleyeyim, yeni tip harman makineleri hakkında kataloglar gösterdiler, izahat verdiler. Şayanı hayret azizim! Tamamen çelikten mamul, yalnız üç kişi ile çalışan Mc Cormick'lere bayıldım. Mahsulü en iktisadî ve en verimli şekilde kaldırmak mümkün olacak. Hem de bizi ırgat tahakkümünden kurtarmak şartıyla. Neydi o bizim eski tip Konkasör patozların rezaleti? Kırk beş kişilik, zırıltı, hantal şeyler. Bu hem sadece üç kişi istiyor, hem de demetli ekinleri kolaylıkla döğme-sinden geçtim, demetlenmemişleri de, iş kapasitesini düşürmeden, aynı kudrette harman ediyor. Daha başka marifetleri de var. Meselâ, bu makineler iki boymuş. Batör-leri dişli olmak üzere, biri 55, öteki 70 santimlik. 55 santimlikler Avrupa yapılarının 110 santimliğine, 70 santimlikler de 130'luklara muadil. Sonra, Marşal Plânına dahil, plasmana filân da ihtiyaç yok. Diyorlar ki, seçimi karşı parti kazanırsa, memlekete ziraat makinelerinden başka yabancı sermaye ve şüphesiz döviz akacakmış!
Zekâi Beyin içi içine sığmıyordu.
— Memnuniyetimi tariften âcizim Muzaffer, dedi. Az zamanda seni bu kadar değişmiş görmek... Şaşırdım doğrusu!
— Şaşıracak bir şey yok- Yeni partinin liberal pofi-tikası benim de işime gelir!
69

eıueıio...
fer bizimdir azizim. Haydi broz! Kadehler kalktı, içildi. Muzaffer Bey gülerek sordu:
— Sen ne âlemdesin?
Zekâi Bey karşı partinin henüz doldurulmamış teklif varakasını cebinden çıkarıp gösterdi:
— İşte benim âlemim ve terakkim!
— Ooo... Maşallah!
— Evet. Bunu sen de yapacaksın. Hele Ankara'dan bu kadar mücehhez döndükten sonra...
— Orası öyle.
— Çünkü azizim, ettekrarü ahsen, fakat yüz sekseni geçmemeli derler, ben gene de tekrarlayacağım, insanr lar menfaatlerinirijîşlnjjDervanesidirler. Çıkarımız nerdey-se, ordaolmgya^mecb^ ~" ~~"
—nfleMst-değilsek tabiî?
— Bırak şu budalalığı... İdealistler, iktidarı kopardıkları zaman başlarımızı!) üzerinde, koparamadıkları zaman da ayaklarımızın altında değiller mi?
— Ben senin kadar insafsız olmayacağım.
— Realite bu!
— Olsa bile... En iyisi, kapayalım bu bahsi.
Ankara'dan hayli değişik dönmüştü gerçekten de. Sebebi, parti genel merkezinde temas ettiği bazı müfrit tanınan particilerin de gevşemiş olduklarını görmesiydi. O müfritler ki, yıllar yılı parti adına en sert, en tehditli konuşmaları yapar, kraldan çok kral taraftarlığını kimseye vermezlerdi. Yanlarında partiyi tenkit şöyle dursun, ima bile edilemez, savurduklarına kayıtsız şartsız hû çekilmesini isterlerdi.
Geçen seçimlere kadar böyleydiler.
Bu sefer ya?
Zekâi Bey, kraldan çok kral taraftarlıklarıyla tanınmış bazı isimler hakkında bilgi istedi. Aldığı cevap, tahmin ettiği gibi çıktı. Yumruğunu masaya vurarak:
— Hani? dedi. Nerede o takma aslan yeleliler? İnandın mı şimdi? Zekâi'nin tazı hassasiyetine? Kâhinlerden

hoşlanmam diyordun. Nasılmış? (Gözlüğünü düzeltti). Ben onu bunu bilmem azizim... Hadiseleri memleketin dar zaviyesinden değil, dünya çapından muhakeme edip, neticeye varmak lâzım. Anladığıma göre, dar mânadaki demode ¦milliyetçiliğe, kuyruğunda devletçilik bulunan iktisadiyata paydos bundan sonra Senin parti ya bu esaslar dahilinde hizaya gelir, yahut da...
— İktidarı devreder ha?
— Başka çare yok. Çünkü...
Muzaffer Bey her zamandan çok daha rahatlıkla kadehini kaldırdı:
— Malûm. Ben de o kanaatteyim!
Zekâi Bey kadehini kaldırırken heyecanlandı:
— Aynı kanaatte miyiz?
— Evet.
— Seni bugünün istediği mânâda, realist bir libera-list görmek şerefine!
Tokuşturup içtiler.
Muzaffer Bey kadehini bırakırken:
— Fakat... dedi.
— Fakatı makatı yok.
— Söylemek istediğim başka. Seçimlerde karşı partiye çok daha büyük bir şans vermeme rağmen, nasıl söyleyeyim, değişen kanaatlerimiz beni...
— Utandırıyor. İçinde bir utanma hissi var, değil mi?
— Evet. Kalleşlik, tükürdüğünü yalama, oyunbozanlık, cılklık gibi bir şey. Sana daha açığını söyleyeyim mi? Ben asıl Mustafa Kemal'in manevî huzurundan utanıyorum!
Yüzü kederli bir hal aldı, başı bileklerine düştü.
— Ya Mustafa Kemal'in nabzı karşı partide atıyorsa?
Muzaffer Beyin başı bileklerinden kalktı:
— Nasıl? Serbest parti liberalizmini, inkılâplara aykırı diye Paşa bizzat İâğvetmemiş miydi?
— Zamanla ahkâm değişir. 1930'da liberalizm inkılâplara aykırı düşebilirdi. Bana öyle geliyor ki Paşa, sağ olsaydı...

— Karşı partiyi mi tutardı?
— Zamanla değişen ahkâma göre, istihale ederdi, sadece istihale!

— Belki...
— Evet!
— İçelim...
İçtiler. Konuşmuyorlar, lokanta radyosundaki hafif, tatlı çigan müziğini dinliyorlardı. Neden sonra Zekâi Bey:
— Bu akşam burada mısın? diye sordu.
— Buradayım.
— İyi.
— Ne var?
— Elinin artığı, yeni karılar gelmiş bara. Hele biri diyorlar, hele biri... Burda niçin kalıyorsun? İşin mi var?
— Evet. Kadillak acentasına uğrayacağım yarın...
— Niçin?
— Benim arabanın direksiyonunda hafif bir boşluk başladı da...
— Eee?
— O gün gördüğümüz bej Kadillağı alacağım.
— Seninki? Seninki ne olacak?
— Adaam sen de...
Geç vakit kalktılar. İkisi de çakırkeyften aşırıydı. Muzaffer Bey, Alman aksanıyla konuşan Türk kadını unutamıyor, boyuna ondan söz açıyordu. O da pek çok evli kadınlar gibi, kocasından şikâyetçiydi.
Muzaffer Bey gece barda. İstanbul'dan yeni getirilen Nesrin'le, Suzan'ın arasında, kadınların verdiği içkiyi içerken bile. Alman aksanıyla Türkçe konuşan kadını unutamadı.
Ertesi gün şehrin en büyük, en lüks otelinin rahat karyolasında gözlerini açtığı zaman, her şey silinmişti. Alman aksanıyla Türkçe konuşan kadın bile.
Duvardaki saat ağır ağır on biri vururken, kalktı, giyindi. Zekâi'yi salonda gazete okur buldu.
Sonra çıktılar.
Ortalık günlük güneşlikti. Direksiyonunda hafif bir boşluk başlayan hususiyle Kadillak acentasının önünde

durdular. Ankara'ya gitmeden önce gördüğü bej Kadillak yerinde yoktu.
— Eyvah! dedi.
— Ne o?
— Bej Kadillak satılmış galiba...
Acentadan içeri girdiler. Görünürlerde kimseler yoktu. Elleri arkasında, seslendi:
— Heeey, acentacı! Derinlerde bir ses cevapladı:
— Hop hop, geldim!
Zarif lâcivert kostümü içinde, cıva gibi bir genç koşarak geldi:
— Vay Muaffer Beyciğim... Hoş geldiniz!
— Hoş bulduk ama... Bej Kadillağı göremiyorum? Zarif delikanlı ellerini ovalayarak:
— Kabahat bende mi Muzaffer Beyciğim. dedi. Kaçırmayın, talibi çok dememiş miydim?
— Peki, nölacak?
— Yeni partilerimizi bekleyeceksiniz.
— Bırak canım safsatayı... Kime sattınız beji?
— Paşazade'ye, dün.
— Paşazade'ye mi? Hayrullah'a mı?
— Evet. Hayrullah Beye...
— Bul şunu bana!
Çenesiyle telefonu işaret etti. Zarif memur koştu. Büyük pamuk tüccarı Paşazade Hayrullah Beyin numarasını çevirdi.
— Alo... Hayrullah Bey, siz misiniz?
— Benim, buyrun!
Yazıhanesinde, masası başındaydı. Tepe kısımları sey-rekleşmiş, saçlı zarif başı, muntazam burnu, mavi gözleriyle yakışıklı adamdı. Türkten çok sarışın bir İsveçliyi hatırlatıyordu.
— Vay, dedi. Muzaffer! Sen ha? Ne zaman geldin?
Gözlerini, maroken koltuklarda oturan Amerikalı teknisyenlerle, yerli pamuk çiftçileri ve bir akşam Muzaffer Beyin şehir kulübünde görüp çok beğendiği kuğu boyunlu,, kırmızı şallı kadın üzerinde gezdirdi.

Şallı kadın, zarif bacaklarını birbiri üstüne atmış, Paşazade'nin telefon konuşmasını anlamadan dinliyordu.

— ...bizim partiye geçersen. Evet, şartım bu. Bana bak, ne haber seninkilerden? Ayakları suya değmeye başlamış mı? Elbette. Zekâi orda mı? Dün aldı teklif varakasını. Akıllı oğlandır o. Elbette akıllı. Canım bırak şu Şarklılığı! Elbette Şarklılık. Menfaatlerimizin peşinde koşmak neden kalleşlik olsun? Değil tabiî. Atatürk'ü asıl bizim partide bulacaksın. Bizim partide, elbette... Sen onların safsatasına kulak asma. Ver, ver artık kararını. Partinin direğiyiz gibilerden cart curt edenleri görüyorsun. Ama haklı herifler, haklı tabiî. Sen gel, gel de konuşa-
ilfflllı lım. Bekliyorum. Sana karımı takdim edeceğim. (Kırmızı
şallı kadına göz kırptı) İthal mah ama, ötekilerden ayrı bir seksi var. Gel gel. Hoş, sana kadın takdim etmek de tehlikelidir ya...
Kulaklığı kahkahalarla yerine koydu.
Kuğu boyunlu, şallı kadın, kirpikleri rimelli iri yeşil gözlerini süzerek, Fransızca sordu:
— Kim o?
Paşazade Fransızca cevapladı:
— Muzaffer, meşhur Muzaffer... Hani o gün kulüple...
— Yaa? Demek o?
Kadının heyecanlanışı, yanaklarının hafifçe pembele-şişi gözünden kaçmadı ise de, aldırmadı.
Kadın gerçekten heyecanlanmıştı. Son günlerde adamakıllı dost olduğu yerli sosyetenin monden hanımlarından bütün girdi çıktısı, tekmil macerasıyla öğrendiği Muzaffer Beyle yatmak isterdi. Hanımlardan biri, onunla yatmanın harikuladeliğinden bahsetmişti. Kadın, ondaki zevkin başka erkeklerde olamayacağını iddiaya kadar var-dırmıştı işi. Oysa, İsviçreli bayan, ne erkekler tanımıştı, ne erkekler! Bununla beraber, aşk oyunlarında fazlaca egoist olan Şarklı bir erkek güzeliyle yatmak elbette hoş kaçardı.
Konuşulanlara kulak verdi.
Paşazade, iri kulaklı kocaman başını sallayarak, Türk-

çenin DeiKi ae en berbatı, en zevksiziyle bir şeyler anlatmaya çalışan büyük çiftçi Kuddusî Ağanın sözlerini Amerikalı teknisyenlere tercüme ediyordu.
— Ağa demek istiyor ki, aynı arz daireleri üzerinde bulunan memleketimizin yakın bir gelecekteki küçük çapta bir Amerika olacağına şüphemiz yok, diyor!
Kuddusî Ağa değil bunları söylemek, aklından bile geçirmiş değildi. Kuddusî Ağa için, ister Alman, ister Fransız, İngiliz, İtalyan, isterse Amerikalı olsun, hepsi müsaviydi. Gâvurdu hepsi. Eğri dinli. Kurnaz Kuddusî Ağa, gâvurları kafese sokmaktan başka şey düşünmezdi. Yeni yeni ziraat makineleri vereceklerdi. Beleşe yakın ücretle, uzun vadeli. Bu sayede ırgat tahakkümünden kurtulacaktı. Ona bakardı. Nesine gerekti arz daireleri, küçük çapta Amerika filân.
Paşazade devam etti:
— Tabiî büyük müttefikimiz Amerika'nın himmetiyle! Uzun boylu, çilli Amerikalı:
— Siz buna lâyıksınız! dedi.
— Çok daha lâyık olmaya çalışacağız.
— Bundan eminiz. Sizin nasıl büyük bir cesaretle dünyanın bu kısmında hayır dediğinizi ve gene nasıl büyük bir cesaretle barajlık yaptığınızı görüyoruz. Bize istikbal hakkında ümit, hattâ cesaret veriyorsunuz!
Duru mavi gözleri kurnazca parlıyordu. Paşazade'nin ağzı kulaklarında:
— Ümit ve cesaretini kuvvetlendireceğiz, dedi.
— Buna şüphemiz yok.
— İster misiniz birer kadeh bir şeyler içelim?
— Hay hay...
Kalktı, Buzdolabından likör şişesiyle billur kadehleri çıkardı, masanın kristaline dizdi, doldurdu. «Türk-Ame-rikan işbirliği ve dostluğunun parlak geleceği şerefine» kadeh kaldırılıp içildi.
Az sonra Muzaffer Beyin, Paşazade'nin devraldığı pırıl pırıl bej Kadillak yazıhanenin önünde durdu. Muzaffer Bey, yazıhaneyi ağız ağıza dolu görünce, hiç de memnun olmadı. Zekâi Beye döndü:
— inmeyelim.
— Niçin?
— Çok kalabalık.
Zekâi Bey iri burnuyla güldü:
— Mesele kalabalıkta değil, hâlâ eski partine olan bağlılığının verdiği taassupta. Seni gidi Şarklı seni!
— Belki.
— Belki değil, muhakkak. Karşı parti müritlerinden birinin yazıhanesine girerken görülmekten korkuyorsun. Bak, kuğu boyunlu hanım da burada, inelim!
Paşazade de kapıya çıkmıştı zaten. İndiler.

Muzaffer Bey âdeta nümayişle karşılandı. Her zamandan çok daha coşkun bir izzet, ikram... Paşazade peşin metresini tanıttı: — Karım!
Kadının kıpkırmızı tırnaklı ufacık eli, Muzaffer Beyin kocaman avucu içinde kayboldu. Rimelli, uzun kirpikler bir an hazla yumuldu, zarif kadın, belli belirsiz bir titreme geçirdi. Gerçekten de Muzaffer Bey, tam manâsıyla erkekti, yatılmaya değer...
Sonra Muzaffer Bey oradakilerle tanışıp, el sıkıştı. Yerli tüccar ve çiftçileri tanıdığı için, sadece el sıkıştı veya başıyla selâmladı. Zekâi Bey de aynı şeyleri yaptığı halde, pek sönük kalmıştı.
Oturdular. Paşazade önlerine kadeh koyup doldurdu. — Haydi bakalım...
Kadehler kalktı, billur sesler çıkararak tokuşup içildi. Sonra herkesi ihmal eden Paşazade, Muzaffer Beyden Ankara intibalarını sordu. Zekâi Bey de gölgeleri gibi yanlarında, Paşazade'yi yerli yersiz tasdik ederek Mu-zaffer'in yumuşamasına yardım ediyordu.
Muzaffer Bey tereddütlerinden kurtulamıyordu. Çıkarı peşinde koşmak kalleşlik sayılamazdı ama... Partinin en ateşli üyelerinden ilk akla gelen voydu!
Gözlerini yerdeki bir noktaya dikmiş, Paşazade'yle Zekâi'nin bin dereden bir su getirişlerini duymuyor, genel başkanın yüzünü hayalliyordu. BU yüz, dokuz yüz kırk

gözlerle bakıyor, dosttuk arıyordu-.
Utandı.
«En güvendiklerim beni bırakttfar. Ne olur siz: ben* bırakmayın!» demek istiyor gibi geliyordu.
Öğleye doğru Paşazade'rrirr yazıhanesinden a^rtlir-ken, hep aynı hislen içindeydi. Paşazade birlikte aratia?jpa kadar geldi:
— Yemeği beraber yerdik...
— Mersi]
— NiçinT
— Çok yorgsmum da..-Kulağına eğildi.
— Yalancı aklımdaki gibi olsun mu?
— Nasıl?
— Bizimle görülmekten korkuyorsun... Güldü:
— Hastir, gebeş. Korku değil. Hiç kimseden korkmam ben. Tuhaf bir his. Nasıl tarif edeyim...
Zekâi Bey yanlarına yaklaştı:
— Aman söyle, dedi, aman söyte Hayruflah Bey!
— Korkuyorsun utan hırbo! Kimseden korkmammış. Ödün kopuyor!
Rahat ve besili kahkahalardan sonra, çıktılar. Zekâi Bey* Çiftçi Birliği'ne bırakan Muzaffer Bey, arabayı çift-, lige doğrulttu. Bej Kadillak yer yer çamur, hafifçe ıslak yolda keyifli bir vıntttıyla kayıyordu. Her taraf, yıkanmış gibi pırıl pırıldı. Kırmızı topraklarda renk renk traktörler arı gibi dolaşıyor, yol boyunca uzanan meşelerin yıkanmış yeşili ferahlık veriyordu.
Her şey, zamanın karşı partiden yana çalıştığını belli eder tarzda ağır basmaktaydı. Bunu seziyordu. Sezgi de değil, görüyordu. Elle tutulur gibi besbelliydi bu. Ama dokuz yüz otuzu bilenler için, temkin esastı. O zaman da böyle, her şey Serbest Fırka lehine dönmüşken, tepeden inme bir emir, ortalığı tuzla buz edivermişti. Zekâi, «Şartlar aynı değil» diyordu ama, şartı şurtu neydi? Amerika'nın istediğini bunlar yerine getiremezler miydi? Son

1
aaKiKaaa Dir Karar, Dir topianii, dit Kuruuay, diui. /\nKa-mın zamanla değişeceği gerçeğini ötekiler kadar berikilerin de bildiğine şüphe var mıydı? Gerekirse, parti tüzüğünün kuyruğundaki devletçilik umdesini de atıverir-ler... O zaman? Ne olur o zaman? Hele partiden istifo etmişse...
Arabayı yavaşlattı, bir sigara yaktı, sonra tekrar hızlandırdı.
O zaman yanardı şap gibi. Gerçi malını mülkünü parti nüfusuyla yapmamış, babasından, dedesinden kalmıştı ama, olsun. Mesele maldan mülkten çok, tükürdüğü tük-rüğü yalayıp yalanlamaktaydı.
Köye girinceye kadar bu türlü düşüncelerle bocaladı.
Kahvenin önünde durdu.
Partilileri hemen etrafına aldılar. Karşı partililerse kahvenin alacakaranlığında toplanmış, usul usul konuşuyorlardı.
Esmer, sırım gibi bir delikanlı olan Hıdıroğullarınırt Habip:
— Arabayı yenilemiş gene, dedi.
Yüz adaleleri gerilmişti. Gözleri nefretle parlıyordu.
— Yenilemiş, dediler. Haksız, vacibi...
— Hakkımızı yerse tabiî yeniler.

— Yakın yakın... Surda ne kaldı seçimlere? Habip içini çekti.
— Ensesinden kesecem anam avracfim olsun! Keçi sakallı biri:
— Kestik, keseceğiz derken, ister misin o da bizim partiye giriversin?
Habip hınçla döndü:
— Ne? Bizim partiye mi? Biz tekmil onun şerrinden kaçtık be! Hesap vermeden... Deli misin?
— Heye amma, söz temsili. Girdi belle. Ne yaparsın?
— Ne mi yaparım?
Şaşaladı. Ne yapardı, ne yapabilirdi sahiden de? Hiç. Çok çok partiden istifa ederdi. Etti. Kimin kulağı duyar-
78
f ^y yvmp uıurıurıar, toz Kon-durmazlardı.
İçini çekti.
Ama hayır. Öyle haksız, zorba, kanun nizam tanımaz baş belâlarını partiye almazlardı herhalde. Bu parti; hakkın, kanunun partisiydi. Bu parti işbaşına geçince, her şey düzelecek, kimse kanun dışı davranamayacaktı. Mi-tingte ne demişti genel başkan?
Bej Kadillak çiftliğe doğru direksiyon kırmıştı bile.
Kapıda durdu. Kanatlardan birisi kapalıydı. Korna çalmaya başladı. Kornanın yeni sesine alışkın olmayan köpekler gök gürültüsünü andırırcasına havlayarak geldiler. Sonra Yasin Ağa. Kadınlı erkekli tutmalar (yanaşmalar), çocukları... Kapı açıldı. Araba girdi. Beton evin önünde durdu.
Gülizar kısacık, dar entarisi içinde her zamandan çok daha hamarat, koştu, beyin çantasıyla termosunu aldı.
— Banyo yapacak mısınız?
— Yapacağım.
Elinde çantayla termos, merdiveni hızla çıktı. Banyoyu yakacaktı.
Muzaffer Bey arabadan indi, kapıyı çarparak kapadı. Etrafa şöyle bir göz attı:
— O pullukları oradan kaldırın demiştim...
— Hangi pullukları bey?
— Ta orda, bak. Yağmurun altında paslanmış! Kamyon fabrikadan çiğit çekiyor mu?
Yasin Ağa:
— Çekiyor, dedi. Hiç durduğu yok.
Çatık kaslarıyla merdivene yürüdü. Merdivenin yanında dikilmekte olan Zaloğlu'na gözü ilişti. Oğlan gene mi bıyık bırakıyordu?
— Ne o? Gene bıyık mı bırakıyorsun? Zaloğlu sarardı.
— Derhal kesilecek, anladın mı?
— Anladım dayı.
— Bir daha da katiyen. Sen kim, bıyık kim?
Önde bey, arkasında Yasin Ağa, daha arkada da
79
i
diler beyin. Zaloğlu kapı önünde, tereddütle dikiliyor, azar işitmekten korkuyordu. Yasin Ağanınsa aklında fikrinde kız. Beyi döllendirmemek için söze neresjnden başlamanın uygure düşeceğini tasarlamaya çalışıyor, sol gözü seğiriyordu.
Bey, sırtındaki elbiseyi çabucak soyunmuş, çoraplarını çıkarıyordu. Çıkardı. Uzun paçalı fanila donuyla yorgun,, sedirin kenarına oturdu. Gözleri Yasin Ağaya ilişince, rhtiyarın bir şey söylemek istediğini, tereddüt ettiğini anlayarak:
— Ne o? diye göz kırptı. Yasin Ağa boyun büktü:
— Hiç. Sağlığın... Gülüverdi.
— Dilinin altında bir şey var senin...
— Hiç canım, ne olacak? Kızı getirdik de... Gülizar banyoyu yakıp gelmiş, konuşulanları dinliyor,
asi kıza beyin ne diyeceğini merak ediyordu. Ah bir kızsa! Kızsa da: «Çağırın onu bana!» dese...
— Hangi kızı?
— Cemşir'irt kızı...
Birden her şeyi hatırlayarak:
— Haa, şu mesele... dedi. Ne oldu o iş sahi? Yasin Ağa, Gülizar'a baktı, bakıştılar.
— Askıya verdiniz mi? Yasin Ağa cevap vermedi.
Peşin Yasin Ağaya, sonra Gülizar'a, daha sonra da kapıda görünüp kaybolan ZaLoğlu'na gözü ilişen Muzaffer Bey bir şeyler sezerek:
— Ne var? dedi. Ne oluyorsunuz? Yasin Ağa boşandı:

— Vallaha bey, ne sen sor, ne ben söyleyeyim. Öyle bir belâ satın aldık ki başımıza, deme gitsin!
— Ne gibi?
— Ne gibi olacak? Anlatsana kız! Gülizar sinirli sinirli güldü.
— Anlatıyorsun ya işte!

umu, no uıye uıı-
latmıyorlar da, o ona, o ona atıyordu?
— Ne varsa söylesenize be! diye bağırdı. Yasin Ağa her şeyi anlattıktan sonra:
— Baktım olacak gibi değil, diye devam etti, gittim babasına. Herif hasta, yatıyor. Yanında berber Reşit. Anlattım vaziyeti. Ya kızınızı yola getirin, ya da verin bin liramızı dedim!
Bütün bunlar beyin çok tuhafına gitmişti. Böyle zengin bir çiftliğe gelin gelmek için her kızın can atacağını sanırdı. Yeğeni çirkin de olsa, kulak asmazlar, çiftlikte sürecekleri rahata bedel, oğlanın çirkinliğini hoş görürlerdi, yahut da görmeleri gerekirdi.
— Sonra? dedi.
— Sonrası, sağlığın. Berber Reşit'i alıp geldim çiftliğe. Adamcağızı geldiğine pişman etti.
— Ne yaptı?
— Ne yapacak, vurup bir yerini kırmadığı kaldı! Muzaffer Bey yazı masasına ağır ağır gitti, durdu. Ne demek oluyordu bütün bunlar?
Döndü, yanlarına gene ağır ağır geldi:
— Demek vurup bir yerini kırmadığı kaldı?
— Dinin rabbena hakkı için böyle!
— İyi ama, bir sebebi olmalı?
Yasin Ağa, Gülizar'a baktı. Sözü Gülizar aldı:
— Ne sebebi olacak, arsız sebepsiz... Senin odana bile girdi. Şu sedirin üstüne oturdu, yaylandı durdu. Aman bacım yapma, dedim, beyin huyunu bilmezsin, odasına girildiğini istemez dedim, dinlemedi!
— Ne dedi?
— Sana ne, sen beyin nesisin? Sen ne karışıyorsun? Kızarsa bana kızsın... Sonra, resmine de baktı senin. Kız kısmına yakışır mı? Elhaya mineliyman... Bizim bildiğimiz, kız kısmı, nâmahreme bakmaz. Bunun yüzü cam kı-rığıyla sıyrılmış. Bey güzel adammış, niye elvenmemiş...
Muzaffer Bey koku sezmiş gibi, dikkatle dinliyordu.
— ...beyin niye evlenmediği senin üstüne vazife değil dedim!

F.: 6
.*>'
— ...Den de tuttum, senin odanı, banyoyu, mutfağı tekmil kilitledim. Bir kızdı, bir kızdı, eh. Demediğini ko-madı bana!
— Araya ben girdim. Kızım dedim, yavrum dedim, evlâdım... Ne dedimse boş. Kapıyı suratıma bir çarpış çarptı ki...
Muzaffer Bey elleri arkasında, odanın içinde karşıdan karşıya gidip gelmeye başladı. Kız, «güzel adam» demiş, niye evlenmediğini sormuş! İçi gıcıklandı. Yüzünü bir sefer bile görmediği halde, kız kafasında canlandı: Enine, boyuna, bıngıl bıngıl... Gerçekten öyle miydi acaba?
Gülizar'sa diken üstünde gibiydi. Nihayet en kuvvetli silâhını kullandı:
— Söylemesi ayıp, atın yerine eşşeği bağlamayacağım, diyor!
Bey hep o dalgın haliyle...
— Ne diyor ne diyor?
— Atın yerine eşşeği bağlamayacağım, diyor! Gülerek kapıya baktı. Ötekiler de baktılar. Zaloğlu ordaydı. Kendisine bakıldığını görünce, çekildi.
— Demek atın yerine eşşeği bağlamayacakmış... Niye gelmiş öyleyse?
Şaşaladılar. Ne Gülizar, ne de Yasin Ağa cevapla-yamadı. Bağlamayacağının at değil eşek olduğunu evvelce bilmiyor muydu? Buraya geldikten sonra mı öğrenmişti? Daha önce söylenmemiş miydi? Söylenmemişse, niçin?
— Ha? dedi Bey. Niye gelmiş öyleyse? Gülizar lâfı karıştırmak istedi:
— Bir gece de Ramazan Efendiyi dövdü! Muzaffer Bey şaştı:
— Ne? Ramazan dayak mı yedi kızdan? Ulan Ramazan!
Kapıya yürüdü. Ramazan oracıkta, kapının hemen yanında, süklüm püklüm duruyordu. Yılgın bir köpek gibi, çekinerek baktı dayısına.

— ouyurr

— Gel buraya! Ramazan içeri girdi.
— Kızdan dayak mı yedin ulan? Gülizar'a ters ters bakarak:
— Yok yahu dayı, dedi, ne dayak yemesi? Gülizar sinirlendi:
— Ne dayak yemesi mi? Yemedin mi? Yerden yere çarpmıyor muydu seni?
— Ne çarpması yahu...
— Araya girip elinden almayaydım da göreydin. Ne çarpması yahuymuş...
— Karışmasaydınız da bak nölurdu?
— Nölurdu?
— Nölurmuş. Habibini şaşırırdım onun be!
— Yavaş gel. Muzaffer Bey:
— Tuh sana, dedi. Şu çizmelerinden, külot pantolonundan da mı utanmadın? Eşek gibi dayak yedin, değil mi? Aferin kıza. Böyle soytarıya varıp da ne yapsın?
Zaloğlu sarsıldı. Ufaldıkça ufalıyor, gözleri kararı-yordu.
— Cık hadi, çık! diye gürledi. Adam olmuş da evlenmeye kalkmış. Pis musibet!
Zaloğlu süklüm püklüm çıktı. Bey nihayet öfkelenmişti. Gülizar:
— Ramazan'ın ne kabahati var? diye suçu kıza yüklemek istedi. Izbandut gibi bir şey. Fukara Ramazan'ın gücü mü yeter ona? Beni bile tutunca savuruyor. Yasin Ağayla bir olduk da, elinden zor aldık oğlanı!
Beyin kafasında kız gittikçe gelişiyor, hoşuna giden boylu boslu kadın tipine yaklaşıyordu. Öyle miydi acaba?
— Bornozumu ver!
Gülizar dolaptan bornozu alırken, Yasin Ağa da çıktı. Yalnız kaldılar.
— Fanilanı çıkaracan mı?
Cevap alamadı. Bey kendiliğinden çıkardı, bir kena-

¦;jı
I
sırtına aldı. Oracıkta bir iskemleye oturdu. Çoraplarını çıkaracaktı. Gülizar hemen diz çöküp işe girişti. Beyin ayakları pis pis kokuyordu. Gülizar duymadı bile.
Hamama geldiler. İçeri girerken, bey göz ucuyla baktı. Kapı aralıktı. Gülizar banyo kapısını içerden sımsıkı kapayıp, sürgüledi:
— Alnının haya damarı çatlamış onun bir sefer. dedi. Bey banyo küvetine, sıcacık sulara girmiş, sırt üstü uzanmıştı.
— Niye?
— Kapının aralığından bize bakıyordu!
Bey görmemişti. Gülizar da beyi içerletmek, hayâsız kanısına vardırmak için söylemişti.
— Bize mi bakıyordu? Şimdi mi?
— Şimdi ya...
— Üzerindeki soluk basma entariyi attı.
— Niye bakıyor dersin? Gülizar fitili aldı:
— Niye mi bakıyor? Bilmiyor musun niye baktığını?
— Falcı değilim ki.
— Sen mi? Senin bildiğini kim bilebilir? Falcı değ-limkiymiş. Edepsizliğinden bakıyor. Terbiyesizliğinden! Kız olan bir kızın haya damarı catlamamalı. Çatladı mı, hayır gelmez...
Muzaffer Bey rahat rahat güldü:
— Kızdan alıp veremediğiniz nedir anlayamadım. Hepiniz her taraftan çapraza almışsınız fukarayı...
— Fukara mı? Neresi fukara onun? Reşit emmisini bile dövecekti az daha. Fukaraymış... Böyle yumuşak ağız ver de tepemize çıksın! Hem ne diyor bana, biliyon
mu?
— Ne diyor?
— Beyin avradı mısın, diyor!
Bey gülerek bileğinden tuttu, banyonun içine çekti.
— Sen ne dedin?
— Ne dediysem dedim.
— Kapatmasıyım mı dedin?

Gülizar'ın kaşları çatıldı:
— Tuh sana!

— Niye?
— Kapatma. Aboo... Hem ayıp, hem günah!
— Ayıp, günah. Ne olursa olsun. Kapatmamsın ya! Sıcak sularda iri iki balık gibi alt üst oldular. Gülizar çırpınıyor, ama Beyin kuvvetli kollarından kurtulamıyor-du. Kurtulmak niyetinde de değildi zaten. Yanakları al al oluvermişti. Gözlerini banyonun küçük penceresine dikti. Buzlucamdan kirli bir ışık vuruyordu. Tam zamanında:
— Ona yüz verme ha! dedi.
Kuvvetli kollarıyla kadını sımsıkı sarmıştı Bey. Elinden alacaklar, yahut uçup kaçacak gibi bir hali vardı.
— Duydun mu?
— Neyi?
Yüzüne baktı. Ürktü. Hic bir zaman böyle vahşî görmediğini sandı. Oysa, tam kertesinde hep böyle olurdu. Gülizar yüzde yüz teslim olmadan önce:
— E mi? dedi.
— Ne be?
— Ona yüz verme!
Bey cevap verecek halde değildi.
Güllü kapı aralığından görmüştü onları. Hamama birlikte girmişlerdi. Yabancı bir erkekle birlikte hamama girmekten utanmıyordu. Peki ama, nikâhlı karısı değildi ki?
Fabrikada arkadaşı Pakize'yi hatırladı. O öyle derdi: «Namustan dem vurup atıp tutanlara kulak asma. Evlerinin duvarları dile gelse de söylese!»
Gerçekten de... En biri şu Gülizar. Kavga sırasında, «Orospu!» demişti. Başkasına orospu diye hakaret eden biri, aynı işi yapmamalıydı. Yapıyordu işte. Çatır çatır» göz göre göre... Lâkin Beyle de yapılırdı hani. Güzel adamdı, çok güzel adamdı, çok güzel adamdı. Tam erkek güze-
85
%
t
ti. Enine, boyuna... Kemal de buna benziyordu. Ölmese de bunun yaşına gelseydi...
Pencere önüne, sedire oturdu. Avluda bej Kadiilak gelin gibi süzülüyordu. Korna sesini duyunca koşmuş, perdeyi indirip arabanın çiftliğe girişini, Yasin Ağayla Gülizar'ın koşuşlarım, soytarı oğlanın bir kenarda donuk donuk dikilişini, Beyin arabadan çalımlı çalımlı inişini, arabanın kapısını çarpışını... seyretmişti
Kendi değil de Pakize olsa ne yapardı acaba? Güldü. «Kâfir karı,» diye geçirdi, «perdeyi indirmezdi o. İnadına, büsbütün açar, Beye kendini gösterir, sonra da başlardı ufaktan ufaktan...»
Peki ama, bu Bey, bu kadar güzel, bu kadar alımlı, bu kadar zengindi de niye evlenmemişti? Güiizar: «Avratlara güveni yok!» demişti. «Boynuz takmaktan korkuyor!» Lâf. Erkeğin böylesine hangi kadın taktırabilirdi? Hem ne lüzum vardı taktırmaya?
Sedirden kalktı, oda kapısına gitti. Hâlâ içerdeydiler... Ne yapıyorlardı acaba? Ne yapacaklar, malûm!
Eğildi, anahtar deliğinden dışarı baktı. Hiç bir şey göremedi. Kapıyı usullacık araladı. Fazla aralamaktan çekiniyordu. Hamam kapısı açılıverir, Bey yahut öteki çıkı-verirdi. Görülmek istemiyordu. İlle Gülizar'ın görmesini istemiyordu.
Kapı aralığından şöyle bir baktı. Kapalıydı hamam kapısı, sımsıkı. İçerde şimdi... Yoksa çıkmışlar mıydı? Sanmıyordu. Hem niye çıksınlar? Bey bu kadar zaman gitmişti. Adamı eline geçirince... «Pis orospu! O Beyi de tuzlayım kokmasın. Dünyada kadın kıtlığı var sanki. Nesine tapıyor onun? Tapıyor mu? Tapmasa evlenir, yahut başka kadın getirir çiftliğe...» Kapıdan çekildi.
Bey, güzel kadından anlamıyor muydu yoksa? Odanın ortasında durdu. Gülizar'ı Beyin kuvvetli kollarında, çırılçıplak hayalledikçe kuduruyordu. Bey sanki karşısındaymış gibi, iri iri söylendi:
86
— Kala kala o kokmuş karıya mı kaldın? Hiç mi mide yok sende?
Kendi sesinden ürktü. İki yanına bakındı. Bir duyan olabilir miydi acaba?
Pencereye gitti. Seyyare Bacı çiftlik avlusunu bir baştan bir başa geçmekteydi.
Kim, nerden duyacaktı? Masanın yanına gitti. Aynayı aldı. Kendini hayranlıkla uzun uzun seyretti. Güzeldi. Ondan da, ötekilerden de, herkesten de güzeldi. Hem güzeldi, hem de genç. Bey kendisini görse... (Gözleri parladı) Sahi, görse! Ne yapardı acaba? «...ötekine ne? Beyin nikâhlısı değildi ya! Nikâhlısı bile olsa, dengi değil. Değil tabiî. Ben ondan hem güzelim, hem de gencim. Yazık değil mi Beye?»
Aynayı hırsla masaya bıraktı. Karttı, karttı o. Koskoca Bey kart karıyla... Tekrar kapıya geldi. Aralıktan baktı. Kapı hâlâ- sımsıkı kapalıydı. İçerde şimdi kimbilir neler oluyordu?
Birden ağlayacak kadar hırslanarak gitti, sedire yüzükoyun uzandı. Dirseklerini sedire dayadı, yüzünü avuçları içine aldı, gözlerini karşısındaki duvara dikti: O kart karı o kadar güzel erkeğe lâyık değildi işte!

Adamı kimbilir nasıl elde etmişti? Sanki dünyada kadın kıtlığı vardı! Midesiz herif. Ama gene de suçu yoktu adamın. Kendisini görmemişti ki daha! Birden doğruldu.
Reşit emmisi ne demişti o gün? «Gözünü aç, çütlü-ğe hanım olmaya bak!» demişti. Doğru. Ne diye terslemişti adamı sanki Bey nasıl olsa görecekti bir gün. Görecek, ondan güzel, ondan genç olduğunu anlayacak... Kimbilir, belki de... Sedirden atladı.
Belki de hanım olabilirdi çiftliğe! Niçin olmasın? Bey bekârdı. Güiizar nikâhlısı değildi ya. Olsa bile... Reşit emmisi: «Gözünü aç, Beyi kandır, ovucunun içine al. ona sahip ol!» demek istemişti. Gülümsedi.
87
Demek Reşit emmisi... Cin gibiydi herif. Kendinin daha yeni akıl ettiğini, o? Akıllı adamdı, doğru. Birden bir tıkırtı, çekilen bir sürgü sesi. Kendine geldi. Hamamdan çıkıyorlardı herhalde. Kapıya koştu. Aralıktan baktı: Çıkıyorlardı! İkisinin de yüzleri pençe pençe kızarmış, ikisi de terli. Hamam kapısını açık bırakıp Beyin odasına doğru yürüdüler. Hamamdan çıkan sıcak buğu sofaya yayılıyordu.
Kapıyı nefretle örttü.
«Allah belâsını veresice!» diye homurdandı. «Avradı sanki. Pis cenabet. Herifi ovucunun içine almış. Niye? Güzel mi? Benden güzel mi? Halt etmiş. Ben; hem güzelim, hem de gencim. Onun gibi yüz tane kokmuş ederim. Tabiî ederim, yüz değil, bin, beş bin, on bin. Madem öyle, ne diye sanki...»
Kendini tekrar deminki gibi sedire attı. Aklında Gülizar, o, hep o. Kırmızı kırmızı yanakla-rıyla bayağı güzelleşmişti. O öyle güzelleşirse, kendi kim-bilir... Ama görmüyordu, Bey görmüyordu işte. O kadın mı engel oluyordu? Ondan daha güzel kadın yok mu belliyordu Bey?
Eliyle sırtını uzun uzun kaşıdı.
Görecekti, bir gün elbette görecekti. Belki de bugün! Kalkıp oturdu. Gözleri alev alevdi. Tabiî görecekti, hem de bugün görecekti. İçine doğmuştu. O kadın herhalde çekiştirir, atın yerine eşşeği bağlamam dediğini söyler, yeğenini dövdüğünü söyler, Yasin Ağayla Beyi iyice şişirirlerdi. Şişince ne olacaktı yani? Çekip vuracak değildi ya!
Niye vursun? O kart karıdan daha genç, daha güzel bir kızı niye hırpalasın? Hırpalamaya hırpalamazdı ama, hazırlıklı bulunmalıydı. Bey bir görüşte anlamalıydı ondan güzel olduğunu!
Sedirden kalktı, masaya, ayna karşısına geçti. Ondan çok daha güzel olduğunu gösterecekti! Saçlarını çözdü, dağıttı. Sinirli sinirli taramaya başladı.
Gösterecekti ona. Beyin nikâhlısıymış gibi kurulma-
88
yi gösterecekti. Beyin odasına sokmaz mı? Kapıları kilitleyip anahtarı yanına alır mı?
Gösterecekti.
Peki ama, odada ne yapıyorlardı şu sıra? Beyi kuruluyordu herhalde. Belki de Bey karyolasına uzanmıştı, sırt üstü. Öteki de yanında. Yoksa koyun koyuna mıydılar?
Bey karyolasına değil, sedire uzanmıştı. Koyun koyuna da değildiler. Yanına ilişmişti Gülizar sadece. Beyin kıllı göğsünü, koltuk altlarını ağır ağır kuruluyordu. Bey gözlerini yummuştu. Boşlukta uçuyor gibiydi, rahaaat...
Gözlerini açtı. Gülizar'la göz göze geldiler.
— Dediğimi unutma ha! Bey unutmuştu bile.
— E mi?
— Ne?
— Dediğimi unutma!
— Unuttun mu yoksa?
— Ne dediydin ki? c
— Erkek değil misiniz? En iyi sen, sen de işte... Ne dediydinkiymiş...
Bey aldırmadı. Gözlerini tekrar yumdu. Gülizar sinirli sinirli dürttü:
— Ona yüz verme, şımartma demedim miydi?
— O kim?
— O kız işte, Güllü!
— Güllü mü adı?
— Adı batsın! Bağır, çağır, yüz verme. Senden korkup, seni saymalı. Ben senin yerinde olsam, çağırırım, derim, böyle böyle... Ayak mı diriyor? Atın yerine eşşeği bağlamam mı diyor? Dehlerim gider. Has yüzüne mi hevessin? Ramazan Efendiye kız mı yok, sayende? Elini sallasa ellisi gelir!
Bey gözlerini yumdu. Kız tasarladığı gibi miydi acaba? Enine, boyuna, bıngıl bıngıl... Demek yeğenini dövmüştü? Peki ama, niçin? Atın yerine eşeği bağlamam dediğine göre, at kimdi? Sevgilisi mi vardı?
89
Doğruldu.
— Demek Ramazan'ı dövdü?

— Ne yapsın fukara? Onnan değil Ramazan, her erkek kolay kolay başa çıkamaz! Araya girdik de, Yasin Ağayla beni bile savuruverdi!
Kız değil, aslan gibi bir şeydi herhalde.
— Iriyarı mı?
¦il ' — Eh işte. ¦
— Güzel mi?
*!¦' Gülizar'ın içi oynadı.
— Güzelliği batsın. Ne güzel? Güzellikten evvel insana huy lâzım. Bir insan huysuz mu, isterse dünya güzeli olsun!
— Ver ordan fanilamı!
Gülizar uzattı. Sonra don, çoraplar, pijama... Sedirden atladı.
Birdenbire düşünceli, öfkeli bir hal almıştı. Kıza mı içerlemişti yoksa? Belki de. Yeğenini döven, çiftçibaşısına kapıyı çarpan, Beyin uğruna gencecik erini tepip ardından gelen bir kadına dil uzatan terbiyesiz bir kıza elbette içerlerdi, «...ister misin şimdi çağırsın, sorsun. Beye de çemkiriversin... Atın yerine eşşeği bağlamam desin? Beydir iki tokat. Sonra da bohçasını koltuğuna, yallah...»
— Çağır bana şunu! Gülizar heyecanlandı:
— Kızı mı?
— Evet.
— Tersle ha. Yüz verme, şımartma iti!
— Fazla konuşma, haydi!
Gülizar gene de sevinçli, odadan çıktı. Kalbi tatlı tatlı çarpıyordu. Beye de dikilseydi. Beye de dikilseydi de görseydi anasının...
Kapıyı itti. Ayna karşısında, saçlarını tarıyordu. Sertçe döndü, iri gözleriyle Gülizar'a baktı.
Gülizar:
— Başına örtünü al da gel! dedi.
— Ne var? Nölacak?

— bey çağırıyor.
Bunu beklediği halde, terslendi:
— Ne yapacakmış beni? Gülizar sinirli sinirli güldü:
— Yüzüne ekmek sürüp yiyecek! Güllü'nün tepesi attı:
— Sen varken bana sıra kalmaz!
— Edepsiz...
— Edepsiz olsam elin herifiynen banyoya girerdim! Gülizar kulaklarına kadar kızardı.
— O senin bileceğin iş değil!
— Tabiî... Biz ne biliriz öyle işleri? Bir sen bilirsin! Saçlarını taramaya devam etti.
Gülizar sinirlendiyse de bozuntuya vermedi. Hemen gelmediği, belki de gelmeyeceği aleyhine olabilirdi. Sözünün ayak altına alınışı Beyi büsbütün çileden çıkarır, kızdırırdı.
Mahsustan üstledi:
— Gelmiyor musun?
— Gelmiyorum, dedi Güllü. Gelmiyorum işte!
— Gelmiyorsun ha?
— Gelmiyorum!
— Peki. Gösterir sana Bey!
Kapıyı hırsla çekip çıktı. Memnundu, uçuyordu. Sofayı sinirli sinirli geçti.
Bey odanın içinde ağır ağır dolaşmaktaydı.
— Gelmiyor, dedi. Bey kim oluyormuş da ayağına gidecekmişim? O benim ayağıma gelsin çok lazımsa, diyor!
Muzaffer Bey sanki duymadı. Dolaşmasına devam etti. Böyle bir cevap alacağını tahmin etmişti. Ağır cevaptı ama, bu tarzda söylememişti herhalde. Gülizar'ın uydurduğuna şüphe yoktu. Bununla beraber, böyle bir cevap vermesini isterdi. Bu cevap, karakterinin sağlamlığını gösterirdi.
Aynen böyle söylemiş miydi acaba?
Gülizar'sa kapıda, içi içini yiyerek dikiliyor, sabırsızlanıyordu. Niye öfkelenmemişti? Niye bağırıp çağırmamış-

ti? Her zaman en ufak, en incir çekirdeğini doldurmaz şeyler karşısında barut kesilirdi de, şimdi neden umursa-mamıştı?
— Koskoca bir Beye karşı... dedi. Edepsiz. Utanmıyor da...

Beyde hiç bir değişiklik olmadı. Yazı masasından bir sigara alıp yaktı.
— Bana bir kahve yap!
Mutfağa gitti. Beyin bu serinkanlılığına hiç bir mânâ veremiyordu. İncir çekirdeğini doldurmayan şeyler karşısında barut olsun da... Beyin sözünü aftos piyos geçmiş, umursamamıştı. O Bey ki, pire için yorgan yakar, adamın Allahını şaşırırdı...
Elleri belinde dikiliyor, mutfağa ne için geldiğini düşünüyordu. Gerçekten de ne için gelmişti mutfağa? Bomboş gözlerle etrafa bakındı. Bir şey için gelmişti. Ne için olursa olsurt... Kız hâlâ taranıyor muydu acaba?
Mutfaktan usullacık çıktı. Kapısı kapalıydı. Anahtar deliğine eğilip baktı. Kız şimdi de sedire oturmuş, el aynasından saçlarını düzeltiyordu. Saçlarını düzeltiyor, gü-lümsüyordu. Kendi kendisiyle konuşur gibi bir hali vardı. Yoksa Beyle nasıl konuşacağını mı talim ediyordu?
Birden Beyin kaba öksürüğü.
Anahtar deliğinden çekildi. Mutfağa ne için geldiğini. Beyin ne istediğini hatırlamıştı. Koştu. Cezveyi doldurdu. İspirtoluğu yaktı, oturttu.
Kız ayna karşısında talim ediyor gibiydi.
Cezveyi ispirtoluğun üzerinde bıraktı. Yumruklarını beline dayadı.
Niye talim ediyordu? Beyle konuşmaya niyeti vardı da, güzel görünmeyi mi talim ediyordu?
Gözlerini cezvedeki suya dikti. Güllü'yü suda hayal-ledi. Kız enine, boyuna, cilveliydi. İki kırıtıp, fingirdese Bey ne yapardı acaba? Ne yapacak, gevşeyiverirdi. Kan kancık olsun da ona...
Bir kapı gıcırtısı.
Döndü: Kız! Taralı saçlarıyla odasından çıkıyordu.
Telâşlandı. Nereye gidiyordu acaba?

vıuıiurv ı\upısınuu, çarpan KaiDi, kızı gözleriyle takip etmeye başladı. Beyin odasına gidiyordu. Kapıda durdu. Eliyle saçlarını, şurasını burasını düzeltti. Başına örtü filân da almamıştı. Ne diye? Örtünü başına al demişti oysa. Maksadı neydi?
Bey, kapıda dikilen Güllü'yü farketmedi peşin. Sigarasını dalgın dalgın içerek dolaşıyor, ölçüp biçiyordu. Karşıya kadar gitti. Dönüşte masaya uğrayıp izmariti tablada ezdi. Yeni sigara yakarken, kızı gördü.
— Beni istemişsiniz efendim!
Göz göze geldiler. Bey bir an çarpılmış da, dili tutulmuş gibi, sadece baktı. Sonra:
— Evet, dedi.
— Geldim işte...
— Buyurun, oturun!
Eliyle sediri işaret etti. Kız geçip ilişti.
Muzaffer Bey artık onunla meşgul değil gibi, sigarasını tazeledi, dolaşmasına devam etti. Tam istediği gibi, enine boyunaydı. Kaşı, gözü, teni her şeyi yerli yerinde.
Karşı köşeye kadar ağır ağır gidip döndü. Yanından geçerken göz ucuyla baktı. O da ona bakıyordu. Gülümseyerek. Böyle bakan bir kadın, kadın da değil, kız, kaabil değil Gülizar'ın dediklerini diyemezdi. Dememişti. Güli-zar'ın uydurmasıydı.
Dönüşte:
— Demek bizim Cemşir'in kızısın? diye sordu. Güllü nefretle:
— Adı batsın! dedi. Durdu.
— Adı mı batsın?
— Adı batsın tabiî...
— Niye?
— Niye olacak, öyle babanın Allah iki gözünü kör etsin de sürüm sürüm süründürsün!
Bey büsbütün ilgilendi:
— Acayip...
— Beni rezil rüsva etti...

UUIIIIUŞIU. roı\ ıufuıu yıı. >-yuiuui.
— Ne yaptı yani?
— Daha ne yapacak? Hayvan satar gibi tuttu sattı beni. İstemiyorum, hiç kimseyi istemiyorum ben. Beni savın Beyim, Allah liİlâhı aşkına savın beni. Eğer adaletinizi gösterip beni savmazsanız...
Bey güldü:
— Ne yaparsın?
— Biliyorum ben yapacağımı! Ellerini arkasına koydu:
— Ne yaparsın meselâ?

Kız şöyle bir baktı, cevap vermedi.
— Ha?
Çenesinden tutup kaldırdı:
— Söyle. Ne yaparsın? Söyle de biz de bilelim! Göz göze geldiler. Beyin bakışı tatlı dostçaydı. Güllü:
— Kaçarım, dedi.
— Nereye?
— Nereye olursa.
— Elim kolum çok uzun benim. Buldururum seni!
Tekrar çenesinden tutup kaldırdı:
— Elimin kolumun çok uzun olduğuna inanmıyor musun?
— İnanıyorum.
— Peki? Boynunu bükerek:
— Kendimi öldürürüm ben de, dedi.
Muzaffer Bey bir kahkaha attı. Tam bu sırada Gülizar, bir fincan kahveyle kapıda belirdi. Kızı yaşlı gözlerle sedirde oturur, Beyi de kahkaha atar görünce, gözleri karardı. Kahva sallandı, tabağa döküldü.
Bey bakmadı bile.
— Demek, dedi, kendini öldürürsün?
— Öldürürüm tabiî.

__..... _, ,,Uuvıı yuicı ım^ııı uımesı revayı hak mı?
Güllü başını eğmişti. Cevap vermedi.
Gülizar ağlayacak kadar hırslı, içeri girdi. Kahveyi masaya bırakıp çıktı. İçine ateş düşmüştü, yanıyordu. Sofayı geçti, merdiveni indi. Yasin Ağanın huğuna gidecekti. Kendisini tutamadı. Başladı ağlamaya. İçini çeke çeke ağlıyor, hıçkırıyordu. Sonra acildi. Beton eve hınçla baktı. «Yazık olmaz mı? Bu kadar güzel bir kızın ölmesi revayı hak mı?»yı hatırladı. Demek korktuğuna uğramıştı!
'
Kapıyı itip girdi.
— Kalkın, dedi, kalkın boynuzlular!
Yasin Ağayla Zaloğlu karşılıklı oturmuş, konuşuyorlardı.
Zaloğlu yerinden fırladı:
— Ne var?
— Daha ne olacak? Siz burda pineklerken, kız orda işi uydurdu Beyle!
— Kim? Dayım mı? Nerde? Gülizar:
— Sen şöyle dur hele, dedi. Elinden bir İş gelirmiş, gibi... Yasin Ağa sen koş. Vallaha işi uydurdular, billâha uydurdular. Koş!
Yasin Ağa kireç kesilmiş yüzüyle kalktı, çıktı. Gülizar dudağını yiyerek ölçüp biçiyor, her tarafı titriyordu. Zaloğlu'na döndü:
— Nasıl? Dememiş miydim? Aman Ramazan, avradına mukayyet ol, dayınnan bir çatı altında tutma dememiş miydim? Nasılmış? Dediklerim çıktı mı?
Zaloğlu karyolanın kenarına çöktü. Süt dökmüş kedi gibi sus pustu.
— Ben bes öleceğimi bilmem. İçime doğduydu kaç vakittir...
— Ne yapıyorlardı?
— Bir şey yaptıkları yoktu amma, görünen köye kılavuz istemez. Dayın kayfe istediydi, götürdüm. Bir de,

Otsllll hStsI
y
bi şakıyor!
— Dayım mı?
— Dayın ya.
— Öteki ne yapıyor?
— Ne yapacak, acındırmak için ağlıyor! Zaloğlu'nun kötüsüne gitti. İçini çekti:
— Dayı dayı değil ki... Kabak Hafız halbuki... ¦— Ne dediydi?
— Dayın zampara mampara amma, yeğeninin avradına el atacak kadar adi değildir dediydi.
Kabak Hafız!
Gülizar'ın kafasında canlandı. Beyden daha iri, daha sağlam, daha da hamurluydu. Amma, nerde Bey, nerde o. Hiç bir erkek Bey gibi olamazdı. Bey gibi değil. Beyin kesip attığı tırnak kadar bile olamazdı.
— Eğer, dedi. Beyin kıza meyli düşerse... Zaloğlu kızdı:

— Ağzını hayra aç yahu sende. Kıza meyli düşer-
seymiş...
— Kert buraya. Düşerseymiş ne? Düştü bile!
— Dur bakalım, Yasin Ağa gelsin...
— Yasin Ağa gelsin gene. Eğer öyle bir şey varsa, Hafız'a git, ya okusun, ya da bir muska yazsın!
Zaloğlu karyoladan kalktı. Bir sigara yaktı. Odanın içinde dolaşmaya başladı. Eğer böyle bir şey olursa, kendine düşen bir iş vardı. Ya o işi yapıp erkekliğini gösterir, ya da...
— Muskaya filân boş ver, dedi.
— Niye?
— Öyle bir şey olsun da bak...
— Nâparsın?
— Ne mi yaparım? Erkeklik öldü mü kız? Biz, bur-da neciyiz? Boynuzlu muyum ben? Geyik miyim?
Gülizar şöyle bir baktı, gülüverdi:
— Hiç de güleceğim yoktu...
— Niye?
— Kendini fasulye gibi nimetten sayıyorsun...

---- vjuyıyuıum IUUII!
Sertleşti:
— Dayının yanında esamin mi okunur senin lan?
— Okunmaz heye... Okunmazmış. Namus meselesi bu be! Değil dayı, feriştah olsun isterse!
Yanına sokuldu:
— Ne yaparsın.?
— Ne mi yaparım? Öyle bir şey olsun da gör!
Öyle bir bakış baktı ki... Gülizar, bakıştaki ıstırabı farketmiş, içi parçalanmıştı. Üstelemedi. Kendi de aynı zavallılık içindeydi. Böyle bir şey olursa, kendi de bir şeyler yapmalıydı. Ne yapabilirdi?
İçini çekti.
Hiç bir şey. En iyisi. Kabak Hafız marifetiyle okutup üfletmek, yahut bir muska yazdırmaktı. Ramazan olmasa bile, bir gece, gece yarısından sonra gider, uyandırır, anlatır. Ağlar, yalvarır, yakarır... Para isterse para, istemezse, ne isterse verirdi. Paradan başka ne isteyebilirdi Hafız?
Rastladıkça adamın yiyecek gibi bakışlarını hatırladı.
Beyden esirgemediğini değil mi? Ne çıkardı? Beyin uğruna, «Heye» dese, tükenir miydi? Gencecik erinin üstüne Beyden başka Ramazan, Yasin Ağa... Bir de fukara Hafız olsa ne çıkardı? Ne çıkacak, Beye bir güzel taktırmış olurdu!
Ferahladı.
Ama, niye olsundu? İstemiyordu, istemiyordu o kızı. ¦ Burdan gitsindi. Cehennemin dibine kadar yolu vardı. Kendi yerinde onu görmeye tahammül edemezdi. Banyoyu o hazırlayacak. Beyle birlikte hamama o girecek, Beyin arkasını o sabunlayacak, o kurulayacak, o giydirip, kahvesini eline o verecekti.
Yalnız bu kadar mı?
Karyolanın öbür ucuna ilişti. Gözlerini yerdeki soluk kilimin nakışlarına dikti.
Sıcacık hamam canlandı kafasında. Bey ve o. Giriyorlar. Kapıyı arkasından o sürgülüyor. Beyi o soyuyor. İkisi de çırılçıplak. Beyin kuvvetli kolları, kıllı, sağlam göğ-

F.: 7
SU. UnU Dliegmueri uunyu ruvcung y
tahta sedirin üzerine. O kolları arasındadır. Yarı baygın. Gözleri hazla yumulu...
Oturduğu yerden öfkeyle kalktı:
— Öyle bir şey yapsın da görsün!.v Zaloğlu hayretle baktı:
— Ne gibi?
Cevap vermedi. Odanın içinde, kapıya doğru bir boy gitti. Durdu. Geri döndü. Zaloğlu'nun yanına geldi.
— Ya gebe kalırsa Beyden?
— Ne gebe kalması yahu? Çocuk gibi konuşma be!
— Nasıl konuştuklarını görseydin, benim gibi düşünürdün sen de!
— Nasıl konuşuyorlardı?
— Nasıl konuşacaklar... Kız cilve yapıyor, dayın da ağzının içine girecek nerdeyse... Sana bir şey söyleyim mi? Kız gebe kalır da dayın üstüne nikâh kıyarsa, hepimiz yandık şap gibi!
Zaloğlu sarsıldı. İş buralara kadar varabilir miydi? Niçin varmasın? Kızın kendisinde gözü yoktu belli. Dayısını ise elbette beğenecekti. O dayısı ki, çapa vakti en \pis işçi karılarına bile...

Telâşlandı.
Buna haydi haydi. İlik gibi kız: Boy, bos, endam...
Bir sigara yaktı.
Sonra da bir nikâh! Dedesinin babası öyle yapmamış mıydı? Yasin Ağa bunun iyisini biliyordu, kaç sefer anlatmıştı. «Herifte töbe mide yoktu, Allah rahmet eylesin. Hanım hatın avratlarının üstüne tuttu oyuncu aptal kızını nikahladı çıktı!»
Sigarasının külünü sinirli sinirli çırptı.
Mirastan da hava alırdı o zaman. Oysa, neler ummuştu. Dayısı ölünce, bütün mal, mülk kendisine kalacak, dilediği gibi hareket edecekti. Eğer dayısı bu haltı karıştırır da, kızı nikahlarsa, yandı.
Gülizar'a baktı. Dalmıştı kilimin nakışlarına.
— Bak hele, dedi.
Gülizar dalgın dalgın baktı. <
98
mi?
ıiiMJMiursa...
— Eee?
— Çocuğu olmasa bile ben gene hava alırım, değil
— Ne gibi?
— Mirastan.
— Tabiî hava alırsın.
Efkârlı efkârlı kalktı. Kapıya kadar gidip geri geldi.
— En iyisi dediğin...
— Ne?
— Hafıza muska yazdırmak!
İçeri Yasin Ağa girdi. Esmer yüzü ümitsizlikle morarmıştı.
Gülizar heyecanla sordu:
— Ne oldu? f
Yasin Ağa cevap vermedi. Ağır ağır karyolasına gidip oturdu. Doksan dokuzluk teşbihini çıkardı. Elleri titriyordu.
Sabırsız Gülizar yanına ilişip, tekrar sordu:
— Ne oldu?
Başını ağır ağır kaldırdı. Göz göze geldiler.
— Ne olacak? Korktuğumuza uğradık gibi geliyor bana!
— Ne gibi yani?
— Ne gibisini bilmem amma, bana öyle geliyor!
— Yanlarına girmedin mi?
— Girdim.
— Ne yapıyorlardı9
— Bir şey yapmıyorlardı. Sedire yan yana oturmuşlardı. Beni görünce, yüzü asıldı Muzaffer'in; «Bizi yalnız bırak!» dedi.
Bir an korkunç bir sükût oldu. Uçurum sessizliği. Tek kelime söylemeden bakıştılar, uzun uzun bakıştılar. Sonra Yasin Ağa:
— Ne yapacağız? diye sordu. Gülizar içini çekti:
— Bilmem Yasin Ağa, hiç bir şey bilmiyorum... dedi.
99
sın?
— Ne gibi?
— Ne gibisi var mı? Beyi bilmez misin? Kız tam da istediği gibi. Etli butlu, enine boyuna...
Gülizar:
— Zannetmem... demek zorunda kaldı.
— Niye?
— Tenezzül etmez! Zaloğlu'na baktı.
Zaloğlu hakarete uğramış gibi, Gülizar'a hınçla bakıyordu.
— Ne o? dedi Gülizar.
Cevap vermedi. Kapıya doğru yürüdü. Yasin Ağa hiç bir şeyin farkında değildi:
— Aaaah ah, dedi. İt nefisli dedesine çekmiş. Hanım hatın dört avradının üstüne oyuncu aptal kızını nikâhlıyan herifin torunu değil mi bu?
V.

İş olacağına varmıştı: Muzaffer Beyin dünyaya metelik verdiği yoktu. Samanlık seyran oluyordu. Başta Gü-lîzar, beton evin merdiveninden yukarı çıkmak Yasin Ağaya bile yasak edilmişti. Zaloğlu'nunsa hali hal değildi. Bü-' tün gün Yasin Ağanın odasında. Yasin Ağa ile karşılıklı kara kara düşünmek, yahut arada bir şişe rakıyla Kabak Hafız'ın yanını boylamaktan başka elinden bir şey gelmiyordu. Kabak Hafız bol bol sabır, sabrı cemîl tavsiye ediyordu.
Ne işine yarayacaktı, Zaloğlu'nun?
Çoğu geceler Gülizar, Yasin Ağa, Zaloğlu, ya Seyyare Bacının ya da Yasin Ağanın odasında toplanıyor, ne yapacaklarını, ne yapmaları gerektiğini indirip kaldı-rıyorlarsa da, hiç bir sonuca varamadan, ağlayacak kadar hırslı, yataklarına dönüyorlardı.
Felâketlerinin sebebi olan Güllü'nünse yüzünü gördükleri yoktu. Beye kene gibi yapışmıştı. Bey nerde, o

orda. Bey şehre giderken bej Kadillağına onu da alıyordu. Sanıyorlardı ki, çiftlikte kalıp, hakarete uğramaktan korkuyor!
Oysa, şehirde Muzaffer Beyin yakın ahbaplarından ünlü bir terzi bayan, kıza elbiseler, ipekli iç çamaşırları, tuvaletler dikiyor, dikmekle de kalmayıp, çatal bıçak tutmasını, oturup kalkmasını, yürümesini, boyanmasını öğretiyordu. •
Öğreniyordu da. Daha şimdiden usulünce giyinmesini, hal hatır sormasını, çatal bıçak kullanmasını, hatta az çok dans etmesini öğrenmişti.
Muzaffer Bey:
— Hele şu bahar gelsin, havalar ısınsın... Atlar İstanbul'a gideriz. Gerisini orada tamamlarsın, diyordu.
Çok seviyordu onu. Hele kabası yontulup, giyinip kuşanmayı, rujları, kalemleri, krem, parfürn ve ötekileri usulünce kullanmayı öğreneli beri büsbütün güzelleşmiş. Muzaffer Beyi ovucunun içine almıştı.
Adam, şimdiye kadar hiç bir kadına olmadığı şekilde bağlanmış, partiyi, parti sağ kanadının irticaa verdiği tavizi, çiftlik işlerini, Marşal Plânı yoluyla gelecek yeni tarım makinelerini filân unutmuştu.
Kadillak'la şehre inmedikleri günler vakti koyun koyuna geçiriyorlardı. Haftalarca dinmeyen karanlık yağmurların sürüp gittiği günlerdi. Gittikçe gelişen körpecik kızı bırakıp da koca burunlu dostu Zekâi'nin bitmez tükenmez yavelerini mi dinleyecekti? Yoksa Çiftçi Birliği'nİn sigara dumanı yüklü, tavla, kâğıt şakırtılı uğultusunda esneyerek, gözlerini mi ovalayacaktı?
Kuş tüyü yataklar içinde, yahut zarif sedirler veya yerdeki kaba tüylü halıların üzerinde alt alta, üst üste boğuşup duruyorlardı.
Güllü'nün kafasından da silinmişti dünya. Ne Zaloğlu, ne Yasin Ağa, ne babası, ne berber Reşit, ne hapishanedeki kardeşi, hattâ ne de öldürülen, sevgilisi Kemal! . O kadar ki, ilk günlerde onu adamakıllı hırpalayan Gü-lizar'ı bile unutmuş, Muzaffer Beyin kuvvetli kollarından başkasını düşünmüyordu.

Bir gün Güllü:
— Ya gebe kalırsam? diye sordu. Muzaffer Bey gözlerinin içine bakarak:
— Nerde o günler? dedi. Gözleri parladı:
— Sahi mi söylüyorsun?
— Sahi söylüyorum tabiî.
— İyi ama...
— Ne iyi aması?
— Çocuğum piç düşmez mi? Muzaffer Bey her şeyi kavrayarak:
— Yarından tezi yok gidip bitirelim o işi, dedi. Çılgına döndü Güllü. Demek nikâhlayacaktı Bey? Demek Bey karısı olacaktı?
Yüreğindeki tek karaltı da silinmişti. Her zamandan çok başka bir sevinçle Beyin boynuna sarıldı, can-ı gönülden:
— Kocacığım! dedi. Aynı heyecanla:
— Karıcığım! cevabını aldı.
Muzaffer Bey «Karıcığım!» derken samimiydi. Kanlı, canlı, güzel, üstelik karakter sahibi bu kız, pekâlâ da karısı olabilirdi.
— Nüfuz kâğıdını getirsene bana.
— Ne yapacaksın?
— Lâzım. Getir...
Konsolun gözünü çekti. Ordaydı. Aldı. Aldı ama, son bir arzusu daha vardı. Yıllardan beri kafasında yaşattığı, hayaller kurup gecelerce düşündükten sonra, bir gün birdenbire unutuverdiği, daha doğrusu küllenmiş bir arzu.
Muzaffer Bey, onu konsol başında düşünür görünce, yaklaştı. Arkadan kucakladı, küllenmiş bir arzu ile boynunu öptü:

— Ne düşünüyorsun? Hâlâ dalgın:
— Ben mi?
— Sen.
— Hiiç... .
102
—¦ Nasıl hiç? Düşünüyorsun işte!
— Vallahi bir şey yok.
Vardı, bir şeyler vardı. Kaabil değil. Kolları arasına gidi, yeni boyanmış dudaklarından öptü:
— Söyle! Utanıyordu.
— Utanıyor musun? Ne vor utanacak?
— Ayıp bir şey mi yani?
— Yok canım...
— O halde?
Yanakları al aldı. Çanını dişine takarak:
— İsmimi beğenmiyorum, dedi.
— Niçin? Fena mı?
— Hem fena, hem de...
— Hem de?
— Çok adi!
Gerçekten de öyleydi. Bundan böyle sosyeteye girip çıkacaklar, kibar toplantılarına katılacaklardı.
— Peki, dedi. Ne olmak istiyorsun? Gene kulaklarına kadar kızararak:
— Serap! diye mırıldandı.
— Serap mı? Hiç de fena değil. Şehre indiğimizde bir taşla iki kuş vuralım. Hem nikâh işine başlayalım, hem de isminin tebdiline.
Nüfus kâğıdını aldı. Sayfaları çevirirken, doğum tarihine gözü ilişince, yeni bir müşkülle karşılaştıklarını anladı.
— Ay, senin yaşın da küçükmüş!
— Küçük mü?
— Küçük ya. Kanunen ne nikâh kıyılabilir, ne de ismin değişir. Fena, çok fena...
Elinde nüfus kâğıdı, odanın içinde karşıdan karşıya gidip gelmeye, bu işe bir çare düşünmeye başladı. Ölçüp biçiyor, indirip kaldırıyordu. Bir tek çare vardı. Vardı ama, kız razı olur muydu?
Güllü konsola dayanmış. Beyi gözleriyle takip ediyordu.
103
— Ne düşünüyorsun? diye sordu.
Muzaffer Bey düşüncelerinden sıyrılıp, yanına geldi, durdu. Elleri arkasında:
— Bir tek çare var, dedi.
— Ne?
— Sen istersen tabiî... Kız hemen anladı;:
— Babam mı? Babamın izni mi?
— Evet. Kesti attı:
— İstemem!
—' İstemezsen, başka çare yok. Bu vaziyet karşısında, yani babanın rızası olmaksızın ne yaşın büyüyebilir, ne de...
— O Allah'ın belâlarıyla olacak iş yerinde kalsın. Şeytan görsün yüzlerini!
Muzaffer Bey tekrar elleri arkasında, karşıdan karşıya gidip gelerek düşünmesine devam etti. Bu durum karşısında daha üç yıl beklemeleri gerekecekti. Babasından niçin nefret ettiğini biliyordu. Öyle babadan elbette nefret edilirdi. Onun için, üstelemedi.
Ertesi sabah, günlerden beri hava ilk defa açtı, hazırlandılar. Güllü, yeni ismiyle Serap, iki dirhem bir çekirdek, takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştü. Sırtında zarif siyah mantosu, ayağında pırıl pırıl rugan iskarpinleri. Muzaffer Beyin kolunda, merdivenleri nazla indi. En son basamakta durdu. Bakılıp bakılmadığını anlamak için etrafa şöyle bir göz attı. Görünürlerde kimseler yoktu.
Üzülerek arabaya girdi.
Muzaffer Bey direksiyona geçmiş, arabayı tam çalıştırmıştı ki. Yasin Ağanın kerpiç huğunun kapısı açıldı. Gün görmüş, umur sürmüş, çiftliğin direği koca Yasin, ağlayacak kadar hırslı, arabaya yaklaştı. Bakmıyordu. Ne arabaya, ne de arabadakilere... Nefret ediyordu onlardan.
Hüzünlü, ama tok sesiyle:
— Ben gidiyorum! dedi.
Muzaffer Bey arabayı işletmekten vazgeçerek, sordu:

— Nereye?
104
Akları damar damar kanlanmış gözlerini hınçla kaldırdı:
— Helâl süt emmiş bir ırz ehlinin kapısına! Muzaffer Bey sarsıldı:
— Yaaü
— Dal budak salan boynuzlarımdan yerlere geçiyorum. Köyün içinde dolaşamaz oldum. Kimselerin yüzüne bakamıyorum!
Boğulacak kadar hrrslanan Muzaffer Bey tabancasına sarıldı. Çekti. Ama Yasin, çiftliğin direği, yetmişlik Yasin tınmadı bile. Göğsünü gererek:
— Sık! dedi. Sıksana! Bir tabanca, sıkılmak için çıkarılır kılıfından. Sık! Ekmeğini yedim bunca yıl. Kanım sana helâl!
Muzaffer Bey toparlanmıştı. Güllü de müdahale etmiş, Beyin kolunu tutmuştu.
— Amma beni kapında tutamazsın gayrı! Yeğeninin avradına dolanan bir dayının ekmeği yenmez, boğar adamı. Boğuluyorum. Gideceğim!!!
— Git. Cehennemin dibine kadar yolun var! İhtiyar Yasin'in öfkeli sesine çiftlik halkı toplanmıştı.
Meraktan büyümüş gözlerle bakışıyorlardı. Muzaffer Bey haykırdı:
— Ramazan! Gülizar! Seyyare!
Kalabalığın arasından ilerlediler. Büsbütün yaklaşmadılar. Başları önlerinde, sinirii, beklediler. Bey tekrar gürledi:
— Boynuzlarından utanan var mı başka? Cevap alamadı.
— Var mı? Boynuzlarından utanan var mı? Söyleyin!
Gülizar'ın gözü bir an, zarif siyah mantosu içinde gururla oturmakta olan Güllü'ye ilişti. İçi yandı. Onu ilk defa böyle yakından ve muhteşem görüyordu. Kıskançlıktan kudurarak. Beye hınçla baktı:
— Var! dedi.
— Var mı? Sen mi? Pekâlâ, defol! Başka? Başkasından ses çıkmadı.
Muzaffer Bey oradakileri bakışıyla ezdikten sonra,
105
arabayı çalıştırdı. Bej Kadillak çiftlikten süzülerek çıktı gitti.
Yasin Ağa odasına hınçla döndü. Her şeye rağmen boşalmış, rahatlamış, günlerden beri içini kemirip duran dertten bir anda kurtuluvermişti. Bir başka kapı buluncaya kadar ihtimal aç kalacak, sefalet çekip, yokluğa düşecekti ama, ne zarar? Alnının akıyla dolaşacaktı ya!
Kendine ait nesi varsa topladı. Duvarlardan taşbas-ma Mekke, Medine, Hazret-i Ali resimlerini, eski sandığından din ulularının maceralarını anlatan kitaplarını, seccadesini, tespihini, fincanını, cezvesini... her şeyini aldı. Döşeğin arasına doldurup katladı. İplik çula sardı, omuzuna vurdu.
Kapı önünde Zaloğlu'yla karşılaştı. Duvarın dibine çömelmiş, başını yumrukları arasına almış, ağlıyordu. Yasin Ağayı görünce ayağa kalktı.
— Nereye emmi? Nereye gidiyon Yasin emmi? Önüne geçti.
Yasin Ağa uzaklara, taa uzaklara baktı. Cenaballa-hın dünyası Muzaffer Beyin çiftliğinden ibaret değildi ya!
— Geri dur Ramazan!
— Nereye gidiyon?
— Bilmiyorum. Geri dur!
— Gitme emmi. Beni bırakıp gitme...
— Erkeksen sen de gidersin. Benden çok sana düşer gitmek!
Zaloğlu'nun boynu büküldü:
— Ben nereye gidebilirim Yasin emmi? Gidecek yerim, tutunacak dalım var mı benim?
— Geri dur öyleyse...
Ramazan'ı itip geçti. Birkaç adım attı, durdu:
— Burda neyin kaldı? Elâlemin yüzüne nasıl bakacaksın? Damarlarındaki kan kurudu mu? Ayıp sana, ayıp. Gülizar kadar olamıyorsun!
Çiftlikten çıktı. Bir boy gitti, gene durdu. Döndü. Yıllar yılı taşını, toprağını, ineğini, öküzünü, camızını, tavuğunu, horozunu, atını, itini ezberlediği, her karış topra-
106
gına emeği geçmiş, belki de bir daha hiç bir zaman göremeyeceği yerlere son defa baktı.
İçi kabardı.
İşte nihayet, baba, dede yurdundan çok daha yakın bildiği yerlerden kovulmuştu. Elinde büyüyen, omuzunda gezdirdiği Muzaffer: «Cehennemin dibine kadar yolun var!» demişti!

Çukurova güneşinin yetmiş şu kadar yıldır yakıp kavurduğu, köseleye dönmüş yüzü bir an ateşte dağlanmışçasına kıpkırmızı kesildi. İki damla, yalnız iki iri damla yaş yanaklarından toprağa yuvarlandı. Ama kendini çabuk toplayarak, hınçla söylendi.
— Nerde haksız, adaletsiz, ırz düşmanı varsa, Allah kahhar ismiyle kahretsin!
Nefretle döndü. Omuzunda yatağı, yoluna devam etti.
Köy kahvesinin epeyce uzağından geçerken, o sıra kallâvi fincanıyla kahvesini içmekte olan Kabak Hafız'ın dikkatine çarptı. Yanında oturan Hıdıroğlu Habip'e:
— O ne? dedi. Yasin yatağı omuzuna vurmuş... Habip gösterilen yöne baktı:
— Gidiyor...
— Yoksa çiftlikten ayrıldı mı?
— Yok canım, zannetmem. O çiftliğin direği o. Onsuz olabilir mi hiç Muzaffer?
— Bana kalırsa, ayrıldı çiftlikten. Bildiğim var da söylüyorum. Koş hele bir soluk!
Habip koştu. Hayli uzaklaşmış olan Yasin Ağayı, İmam Efendinin çağırdığını söyleyerek, çevirdi.
Kahveye geldiler. Yasin Ağa göğsünü gere gere:
— Esselâmünaleyküm! dedi. Sesi hınçlıydı.
— Vealeykümselâm. Yasin Ağa, buyur. İkram edilen iskemleyi reddetti.
— Gidiyorum!
— Nereye?
— Irz düşmanı, haksız, adaletsiz insanlara çomarlık etmeyeceğim gayri, gidiyorum!
Kahve halkı etrafını alıvermişti. Bilmiyorlarmış gibi:

1
— Hayrola? dediler. Ne var?
— Daha ne olacak? Yeğenine getirdiği kızı koynuna aldı! Hangi kitapta yazar? Müslümanlığa sığar mı? Duyulmuş, işitilmiş şey mi?
Habip:
— Aşkolsun, dedi.
— Aşkolsun ki aşkolsun.
— Ekmeğini yiyor diye boynuzluğu kabul edecek değildi ya!
— Hiç canım.
— Öyle mi Yasin Ağa, dedi Habip, sen de bizim gibi yanıksın ondan. Gel bizim partiye kaydedek seni de!
Yasin Ağanın gözleri uzaklarda, taa uzaklardaydı.
— Gidiyorum, dedi, buralardan temelli gidiyorum gayri!
Yere indirdiği yatak dengini tekrardan omuzladıktan sonra:
— Nerde haksızlar, adaletsizler, ırz düşmanları varsa, Allah hepsini kahhar ismiyle kahretsin! dedi, yolu tuttu.
Arkasından: Amin!« Âmiiiin!!» sesleri yükseldi. Omu-zunda yatak dengiyle bodur çalıların arasında gözden kay-boluncaya kadar baktılar.
— Farmason! dedi birisi. Bir başkası:
— Yakın yakın, diye mırıldandı. Şu seçimleri kazanalım hele de...
Hıdıroğlu Habip'in gözleri ateş saçıyordu. Partileri seçimi kazanırsa biliyordu. Nerde bu türlü insan varsa hesap sorulacak, hesap veremeyenlerinse boynu vurulacaktı. Başkasından ona neydi? Onun için Muzaffer vardı. Tarlalarına tecavüz eddn, kahvenin önünde tokatlayıp, tabanca çeken Muzaffer. O vakit de sıkıysa cart curt etsin, avukatları mahkemeye girmekten caydırsın, adam tokatlasın, adaleti ters yola saptırsın...
Yıllar yılı katmerlenmiş kinler saçıhp dökülür, üstü kapalı tehditler savrulurken. Kabak Hafız elinde tespihi, gözlerini yummuş, dünya işleriyle ilgisiz bir Allah adamı saflığı içinde sallanıp duruyor, ama bütün sözlere kulak

şüphelendiğini bazı kimseler olmasa, o da katılacaktı onlara. Bununla beraber. Muzaffer Beyin yerinde kendisi olsa, aynı şeyi yapardı. Hattâ kızı koynuna aldığını işittiği günün gecesi sabaha kadar uyku tutmamış, hayal üstüne hayal kurmuş, sabaha karşı da ihtilâm olmuştu-Habip:
— Bunun üstüne birer orta şekerli gider, değil mi İmam Efendi?
Deyince, gözlerini açtı. Sanki hiç bir şeyden haberi yokmuş, sanki bu dünyada değilmiş...
— Sen bilirsin, dedi.
Tam orta şekerliler söylenmişti ki, kahveye Zaloğlu girdi. Ağlamaktan kıpkırmızı gözleriyle zavallı. Kabak Ha-fız'ın yanına geçip oturdu. Selâm, sabah, hoşbeşten sonra Kabak Hafız:
— Gitti hı? dedi. Zaloğlu içini çekti:

— Gitti.
Birden etrafını alıverenlerin alaylı bakışlarından huylanarak kaşlarını çattı.
Bilmiyorlarmış gibi başladılar:
— Kim gitti Habip?
— Yasin Ağa!
— Niye?
— Niyesi var mı? Namuslu adam tabiî...
— Bu Muzaffer de temelli Kızılbaşmış be!
— Kızılbaşlarda bu âdet ne gezer? Zaloğlu bunaldı. Kabak Hafız'a:
— Kalk şöyle dolaşak, dedi.
— Kahve söyledi Habip Efendi...
— Bir başkası içsin. Gidelim...
Kolundan çekti. Kahveden çıktılar. Ortalık çamur içindeydi.
— Nereye gideceğiz? dedi Hafız.
— Tenha bir yer olsun.
— Bize gidelim öyleyse...
— İyi ya.

— Dayın zampara mamparadır ama, yeğeninin avradına dolanacak kadar da adi değildir dediydin... diye hatırlattı.
— Ne bileyim? Öyle bellediydim!
— Meğer adinin adisiymiş, değil mi?
— Ona ne şüphe erenler... Olacak şey mi bu? İnsan ne kadar adi, ne kadar namussuz, rezil, kepaze olmalı ki, yeğeninin nişanlısını baştan çıkarsın!
— Diline sağlık.
— Ffakı maki var mı cebinde?
— Yok. Beton evin merdivenine bile sokulamıyorum...
— Boş kafayla konuşmanın tadı olmaz da... Kolundan tuttu Hafız'i:
— Sana bir şey danışacam!
— Danış.
— Bu vaziyet karşısında benim de bir şeyler yapmam lâzım, değil mi?
Kabak Hafız pirelenerek durdu:
— Ne gibi?
— Yasin Ağa kadar bile olamadım!
— Ne yapmak niyetindesin?
— Ne yapmak mı? Hafız'i gözleriyle tarttı.
— Aramızda kalacak, değil mi?
— Çocuk musun Ramazan? Tabiî! Etrafını kontrol ettikten sonra:
— Akıl diyor ki, dedi, bir kurşun beynine!
— Kimin?
— Dayım olacak namussuzun, kimin olacak? Herkes ne der? Avradını kaptırdı, dümbük! Hâlâ yanında eyleşi-yor, demez mi? Ben dümbük müyüm Hafız? Sen iyisini bilirsin. Dayım değil de başka biri olaydı, habibini şaşırmaz mıydım? Amma dayı bulunmuş bir sefer. Lâkin bıçak kemiğe dayandı. Dayı mayı boşvermem lâzım. Sonra daha mühimi Hafız... Kızı gebe kor yarın, bir de nikâh kıydı mı» temam. Mirastan filân elini yıka. Öyle değil mi?

değil de mirastan mahrum kalmanın verdiği ümitsizlikle bir halt eder miydi acaba?
— ...köylüden o kadar düşmanı var. Enbiri Hıdıroğul-ları... Issız bir yerde çekip vursam, onlardan bilirler. Ben nerden gelecem akıllarına?
— Yoksa halim duman. Dedemden kalan o kadar malın mülkün üstüne oturdu. Şimdi de avratnan yaşıyor. Yaşıyor değil, tapıyor avrada. Yüzünü kimsenin gördüğü yok. Meğer dar beklermiş. Sözde mirasçısı bizdik. Bütün cart curtuna niye tahammül ediyordum? Miras için. Miras, da elden gittikten sonra...
Merakla sordu:

— Kızı nikâhlar mı dersin? Kabak Hafız:
— Lâ gaybu illallah, dedi. İllallah amma...
— Nikahlayabilir yani?
— Nikahlamamak için sebep yok.
— O zaman? O zaman ne olur benim halim? Ağlayacak kadar hırslıydı. Mosmor kesilmişti. Kabak
Hafız işin şakası olmadığının farkındaydı. Köyün belki de-yarısı düşmandı Beye. Onların düşmanlıkları, mahkeme yoluyla halli mümkün münazaalı tarlaları köylünün elinden metazori alıp, kendi tapulu tarlalarına karıştırmış olmasın-dandı. Halbuki bu!
Buna, yani Zaloğlu'na hak vermiyor değildi. Hattâ delikanlının bir cahillik edivermesini de sıralı buluyordu ama, kendine neydi? Ne diye anlatmıştı sanki? Yapacağı varsa, hiç kimseye sır vermeden, karda gezip izini belli etmemeliydi. Yoksa, haksız değildi. Nişanlısı kaşla göz arasında elinden çekilip alınmış, miras dalgası bile tehlikeye düşmüştü. Geç bile kalmıştı. İki kuvvetli sebep ortada durup dururken, hâlâ: «Şöyle yapacam, böyle yapa-cam. Şöyle mi yapsam? Yoksa böyle mi yapsam?»a lüzum yoktu...
Ablak beyaz yüzünde belli bir can sıkıntısı dolaştı.
Keşke duymamış olsaydı bunu!

¦^ui M,«ıwwı. f ifu^ıiiuuiii jwiiivmriv u^iuyki h/ti LUIIIUM.
Geveze oğlan, kendisine çıtlattığı gibi,- başkalarına da çıtlatabilirdi. O zaman mesele yayılır. Beyin kulağına gider...
— Niye geriledin be Hafız?
— Yemenimin topuğunu çekiyorum...
Beyin kulağına giderse, tamam. «Adamın zaten hacı hoca takımına nefreti meydanda, bunu da parmağına dolar, paçanı kurtarabilirsen kurtar!»
Yediği, içtiği olmadığı bir mesele yüzünden zararlı çıkmak istemiyordu. Nesine gerekti Zaloğlu'nun elinden kaçan kız, mahrum kalacağı miras. Onun için bugün vardı, yarın önemli değildi. Yarının sahibi Cenaballahtı. «...Zaloğlu'nun yarın konacağı mirastan bana ne? Hem konacak mı bakalım? Ben bugüne bakarım. Hafız dikkat et! Üstüne çamur sıçratabilirsin. Kendine gel!»
Birden durdu:
— Ooo... Ramazan, dedi. Bize gidelim dedim amma...
— Ne var? Ne oldu gene?
— Mesoide gitmem lâzım. Beni orda bekleyeceklerdi...
Zaloğlu:
— Fos adamsın derim de kabul etmezsin, diye güldü. Deftersiz. Rakı olsa, mescidi filân aftos piyos geçerdin!
Ayrıldılar.
Zaloğlu kahveye döndü. Arkalarından bu mesele indirilip kaldırıldığı için, gözler merakla çevrildi. Tavla, kâğıt şakırtıları dindi, sesler kesildi. Gelmişti, dünya ahret maskarası gelmişti gene. Kâğıda ne lüzum vardı? Tavlaya ne hacetti?
Etrafını aldılar.
— Geçmiş olsun kardaş, dediler. Çok acındık amma, ne fayda!
— Ne fayda ki ne fayda...
— İnsan olan bir insan, özbeöz yeğeninin nişanlısını ayartıp da...

h yu, yuvunuga one
sığmaz!
— İnsan ne kadar rezil, kepaze olmalı ki... Hıdıroğlu Habip kahve ocağına seslendi:
— Ramazan Efendiye bak ne içecek!
Kahveci koştu. Orta şekerliyi söyledi. Millet ciddî görünüyordu bugün. Acınıyor, ilgileniyorlardı. Alay ettiklerine dair bir emare de yoktu. Gururu okşanıyor, ayranı ka-barıyordu. Bıyığını burmanın tam sırasıydı. Elini attı. fakat... Büsbütün içerledi.
Tam o sırada bir çopur:
— Öyle mi Ramazan Efendi? dedi. Bıyıklarını da zor-nan kazıtmış deyi duyduk... Doğru mu?
Sırası mıydı? Hırsla döndü:
— Ya?
— Kendim kestim.
— Kendin mi kestin? Yazık değil mi fukaraya Ramazan Efendi? İnsan durup dururken keser mi?
Herkes güldü. Zaloğlu bile.

— Nişanlımız öyle istediydi, dedi.
— Nişanlın da. dediler, uçkuruna hani pek sıkıymış!
— Eee tabiî, Osmanlı, haza Osmanlı!
— Amma biiiyon mu Ramazan Efendi, böyle olduğu daha iyi ha! Niye dersen, çünkü...
Sözünü kesti:
— Boşver yahu, sen de! Daha iyiymiş. Niye iyi oluyormuş?
Lâf değiştirildi:
-— İyi olur mu? Dayı demek ata demek. Sırasında babadan ileri. Bir baba. evlâdının avradına kötü gözle bakar mı?
Bir başkası:
— Niye? dedi. Bakan yok mu?
.— Gelini şöyle dursun, kızına, nefsi kızına!
Gürültüler patırtılar oldu. Kahve ikiye ayrılarak, alamadın, veremedin uzadı. Böylelerinin dört kitap dışı olduğunda mutabık kalınarak, tekrar Ramazan Efendiye dönüldü:
113
F.: 8
— Kimbilir için nasıl yanmıştır Kamazan cıenuı, ğil mi?
— Avratnan resmen yatıyor ha? Kahkahalar yükseldi. Köy kâtibi dayanamadı:
— Resmen değil, gayri resmî şekilde, dedi. Zaloğlu'nun birden kan tepesine sıçradı. Yerinden fırladı:
— Ulan, şimdi şakanızın içine ettireceksiniz ha! Allahsız oğlu Allahsızlar! İnsanın ne çan sıkıntısını biliyorsunuz, ne de neşesini. Size göre dalga geçecek adam olsun da...
Kahvesini bile beklemeden, öfkeyle çıktı.
Çiftliğe gidecekti. Bir ara ardında ayak sesleri işiterek, döndü. Hıdıroğlu Habip geliyordu. Durdu. Söyleyeceği bir şey vardı herhalde. Dayısıyla tarla münazaalarını, dayısının bir gün bir münakaşa sırasında onu tokatladığını biliyordu.
Habip kahvedekiler gibi densiz değildi. Yanına emniyet verici bir dost ağırbaşlılığıyla sokuldu:
— Kahvedekilerin gevezeliğine benim de canım sıkıldı, dedi.
Gözleri yerdeydi.
— İşin şakaya gelir tarafı yok. Adamakıllı haysiyet kırıcı bir şey bu. Çok kötü, çok alçakça bir şey. Kanına dokunmuyor mu?
Zaloğlu içini çekti:
— Dokunmaz mı kardaş? Sen olsan, senin kanına
dokunmaz mı?
— Kanıma dokunmak mı? İnşanı çıldırtmak için birebir!
Kara şalvarının cebinden küçük bir rakı şişesi çıkardı.
— Biraz da kara zeytin var, şöyle bir kenara oturup, ufaktan ufaktan... Var mısın?
Kolundan çekti.
Zaloğlu huylanmıştı. Habip'le pek bir samimîliği yoktu. Böyle damdan düşer gibi...
— Yok kardaş, dedi, mersi!
114
— ı^ıyc t
— Çiftliğe gidecem...
— Git gene. Hem bak, ne konuşacam sennen...
— Ne konuşacan?
Habip güneş yanığı esmer yüzünü kaşıyarak çömeldi:
— Çömel hele acık! Çömeldi.
— Bu vazıyetten sonra artık ona dayı mayı dememen lâzım. Genç adamsın, yiğit adamsın. Biz birbirimize daha yakınız sennen. Ben yakınım, heye amma, sen benden çok daha yakınsın. Benim yalnız tarlamı zaptetti. Senin?
Zaloğlu cevap vermedi.
— Avradını! Avrat demek bir insanın namusu demek. Adamın ırzını, namusunu elinden aldıktan sonra niye yaşamalı?
— Yasin Ağaya bak! Ne avradı, ne kızı, ne de gelini... Öyleyken, gene de kanına dokundu. Kabul etmedi şeriata sığmayan işi! Neden? Damarında cevher var herifin. Yarın belki de aç kalır, sefil perişan olur. Ne olursa olsun, yetmiş yaşına rağmen, bastı geçti. Sen? Sen ne yaptın?
Doğru sözler karşısında hınçla susuyor, gözlerini yerden kaldıramıyordu.

— ...tahammül ettin! Niye tahammül ettin? Çünkü kolun, kanadın kırık! Dayı eline bakıyorsun. Bu dünyada insan ne için yaşar? Namus için, mal mülk için. Namus gitti. Mal dersen... Yarın ister misin kızı gebe koyup ni-kâhlamaya mecbur olsun?
Zaloğlu'nun yarasına parmak basılmıştı. Gözlerini yerden kaldırdı. Habip'in yüzüne baktı. Uzun uzun baktı. Başını salladı.
— Doğru söylüyorsun...
— O zaman, ipallah, sivri külah... Ortada kalacaksın. Bütün mal, mülk, kadına, çocuğa .kalacak!
— Kalacak.
115
— Sen yallah, kapı dışarı»
— Peki Habip... Ne yapmam lâzım? Bütün bunları önlemek için, ne yapmalıyım?
— Kanın kaynamıyor mu? İçinden bir şey gelmiyor mu? Aklın hükmetmiyor mu?
— İçinde birisi: Namusunu temizle, gülünç vaziyetten kurtul, demiyor mu Ramazan?
— Boşu boşuna kuşak.sarılmaz, külot pantolon giyilmez, bıçak tabanca taşınmaz! İnsan bıçağı tabancayı, işe yaradığı anda kullanmak için taşır. Bıçak, tabanca süs değildir!
Belinden, iri bir tabanca çıkarıp uzattı:
— Al sana tabanca! Erkeksin, ayağına çizme giyiyor, beline kuşak sarıyorsun. Çizmenin, kuşağın hakkını ver. Karını elinden aldılar, bunun ötesi yok Ramazan!
Elinde tabanca, tiril tiril titriyordu.
— Al şunu! diye dayattı. Zaloğlu elinin tersiyle itti:
— Var tabancam, sana lâzım olur...
— Bana da lâzım olabilir ama, sana daha önce lâzım. Benim tabancam da, topum da, mitralyözüm de seçimler! Seçimleri kazandık mı, ondan sonra seyreyle sen gümbürtüyü!
Elinde tabanca, gözlerini uzaklara, taa uzaklara dikti. Mor dağlar hafif bir tül gerisinde gibiydi. Güneş etrafı kavramış, yakıyor, toprak tütüyordu.
Zaloğlu:
— Seçimleri kazandınız belle... Nölacak? dedi. Habip gözlerini uzaklardan çekti, Zaloğlu'nun yüzüne öfkeyle baktı:
— Ne mi olacak? Tekmil haksızlıkların hesabı o gün sorulacak?
— Dayımdan tarlalarını kurtarırsın, değil mi?
116
— Deli misin? Ossaat!
— Ya dayım da b partiye giriverirse? Habip'in aklı gitti:
— Ne? Dayın da mı? Ulan bütün onun yüzünden çıktık partiden, yeni partiye girdik. Bizim parti haksızlarla, adaletsizlerle, ırz düşmanlarıyla mücadele etmek, köklerini kazımak için kuruldu. Bizim parti...
Gözleri dönmüş, ağzı köpürmüştü. Dilinin döndüğü, aklının erdiği her şeyi söylüyor, köpük saçıyordu. Az İlerisindeki iri bir keseğe konmuş küçücük bir kuyrukkaldı-ran da tıpkı onun gibi, sinirli sinirli bıcırdıyordu.
Zaloğlu yerden bir taş aldı, kuşa attı. Kuş telâşla kalktı, parça parça bulutların aktığı mavi göğün derinliklerinde kayboldu.
Sonra ayrıldılar.
Zaloğlu, Habip'e hak veriyordu. Veriyordu ama, bu öğütleri niçin yaptığının, niçin kışkırttığının da farkındaydı. Gözü küllü mü sanıyordu? Çektirip dayısını vurduracak, tarlaları serbest kalacaktı bu suretle. Yoksa dayısının kurşunu hak etmek değil, öte bile geçtiğine şüphesi yoktu.
Çiftliğe girerken Habip'i unuttu. Asıl mesele, kızın gittiği filân değil, mirasın da uçmak üzere olduğuydu.
Çiftlik avlusunda durdu. Görünürde kimseler yoktu. Yasin Ağanın yokluğu etrafa sinmişti âdeta. Huğunun kapısı ardına kadar açıktı.
Avluyu geçti, Seyyare Bacının huğuna geldi. Gülizar da hazırlanıyordu.
— Ne o kız? Sahiden de gidiyor musun? Gülizar'ın yüzünden düşen bin parça oluyordu. Cevap vermedi. Kuvvetli elleriyle eski bohçasını bağlıyordu.
Yanına sokuldu:
— Öyle mi kız? Gidiyon mu sahiden? Nefretle baktı:
— Gidiyorum tabiî! Irz, namus düşmanlarının yanında ne işim var?
Zaloğlu, Seyyare Bacıya gözlerini kaldırdı: Duvarın dibine çömelmişti.
117
— Gideceği yeri insan evvelden peylemeli! dedi. Avrat başınla ortalarda dolaşmak iyi değil...
Gülizar hırsla doğruldu:

— Ne olur? Kimin ne zararı dokunabilir bana? Sey-yip bir avradım ben. İt, köpek uğruma mı çıkar? Çıksın. Bunca yıl uğruma çıkandan başka şey mi isteyecekler? Ne isteyeceklerini biliyorum. Alsınlar. Ha biri, ha beşi, ha onu...
Zaloğlu güldü. Seyyare Bacı:
— Tövbe estağfurullah... diye mırıldandı.
— Tövbe estağfurullahı yok Seyyare Bacı! Ben onun uğruna gencecik erimi teptiydim. Evet, beni nikahlayacak, çiftliğe hanım edecek değildi. Ondan bunu istemiyordum. Amma ırgatbaşı Cemşir'in amele kızını da başıma hanım yapıp çıkmayacaktı!
Seyyare Bacı başını salladı:
— Doğru.
— Evlenecen mi? Bul bir asilzade, namuslu aile kızı, nikâhla. Bak o zaman ağzımı açıp bir tek söz söylüyor muyum?
Bir an işine koyuldu, sonra gene hırsla doğruldu:
— Ayağının tozuyla... Ulan insan birkaç gün bekler, kendini naza çeker, sağı solu beller be! Kız meğer can atıyormuş!
Gözlerinden iri iri dökülmeye başladı.
— Ben de onun kadar gencim, onun kadar güzelim... Neyim eksik? Amma ben aptalım. Onun gibi elin adamını ovucumun içine alıp, tomafiline kurulmak gelmedi aklıma!
Gözleri daldı. Güllü'nün siyah mantosuyla otomobile
kuruluşunu hayalledi.
— Sanki valinin, yahut kumandarın kızı... Nerden baksan, anan sarmısak, baban soğan. Kokmuş!
Zaloğlu huzursuzluk içindeydi. Bütün bu olanlar kendi yüzünden olup duruyordu da, kılı kıpırdamıyordu. Oysa en büyük davranışı kendisinin göstermesi lâzımdı.
Gülizar, ona da döndü:
118
de!
aan serinsin amma, yarın görürsün sen
Zaloğlu irkildi:
— Nedir göreceğim?
— Yarın Beye nikâh ettirsin kendini de güle güle patla!
— Biliyorum.
— Neyi biliyorsun?
— Nikâh ettirirse tekmil mal mülk ona kalır... Ellerini beline dayadı:
— Bunu biliyorsun da, ne bekliyorsun?
— Ne yapayım? Başını salladı:
— Doğru... İnsan ne yapmasi lâzım geldiğini bilmezse... Allah yardımcın olsun senin. Ne yapayımmış.' Hiç bir şey yapma, ellerini bağla otur!
Bütün bu imalı, kinayeli sözlerden kendine pay çıkaran Seyyare Bacı bir kenarda ufaldıkça ufalıyordu. Kendinin de bir şeyler yapması gerekmez miydi? Herkesi iö-yan ettiren bir durum karşısında böyle boynunu büküp susması yakışık alır mıydı? Almazdı. Almazdı ama nesine gerekti onun? Beyle bu yakınlarda hiç bir alışverişi olmamıştı. Gülizar gibi kıskandığı da yoktu. Çiftliğe Gemşir'in kızı, yahut bir başkası hanım olmuş. Kim olursa olsun. Onun için hepsi birdi. «Ben eşek olduktan sonra, kim semer vurursa vursun!» diye geçiriyordu.
Gülizar, Zaloğlu'yu bir kenara çekti:
— Hafız'ı gördün mü bu yakınlarda? Zaloğlu: '
— Gördüm, dedi.
— Bir şey dedi mi?
— Ne gibi?
— Beni sordu mu yani?
Zaloğlu düşündü, düşündü hatırlayamadı.
— Yoook...
**
Kabak Hafız akşam namazını sıkıntı içinde kıldırıp.
119
mescitten düşünceli düşünceli çıktı. Ramazan'ın sözleri kafasını adamakıllı karıştırmıştı. Dayısını vurmaktan ne diye söz açmıştı sanki?

Durdu. Havaya baktı. Simsiyah bulutlar birikiyordu. Yağmur vardı. Ürperten bir soğuk çıkmıştı. Eve gidip bolca kömür koymalıydı. Yalnız, şu serseri oğlan, kendisine yaptığı gevezeliği surda burda. tekrarlamış mıydı acaba?
Kahveye uğramaya karar verdi.
Her zamanki gibi, köylünün yaşlıları tarafından itibarla karşılandı. Çay, kahve, ne emrettiği soruldu. Sade bir kahve hiç de fena kaçmayacaktı hani.
Herkes tavlasında, kâğıdında, dominosunda. Hıdıroğul-ları'nın Habip, arkadaşlarıyla hararetli bir altmışaltıya tutuşmuştu. Kahkahalar, naralar çın çın öttürüyordu kahveyi.
Tespihini çıkardı, murakabeye vardı.
Nesine gerekti elin keçisiyle koyunu. Ağrımaz başını ne diye ağrıya sokacaktı? Yeğeninin nişanlısını iğfal etmiş, miras Ramazan'dan kadına geçecekmiş... Ona neydi? Sonra, koskoca Muzaffer Beye nasıl tabanca çekebilirdi uyuz Ramazan?
Kahvesi geldi, aldı.
Bir şey değil, geveze oğlan surda burda gevezelik eder, «Hafız Efendinin de haberi var. O da doğru buluyor!» filân diyebilirdi. Böyle bir halt karıştırır, bu da Muzaffer Beyin kulağına giderse, tamamdı. Nasıl çıkardı sonra işin içinden? Adam zaten hacılara, hocalara kızar dururdu. En iyisi...
Kahvesini yudumladı.
En iyisi:
— Selâmünaleyküm Hafız Efendi!
Ufak tefek, çopur bir adam. Simsiyah dişleriyle sırıtarak bir iskemle çekti, oturdu.
— Aleykümselam...
— Ne dedin şu Ramazan'ın işine?
Kabak Hafız bu adamdan oldu bitti huylanırdı. İki parti arasında lâf taşıdığını sanıyordu. Dedikoducunun biriydi.

— Ne gibi?
— Ne gibi olacak... Bir dayı, baba demek, ata demek. Müslümanlığa sığar mı şu yaptığı?
Cevap vermedi. Gözlerini yumdu. Ne sığar demek işine geliyordu, ne sığmaz diye yermek. Öyle de söylese, böyle de söylese lâfın gerisi gelecek, kimbilir, belki de habbe kubbe olup. Muzaffer Beye ulaştırılacaktı.
Gözlerini açtı.
— Her koyun kendi bacağından asılır, dedi. Nemize gerek elâlemin iyisi kötüsü? Yarın huzuru rabbil'âleminde kimin iyi, kimin kötü olduğu belli olacak...
— Doğru, doğru ya... Ramazan'a ne dersin?
— Yasin Ağa kadar bile olamadı!
— Ne yapsındı?
— Ne yapsındı var mı İmam Efendi? Nişanlısını elinden alan bir insanın ekmeği yenir mi? Şeriata sığar mı şu? Başını alır giderdi. Ben olsam, madem iş bu kerteye vardı, bir gün çıkarım uğruna dürzünün, alnın budur diye bir kurşun!
Kabak Hafız fincanı tepesine dikip kalktı.
— Haydi bana müsaade...
Ufak tefek adam arkasından tuhaf tuhaf baktı. Zengin Naciye'nin kayınlarının adamıydı. Naciye'yle Hafız'ın arasında bir şeyler olup olmadığı hakkında dedikodulardan haberi vardı. Hafız'ın, bir parça da hakaretle kalkıp savuşması canını sıkmıştı. İskemlesini gürültüyle kâğıt oynayanların yanına çekip oturdu.
Gök kuvvetle gürlerken, Kabak Hafız eve geldi. «Hıf-zıllisan, selametilinsin!» diye mangala kömür koydu, çırayla tutuşturdu. Mangalı kapının önüne, rüzgârın kuvvetli akımına bıraktı.
Sonra, gaz lâmbasını yaktı. Soyundu. Beyaz geceliğini, ince ince sırınmış hırkasını giydi, takkesini başına geçirdi.
Nesine gerekti Ramazan'ın nişanlısı, yahut mirasın başka ellere geçmek ihtimali. Muzaffer Beyin hışmından korkuyordu o. Oğlanın ne tabanca çekeceği, ne de adamı

vuracağı vardı. Şüphesi yoktu. Yoktu ama, vurdu tarzetse bile, hapse girecek, yıllar yılı «it deliğisnde çürüyecek, ondan sonra... Uzun vadeli işlerdi. O, yarını değil, bugünü, yaşadığı günleri düşünüyordu. Onun için Muzaffer Beyi çevirip durumu kulağına fısıldamalı, adamın gözüne girmeliydi. Ramazan'a: «Bütün bunları Hafız'dan işittim!» diyecek kadar ham değildi ya!
Sofra bezini yaydı. Bir parça kuru fasulyesi vardı. Yağları donmuştu. Götürdü mangalın üzerine koydu. Deli rüzgâr ateşi öyle üfürüyordu ki.

Bu türlü hareket etmekle Muzaffer'in gözüne gireceğine inanıyordu. Zaten buna mecbur gibiydi de. Oğlan sağda solda gevezelik eder, dayısını vurmaktan bahsederse, bir ağzı çabuk, elbette Muzaffer Beye yetiştirecekti. O zaman? Ne olacaktı o zaman? Ateşleri maşayla düzeltti.
Şu Mehdiî Resul meselesinde çiftlikten kovulduğunu hatırladı. Titredi. Muzaffer'in öfkeyle çatılan, kalın siyah kaşlarından ürküyordu o. «Ulan, madem haberin vardı. Ne diye bana haber vermedin it?» diye sorarsa, ne cevap verirdi.
Hava hızla soğuyordu. Neredeyse yağmur başlayacaktı. Naciye gelir miydi acaba? Kadın böyle havaları beklerdi hemen hemen.
Çocuk gibi sevindi. Harlı ateşin kızılı ablak yüzünü aydınlatıyordu.
Keşke gelseydi... Sabah namazına kadar sıkı sıkı sarılıp yatarlardı. Bundan da ürkmüyor değildi. Naciye'nin miras meseleleriyle ilgili düşmanları vardı. Kayınbiraderleri meselâ. Kadını adım adım takip ettirdiklerini biliyordu. Bunu kadın da biliyordu. Çok titiz davranıyordu onun için. Günün birinde herhangi bir aksilik oluverme-sinden ödü kopuyordu. Bir geoe koyun koyuna yatarlarken, bir baskın!
Yağları vıcırdayan kuru fasulye sahanını ateşin üzerinden aldı, içeri girdi. Sofraya koydu. İri bir baş soğanı da bir yumrukta ezip, başladı.
Zengin Naciye'yle basılmalarından çok, Ramazan'ın

gevezeliğinden doğması mümkün felâketi tasarlıyor, oğlanı dayısına haber vermekten başka çıkar yol bulamıyordu.
Yemekten sonra, iyice yanmış nar gibi mangalı içeri aldı. Beyaz badanalı kerpiç duvarlar gülmeye, havada ılık bir şeyler uçuşmaya başladı.
Gözüne gözlüğünü taktı. Kitap mı okusa, yoksa birkaç çift çorap mı yamasaydı? Hiç de çorabı kalmamıştı. Tabanları delinmiş çoraplarıyla yama, iplik, iğnesini aldı, yatağının kenarına çöktü.
Gök, gittikçe yaklaşarak gürlüyordu. Çok geçmeden müthiş bir yağmur boşandı..
Yamadığı çorabı dizine indirip, gülümsedi.
Çok severdi böyle havaları. Bilhassa etli butlu, güzel, ateş gibi bir kadını koynuna alıp, sımsıkı sarılarak yağmuru dinlemek!
Siyah bir yamayı makasla kesti, çorabın yırtığına uydurup, bir kadın kadar usta, tekrardan başladı.
Ne tatlı anılan vardı böyle yağmurlu gecelere ait!
İstanbul'da, Alboyacılar medresesine devam ettiği yıllar... Sultan Selim'de, Çarşamba'ya giden sokaklardan birinde, zengin, ama son derece Müslüman, mütedeyyin bir tülbentçinin evinde, evinin alt katındaki bir odada oturuyordu. Adam fazlaca sofu olduğu için, medrese tahsili gören bir Allah adamına evinin bir odasını bedava vermekle sevap işlediğine inanıyor, yalnız bedava oda vermek değil, akşam yemeklerini göndermeyi de ihmal etmiyordu.
Kabak Hafız o zamanlar toy bir mollaydı. Tüysüz. Al al yanakları, kara kaşı, kara gözüyle iyioe yakışıklı bir delikanlı... Günün birinde ev sahibi zengin tülbentçi Hacca gitmişti. Hacca gittiğinin haftasında bir gece, gene böyle şakır şakır yağmurun yağdığı bir gece, kapı açılı-vermiş, genç bir kadın beyaz başörtüsüne bürünerek içeri girivermişti. Tanımıyordu. Ama ev halkından biriydi, muhakkak. Çünkü gece yarısı yabancı bir kadın, yahut kızın eve girebilmesi kaabil değildi.
Kadınmış. Hem de ev sahibi zengin tülbentçinin altmışından sonra nikahladığı, yirmi yaşında bir âfet-i devran!

Ne yapsın? Evinde bedava oturduğu, ekmeğini yediği adama karşı sütsüzlük etsin mi? Etmemişti peşin. Ama kadın kolay kolay yatışacaklardan değildi. «Karışmam.» demişti. «Sonunu sen düşün!»
Hazret-i Yusuf kıssasını hatırlayarak kadının şerrinden kurtulmanın en çıkar yol olduğu kanaatine vararak... Çünkü o zaman gerçekten korkardı Allah'tan.
Şimdi korkmuyor muydu?
Güldü. Korkmuyordu, Allah içini biliyordu, korktuğu malûmuydu ama, şeytanirracimin iğvasına uymadığını da iddia edemezdi. Hiç olmazsa kendi kendine. Sonra, kulun, «Halik mi, mahlûk mu olduğu,...» meselesi. Kul mahlûk-sa, fiilinin halıkı kendisi olamayacağına göre, öte dünyadaki azab-ı şedide hacet yoktu. Halikse, ki bu takdirde işin içine taaddetullah, çok Allahlık giriyordu... Birden yanındaki pencerenin camında bir fiskelenme!
Düşüncelerinin şeridi koptu. Birisi mi gelmişti, yoksa yağmur veya rüzgârın oyunu mu? Az sonra tekrar. Ve kısık bir ses:
— Hafız Efendi!
Yamadığı çorabı atıp fırladı. Oydu, Naciye. Şüphesi kalmamıştı. Ne iyi etmişti de gelmişti. Sarılıp yatacaklardı. Uç basamaktık merdiveni bir solukta inmiş, pabuçların sağını soluna, solunu da sağına giyip

kapıya atılmıştı. Tahta mandalı kaldırdı, kapıyı araladı. İçerden vuran sarı ışık zengin Naciye'nin değil, Gülizar'm yağmurdan ıslanmış solgun yüzünü aydınlattı.
— Bismillâhirrahmanirrahim! dedi, geriledi. Gülizar hızla yağan yağmurdan korunabilmek için, girdi, kapıyı kapadı, kapının kapalı kanadına sırtını dayadı.
— Beklemiyordun beni, değil mi?
Cevap veremedi. Sevinç, şaşkınlık, korku. Korkuyordu da. Muzaffer Beye metreslik yaptığını bildiği bir kadm, ne diye gelmişti acaba? Gülizar'da gözü vardı, onunla yatmak için can atardı ama...
— Niçin geldiğimi sormuyorsun... dedi Gülizar.

y UIKflUl
ederek: v
— Sahi, dedi. Hayrola?
— Hayrı şerri bu. Yazının iki paralık amelesine hanım mı diyecektim?
— Ne hanımı?
— Ramazan eşşeğinin nişanlısından haberin yok mu?
— Var.
Gülizar'm gözleri doldu. Dudakları titriyordu. Yüzü hınçla gerilmişti.
— Her şey bitti, diye mırıldandı. Acımdan ölsem dönüp de bakmayacağım. Ben onun için gencecik erimi tep-tiydim...
Kirpikleri yaş yaş parlıyordu.
Kabak Hafız'ın içine bir kurttur düşmüştü. Kadın temelli kalmak için mi gelmişti yoksa? Fakat ne olursa olsun, kaç vakittir geriden geriye hasretini çektiği bir kadını tersyüz çeviremezdi ya!
Kolundan tuttu.
— Gel, yukarı çıkalım. Karnın da açtır. Gülizar elinin tersiyle gözlerini sildi.
— Değilim, aç değilim. Yalnız üstüm başım ıslak.
— İyi ya. Kuru çamaşırın vardır herhalde?
— Var, bohçamda.
Bohçasını elinden aldı. Merdiveni çıkmasına yardım etti. Kadının kolu sımsıkıydı. Huylandı. Elleri titremeye, gözlerinin önünde karaltılar uçuşmaya başladı. Artık ne Muzaffer Bey, ne de kadının temelli kalıp kalmaması. Şakır şakır yağmuru dinleyerek koyun koyuna yatmak!
— Hadi, değiş şu ıslaK çamaşırını.
— Burada mı?
— Burada ya, ne var? Benden mi utanacaksın yoksa?
Kadın kızardı. Cevap vermedi.
— Ben arkamı dönerim!
Döndü, yatağın kenarına oturdu. İçi içine sığmıyor, gittikçe artan bir istekle kuduruyordu. Gözlerini önündeki ateşe dikmişti. Kadının soyunmaya başladığını hisse-

. on ucu rvuuı-
diyordu. Onu çırılçıplak tasarlamaya ş nın gölgesine dikkat etti. Lâmba her ikisinin de arkasında, raftaydı. Kadın, lâmbanın önünde soyunuyordu. Gölgesi peşin yere, sonra beyaz badanalı duvara uzadı. Kabak Hafız daha iyi görebilmek için, yana çekildi.
Her şey o kadar apaçıktı ki... Belden yukarısı, omuzları, saçları, yüklü göğsü... Dayanamadı. Döndü. Tam zamanında dönmüştü. Gülizar bir çığlıkla yorganın altına saklandı.
— Olmaz, bakma. Günah! Vallahi günah!.. Hafız'ın çeneleri vuruyordu. Artık ne günah umurun-
daydı, ne de sevap. Çırılçıplak arzularıyla kuduran bir insan, kudretli bir erkekti. Gözünden gözlüğünü çıkarıp bir kenara koydu. Hâlâ titizlenme numarası yapan kadına aldırış etmeden, huysuzlanmış bir ayı kooamanlığıyla doğruldu. Kadına doğru devrildi.
— Olmaz, vallahi olmaz! Homurdandı.
— Olmaz diyorum, istemem... Lâmbayı kıs bari! Kalktı, titreyen eliyle lâmbayı kıstı. Oda alacakaranlığın esrarına gömüldü.
Neden sonra lâmba açıldı.
Gülizar yıkılmış kaslarıyla, küskün, bohçasından kuru çamaşır çıkarıp ağır ağır giyirtirken, sakınmıyordu artık. Kabak Hafız da, pişman gibi, bakmıyordu. Gözüne gözlüğünü takmış, yaması yarım kalmış çorabı tekrardan almıştı. Bir ara kadına yan gözle baktı. Bakışları karşılaşınca güldü. Kadın:
— Günahı vebali boynuna! dedi. Cevap vermedi. Kadın tekrar baktı. Her şeyi, her haliyle tam erkekti. Kaç vakittir gözü tutuyordu zaten. Eğer nikâha yanaşır da, evlenirlerse dünyalar onun olurdu. O zaman ne Muzaffer Bey, ne de çiftliği...

Odayı gözden geçirdi. Eh işte, âdeta bir evdi. Bir kenarda bulaşık kapları, dürülü sofra bezi, ekmek parçaları, soğan kabukları duruyordu ama, bekâr evi, başka
126
türlü olamazdı ya. Şu iş sağlamlaşınca her şeyi nizama, intizama koyardı.
Mavi çiçekli, daracık entarisini giymişti. Muzaffer Beyin önünde çokluk bununla gezerdi. Dizleri üzerinde mangalın yanına geldi. Kabak Hafız'a sürtünerek oturdu.
— Çorap mı yamıyon?
— Heye.
— Ver ben yamayım.
Uzattı. Kadın alışkın ellerle, başladı. Kabak Hafız kadının kaba, ama usta ellerine, sonra incecik kumaşın altından fırlayan yüklü göğsüne gözlerini dikmişti.
— Demek böyle? dedi. Kadın başını kaldırdı:
— Nasıl?
— Tepip çıktın...
— Çıktım tabiî. Bir daha da niyetim yok dönmeye.. Allah yazdıysa bozsun...
— Peki... Niyetin ne?
Kadının içinden korkuya benzer bir şeyler geçti. Niyeti ne miydi? Ne olduğu belli değil miydi? Yoksa nikâha yanaşmayacak mıydı?
Tam bu sırada cam tekrar, fakat birinciden çok hızlı, çok daha alışkın vuruldu. Kabak Hafız sıçradı. Anlamıştı işi. Naciye gelmişti. Alamazdı, içeri alamazdı, kaabil defi».
Merdiveni bir solukta indi. Kapıyı hafifçe araladı.
— Sen miydin?
— Niye açmıyorsun kapıyı?
— Misafir var.
— Kim?
— Şu Muzaffer Beyin yeğeni...
— Ramazan mı?
— Evet.
— Benim geldiğimi söyleme ha!
— Peki.
Tam kapıdan ayrılırken, hafif bir öksürük, bir kadın öksürüğü işiterek huylandı. Kapı kapanmıştı. Yağmur ha-
127
rum karanlığına gömülmüştü.
Peki ama, kimdi Hafız'tn yanındaki ?
Serpeleyen yağmura, buz gibi esen rüzgâra kulak asmadan, beyaz perdesi aydınlık pencereye geldi. İçerisini görecek bir delik arandı, bulamadı. Perde itinayla indirilmişti. Yalnız, arada bir kadının kısa örgülü başının gölgesi perdeye düşüyordu. Sarsıldı. Demek başka kadınlarla da düşüp kalkıyordu?
Komşusunu hatırladı. «O herifin bakışı bakış değil,» demişti. «Adama yiyecek gibi bakıyor. Ürküyorum!»
Oysa, kendinden başkasıyla ilgilenmediğini yeminle söylemişti!
— Peki, dedi, peki papaz! Ben de Naciye'ysem... Yerden bir taş aldı. Tam atacakken, vazgeçti.
VI.
Berber Reşit uyandığı zaman karısını her sabahki gibi, teneke semaverinin başında buldu. Mürekkep koyuluğunda, ağır bir bardak çayı yarım topak şekerle kırtlama içiyor, kuru yüzü, ufacık gözleriyle tatlı tatlı gülümsüyor-du. Gözlerini diktiği karşı duvarda sanki gülünecek bir şeyler vardı.
Reşit kaba kaba öksürünce, kadın hayallerinden sıyrılıp döndü.
— Ne gülüyon kız?
— Hiç, dedi kadın.
— Gene ürya mı gördün yoksa?
Kadın başını salladı. Güllü çiftliğe gitti gideli, hemen her gece rüya görüyor, sabahleyin de anlatıyordu kocasına. Anlatırken coşuyordu. Gördüğü rüyayı on, yüz misli büyütüyor, gördüğü değil de, tasarladığı, olmasını istediği biçime sokuyordu.
İçini çekerek gene başladı:
— Çiftlikte oturmuşuk. Beyaz beyaz, filik filik koyunlar. Leğene oturtup çocuk gibi yıkıyorum, kuruluyorum,
128
tüylerini tarayıp boyunlarına kurdele bağlıyorum...
Reşit bir sigara yaktı.

Her sabah dinlediği şeylerdi. Kulak asmıyordu ama, o günden, yani çiftliğe gidip Güllü'nün kulağını büktüğü günden sonra, neler olmuştu acaba? Güllü'nün aksiler mesi, hattâ azarlayıp kovması umurunda değildi. «Gözünü aç, çiftliğe hanım olmaya bak!» nasihati ne dereceye kadar yer etmişti? Sözünü tutuyor mu, yoksa kafasının dikine mi gidiyordu?
Bilekten düğmeli uzun beyaz donuyla yataktan kalktı.
Kadın hâlâ kendi kendine konuşur gibi, bir şeyler mırıldanıyordu. Kocasının kalktığını görünce, sordu:
— Çay içecen mi?
— Içecem.
Kahvelerde «Süvari» dedikleri uzun bacaklı çay bardağını doldurup minderi çekti.
— Buyur, şöyle otur!
Reşit oturdu, bardağı karısının elinden aldı. Yere koydu. Ağır ağır, düşünceli düşünceli karıştırmaya başladı. Gözlerini bardaktaki çaya dikmişti. Çayın içinde Güllü'yü hayalliyordu.
Kadın usullacık sordu:
— Ne düşünüyon Reşit Efendi?
Adam hayallerinden sıyrılarak, karısına gözlerini çevirdi:
— Hiç, dedi. Allah vere de sözümü tutup, gözünü açaydı!
Ne demek istendiğini anlayan kadın:
— Açar, diye mırıldandı, açar işallah.
— Açarsa kendi kazanır. Koca çiftliğe hanım olur. Sefayı sürecek kendi, ben değil. Heye, benden gıcık alıyor, beni gördü mü anasının kırığını görmüş gibi oluyor amma, kulak asma. Çiftliğe hanım olsun, kolay. Bana derler berber Reşit. Evelallahırl izniyle onun ağzından girer, burnundan çıkar, kolayını halk ederim. Yeter ki hanım olsun çiftliğe!
Hiç lüzum yokken hâlâ karıştırıyordu çayını. Yudum-

ladı. Gözünü nereye çevirse dalıyordu. Şimdi de teneke semaverin pasına takılmıştı. Göğünde parça parça bulutlarıyla Muzaffer Bey çiftliğine benzetti. Aksilik etmese de oğlana peki dese... Hattâ gözünü açsa da Beye bir iki cilve... Cemşir iyisini biliyordu. Pireyi sekitmez, zamparanın biriydi. Kız da etli butlu, kanlı canlı...
— Onda akıl olsa, dedi. Hani akıl olsa onda, çiftliğe hanım olmak işten bile değil. (Gözleri parlamaya başladı) Onun yerinde ben olmalıydım ki... Onun gibi güzel, göze görken... Oğlana peki derim, ondan sonra da...
Göz kırptı.
— Herifnen değil mi?
— Bir iki demem. Neden dersen, herif zampara. Kız da alımlı az buçuk. Tam Beyin harcı. Zampara adamı elde etmekten kolay ne var? Bir iki hık mık, bir iki cilve.
Ondan sonra...
— Hele bir de gebe kaldı mı, tadından yenmez!
— Yenmez ki yenmez.
— Ondan sonra vursun tekmeyi isterse... Gözlerindeki pırıltı alev halini aldı. Çayda mayda gözü yoktu. Oturduğu yerde kımıldandı. Daha iştahla devam
etti-,
— Daha iyi. Kızı elinden tuttuğum gibi, dayanırım
mahkeme kapısına.
On altı kuruşluk bir istidanın başında. İstida kayda geçip de tebligat yapıldı mı, seyreyle sen gümbürtüyü!
— Niye?
— Niyesi var mı? Zengin adam, hatırlı adam... Rezil olmaktan korkar. Hatırlı, zengin tayfasının ean alacak damarıdır bu. İşlerinin üstü örtülü kalmasını isterler.
— Ah bir yanılıp şaşsa!
— Kız kız olsa, çiftliği ovucunun içine alır. Lâkin kız kız değil. Ölmüş bir Fellâh oğlu için... Sevgi ne demek? İnsan gözünü açıp, çıkarına bakmalı. Öyle bir iş olsun, anam avradım olsun elime ayağıma kapanır Muzaffer. Amman Reşit Ağa, zamman Reşit Ağa, ocağına düştüm Reşit Ağa, sen bilirsin. Ben bilirim tabiî işimi. Gözü küllü müyüm? Benimki Acem kılıcı. İki başı da kesmeli. Ara-

ya bir girerim, ona öyle, ötekine şöyle... Tavşana kaç, tazıya tut hesabı. Kıza derim ki: Dayan. Muzaffer'e derim ki: Rezil kız bildiğin gibi değil. Bey. O kadar ettim, imana gelmedi. Aman, der. Rezil olacağım, şerefim, itibarım iki paralık olacak. Gözünü seveyim Reşit Ağa. Çekerim bir kenara, derim ki: Bunlar ecir takımı Bey, sen benden iyisini bilirsin. İtin çenilemesi kemiğedir. Atalım ağızlarına bir kemik gevelesinler.

Bey demek para demek Kaçnan olur bu iş? der. Dedi mi, insafıma kalmış bir şey. Bin derim, iki bin derim, üç bin derim...
Yüzünün derisi ihtirasla gerilmişti. Elleri titriyordu. Yanakları kıpkırmızı kesilmişti.
— ...zengin adam. Üç binin, beş binin ne kıymeti var yanında? Versin. Dağ, taş malı var. Kesesinin dibi mi delinir? Üç bini aldım mı, beş yüzünü eşşek Gemşir'e atarım, beş yüzünü kıza, iki binini de... -
Kadın elini tuttu kocasının. Sıktı:
— Ah, dedi, ah Reşit Efendi...
— İki bini cebe küt diye attım mı, karada ölüm yok bana.
— Yok ki yok.
— Berber dükkânını da satarım. Bir iki bin de ordan Etti mi sana dört bin? Başlarım fayizciliğe... Yüz lira mı verdim? İki yüz, iki yüz elli, üç yüz liralık karşılık alırım. Pararm fayiziyle verdi verdi, vermedi mi, malın üstüne curp, otururum. Buna ne Allah, ne de kulu bir şey diyebilir...
Kadın:
— Çütlüğe hanım olsa daha iyi, dedi.
— Daha iyi olduğuna şüphe yok. Buldum da yemedim mi?
— Bin lira, iki bin lira ne ki? Kar suyu gibi eriyiverir. Çütlüğe hanım oldu mu amma...
— Tabiî daha aliyülâlâ olur. Olmazsa diyorum.
— Olur Reşit Efendi. Ağzını hayra açtın mı, korkma. Cenaballah bu. Kara günü karartıp götürmez. Allah'a tevekkül olmak gibi yok. Sen tevekkül ol Allah'a, korkma.
— O kesik, dedi berber Reşit. Allah'a tevekkül olup
131
bir köşede otur bakalım, bir lokma ekmek gönderir mi?
— Göndermez tabiî. Hem tevekkül olacan, hem de tedbiri elden bırakmayacan...
— Tevekküle kulak asma da, tedbire iyi sarıl. Benim işim Allah'tan çok kuluyla. Tedbirt sıkı tuttum mu, sırtım yere gelmez. O. bu değil de, asıl canımı sıkan şey başka...
Kadın endişeyle baktı.
— Ne gibi?
— Kız çiftliğe hanım olsa bile, arada Yasin deyyusu
var!
— Olsun.
— Olsun olur mu kız? Yasin olmasa, Cemşir hayvanını onun yerine çiftçibaşı yapar Muzaffer. Ben de o sayede girerim çiftliğe... Undan, bulgurdan, yağdan sebepleniriz biz de.
— Una, bulgura kulak asma!
— Niye?
— Kulak asma una bulgura. Olsa da olur, olmasa da.
— Ya?
— Güllü, hanım olmalı çütlüğe, Beye dayatmalı. Demeli ki: Reşit emmimnen avradını da buraya getirmezsen, töbe durmam demeli!
Berber Reşit bu kadarına ihtimal veremiyordu. Kızın böyle dayatabilmesi için, Beyin yangına kalması, kız için deli divane olması lâzımdı. Oysa Bey, dünyayı gezip tozuyordu. Güllü gibi ne kadınlar, kızlar geçiyordu tezgâhından.
— Niye düşündün?
Endişesini anlattı. Kadın da pek ihtimal vermiyordu. •Reşit haklıydı ama, istedikleri gibi düşünüp, hayal kuruyorlardı ya.
— Beni dinle, Allah'a tevekkülü bırakma Reşit. Allah isterse ne olmaz? Çiy yumurtaya can veren Allah...
?
ut/in vjıiıit, ıcvcr\l\uıu CIUCII
.....:.....?
— Kim bilir, yüreğine bir serinlik verir, kıza tutulur.
Kız da...
— Reşit emmimnen avradını İsterim, ille isterim der
hı?
132
UlUltmU!
— Tjeyekküjg sorılmakJıojay. Lâkin, Allah da Allah-hğını vgpıp. gdgJetini _göstermeljj_ " ~~
-^~~~~^Gösterir.
— Gösterirse ben de bilirim onun... Sokaktan bir çocuk sesi geldi:
— Reşit emmiiiiü!

Berber Reşit sözünü tamamlayamadı. «Gösterirse, ben de bilirim onun Allahlığını!» diyecekti. Kulak kabarttı. Ka* rısı fırladı, pencereden baktı.
— Senin kayfecinin çırağı!
— Sor bakalım, ne istiyormuş... Kadın pencerenin camını kaldırdı:
— Ne var lan? Nâpacan Reşit emmiyi? Sarı saçlı, mavi gözlü Boşnak oğlu:
— Lâzım, dedi. Evde mi?
— Evde.
— Acele gelsin. Sinirlendi:
— Ne var da acele gelsin be?
— Kahveye ihtiyar bir adam geldi. Reşit emmiyi sordu. Daha gelmedi dedik. Mühim bir şey konuşacağım dedi. Ustam da beni yolladı acele çağır deyi...
Reşit, çocuğun sesini işitmişti. Bir şeyler sezerek pencereye gitti:
— Nasıl ihtiyar lan?
— Uzun boylu, kara yağız...
— Kıranta mı?
— Kıranta.
— Adı ne?
— Bilmiyorum.
— Peki geliyorum...
Pencereden çekildi. Kadın camı indirip merakla sordu:
— Kim acaba?
— Yasin Ağa herhalde...
— Yasin Ağa mı?
— Yasin Ağa. İçime bir şeyler doğuyor avrat, dur

b t)U ıieuı ^
ordan çorabımı!
Kadın heyecanlanmıştı. Kocasının neyini vereceğini unutmuştu peşin. Odanın içinde sağa, sola çarpındı. Sonra hatırladı. Yatağın altından bulup koşturdu.
— Demek Yasin Ağa sence? Reşit dalgın dalgın başını salladı:
— Mücerret.
. — İyisine mi geldi, kötüsüne mi?
Henüz kestirememişti. Kötüsüne olamazdı. Çok çok kız, oğlanı istememekte inat eder, Beyi de kızdırır, çiftlikten kovulurdu. O zaman belki de verdikleri parayı geri isterlerdi. İstesinler! Para yerine yerleşmişti bile. Belki de istemezdi. Zengin adam. Bin liraya mı tenezzül edecek?
— Gömleğimi ver!
Kadın gömleği bulup getirdi. Sorusuna cevap alamamıştı.
Tekrarladı:
— Sence yani, iyisine mi geldi, kötüsüne mi? Gömleğini giydikten sonra:
— Ne kötüsüne olacak? dedi. Çok çok, «Kızınızı gelin alın» derler.
— Para? Parayı geri isterlerse ya?
— İstemezler herhalde. Neden dersen, zengin adam. Kaldı kaldı da bin liraya mı kaldı?
— Doğru. O zaman...
Göz göze geldiler. Aynı şeyleri düşünmüşlerdi. Kadın
güldü. Reşit:
— Bir daha satarım, dedi. Bine olmazsa beş yüze
olsun. Beş yüze olmazsa...
— Uç yüze...
— İki yüze isterse. Taş atıp kolum mu yorulacak? Kadın kötüsünü düşünmek istemiyordu.
— Belki de iyisinedir, dedi. • Reşit giyinmişti.
— lyisinese yüküme, kötüsüneyse... «Yüküme»ye kafiye düşen ayıp bir söz savurdu.

— Aiıan a ıeve«Kuı ol, diye tekrarladı. Allah'a tevekkül ol, kapıdan çıkarken besmeleyi sıkı çek!
Reşit omuz silkti:
— lyisineyse yüküme, kötüsüneyse...
Yer yer yamalı, leke içindeki lâcivert ceketini alıp, odadan çıktı. Tahtaları çürümüş sofayı geçti, harap merdiveni düşünceli düşünceli indi. Avludan çıktı gitti.

Karısı sofanın çürük trabzanına dayanmış, kocasına bakıyordu. Adam çıkıp gittiği halde arkasından bakmaya devam etti. Kızın çiftliğe hanım olup, kendilerini de istemesi hayalinden vazgeçemiyordu. Ne malûmdu? Yasin Ağa belki de başka şey için gelmişti. Hemen de fenaya yormakta mânâ var mıydı?
Gözü portakaleının karısına takıldı. Çamur içindeki avlunun bir kenarında çocuğunun çişli bezlerini yıkıyordu. Göz göze geldiler.
— Öyle mi kız! diye seslendi. Ne vakit göç ediyorsunuz çütlüğe?
Berber Resifin karısı içini çekti. Biliyor muydu ki? Gene de:
— Yakında, dedi. (Atmaya başladı) Çiftçibaşı gelmiş Reşit Efendiyi istetmiş. Gitti!
— Essahtan mı kız?
— Dinime imanıma...
— Çütlüğe götürmek için mi gelmiş? Oldu olacak, yapıştırdı:
— Heye.
Portakalcınınki leğenin başından merakla kalktı. Ellerinin pis sularını sıkarak merdivenin yanına geldi. Berber Resifin karısı da aşağı inmişti, merdiven basamağına oturdu.
— Vay bacım vay.. Demek yakında gideceksiniz?
— Allah kısmet ederse...
— Eder inşaallah. Biz de baharda çapaya geliriz, güzün pamuk devşirmeye...
— İnşaallah...
— Reşit Efendi ırgatbaşı mı olur?

vuiiuiiu ıı
¦üt
— İyi iyi. O ırgatbaşı olursa, bizim de sırtımız yere
gelmez...
**
Berber Reşit parkeleri bozuk caddede çamurlara bata çıka gidiyordu. Gelen ihtiyar Yasin Ağa mıydı? Yasin Ağaysa, niçin gelmişti? Kızınızı gelin alın demeye geldiyse, parayı geri isteyecek miydi? Parayı geri isterse ne cevap vermeliydi?
Ayakkabısının çözülen bağını bağlamak için ayağın! kaldırıma koydu, bağlamaya başladı.
Vereceği bir cevap yoktu. Alır, Cemşir'in yanına götürürdü. Kız babası oydu. Paranın çoğunu o almıştı. Birlikte kafayı çekmiş, birlikte eğlenmişlerdi ama. Yasin Ağa kendini değil, onu tanırdı. Hem canım, aldığı parayı sarfetmişti. Canını alacak değillerdi ya! Çok çok mahkemeye verirler... «Yok canım, ne mahkemesi?» diye ge-cirdi. «Koca Muzaffer Bey, bin lira için ndını mı pisler? Mahkemeye filân vermez amma, Cemşir'i iyi bir azarlar. Belki de bundan sonra ırgatbaşılıkta kullanmaz!»
Bir taksi yanından hızla geçti. Üstü başı çamur içinde kaldı. Durdu. Hızla uzaklaşan taksinin arkasından uzun uzun baktı. İcat edenin anasına, avradına bastı, küfürü. Sonra yoluna devam etti.
«...kullanmazsa kullanmasın, bana ne? Kızı ben kışkırtıp oğlanı isteme, dayat demedim ya! İstemiyor. Bana ne? Ben bir yabancıyım arada. El varsın istifil olsunlar...» Yasin Ağayı kahvede, çatık kaslarıyla düşünceli buldu. O eski azamet, çalımdan da eser yoktu. Kara kara düşünüyor, gözlerini yerden kaldırmıyordu.
— Selâmünaleyküm! diye sokuldu.
Yasin Ağa karanlık düşüncelerinden sıyrılıp baktı:
— Vealeykümüsselâm, buyur!
Berber Reşit bir iskemle kapıp, karşısına ilişmişti bile. Adamda bir iş vardı, imkânı yok bir iş vardı. Süngüsünün bu kadar düşük olduğunu hiç hatırlamıyordu. Vardı bir iş. Nerdeyse ağlayacak gibi, hırslı dolu bir hal. Yalnız

ziyordu.
— Eee, nasılsın Yasin Ağa? Adam, kahırlı kahırlı içini çekti:
— Nasıl olacağım, görüyorsun işte... Görünüş acıklıydı. Bozmadı:
— Aslan gibisin maşallah...
— Aslan gibiyim, doğru. Doğru ya, kuyruğumu araba ezdi!
— Niye? Hayrola? Acı acı güldü:
— Kızınızın marifetini duymadınız mı?
— Berber Resifin nefesi kesilecekti heyecandan. İskemlesini merakla yanaştırdı:
— Ne gibi?
— Ne gibi mi? Haberin yok mu essahtan?
— Vallaha yok, hiç bir şeyden haberim yok emmi! Yasin Ağa tekrar içini çekti. Gözlerini uzaklara cadde

boyunca taa uzaklara dikti. Uzun uzun baktı. Söze neresinden başlamalıydı? Öyle doluydu ki. Islak gözlerini çevirdi:
— Onun yaptığını kerhane orospusu bile yapmaz! Yüzü mosmordu. Dudakları titriyordu.
Resifin heyecanı arttıkça artıyordu. Ne yapmıştı acaba? Ramazan'ı bırakıp başkasına mı kaçmıştı? Sanmıyordu. Bu kadar çabuk kiminle anlaşabilirdi? Peki? «Başınıza oyun komaz çıkarırım!» dediğini hatırladı.
— ...biz tuttuk bin dereden bir su getirdik. Beyin yeğenine yapalım, çiftliğe hanım olsun, arıyla namusuyla rahat bir ekmek yesin dedik, o tuttu...
Her şeyi bir bir anlattı.
Resifin nefesi duracaktı sevinçten. Az kalsın ihtiyarın boynuna sarılacak, öfkeden mosmor kesilmiş esmer yanaklarını öpecekti. Demek Güllü oynamıştı oyununu ha?
«Eferim kız, kız eferim Sana! Anam avradım olsun eferim! At da sana, avrat da. Kız sen eli ayağı öpülecek bir kızmışsın meğer kız! Eferim kız, eferim yavrum!..»
137
na bir çıktım, bir desteledim yakasını, dedim: Muzaîîer, ey Muzaffer! Karşındakine iyi bak! Yetmiş yıllık Yasin, sana dümbüklük etmez, aç gözünü! dedim.
— Aşkolsun emmi. O ne dedi?
— Tabancasını çekti. Vur dedim, vur hadi erkeksen!
— Sonra?
— Sonrası sağlık. Yatağımı omuzuma vurduğum gibi yörüdüm!
Reşit'i gözden geçiriyordu. Reşit'se sevincini belli etmemek için kendini zor tutuyor, «...cehennemin dibine kadar yolun var!» diyordu içinden. «Desene ki işler istediğimden de âlâ olmuş? Ulan eferim kız, eferim ulan Güllü. Ayağının altını, tabanını öperim senin. Ağzıma et kız. Et anam avradım olsun...»
— ...köylü tekmil aşkolsunu bastı. Bu da bana yeter
değil mi?
Berber Reşit başını salladı:
— Yeter ki yeter emmi. Aşkolsun ki aşkolsun! İçinden de: «...eşşekliğine doyma! Senin yerinde ben olsam, kılımı bile kımıldatmazdım. Sana ne be avanak? Muzaffer Bey çiftliği gibi küşneli ahır her zaman ele geçer mi?»
İçini çekti. Çok acınmış, çok üzülmüş gibi:
— Cık cık cık... yaptı. Vay kahpe dölü vay, vay veledi zina vay, vay kahpe kasığında yatmış vay!..
— Kahpe kasığında ki kahpe kasığında!
— Senin kızın yapar mı Reşit Ağa!
— Olacak iş mi yahu? Ne halt eder, ne iştir bu? Demek böyle ha?
— Böyle Reşit Ağa!
— Demek koskoea beyi ha?
— Cırnağına öyle bir geçiriş geçirdi ki, herif notay-nah oturup kalkıyor!
«...Ayaklarının, tabannarının altını öpim kız! Kurban
olim sana yavrum!»
— Vah vah vah, vah vah vah... Koskoca bir beye
yakışır mıydı?
138
döndürdü. Cin miydi, şeytan mıydı? Herife ne derse o oluyor. Nereye çekerse o yana götürüyor. O üstler, o başlar, o giyim kuşam...
— Ramazan Efendi ne yapıyor?
— Efendiliği batsın boynuzlunun... Ben surda yedi kat yabancıyken, dayanamadım yürüdüm de, o geyik...
«O da yürümeli, onu da yürütmeli... Bu kadar oldu ya, gerisi kolay. Şimdi bir kolayını bulup, kızın sakalının altına girmeli. Gün bugün, saat bu saat. Sana iş çıktı Reşit. Aklını kullanmanın sırası...»
— Ramazan Efendi iyiden, kötüden bir şey demedi mi?
— Ne diyecek? Ağlıyor. Erkek insan ağlar mı? Onun yerinde ben olmalıyım ki... Ulan dedim, yarın köyün içinde gezemez olursun, geyik derler, dümbük derler adama. Kalk, yürü, namusunu temizle... Kan yok ki herifte!
Dinlemiyordu, Reşit dinlemiyordu artık. Heyecanı durulmuş, tez elden ne türlü hareket etmesi gerektiğini düşünüyordu. Şimdi koşmalıydı Cernşir'e. Ordan karısına. (Gülümsedi) Kim bilir nasıl sevinirdi fukara?
Geç kalmış gibi bir huzursuzluk duyuyordu. Ayıp olmasa, fırlar giderdi. Yasin Ağadan neydi ona? Hiç. Çiftlikle ilgisini kendiliğinden kesmiş, tam manâsıyla zararsız bir hale gelmişti.
Yasin Ağa sordu:

— İnsan olan bu dünyada ne için yaşar Reşit Ağa? Berber Reşit silkindi. Ne bilsindi ne için yaşadığını? Ne için yaşarsa yaşasın. Lâf olsun diye:
— Malûm, dedi.
— Din bir, iyman iki, namus şeref üç... Öyle değil mi?
Vız gelirdi.
— Doğru, dedi. Dosdoğru lâf.
— Bir insanda bunlar olmadı mı...
— Bırak.

DUUUIIU lUIIIIIGl, unun r\ı
olsun...
«Kalk lan, dangalak. Milyonum olduktan sonra, ırza namusa, şerefe ne ihtiyacım var?»
— ...Köylü de dedi ki: Aşkolsun Yasin Ağa dedi.. «Aşkolsun, Allah razı olsun, bir daha karşılaşmayız inşaallah...»
— ...Bu da bana yeter!
«...Çok bile. Yakında deriyi tuzlarsın. Tuzlarsın bu gidişle amma, kısa kessen de dalgamıza baksak!»
— Doğru, yeter, dedi. Hani her insan yapamaz Yasin Ağa senin bu yaptığını! Ben kendi nefsime, ben de senin gibi hareket ederdim. Neden? Çünkü namusum, şerefim, dinim iymanım olmamış, milyonum olmuş... Neye yarar?
— Diline sağlık...
— Bir insanda kan olmalı. Meselâ Ramazan... Durulacak zaman mı ulan? Temizlesene namusunu!
— Onda o ciğer ne gezer?
— Şu kız meselâ... Felekte benim kendi kızım olacaktı...
— Senin kızın yapar mı Reşit Ağa?
— Yapmaz, doğru. Yaptığını farz et! (Sahte bir heyecan) Dinin hakkı için, yatırır boğazlardım!
— Amma ne fayda? Kız benim değil. Hem de... Bırak Yasin emmi... Şu işi duyunca, tepemden vurulmuşa döndüm şerefsizim. Arada benim yüzüm gölgelenecek!
— Yoook, dedi Yasin Ağa, sana göre ne var?
— Öyle değil kazın ayağı...
— Sen kendini katma! Sana lâf yok...
— Hayır, yediğim içtiğim olsa bari...
— Canım sen böyle olmasını istemedin ki. Seninki bir hatır...
— Senin gül hatırın olmasaydı Yasin Ağa, namussuz şerefsizim, ayağımın altına sarı lira serselerdi töbe girmezdim araya. Neden? Çünkü ne olur ne olmaz. İyisi çıkarsa kendilerinden bilirler, kötüsü çıkarsa...
— Üzülme Reşit Ağa. Nazik canını sıkma. Herkes

yaptığından utanacak. Ben olmayınca o çiftlik işlerse, tuh de suratıma. Nah, kert buraya. Zamanı gelirse, Yasin Ağa dediydi dersin...
Berber Resifin yanına gedikli "müşterilerinden biri sokuldu:
— Reşit be!
Başını sertçe çevirdi:
— Ne var?
— Dükkânı açmayacak mısın?
— Niye? Ne var?
— Şu sakalımı kazıyıver diyecektim...
Gün bugün, saati bu saatti. Dükkânının da, müşteri-/sinin de, sakalının da...
— Git başka yerde kazıt! Yasin Ağa araya girdi:
— Siftahı kaçırma Reşit Ağa...
— Amaan bire ağa sen de. Siftah olup da... Müşteri ters ters süzüyordu. Yıllardan beri tanırdı Resifi. Hiç böyle çalımlı görmemişti. Sebebi neydi acaba?
— Gidersem temelli giderim amma Reşit!
— Cehennemin dibine kadar be! Temelli gidermiş... Adam hınçla uzaklaştı.
— Herkesin sıkıntısı kendine yetmiş de artmış da... Ben ne dertteyim, o ne dertte. Burnumu tutsalar canım çıkacak benim... (Dertli dertli içini çekti) Kendi öz kızım-mış gibi kanıma dokundu Yasin Ağa. Senin gibi aptesli, beş vakit namazlı, dilinden Allah kelâmı eksik olmayan bir insana karşı yapılıc mıydı bu sütsüzlük?
— Diline sağlık.

— Surda işimde gücümde, Allah'ın verdiği rızka boynumu bükmüş, kimsenin etlisine, sütlüsüne karışmam, herkesin iyiliğini isterim...
— Sıkma, canını sıkma Reşit Ağa. Allah gafururra-himdir?
Rahimdir ama, dönüp dolaşıp Muzaffer Beye tekrar yanaşır mıydı acaba? Sordu:
— öfkeyle kalkan zararla oturur derler Yasin Ağa.
141
Muzaffer Bey sensiz olamaz. Yarın araya girenler olursa, işi yokuşa sürme bari de...
Yasin Ağa hop kalktı hop oturdu:
— Araya girmek mi? Tekrardan o çiftliğe dönmek mi? Allah yazdıysa bozsun. Ölürüm, ölürüm de ayak atmam oraya bir daha! Yaşım yetmiş benim. Bir bu kadar daha yaşayacak değilim!
Reşit rahatladı. Konuşacaklarını konuşmuşlardı, müsaade isteyip kalksa mıydı acaba?
Aklından Cemşir geçti. Sığır gibi yatıyor muydu? Herhalde. Oysa neler olmuştu! Koskoca Muzaffer Beye kaynata olmuştu sığır. «...Sığır mığır... Herifi hoş tutmalı. Tutmalı ya, gene de yuları elimde. Ben onun akıl hoca-sıyım. Bensiz uçkurunu bile bağlayamaz!»
Elçi Cemşir her şeyden habersiz, karılarının yardımıyla kolunu çemirlemiş, damardan kalsiyumlu C vitar mini yaptırıyordu. Dört karısı, gençli ihtiyarlı kadınlar, kızlar başına toplanmış, adaleli kalın koluna imrenerek bakıyorlar, kooa iğnenin damara Çatışını üzüntüyle takip ediyorlardı: Canı yanıyor muydu aoaba?
İğneci, gençten bir delikanlı, sanatında çok ustaydı ama, Cemşir gene de başını öteye çevirmiş, kaşlarını yıkmış, suratını asmıştı. Damara yarı yarıya gömülmüş iğneden C vitaminli kalsiyum ağır ağır sızıp, hazne boşaldıktan sonra iğneyi gene ustaca çekiveren iğneci:
— Geçmiş olsun, dedi.
— Sağ ol. Kaç dene var daha?
— İki iğnen kaldı ağa.
— Hapları da yuduyorum...
— İyi. Rakı, acı, ekşiye kulak asma...
— Olur ağa. (Kadınlara döndü) Efendiye bir kayfe
pişireydiniz.
— Sağ ol ağa, dedi. Bir, iki yere uğrayacağım daha.
Hayli hoşça kal!
Kalktı. Merdiveni indi, avluyu geçti. Kapıdan çıkarken,
142
berber Resifle karşılaştı. Adam heyecanla içeri atmıştı kendini, iğneciye çarptı.
— Çüş, dedi iğneci, çüş be!
Duymadı. Bir hamlede Cemşir'i buldu. Kadınların şaşkın bakışları önünde her şeyi bir çırpıda anlattı. Sonunda Cemşir'i elinden tutarak:
— Kalk, dedi, kalk! Durmanın zamanı değil. Başımıza devlet kuşu kondu!
Öyle çabuk çabuk, öyle patırtıyla konuşuyordu ki, kafası geç işleyen koca Cemşir kavrayamadı. Ne olmuştu? Güllü nereye hanım olmuştu? Niçin?
Afal afal bakıyordu.
Reşit öfkelendi:
— Kafa değil ki herifte, tuz kabağı. Kalksana be! Yatmanın zamanı mı?
Cemşir davrandı. Kadınların yardımıyla kalktı. Eli Re-» şit'in elinde, ufacık, sıska bir eşeğin çektiği kocaman bir deve gibi, merdivenleri indi.
Güllü'yü Beyin yeğenine satmıştı. Kız kendiliğinden mi hanım olmuştu yani? Kız kendiliğinden hanım olduy« sa. Beyin canı sıkılmaz mıydı? Huylanmaz mıydı? Ya huylanır da, elinden ırgatbaşılığı alırsa?
Çekinerek sordu.
Resifin gözleri parlıyordu. Heyecandan elleri titriyor, kaşı gözü oynuyordu.
— Ne huylanması? dedi. Beyin avradı oldu diyoruz sana!
— Hangi Beyin?
— Hangi Beyin mi? Muzaffer Beyin!
— Muzaffer Beyin mi?
— Muzaffer Beyin tabiî. Birdenbire dank etmişti.
— Arrr... dedi. Muzaffer Beye avrat oldu ha?
— Avrat oldu ya!
«Avrat oldu, koskoca Beye avrat oldu demek? Demek bizim Güllü...»
Yüreğinde bir ferahlık, bir sevinç. Yumruklarını çocuk gibi sıkmıştı. Kafasından Beyin çiftliği, uçsuz bucaksız

143
tarlalar geçti. Beton ev geçti. O eve hanım olmuştu ha?
Gözlerini Resife çevirdi. Boynunu büktü. Ağlayacak gibi baktı. Ötekinin gözleri cin gibi parlıyordu. Acelesi vardı sanki. Yerinde duramıyor, gidemiyordu da. Oysa hemen ayrılıp eve koşmalı, müjdeyi kuru karısına vermeliydi.
Cebinden dükkânın anahtarlarını çıkarıp uzattı:
— Dükkâna git, aç, orda bekle beni!
— Sen nereye gidiyon ya?
— Ben mi? Sırt değişeceğim. Hemen gelirim! Koştu.
Karısının etrafını gene komşular almıştı. Portakalcınınki eskicininkine göz kırparak:
— Herkesi talih, bizi de kör Salih... dedi. Anaların kadir gecesi doğurduğu evlâtlara ne mutlu! (Resifin karısına) Demek çiftçibaşı hususî gelmiş Reşit emmiyi götürmeye?
Resifin karısı:
— Kayfecinin çırağını görmediniz mi? dedi. Sözü eskicininki aidi:
— Gayri undan, bulgurdan bizi de gözetlersin, değil
mi?
Bir başkası:
— Unun, bulgurun sözü mü olur? dedi.
— Olur mu canım? Un, bulgur, fasulye, nohut... Sözü mü olur böyle şeylerin?
— Öyle mi kız? Çiftliğe gidince bizi unutmazsın, değil mi?
Resifin karısı dalga geçildiğinin farkında değildi. Kafasında çiftlik, kuzular, koyunlar. Israr edilince, kulak verdi:
— Unutulur mu? dedi. Barabar duz, epmek yedik,
ileri geri ettik. Unutulur mu?
Unutmayacaktı gerçekten de. Hani Allah o günleri gösterse, biliyordu ne türlü davranacağını. Evet, pistiler, dedikoducuydular ama, olsun. Kendi kötülükleri kendile-
144
KUI?UM yıuı yı.vı. ¦ ıuuıup luıuuıuuf y I Ul ICIU? IVII'UCyUI.
Komşu kadınlardan gizlemeye lüzum görmeden, müjdeyi verdi.
Bir anlık şaşkınlıktan sonra, kuru karı da coştu. Demek Güllü hanım olmuştu çiftliğe? Çılgına döndü. Başladı oynamaya. Hanım olmuştu ha? Hanım olmuştu demek? Demek çiftliğe gideceklerdi? Demek kuzular, koyunlar...
Kocasının peşisıra koştu. Merdiveni çıktılar.
Komşulardan tek ses çıkmıyordu, donmuşlardı. Kafalarından Beyin çiftliği, çapa çapaladıkları tarlalar, beton ev, traktörler, biçerbağlarlar, ahırlar dolusu inek, öküz, manda, kuzu, koyun geçti.
Güllü hanım olmuştu demek?
Bomboş gözlerle bakıştılar, uzun uzun bakıştılar. Kuru karıyı deli yerine koymuşlardı hı? Dalga geçmişlerdi bir de!
Karnı burnunda, mavi gözlü, zayıf bir kadın:
— Bir de avradı deli yerine koydunuz, dedi. Yaraya parmak basılmıştı. Portakalcınınki:
— Siz, dedi, siz. Sizi görüyor musunuz? Eskicininki atıldı:
— Ne sizi? Ortada fol yok yumurta yok, avrat deli midir nedir diyen sen değil miydin? Ölümü komşuya mı savıyorsun?
— Benim hiç bir şeyden haberim yok!
— Çevir kaz yanmasın değil mi?
— Ben avradın iyiliğinden söz açarım her zaman!
— Sen hı? Asıl sensin avradın ardından kuyu kazan!
Derken bir kavgadır başladı. Portakalcınınki kaç vakittir sinirlenip durduğu eskicininkine açtı ağzını, yumdu gözünü. Nerden baksan ciğeri beş para etmez bir eskiciydi kocası.
Eskicininki altta kalır mı?
— Senin kocan da portakalcıysa, vali değil ya!
— Vali değil amma, validen gönüllüdür!
— Oşt!
145
F.: 10
— Senin erin benimkine kurban olsun. Öyle erim olsa, koynuna girmeye iğrenirdim!
— Niye? Nesi varmış erimin?
— Nesi olacak, aksırıklı, öksürüklü, moruğun biri...

— Asıl seninki moruk. Benim erim... ¦— Ölmüş de ağlayanı yok...
— Koynuna gir de gör ölmüş mü, ölmemiş mi?
— Tuh, edepsiz!
— Sensin.
— Sensin asıl!
Tıkaçlarını atmış gibi, köpük içindeydiler. Birden saç saça, baş başa geldiler. Öteki kadınlar da ikiye ayrılmıştı. Kıyametler kopmaya başladı. Bitişik, karşı avlulardan da akın akın gelip, az sonra taraf tutan komşularla kavga anbean büyüyordu. Kadın, kız, çoluk çocuk... Saçlar başlar yolunuyor, üst başlar paralanıyordu. Yıllar yılı birikmiş kinler ayaklanmıştı. Neden, niçin dövüşüldüğü unutulmuştu. Çok geçmeden, karılarının kavgaya tutuştuğunu haber alan erkekler de işlerinden koşup koşup geldiler. Avluya sığmayan kavga, sokağa taştı. Bir semt, çamurlu sokakları, harap evleriyle kavgaya tutuşmuştu.
Berber Resifle karısı, kavgayla zerrece ilgileri yokmuşçasına merdiven başında belirdiler. Kadın hazırlanmıştı. Kocasıyla birlikte gidecekti. Durmanın zamanı değildi. Gün bugün, saat bu saatti. Bir külah kapabilirlerse şimdi kapabilirlerdi.
Kocasının kolunda merdiveni ağır ağır indi. Eteğini tutarak, kavganın kenarından sıyrılıp geçerken:
— Allah Allah, dedi. Şu pis insanların haline bak!
— Pis ki pis.
— Hayırlısıyla kurtulaydık surdan...
* **
Cemşir'lerin avlusu, düğün bayramlarda olduğu gibi,

yıllar yılı kendi yağıyla kavrulmaya çalışan insanları harekete getirmişti:
Güllü büyük çiftçi Muzaffer Beye avrat olmuş!
Mahalle heyecan içindeydi. Haberin kıskançlıktan çılgına döndürdüğü genç kızlar, taze kadınlar, kız anaları yavaş yavaş kıskançlıktan sıyrılmış, tahminler yürütülmeye başlanmıştı. Aslan gibi Muzaffer Bey, her yıl çapa ça-paladıklan uçsuz bucaksız tarlalar, pırıl pırıl otomobil, ziraat makineleri, atlar, uşaklar, yem yiyecek... Kızın başına tam da devlet kuşu konmuştu. Anası kadir gecesinde doğurmuştu demek? Yarın otomobilden inmez, bir giydiğini bir daha giymezdi. Çifte çifte urbalar, ayakkabılar... Kim bilir, belki de şapka giyerdi bundan sonra.
Ramazan'ı burunluyor, varmak istemiyor diye en çok azarlayan, sövüp sayan en büyük analığının bile ağzı değişivermişti.
— Ah beeen ah ben! diyordu. Kaç vakittir üryalarını görüp duruyordum. Boşuna mıydı tâzir edişim? (azarla-yışım).
«Ürya» bahsine gelince, bunu herkes biliyordu: Berber Resifin karısı hele, kız çiftliğe gitti gideli her geee görüyordu. En biri bu gece. Sabahleyin kocasına anlatmamış mıydı?
Avlunun içinde dört dönüyordu. İçi içine sığmıyor, asıl havadisin kendisinde olduğunu söylüyordu: Kız, Reşit emmisine haber göndermişti! Reşit emmisiyle avradını da mücerret istiyordu çiftliğe! Beye bu kaville varmıştı. Eğer Reşit emmisiyle avradı gelmezse...
Gözüne Muhsin usta ilişti. Uykulu gözleriyle adam, odasının kapısında dikiliyordu. Düğün mü vardı yoksa gene?
Resifin karısı sinirli sinirli yaklaştı:
— Hamza'nın aleyhine şahitlik ettin de ne geçti eline? diye sordu.
Muhsin usta hiç bir şey anlamadı:
— Ne olmuş?

— Kız, çütlüğe hanım oldu!
— Hangi kız?
— Güllü!
Muhsin usta anlayamamıştı.
— ...Cemşir'in kızı Güllü yok mu? O işte. Avrat oldu Muzaffer Beye! Yaptığın kötülükle kal sen! Yarın tomafil-den aşağı inmeyecek, bir giydiğini bir daha giymeyecek, "yediği önünde, yemediği ardında... Hem de diyormuş ki: Reşit emmimnen avradını çütlüğe mücerret isterim diyormuş. Kurban olayim o Allah'a. Ben üryasını görüp duruyordum zâti!
Muhsin usta anlamıştı. Kızmadı. Kadının dalgasına taş
atmak da istemedi. Yalnız:
— Demek sana malûm olmuştu? diye gülümsedi.
— Olmuştu ya. Senin kötülüğün sana kalsın!
— Ne kötülük yaptım ben?

— Kardaşı Hamza'nm aleyhine şahitlik etmedin miydi
mahkemede?
Gözlerini Muhsin ustanın hâlâ gülümseyen yüzüne dikti. Cevap alamayınca, zayıf boynunun mavi damarını şişire şişire başladı:
— ...altında hususî araba, yediği önünde, yemediği
ardında...
Çevrelerini alıveren genç, ihtiyar kadınlar, çocuklar, yıllar yılı can attıkları dünya nimetlerini sayıp döken kuru karının ağzına gözlerini dikmiş, hiç bir zaman erişemeyeceklerini sanmanın verdiği hüzünle sakin sakin dinliyorlardı. İmrenti içindeydiler. Güllü'nün yerinde olmak isterlerdi. Ama nerde? Kırk yılda bir konardı insanın başına bu.
Muhsin ustanın içine dokundu. Hemen hepsi, günde en az on iki saat çalışan, saadete susamış, yorgun, eğri büğrü insanlardı. Renklerini, neşelerini yitirmişlerdi. Hepsi de mesut olmak, rahat ekmeğe kavuşmak, ekmeğe kavuşunca katığa, katıktan sonra giyime, kuşama, dünya nimetlerine hasrettiler. Bunu gözlerinden okuyordu.

Birden içerledi. Hâlâ Güllü ve Güllü'yle kendi saadetlerinden söz ederek zavallıları imrendiren kadının sözünü kesti:
— Peki peki... dedi, anladık! Altında araba. Gak dedi mi et, guk dedi mi su. Kocanla seni de alacak yanına, anladık. (Dişsiz ağzıyla, yirmisinde ihtiyarlamış bir kızı işaret ederek) Bütün bunlardan buna ne?
Herkes gösterilene baktı.
Muhsin usta, gösterilene bakanları işaret etti bu sefer:
— Bunlara ne? Bana ne? Bizlere ne?
Saadete hasret insanlar gözlerini ustaya diktiler. Doğru, dosdoğru sözlerdi. Kendilerine neydi Güllü'yle beraber Reşit ve karısının saadetinden?
Muhsin usta çok daha ağır şeyler söylememek için odasına çekildi, kapıyı örttü.
* VII.
Güllü'nün çiftliğe hanım olması günler ve günlerce konuşuldu. Herkes esasen biliyordu bunun böyle olacağını. Rüyalar, fal yalan söylemezdi. Cenaballah hepsine malûm etmişti. Etmişti ama, cahil, günahkâr kullar Allahü-teâlânın işaretini pek de anlamamışlardı.
Yalnız berber Reşit:
— Kim demiş anlamadım? diyordu. Of gibi de anladım. Anlamasam bu işe dört elle sarılır, kızın ayağına kadar gider: Gözünü aç, çiftliğe hanım olmanın yoluna bak der miydim?
Cemşir'in ağzından girdi burnundan çıktı, birlikte çiftliğe gidip kızı yakından görmeye razı etti. Bir gün, Muzaffer Bey çiftliğinin bulunduğu köye kazma sapıyla, çiğit denilen pamuk tohumu götürecek kamyonun şoför mahalline Cemşir'i soktu. Eşekliğin lüzumu yoktu. Nihayet kızıydı. Pek pek azarlar, kötü söz söylerdi. Söylesin. Teli dökülmezdi ya! Sonra Muzaffer Bey... Bugüne bugün kay-natasıydı artık. İstese de kaynatasıydı, istemese de. Far-

zet vurdu, bir tarafını kırdı. Kırsın. Ne çıkar? Yol boyunca çenesi durmadı.
— Herif, Yasin Ağayı da kovdu. Şu sıra candan adamı yok. Avradının babasısın. Senden daha yakını var mı?
Cemşir tereddütten kurtulamıyordu.
— Doğru, dedi, doğru olmaya doğru amma...
— Eee?
— Güllü...
— Nâlmuş Güllü'ye?
— Seni bile kovmadı mıydı?
Yol boyunca söylediği o kadar söz boşa gitmişti demek? Lahavle çekti. Nasıl lâf anlatacaktı şu adama? Bütün öfkesine rağmen, kendini tuttu.
— Beni kovduğuna bakma. O zaman öyle getirdiydi. Sen şimdiye bak. O zaman ille de Ramazan'a var deyi zorluyorduk. Şimdi iş değişti. Ramazan mamazan çıktı, aradan. Yasin bile çıktı. Herifin candan adamı yok. Sakalının altına vaktiyle girek ki, külah kapak. Bir kendrda dur-maynan hiç bir şey ütemek (ütemeyiz). Sen karışma. İşi bana bırak. İşi pişirecek benim, sen değilsin!
Bir sigara yaktı. Güneşin altında ıslak bir kahveren-gilikle yatan dümdüz ovaya doğru üfledi.
— Hamza bile: Aman gidin Reşit emmi, demedi miydi? Kovsun, vursun, bir yanınızı kırsın isterse, gene de gidin, mücerret gidin, demedi miydi?

Demişti. Cezaevinde iki gün evvel ziyaretine gittikleri Hamza, başına Köroğlu gibi sardığı patlıcan moru ipek Trablus kuşağını düzelterek: «Amman Reşit emmi,» demişti, «tam zamanı. İte köpeğe meydan vermeden gidin!»
Cemşir içini çekti.
Reşit kuşkuyla sordu:
— Ne var gene?
Kudretten sürmeli kara gözlerini berber Reşit'e çevirdi:
— Ben asıl Beyden korkuyorum, dedi.
— Niye?
— Huylanıp da beni ırgatbaşılıktan atarsa...
* • *
150
Muzaffer Bey kaç vakittir ihmal ettiği tarlalarını görmeye çıkmıştı. Bey Kadillak'ın zarif, beyaz tekerlekleri bozuk köy yollarının kıpkırmızı çamuruyla sıvanmıştı.
Köyün sınırında durdu. Arabadan atladı. Parlak çizmeleriyle ıslak toprakta dimdikti. Kuvvetli Çukurova güneşi ılık ılık yakıyor, karşı yamaçlardan mavi, tül mavisi, incecik bir duman yükseliyordu.
Bir «Hususî kokulu» yaktı.
Bütün endişesi, karşı partinin son derece elverişli görünen gelişmesini iktidarın bir darbede yıkıp yıkamaya-cağındaydı. Dokuz yüz otuzu »unutamıyordu. Yoksa, biliyordu yeni partinin kuvvetini.
Ağzında sigarası, arkasında elleri, tarla sınırı boyunca birkaç adım attı, durdu.
Zekâi, Zekâi'den çok Paşazade, hatta Ankara'da temas ettiği karşı parti ileri gelenleri, hatta hatta kendi partisinin müfrit tanınmış bir kısım kodamanı, dokuz yüz ellinin, dokuz yüz otuzla kıyaslanamayacağını söylememişler miydi?
Peki? Ne yapacaktı?
Geri döndü. Küçük, pırıl pırıl bir kuyrukkaldıran çok yakından kalktı, yüz metre öteye ok gibi fırladı. Gözü kuşa takılmıştı. Kuş yüz metre öteden de kalkıp uzaklarda gözden kayboldu.
Arabaya dönecekti, karşılarında bir karaltı. Durdu. Dikkat etti: Kabak Hafız! Cüppesinin eteklerini toplamış, koşaradım geliyordu.
Üstünde durmadı. Bütün mesele, dokuz yüz elliyi, dokuz yüz otuza benzetip büyük fırsatı kaçırmaktaydı. Servetini parti nüfuzundan faydalanarak yapmamış olması bir şey ifade etmezdi. Köylünün, bilhassa küçük toprak sahibi bir kısım köylünün, kanına ekmek doğramak için nasıl fırsat beklediklerini gayet iyi biliyordu. İlle, kahvenin önünde tokatladığı Hıdıroğullarının Habip! Bu yüzden hem Habip, hem de kardeşleriyle kanlı kinli değil miydi?
Kabak Hafız yaklaşmıştı. Kendine geldiği anlaşılıyordu. Ama gene de durmadı üstünde.
Hıdıroğullarıyla köyün öteki küçük toprak sahipleri
151
dişlerini açıktan açığa göstermiyorlarsa, bu sırf partisinin henüz iktidarda oluşundandı. Yarın iktidar değişirse, kim bilir nasıl canavar kesileceklerdi!
Kafasında Fransız «Ihtilâl-i Kebir»i canlandı. Titredi. Bu bahsi belki de yüz sefer okumuştu şimdiye kadar. Yüz birinci sefer okusa, yahut okumasa da o günleri hayal-lemeye çalışsa, gözlerinin önüne birtakım kesik başlar ve bu başları kesenlerin korkunç yüzleri belirdi. Gene öyle oldu. Alev alev yanan Bastil'in öfkeli alevleri önünde kaçanlar, kovalayanlar. Yakalanıp boğazlananlar, boğazla-yanlar...
Yüzü nefretle buruştu. Yeni bir sigara yaktı. Boğazlamak için kudurmuşcasına koşanlar arasında Habip'in, Hıdıroğullarının Habip'in esmer yüzünü hayalle-di. Öfkeden kıpkırmızı kesilerek, «Hayır, hayır! Olamaz!!..» diye söylenerek, iki nefes çekilmiş sigarayı yere attı.
Birden Kabak Hafız... Nefes nefese gelmişti. Yerden temennalar alarak yaklaşıyordu. Üç adım ilerisinde durdu, ellerini önüne bağladı, boynunu büktü.
— Hayrola, dedi Muzaffer Bey. Kabak Hafız yutkundu:
— Hayırlar Beyimiz...
İki yanını, koşarak geldiği köy yolunu kolladıktan sonra, az daha sokuldu.
— Size, dedi, çok mühim bir maruzatım var!
— Maruzat mı? Neymiş bakalım?
Kabak Hafız her şeyi usulünce anlattı-. Ummuyordu, hani kudretli dayısına karşı böyle şeylere cesaret edebileceğini umuyordu ama...
Muzaffer Bey kıpkırmızı kesildi. Eğri büğrü, çelimsiz yeğeni aklından geçti. Demek böyle şeyler düşünebiliyordu? Yoksa, evet yoksa, hasımları tarafından mı şişirilmişti? Niçin olmasın? Pekâlâ da olabilirdi. Hatta tam da sı-rasıydı. Meselâ Hıdıroğulları... Yahut başkaları. Toprak yüzünden ihtilâf halinde

olduğu, yığınla hasımlarından biri sakalının altına girip, «Nişanlını elinden aldı. Namusunu temizle...» diye ¦çörükleyebilirlerdi.
Kabak Hafız'a bir eyvallah bile demeden, hınçla ara-
152
basına geçti. Zarif Kadillak sinirli bir homurtuyla ileri atıldı.
Çelimsiz yeğeninin düşmanları tarafından şişirildiğine şüphesi yoktu. Demek böyle şeyleri yalnız aklından geçirmek değil, şuna buna da açabiliyordu? Surda burda cart curt edip, vurup kırmaktan bahsedebiliyordu?
Her an artan bir öfkeyle arabayı çiftliğe delice sürüyor, çileden çıktıkça çıkıyordu.
Bej Kadillak çiftlikten içeri hızla girdi. Her zamanki gibi, Yasin Ağanın boş huğu önünde kuvvetli bir frenle durdu. Muzaffer Bey direksiyondan atladı. Tepesindeki dutun dallarına tünemiş güvercinleri ürküten heybetli sesiyle gürledi:
— RamazaaanH!
Rugan çizmeli kalın bacaklarını yanlara açmış, ellerini arkasına koymuştu. Kalın, simsiyah kaşları hınçla çatılmıştı. Hemen cevap alamayışına da içerleyerek, tekrar bağırdı:
— Ulan Ramazaaanü!
Ambarlarda buğday eleyen, yahut mağazalarda çiğit aktarmakta olan ırgatlar merakla kapıya çıktılar. «Ramazan ' Efendi!» sesleri yükseldi. Beyin gene öfkeli olduğunu anlamışlardı. Sağa sola koşarak Ramazan'ı aradılar. Ramazan o sıra, Seyyare Bacının huğunda, kadının incecik minderi kenarına kıvrılmış, uyku kestiriyordu. Biraz geç uyanıp, fırladı. Başına kasketini geçirdi.
— Buyur dayı!
Dayısı bildiği gibi değildi. Ateş püskürüyordu. Kalbi çarpa çarpa geldi, komutanı karşısında bir er disipliniyle, çakıldı kaldı.
Hiç bir başlangıca lüzum görmeyen Muzaffer Bey, külot pantolonunun belindeki kayışa geçirili tabancasını sarı kılıfından çıkarıp uzattı:
— Al bakalım şunu!
Ramazan şaşaladı. İki yanına baktı. Gözü bir an beton evin merdiveni başında dikilen Güllü'ye gitti. Alev kızılı ipek sabahlığıyla, dimdikti.
— Alsana ulan şunu!
— Niye dayı, ne var ki?
153
Tekmil kanı çekilmiş, kurumuştu âdeta.
— Beni vuracakmışsın. Al, vur!
Ramazan her şeyi anlamıştı. Belden aşağısı çözülür gibi oldu. Sallandı.
— Töbe, töbe vallaha dayı. Kurban olim.
— Kurban olim ha?
Tabancanın kabzasıyla Ramazan'ın kafasına bir, bir daha. Sonra parlak çizmelerinin altına aldı. Gözleri dönmüş, yüzü vahşîleşmişti. Eğer Güllü koşup gelmeseydi, o öfkeyle oğlanın leşini serebilirdi. Güllü alev kızılı sabahlığını savura savura gelmiş, araya girmişti. Fakat adamın onu bile gördüğü yoktu. Bir itişte genç kadını kenara fırlatmış, tekrar girişmişti. Ramazan kan içinde, yerlerde sürükleniyor, boğuk boğuk yalvarıyordu:
— Kurban olim dayı, vallaha yalan dayı...
— Yalan hı? Yalan öyle mi? Al, al!.. Güllü tekrar, azimle girdi araya:
— Yeter Muzaffer, Allahaşkına yeter. Öldürdün be!
— Bırak, bırak karışma diyorum sana!
Bırakmadı. Öfkeden titreyen adamı kenara çekti.
Zaloğlu kalkıp kaçacağına, adamın çamurlu çizmelerine kapandı, kan içindeki yüzünü çizmelere süre süre öpmeye başladı.
— Kurban olim dayı, kanım sana helâl. Vur öldür istersen!
Muzaffer Bey son bir tekmeyle Zaloğlu'ndan çizmelerini kurtardı, emri verdi:
— Derhal çiftlikten defol ve bundan sonra da sakın gözüme görünme!
— Peki dayı, görünmem dayı, kurban olim dayı. Yerden kasketini olsun almayı akıl edemeden çiftlikten topallayarak çıktı.
Muzaffer Bey hâlâ öfke içindeydi. Tabancasını kılıfına soktu. Çamurlu çizmelerini yere vurdu. Sonra başta Seyyare Bacı, ırgatlarla yanaşmaların korkuyla büyüyen gözleri önünde karısının koluna girdi, beton evin merdivenine yürüdü.
Tabanında kocaman ayı postu serili, kütüphaneli odaya geldiler. Ceketini çıkarıp sedire fırlattı. Kayışını çöz-

154
dü, tabancayla birlikte Güllü'ye uzattı. Nefes nefese:
— Sana dua etsin! dedi. Araya sen girmeseydin leşi çıkardı bugün!
Güllü, elinde kocasının kayışı, sordu:
— Suçu ne? Ne yaptı? Kısaca anlattıktan sonra:
— Bu imam çok iyi insanmış meğer! dedi. Kızıyordum kerataya ama, gözüme girdi. Zaten efendim, insanın iyisi, kötüsü diye bir şey yoktur. Bütün mesele, insanların her çeşidinden azamî istifadeyi sağlayabilmektir. Bir zamanlar, gene bu itin yüzünden adamcağızın kalbini kırmıştım. Eğer kindar, namussuz biri olsaydı, o günkü haca-letinin intikamını almaya kalkar, oğlanı körüklerdi. Aşkolsun herife!
Güllü'yü bir düşüncedir almıştı. Demek oğlan, soytarı, cılız oğlan, aslan gibi dayısını vurmaktan bahsetmişti? Muzaffer Bey iskemleye çöktü, çizmelerini çıkardı.
— Bir gün davet edelim, şer'i şerif üzere nikâhımızı kıysın da ağzına yağlı bir kemik atalım...
Ayağa kalktı. Karısına:
— Halbuki aksilik etmesen... Güllü dalgınlıktan sıyrıldı:
— Ne aksiliği?
— Şu nikâh işini diyecektim...
Birden sözün nereye vardırılmak istendiğini kavrayarak:
— Yani ne? Babam mı? Gene babamdan mı bahsedeceksin?
Muzaffer Bey güldü:
— Elbette yavrum. Candan kimimiz kaldı şu çiftlikte? Yasin teresi gitti, Gülizar gitti. Ramazan defoluyor. Seyyare'yi saymazsan, yapayalnız kaldık. Bu vaziyet karşısında...
— Evet?
— Hiç bir tarafa ayrılamayız!
Güllü içini çekti. Ayrılamazlardı, gerçekten de... İstanbul'a bile gidemeyeceklerdi. Biliyordu bunu. Nitekim kaç vakittir şehre bile gidemiyorlardı. Şehir değil de Is-
155
tanbul. Öyle methetmişti ki Muzaffer İstanbul'u!
— Hani İstanbul'a gideceğiz diyordun?
— Diyordum ama... Malûm!
— Nölacak?
— Bilmem?
Kocasının boynuna atıldı. Dargın dargın:
— Ağlarım ben de...
Öyle tatlı söylemişti ki. Hâlâ öfkeli adam gülüverdi. Karısını kucakladı, divana götürüp attı.
— Sen ağlarsan ben de ağlarım!
Güllü sırt üstü yuvarlanmış, alev kızılı ipek sabahlık savrulmuş, bembeyaz bacaklar kavun içi jarse külota kadar açılmıştı. Ellerini başının altında kenetleyerek, kocasına meydan okurcasına baktı. Ne savrulan sabahlık, ne dolgun bembeyaz bacaklar, ne de kavun içi külotu...
Adam arzuyla'baktı, baktı. Sonra içindeki «Şeytansın canavarlaştırdığı yüzüyle, şikârının üstüne atıldı.
Yaylar, altlarındaki sedirin kuvvetli yayları memnun gıcırtılar çıkarıyor, sedir kırılacakmış gibi esniyordu.
Sonra kalktılar.
Güllü, kopan kombinezonunu dikmek için iplik iğne alıp geldi. Ama Muzaffer Bey kombinezonu kaptı, bir kenara fırlattı.
Genç kadın şaştı:
— Aaa... Ne o?
— A'sı, ması yok. Gözlerine yazık değil mi? Yenisini
giy!
— Yenisini mi?
— Yok mu? Yoksa, şehre indiğimizde bir düzine alalım...
Kocasının boynuna sarıldı:
— Var kocacığım var, var ama...
— Eee?
— Var, yenisi var. Dört tane var daha... İsraf günah değil mi?
Muzaffer Bey kadını hafffçe itti:
— Bırak şu kılkuyruk kâtip karısı lâflarını! Güllü bir kahkaha attı.
156
..u,.Ur> nu
r\uıısı ıuıı. .cuguri Tesellisi, israf

günahmış...
— Değil mi?
— Züğürt tesellisi dedim ya. Güllü memnun, gülüyordu.
Muzaffer Bey pencereye gitti. Renk renk traktörlerin yumuşak bir rahatlıkla sürmekte oldukları yağmur yemiş kırmızı topraklara uzun uzun baktı. Düşünceli görünüyordu. Ensesinden anlamıştı bunu Güllü. Ayaklarının uçlarına basarak kocasına yaklaştı. Adamı arkadan kucakladı.
Adam dışarları seyre devam etti. Genç kadının sert memeleri sırtında eziliyor, içindeki şeytan yorgun yorgun kımıldıyordu.
— Ne düşünüyorsun? Cevap vermedi.
— Ha? Ne düşünüyorsun sahi?
Kolundan çekti. Adam döndü. Yüz yüze geldiler. Kadını çıplak kollarından sımsıkı tuttu. Dudaklarına uzandı. Kadın kaçtı.
— Niçin? dedi Muzaffer Bey.
— Ne düşündüğünü söylemezsen, yok!
— Sahi mi?
— Sahi tabiî!
Adamın kalın parmaklı, kuvvetli elleri kadını kımıldat-mamacasına kavradı. Gene de bir itişme başlamıştı. Ama uzun sürmedi. Adamın dudakları, genç kadının hafifçe aralık, ıslak dudaklarına yapıştı.
— Nasıl? Öpebilir miymişim?
— Söylesene ne düşündüğünü be!
— Bilmiyor musun bugünlerde ne düşünebileceğimi?
— Bilmiyorum.
— Şu çiftliğin halini düşünüyorum. Halbuki ne kadar iyi olurdu...
— Ne?
— Razı olsan...
— Neeye?
— İlkbaharda kalkar İstanbul'a giderdik peşin, sonra

tur yapar, sonbaharda dönerdik, pamukların toplama, çırçır zamanı!
Güllü anlamıştı gene babasından söz açmak istediğini. Peşin İstanbul, sonra Avrupa seyahati, yumuşamıştı.
— Bol bol viski içer miydik? diye sordu.
— Elbette. Bayıldığın viskinin âlâsı Paris'tedir. Montparnasse'da, Jimmys diye bir kabare var. Bütün sinema artistleri, zenginler oraya viski içmeye gelirler!
Genç kadının gözleri parladı:
— Rita da gelir mi?
— Rita, daha başkaları... Tekrar kocasının boynuna sarıldı:
— Peki, ne demek istiyorsun?
— Gayet basit: Babanı, anneni, analıklarını, bütün kardeşlerini doldururduk çiftliğe, biz de...
— Basar giderdik viski içmeye ha?
— Tabiî!
— Neresiydi o?
— Viskisiyle meşhur olan yer mi?
— Evet?
— Montparnesse'da Jimmys kabaresi.
Güllü, «Montparnasse'da Jimmys kabaresi» diye içinden tekrarlayarak kollarını kocasının boynundan çekti. Unutmak istemiyordu.
— Oldu mu?
— Ne oldu mu?
— Baban, anan, analıkların... «Montparnasse'da Jimmys kabaresi» diye geçirdikten
sonra:
— Madem ısrar ediyorsun, peki! dedi. «Montparnasse'da Jimmys kabaresi, Montparnasse'da Jimmys kabaresi.»
Dışardan birden bir motor homurtusu ve kesik kesik
korna sesi.
Pencereye koştular.
— Basıldık! dedi. Vallahi basıldık!.. Güllü de aynı şeyi düşünüyordu:

— Basıldık ki basıldık... Ne yapacağız?
— Hiiç...
— Hiç bir hazırlığımız yok ayol!
— Adam sen de. Yabancı mı onlar?
Paşazade Hayrullah, İsviçreli metresi, bir de Zekâi Bey, Paşazade'nin av partilerinde kullandığı jip-kamyone-tiyle gelmişlerdi. Tüfekleri, fişekleri, külot pantolon, meşin ceketleriyle av kıyafetindeydiler. Çiftliğin emektar bekçisi köpekler, kamyonetin etrafını sarmış, parçalayacaklarmış gibi saldırıyorlardı.
Büyük çiftlik sahibi dostlarından birine baskına giderken aziz dostları Muzaffer'le karısını çiğneyip geçmek istememişlerdi.
Seyyare Bacı koşarak geldi, köpekleri susturdu. Zekâi Bey:
— Nerde bunlar? diye sordu.
Seyyare Bacı mavi başörtüsünün ucuyla ağzını kapayarak, beton evi işaret etti. Tekrar bağıracak, kıyametleri koparacaklardı ki, Muzaffer Beyle karısı merdiven başında göründüler. Arabadakiler çakırkeyftiler. Karı kocayı görünce, naraya benzer sesler çıkardılar.
— Hele şükür yahu, hele şükür!!
— Neredesiniz be yahu!
— Kuluçkaya mı yattınız?
Muzaffer Bey memnun, kamyonete yaklaşıp da içerisine şöyle bir göz atınca, işi anladı:
— Hayrola? dedi.
— Haydi, dediler, çabuk!
— Nereye?
— Cehennemin dibine. Gelmez misin bizimle beraber?
— Gelirim ama...
Bağa gözlüklü Zekâi yapıştırdı:
— Görürler, değil mi?
Muzaffer Bey eğildi, kulağına şakadan ana avrat sövdü.

Kahkahalar top gibi patladı. Muzaffer Bey tekrar sordu:
— Sahi nereye gideceğiz?
— Ulan nereye canımız isterse be! Siz de Serap yen-
ge!
«Serap yenge» olalı beri kırıtmasını büsbütün artıran Güllü, lâf olsun diye sordu:
— Nereye gideceğimizi öğrenmeden kabil değil adımımı atmam!
Zekâi Bey kamyonetin içinden bir viski şişesi alıp
gösterdi:
— Burîa ne buyurulur?
Gülü, son zamanlarda Muzaffer Beyin sık sık götürdüğü toplantılardaki zarif bayanları hatırlatarak, el çırptı. «Harikulade» karşılığı, yanlışlıkla:
— Çok banal! diye bağırdı.
Kelimeyi yanlış kullanmıştı ama, ne demek istediğini anlayarak bozuntuya vermedilerse de. Muzaffer Beyin tepesinden kaynar sular dökülerek, kıpkırmızı kesildi. Merdivenlere yürüdü. Güllü bir şeyler sezmişti, peşinden gitti.
Paşazade usullacık:
— Kenarın dilberi, diye mırıldandı. Zekâi Bey tamamladı:
— Nazik olsa da nazenin olamaz!
içlerini çektiler. İsviçreli bayan anlamıyordu. Devam ettiler: Madem evlenmeyi aklına koymuştu, karı mı yoktu ona? Memleketin en güzel, en zengin, en kültürlü kızları can atarlardı istese!
Bunu kendisine de birkaç sefer tekrarlamışlardı. Sonunda Muzaffer: «Bu bahsi bir daha tekrarlarsanız dostluğumu kaybedersiniz!» tehdidini savurmuştu. Yüzlerine karşı bir şey demiyor, «Serap yenge, Serap yenge» diye yere yurda koymuyorlardı ama, içlerinden alay ediyorlardı. Çok pot kırıyordu.
Zekâi Bey.
— Çok banal! diye tekrarladı. Hem de pek çok!

— 9u Kaaına Karşı ayıp oluyor birader!
— Bununla beraber, çok da zeki olduğunu inkâr etmemeli!
— Orası öyle...
— Birkaç İstanbul, bilhassa Avrupa seyahatinden sonra...
— Kıvama girer.

İsviçreli bayan hafifçe öksürdü. Güllü'nün kırdığı potun farkındaydı. Ama yadırgamamıştı. Tabiî şeylerdi bunlar. Olağan. Yaşlı milyonerler, dünyanın her tûrafında, kızları, hattâ torunları yaşındaki kızlarla evlenir, yahut bol paraylav kendilerine bağlayıp metres hayatı yaşarlarken, onları yavaş yavaş yontar, işlerlerdi. Muzaffer Bey Üstelik ihtiyar da değildi.
Maceralarını öğrenmek istedi.
Paşazade Fransızca anlattı. İsviçreli bayan Fransızca:
— Merveilleux yerine banal kullandı, mühim değil, dedi. Öğrenir. Bütün mesele, Muzaffer Beyde. Yanlışlarını düzeltiyor mu acaba?
Düzeltiyordu.
Nitekim yukarı çıkınca, genç karısını kolları arasına almıştı:
— Merveilleux diyecekken banal dedin gene yanlışlıkla!
Güllü'nün gözleri iri iri açıldı:
— Sahi mi? Banal mi dedim gene?
— Banal dedin ya canımın içi! Kulak memelerine kadar kızarmıştı.
— Ah, ne ayıp, ne ayıp...
— Ama farkına varmadı enayiler...
— Sahi mi? Sahi varmadılar mı?
— Nerden varacaklar? Fitil gibi sarhoş hepsi de... Üzülme.
Gene de:
— Ya vardılarsa? diye sordu.
— Varmadılar, varmadılar...

ha!
— Aldırma.
Çeyrek saat içinde onlar da ötekiler gibi külot pantolon, meşin ceket ve zarif çizmelerini giydiler. Fişeklerini bağladılar, tüfeklerini aldılar. Av kıyafeti Güllü'ye pek ya-kışmıştı. Nitekim merdiven başında görününce, İsviçreli bayan bile hayranlığını gizleyemedi:
— Oooh! diye bağırdı. Que c'est admirable, que c'est charmant et comme elle est mignonne mon Dieu! (*)
Muzaffer Bey, Avrupalı bir kadının bile bu kadar beğendiği karısıyla mağrur. Seyyare Bacıya talimat verdi:
— Biz ancak akşama dönebiliriz. Çiftliğe göz kulak
ol!
— Peki beyim.
— Tutmalara tembih et, o Ramazan itini çiftliğe sokmasınlar!
Kamyonete girdiler. Araba çiftlikten çıktı. Çamurlu köy yollarında, etrafa çamurlu sular saçarak, uçtu gitti.
Bir saat sonra Seyyare Bacı, çıldırmışçasına havlama-, ya başlayan köpeklerin sesiyle huğdan fırladı. Çiftlik kapısında iki kişi dikilmekteydi. Yanlarına gitti. Berber Reşitle Çemşir Ağa!
— Ooo, dedi. Siz miydiniz?
Her yıl çapa vakti, Beyin dağ taş pamuğunun çapasını yapan ırgatları temin eden Çemşir'i tanıyor, berber Reşit'i tanımıyordu. Yalnız, bir zaman önce çiftliğe gelip, Güllü'ye nasihat geçtiğini hatırladı.
Hâlâ havlayan köpekleri kovdu:
— Oşt haydi! Gözü çıkasıcalar! Buyur etti.
İki adam, Seyyare Bacının peşinden çiftliğe girdiler, huğa geldiler. İskemlesi filân olmadığı için, altlarına minder verdi, kahve pişirdi. Bir şeyler seziyordu. Boşuna gelmemişlerdi. Kızının, çiftliğe hanım olduğunu duymuştu elbette.
(*) Ah Yarabbi, ne kadar hoş, ne kadar güzel, ne şeker şey!

— Gemşir çok üzülüyor bacı, dedi. Seyyare Bacı merakla sordu:
— Niye?
— Niye olsun! Fukara Yasin'i işinden atmış Bey. Re-vay-ı hak mı? Müslüman, mütedeyyin, beş vakit namazından geri kalmaz bir Allah adamı... Bu yaştan sonra ne yapar fukara? Nerde iş bulup da çalışır?
Seyyare Bacı, Güllü'den yana olduğunu belirtme fırsatını bularak, heyecanla:
— Eşşekliğine doymasın! dedi.
— Niye?
— Niye olacak, dik kafalılığının cezasını çekti! Berber Resifin gözleri parlamaya başlamıştı. Eşeledi:
— Dik kafalılık ha? Beye karşı mı?
— Beye karşı tabiî...

— Demek Beye karşı dik kafalılık etti? (Kendi kendine mırıldandı) Öyle bir adama karşı dik kafalılık! iyi ki çekip vurmamış?
— Ben de şaştım. Hani o öyle karşılık verince, yüreğim ağzıma geldi, dedim; Bey ha şimdi çekti tabancasını, ha şimdi çekecek!
Olanları bir bir anlattı.
Berber Reşit, kadına hak vermekte mahzur olmadığını iyice anlamıştı.
— Ben işin esasını bilmiyorum tabiî... Yoksa acır mıydım? Geldi. Beni dükkânda buldu. Dedi, böyle böyle... Hattâ, dur. Beye çıkışmış güya, azarlamış Beyi...
Seyyare Bacı şaştı:
— Beyi mi azarlamış?
— Heye. Sonra da basıp yürümüş!
Böyle olduğu halde. Seyyare Bacı gene de sinirlendi
— Bey öylesi mi? dedi. Lâf yer mi Bey?
— Bey gibi var mı bre bacı? Bey dediğin hâşa hâşa, bir Hazret-i Ali. Unü tekmil melmekete yayılmış. Pire için yorgan yakan adam, öylesin itleri karşısında çeniletir mi?
— Diline sağlık. Kafası kızdı mı, çeker tabancasını, tamam!

İçini çekti, devam etti:
— ...bu insanoğlu ne demeye iri lokma yutmaz da iri lâf söyler aoep? Bösbüyük başıyla, utanmıyor da. (Gözlerini Seyyare Bacıya kaldırdı) Beyi tâzir edip yörüyüşü-ne köylü aşkolsun demiş güya!
Seyyare Bacı sinirli sinirli güldü:
— Der, köylü bu. Ardından aşkolsun der, yüzüne gelince de küçük dilini yutar. Onlar kimin arabasına binerse onun düdüğünü çalarlar...
— Doğru bacı, doğru...
— Bey şöyle, Bey böyle... En biri Habip! Hıdıroğulla-rının Habip, diye bir uşak var bu-köyde, güçlü kuvvetli... Pehlivan gibi oğlan, Beyle arasında bir toprak meselesi var, tarla başında biraz ileri geri etmişler.
— Kimnen? Beynen mi?
— Heye. Lâkin Bey bu. Dinler mi senin pehlivanlığını?
— Ne demiş?
— Ne diyecek? Hiç. Bir şey dememiş, diyemez. Ters mi bakmış, beye mi öyle gelmiş? Ossaat alıvermiş çizmesinin altına!
— Aşkolsun!
— Beynen oynuyon mu sen? Bey gibi hatırlı. Bey gibi yiğit var mı? Sonra, Bey dediğin bekâr bir adam. Şimdiye kadar bir münasibine çatmamış, evlenmemiş. Şimdi çıkmış önüne arl.ı namuslu, Allah için güzel, terli tertipli bir kızcağız... Hani Cemşir Ağanın kızı deyi değil, yüzüne karşı yağcılık gibi olmasın, Allah içimi biliyor, ilk görüşte kanım kaynadıydı!
— Diline sağlık, dedi Reşit.
— Kendi yok Allahı var, hatırımı dirhem dirhem sayar. Halbuki, ben kimim? Ayağının kiri bile olamam. Lâkin...
— Estağfurullah...
— Estağfurullah yok, böyle. Ben kim, o kim? Berber Resifin içi içine sığmıyordu ama, gene de:
— Nişanlısını tepmeyecekti! dedi.
— Tepti de ne yaptı? Yıldızının barışmadığı, soytarı

bir oğlana mı varaydı? İyi etti, eferim. Beyin yanında o soytarının esamisi mi okunur? Bey tam da dengi. Toma-filine kurulmuyor mu. mayalar gibi evlâdım, pek yakışıyor! Heye aralarındaki yaş farkı çok amma, aldırma. Erkeğin, hele dağ taş malı olan zengin erkeğin yaşlısı mı olur? Erkek erkektir. (Sesini kıstı) Erkeğin böylesi de ele kolay kolay geçmez hani haaa...
Kıs kıs güldüler. Reşit de bu kanıdaydı.
— Onu soracaktım... Ramazan ne diyor bu işe? Seyyare Bacının gözleri parladı:
— Sorma. Bey onun defterini bir dürüş dürdü ki, eh....
— Nasıl?
— Nasıl olacak, çizmelerinin altına bir aldı...
— Deme?
— Ezdi, ezdi Allah vermeye...
— Sebep?
— Sebebini bilmem. Bir sebebi olmalı. Bey yanlış İş yapmaz. Bir sebebi vardır mücerret. Sonra da kovdu!

Reşit heyecanlandı:
— Kovdu mu? Çiftlikten mi? Temelli mi?
— Temelli.
— Temelli hıı?
'— Temelli. Bayaktan (deminden) ciple ava giderken bana dedi ki: O it gelirse çütlüğe sokmayın! dedi. Deme-se de sokar mıyım?
— Sokulur mu?
— Sokulmaz tabiî... Hadi Beye bir kötülük etti?
— Doğru.
— Edemez, edemez ya... Lâkin Bey pek kötü dövdü canım. Ağzı, burnu kan içinde kaldı. Hanım ipek sabahlığıyla koşup araya girmeyeydi, leşi çıkardı bu çütlük- • ten!
— Öyle mi bacı? Ramazan nerde şimdi?
— Ne bileyim ben? Kimbiiir nerde siftiniyor?
— .....?
— Yatsın kalksın dua etsin, hanım gibi var mı? Kim ne derse desin, hanım gibi iyi yok. Beyin elinden adam almak kolay mı?
165.
Umduğundan da tatlı şeyler olmuş, çiftlik boşalakal-mıştı demek! Tam zamanında gelmişlerdi. «Eferim ulan Reşit!» diye kendi kendini övdü içinden. «At da sana, avrat da!»
Cemşir'e baktı. Dünyadan habersiz, yanıbaşında dinliyordu sözde. Seyyare Bacının dışarı çıktığı bir ara:
— Turnayı gözünden vurduk! dedi. Cemşir yorgun yorgun baktı:
— Hı?
— Turnayı diyorum, gözünden vurduk!
İçini çekti. Hâlâ huzursuzdu. Beyin kızıp kızmadığını, ırgatbaşılıktan atıp atmayacağını merak ediyordu.. Kıt Türkçesiyle anlamamıştı konuşulanları.
— Allah vere de Bey kızmaya, dedi. Reşit, «oha!»yı bastı.
— Kızın çütlüğe hanım oldu. Beyi avuounun içine aldı, aptal!
**
Zaloğlu, çiftliğin yüz metre ilerisindeki hendeğin içinde, küçük el aynasıyla yüzünü inceliyordu. Yer yer yarılmıştı. Bir su birikintisinde güzelce yıkamıştı ama, gene de kan sızıyordu. Peşin tütün, sonra da sigara külü koyduğu halde, kanı durduramamıştı. Niyeti, gidip Hıdıroğul-larının Habip'i bulmak. Kabak Hafız'ın marifetini anlatmaktı. Bu saatte Habip'in köy kahvesinde olacağını sanıyordu. Köy kahvesinde yoksa evindeydi. Gerek kahve, gerekse evde aramak, bu yüzle, uygun değildi. «Nişanlımı elimden aldı. Namusuma yediremedim, kavga ettik!..» dese bile, kahvedekiler gene de basarlardı kahkahalarını.
Bir ara, Paşazade'nin jip-kamyonetinin çiftliğe hızla girdiğini, az sonra dayısını filân alıp gene hızla çıktığını görmüştü. «Tam fırsat!» diye düşünmüştü, dayısı hazır çiftlikte yokken gider, hic olmazsa yatağını alırdı!
Bir sigara yaktı.
Çiftliğe sokulmamasmı tembih etmiş miydi acaba dayısı?
166
öksürdü.
Etmişse, sokmazlardı çiftliğe. Peki ama, sahiden mi kovmuştu? Araya hatırlı kimseler girse, gene affetmez miydi?
İçini çekti.
Sanmıyordu. Kovmak için fırsat kolladığını biliyordu. Esrar içiyor diye gammazladıkları zaman, az daha kovmayacak mıydı?
Aklına, ceketinin astarındaki nohut kadar esrar geldi. Esrar çekince, kafasının daha iyi işlediğini sanıyordu. Ceketini çıkardı, astardaki esrar parçasını buldu. Sigara sarılamazdı, azdı. Püf çekmeliydi en iyisi. Sigarası-, nın ateşi üzerine koydu esrar parçasını. Yasemin ağızlı-ğıyia püf çekmeye başladı. Ağızlığın ağza alınan kısmını esrar dumanına yaklaştırmış, sigara takılan yeri de ağzına almıştı. Emdiği duman doğrudan doğruya ciğerine gidiyor, mahmurlaştırıyordu. Zerresini kaçırmamak için, bütün dikkatini bu işe vermişti. Ustaydı. Zerresini kaçır-mıyordu.
Gözleri yumuluyor, elmacık kemikleri hafifçe kızarı-yordu.
Esrar parçası, sigarasının ateşi üzerinde duman olup ciğerlerine dolduktan sonra, kafayı buldu. Şimdi her şeyi rahatça düşünebilirdi. Yüzünün beresini filân unutmuştu. Hendekte doğruldu. Yaz günlerinde olduğu gibi, ceketini omuzuna atıp hendekten çıktı. Dünya vızgelirdi artık. Ne dayısı, ne de yüzünün beresine gülmesi mümkün kahve halkı. Hem ne sanki? Koskoca paşaların kafasına sandalye indiren dayısına karşı gelmişti, boru mu?
Köy yolunu tuttu.

Birbirine dolaşan, ince bacaklarıyla koşar adım yürürken, arada duraklıyor, yanında birisi varmış, tartışıyor-larmış gibi kendi kendine konuşuyordu:
— ...karşı geldim ya, ne belledin? Gelemem mi? Sen öyle belle. Lan dayı dedim, nedir senin bu azgınlığın? Herkese cart curt, bize de mi? Dedi, ne var? Dedim, daha ne olsun lan? Nişanlımızı elimizden aldın tekmil. Buna cılklık demezler mi? Hangi kitapta yazar? Müslümanlığa
167
sığar mı? Değil Müslümanlığa, putperestliğe bile sığmaz. .Ya kızı azat et, ya da...
Durdu. Yanında Habip varmış da, sanki Habip: «Diyemezsin, yalan söyleme!» demiş gibi, cevapladı:
— Diyemem mi? Çocuksun be! Sen ne bakıyon benim ufak tefekliğime? Bende mangal gibi yürek var! Demek değil, öte bile geçerim!
Tekrar yolu tuttu.
— ...sonra? Sonrası sağlığın. Anca sövdü. Sövünce, tepem attı. Dedim bana bak: Anam avradım olsun vururum seni? Neden? Namus meselesi, başka şeye benzer mi? Senin de ırzın, namusun, çoluk çocuğun var meselâ. Dayın tutsa da, avradına dolansa... Hı?
Durdu.
— ...sövünce tepem attıydı ya? Bir göründüm buna, sarardı. Derken kapıştık. O bana, ben ona...
Yolu tuttu.
— ...alamadın, veremedin filân fıstık...
Ayağı iri bir taşa takıldı, sendeledi. Döndü. Taşın Isa-sına, Musasına sövdükten sonra, yoluna devam etti. Geldiği yere, hendeğin oraya gidiyordu. Dalgadaydı, farkında değildi. Hendeğin yanına gelince, ayıldı. İyi ama, köye gidiyordu, boradan hareket etmişti... Bura köy yolunun üstündeyse, kendisi nereden hareket etmişti?
Döndü. Köye doğru baktı, ölçtü, biçti.
— ...Ben bu hendekteydim, burda yıkadım yüzümü gözümü, püfümü burda çektim. Sonra da hendekten çıktım, yolu tuttum. O kadar yol yürüdüm halbuki. Yoksa yerimde mi saydıydım?
Uzun uzun düşündü.
Olamazdı, yerinde saymış olmasına imkân yoktu. Yerinde soysa, ayağına ne diye taş takılıp sendeletsin?
Bu işte bir Alicengizlik olduğunu, işe, şeytanın karışması ihtimalini düşünerek üç kulhüvallahi bir elham okuyup, mahmur gözleriyle taa karşıdaki köyü hedef aldıktan sonra, tekrar yürüdü.
Bir boy gitti, durdu.
— ...demin nerde kaldıydım?
168
Kendi kendini cevapladı:
— Unuttun mu?
— Unuttum kardaş, ayıp değil yal
— Düşün!
— Düşün amma, aklıma gelmiyor...
— Gelir, düşün!
Durdu. Düşündü, düşündü, düşündü.
— Gelmiyor, dedi. Gelmiyor Allahsız! Akıl değil ki. Tuz kabağı!
— Tuz kabağı ki tuz kabağı. Kızdı:
— Seninki ya? Senin ki ne? Bendeki akıl kimde var be?
Yeşil bir kertenkele yanından hızla geçince, aklı gitti. Hayvanın arkasından korkuyla baktı. Gene dönmüştü. Çiftliği gördü. Sahi, çiftlik ordaydı. Dayısı da yok. Gidip yatağını almalıydı!
Kertenkele filân silinmişti kafasından. Çiftliğe gidecek, yatağını alacaktı hiç oimazsa. Hendeğin oraya gelince, çiftliği unuttu. Bu işte bir bityeniği vardı, kaabil değil vardı bir bityeniği. Olmasa, köye giderken hendek ne diye önüne çıksın? Demin de böyle olmuştu galiba!
Durdu.
Yerinde de saymıyordu. Düşündü, düşündü... Akıl er-diremeyince, besmeleyle tekrar döndü. Sesli sesli:
— Ahaaa aha! dedi. Döndüm. Köy karşıda. İstikamet köy! İleri marş!
Talim adımlarıyla yürümeye başladı. Omuzundaki ceket kaydı, düştü. Farkında bile olmadı. Kendini askerlik günlerinde, talimde sanıyordu. Köye kadar böylece gitti. Tam da kahveye gelmişti. Önüne kahve çıkınca, durdu. Aklı başına geldi. Güldü.
— Kahveye geldik tekmil, diye söylendi. Niye geldik? Bilmem. Bilmem ne demek? Bileceksin! Emret komutanım! Komutanım, dayıma benziyorsunuz? Benim bir dayım var, paşaları bile tokatlar. Amma benim karşımda... Lan dayı, dedim, hangi kitaba sığar bu? Bir dayı, nişanlısının yeğenini... Estağfurullah, olmadı. Yeğeninin nişanlısını diye-
169

W
çektim... Heye, yeğeninin nişanlısını elinden alır mı? Taştan ses çıktı, ondan çıkmadı. Taş deyince, bizi düşürecekti ibne taş. Lâkin, ne iş be. İki sefer hendeğin ordan hareket ettim, yürüdüm, bir de baktım ki hendeğin başındayım! Niye? Cin işi mi? Şeytan işi mi? Şimdi geldim amma. İşte, geldim...
Peki, ne için gelmişti buraya?
Sallandı. Kahve kapısına omuzuyla dayandı.
— ...nedir lan gav gav? Kaçtan aşağı olmaz yani? Senin gibi dayının boynuzundan... Boynuzundan ya! Ne belledin? Senin tekmil gövden ateş olsa ki, ne? Bize söker mi?
Kolundan tutulunca kendine geldi. Gözlerini kaldırdı: Habip!
— İçeri gelsene kardaş!
Zaloğlu içini çekti. Kahvedekilere baktı, coştu:
— Bu aslan var ya bu aslan? Göğsünü yumrukladı.
Tavlalar, kâğıtlar, dedikodu bırakıldı. Oğlan gene esrarla çarpılmıştı. İyi bir sinema vardı.
— Eee?
— E mi? Ayağa kalkın lan Allahsızlar! Esas vaziyet alın!
Millet gülmekten kırılarak, ayağa kalktı.
Elleri arkasında, girdi. Kıtasını teftiş eder gibi, önlerinden geçti. Ordakileri asker gibi görüyordu. Birisi ayak taktı, sendeledi. Kıta, teftiş filân siliniverdi. Yanındaki hasırlı iskemlelerden birine yıkılırcasına oturdu. Gülmeye başladı. Derken kahkahalar... Kırılıyordu. Kahve halkı da ona uymuştu. Dakikalarca gülündükten sonra, Zaloğlu gene ayağa kalktı. Ciddileşti.
— Dayımı dayılıktan reddettim! dedi. Etrafındaki halka daraldı:
— Deme?
— Demek reddettin dümbüğü? (pezevengi).
— Öldürürüm seni dedim, anam avradım olsun öldürürüm! dedim. Dedim ya, ne bellediniz! Diyemem mi?
170
— Diyemez olur musun Ramazan Efendi? Öte bile geçersin!
— Derken kapıştık! O bana, ben ona. Alamadın, veremedin... Tabanca çekti. Erkek adam tabanca çekmez dedim, kıvırdım aldım elinden!
İskemlesine çöktü, başı göğsüne düştü.
— Sonra Ramazan Efendi? Baş kalktı:
— Nerde kaldıydık?
— Kıvırdın aldın elinden tabancayı...
— Aldım. Ve, seni dayılıktan reddediyorum! dedim. Yıkıl karşımdan, bir daha da gözüme görünme, karışmam! dedim. Ayaklarıma kapandı, ben ettim sen etme, dedi...
Konuşacak takati kalmamıştı. Tükrüğü ağzında yapışkan, koyu bir hal almıştı. Sızdı. İskemleden tam devrilirken Habip tuttu. Kahvecinin yardımıyla bir kenara, kahvecinin akşamları yattığı yatağa taşıdılar. Horlamaya başladı.
Uzun uzun gülüp, yüzünün yara berelerinden mânalar çıkardılarsa da, bir sonuca varamadılar. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Oğlanın bütün bunları yapmasına imkân var mıydı? Kimse değil de Ramazan! Bilmiyorlar mıydı dayısının yanındaki derecesini?
İkindi üstü uyandı. Esrarın hükmü geçmişti. Geçmişti ama, ağzının içi gene de zehir gibiydi, tükrüğü de yapış yapıştı. Başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Buraya ne zaman, nasıl gelmişti? Yatağa kim yatırmıştı?
Kahveci her şeyi anlattı.
Dikkatle dinledikten sonra, gülmeye başladı.
— Yap surdan bir çay öyleyse...
Bir kenarda arkadaşlarıyla remi oynayan Habip, Zal-oğlu'nun uyandığını görünce oyunu bırakıp yanına geldi. Dereden tepeden, hoşbeşten sonra kavganın, daha doğrusu elinin yüzünün neden berelendiğini sordu.
Zaloğlu içini çekti:
— O, dedi, sarıklı papaz yok mu...
— Kim? İmam mı?
— Heye.
171
Anlattı. Bir ona söylemişti dayısını vuracağını. Habip:
— Söylenir mi? dedi. Sır verilir mi öylelerine kardaş? Zaloğlu içini çekti:
— Ne bileyim cılk olduğunu? Allah adamı dedik, bir cahillik ettik. Meğer herif...

Gene etrafları alınmıştı. Zaloğlu'nun, imamı suçlayan sözlerine mim kondu. Çünkü imam üzerine uzun tartışmalar olmuştu. Kahvedekilerin çoğu, imam efendinin böyle küçüklüklere düşmeyecek bir insan olduğunu ileri sürdükleri için. Zaloğlu'nun: «Ne bileyim Habip? Allah adamı dedik, bir cahillik ettik. Meğer herif...» sözleri tartışmalara sebep oldu. Tartışma kızıştı. İleri, geri lâflar edildi. Sonunda Zaloğlu:
— Yahu, sizin imam diye yere yurda koymadığınız... diye kaçırınca, hava adamakıllı elektriklendi.
Yobazlar:
— Söyle, söyle!., dediler. Bildiğin bir şey varsa sby-le de, biz de öğrenelim. Biz Allah adamı sanıyoruz...
— Siz öyle sanın.
— Öyle sanın yok. Varsa bir bildiğin... Sağdan soldan katılanlar oldu:
— Söyle de belleyelim!
— Allanın bildiğini kuldan ne demeye saklamalı?
— Doğru... Habip de:
— Söyle gitsin be! dedi.
İmamın içki içtiğini, zengin Naciye'yle geceleri buluştuğunu söylese, kıyametler kopabilir, ispat etmesi istenebilirdi. Zengin Naciye'yle buluştuğunu değil de, içki içtiğini ispat edebilirdi.
Kırmızı sakallı, heybetli biri:
— Dünyadan elini eteğini çekmiş, mübarek bir Allah adamının ardından atıp tutmak Müslümanlığa sığmaz! dedi.
Zaloğlu'nun tepesi attı:
— Dünyadan elini eteğini çekmiş, tnübarek Allah adamının arkasından atıp tutmam ben!
172
— ı utmuyorum!
— Tutmuyorsan söyle! Söylemezsen, senden adi. senden rezil, senden namussuz yok bu köyde!
— Yaa... Öyle mi?
— Öyle, dedi kırmızı sakallı.
Zaloğlu, imamın eşekler gibi rakı içtiğini söyleyince, kıyametler koptu. İspat etmesi istendi. Yakasına yapışıldı hattâ. Edecekti. Burda konuşulanları ona yetiştirmezler-se, bal gibi ispat edecekti hem de.
— Nasıl?
— Nasılına karışmayın. Size onun eşekler gibi rakı içtiğini ispat edeceğim. Edersem bir diyeceğiniz kalır mı?
— Kalmaz, dedi. Alnından öperim senin!
— Partiyi kazanır mıyım?
— Kazanırsın.
Kırmızı sakallı bile tereddüde düşmüştü. Olabilir miydi acaba? Sanmıyordu. Serseri Zaloğlu'nun yalanıydı. Dedikoduya karışmaz, kimseyle görüşmez, ağzı var dili yok bir Allah ddamı...
Sakalını sıvazladı:
— Allah!
— Cellecelâlehu... Sesleri yükseldi. Zaloğlu:
— Size onu zilzurna sarhpş gösterirsem, ne yaparsınız?
— Ne mi yaparız?
— Bacağından tutar, sürürüz!
— Derisine saman doldururuz!
— Köyden sürer çıkarırız...
— Peki. Bana yarım kiloluk bir şişe rakıynan, meze filân alın...
— Aldık belle...
— Aldık belleynen olmaz. Alın. Evine gidecem, karşılıklı oturup yarımlığı temizleyeceğiz. Sonra basıp çıkacağım ben, siz gidip bir iş bahane ederek mescide çağıracaksınız. Oldu mu?
173

— Mescide çağırmaya lüzum yok, dedi. Selâmünaley-kümle odasına gireriz. Sarhoşsa belli olur. Değilse...
— Değilse, ona yapacağınızı bana yapın!
— Tamam.
Kabak Hafız akşam namazını çabucak kıldırıp, evine koşar adım giderken Muzaffer Beyi düşünüyordu. Eşek değildi ya. Elbette hizmetinin karşılığını verecekti. Büyüklüğün şanındandı.
Kahvenin önünden kurşun gibi geçti.
Kahvedekilerin gözünden kaçmadı bu. Eskiden namazlardan sonra kahveye mutlaka uğrar, ikram görür, parti çekişmelerine karışmasa da, hoşbeş eder, kahvesini kallâvi finoanıyla höpürdetir, neden sonra

sakalını sıvazlayarak, «Allah!» diye kalkardı. Son günlerde adamakıllı değişmişti. Namazlardan sonra evine kapanıp, perdeleri sımsıkı indiriyor, âdeta itikâfa çekiliyordu.
Yoksa Zaloğlu hakli mıydı?
Anlayacaklardı.
Antenler gerilmiş, gözler imamın evine çevrilmişti. Zaloğlu'ya karşı imamı en çok savunan kırmızı sakallı bile tereddüt içindeydi. Âlem-i mümkinattı şunun şurası ama, gene de sanmamayı, dilinden Allah kelâmı düşmeyen bir adam üzerinde aykırı kanılara varmamayı dinî bütünlük gerekçesi sayıyor, yanıbaşında konuşulanlara katılmıyordu. Bir ara:
— Canım, dedi, sabredin bakalım. Ak koyun, kara koyun belli olacak. Domuzluğun kimde olduğunu öğreneceğiz. Hani Zaloğlu yanılır da, dediğini ispat edemezse...
Cemaat gürledi:
— Bu köye uğramasın bir daha!
Kenarda zavallıca oturan, zengin Naciye'nin gözcüsü
köse:
— Ya ederse?
Başlar köseye çevrildi. Hiç kimseden tek ses çıkmadı. Öyle ya, edemezsenin yanında ederse de vardı. Ya ederse?

sini açıp girdi. İnik perdelerin loşlaştığı oda iyice kararmıştı-
Gülizar:
— Lâmbayı yakıver! dedi.
İmamın yatağında dekolte, yatıyordu. Kabak Hafız, kadının sesinden huylanarak:
— Emredersin sultanım!
Diye merdiveni bir solukta çıktı, gitti lâmbayı yaktı. Beyaz badanalı kerpiç duvarlar ışıdı.
— Başka emriniz?
— Sağlığın.
Yatağa geldi, çömeldi, sonra diz çökerek kadının etli dudaklarına dudaklarını yapıştırdı. Doyamıyordu bu kadına. Bu kadında bir şeyler vardı. Tekrar öptü, sonra tekrar. Kadındaki «Şeytansın büsbütün kudurması için elinden geleni yaparak, bu işi uzattıkça uzattı. Sonra yorganı kaldırıverdi. Zangır zangır titriyordu. Gaz lâmbasının ışığında büsbütün esrarlı, büsbütün tahrik edici bir hal alan kadının yarı çıplak vücudu da arzudan kıvranıyordu. Gözleri hafifçe yumulmuştu. Muzaffer Bey bile umurunda değildi. Nikâh da vızgelirdi. Gün bugün, saat bu saat, an bu andı. Adamın boynuna sarıldı, onu üstüne çekti. Ama Hafız kendini toplayarak kadını itti, kalktı.
— Ne o? Kekeledi:
— Kapı, kapıyı sürgüleyeyim de... ' Merdiveni delikanlı gibi, koşarak indi. Titreyen eliyle tahta sürgüyü itti. Gene koşarak yukarı çıktı. Çabucak soyundu, yatağa girdi. Sıkı sıkı sarıldılar. Bu kadında gerçekten de başka, bambaşka bir şeyler vardı. Ne zengin Naciye, ne de hattâ şehirde tanıdığı, armudu elmayı taşlayıp illâllaha başlayan öteki kadınlar.
Neden sonra, sırt üstü uzanakaldılar. Yarı açık ağızlarıyla soluyorlardı. Bir ara Gülizar döndü, kolunu Hafız'-ın üstüne attı. Yanağını yanağına dayadı:
— Seninle olduktan sonra, cehennemin dibine giderim!

— Ben de sultanım, ben de...
— Ne düşünüyorum biliyon mu?
— Ne düşünüyorsun?
— Nikâh kıymışsın, resmen avradın olmuşum... Kabak Hafız'ın içi hop etti. Etti ama, başka çare de yoktu galiba. Böyle elden, günden kaçak olarak daha ne zamana kadar yaşayabileceklerdi? Ya günün birinde durumu çakılır da, imamın, evinde nikâhsız avrat tuttuğu»» «fiilî zinay-i irtikâp eylediği» şayi olursa?
— ...göğsümü gere gere, herkese, il|e şu Muzaffer Bey dediklerine karşı köyün içinde dolanmalıyım!
Hafız'ın gözleri tavandaydı.
— Öyle değil mi? Attı:
— öyle.
— Öyleyse, ne duruyon? Gözlerini kadına çevirdi:
— Benim de bir bildiğim var!
— Neymiş o bildiğin?

Kadının kolunu itip yatakta oturdu. Evlenmek, hele kendi gibi birinin evlenmesi öyle pek de kolay değildi. Rasgele bir kız ya da kadın almıyordu. Koskoca Muzaffer Beye metreslik etmiş bir kadındı alacağı. Bey görmezlikten gelse bile, köylü ne derdi? Boynuzlu, tuttu da Beyin kapatmasını aldı, demez miydi?
Gülizar da oturdu. Kolunu gene omuzuna attı adamın:
— Neymiş o bildiğin cevap versene! Cevap alamayınca:
— Cok bilen çok yanılır, dedi. Bildiğin ne olacak. Allah kerim. Bir nikâh, bitti... Ben de kurtulurum şu daracık odaya hapis olmaktan. Bana da yazık. Bütün gün otur ha otur. Sen olsan dört duvar arasında bütün gün oturabilir misin? Oturamazsın. Yok, eğer beni nikahlamak istemiyor, yahut bu köyün köylüsünden çekmiyorsan...
Tam üstüne basmıştı. Döndü, kadına baktı:
— Eee?
— Bu köy olmazsa şu köy olsun!

m uuyıu uuıervtn uuyuu gaiiDd. buydu ama, hacısız hocasız, imamsız hafızsız köyü nereden bulacaktı? Hele Çukurova gibi zengin toprakların, zengin köylerini.
Gülizar kendi havasında, veriştiriyordu:
— ...elinde gül gibi zanaatın var. Bu zanaat sende olduktan sonra...
Sertçe döndü:
— Ne zanaatı?
— Ne zanaatı mı? İmamlık! İmamlık gibi kârlı zanaat mı var? Taş atıp kolun mu yoruluyor? Günde beş sefer milleti yatırıp kaldırıyorsun. Vazifen bu.
Doğru, dosdoğru bir sözdü ama, gene de:
— Töbe de, dedi. İnsanları doğru yola sevk için kendini vakfetmiş bir Allah adamının meşgalesine zanaat denmez!
— Ne denir ya?
— Vazife denir, vazife-i rabbani!
Üstünde durmadılar. İster zanaat, ister vazife-i rabbani. Farketmeyeceğini gayet iyi biliyordu Kabak Hafız. Bütün mesele, yiyimi, ikram izazı bol bir köyün bir kadın için bırakılmaya değip değmeyeceğiydi. Ama ok yaydan çıkmıştı. Kadınla yatıp kalkmış, esmayı başına sıçratmıştı. Yıllarca önce, Alboyacılar medresesindeki hocası, ihtiyar dersi-âm'ı hatırladı. Hiç evlenmemişti. Kadının etekleri erkeğin ayaklarına dolaşır, der, «tâife-i nişâsdan bucak bucak kaçar, iri gözlerini ayıra ayıra: «Vasıta-i tatmini şehvet, tâife-i nisadan ibaret değildir!» dedikten sonra, «Allah!» diye bir kucak kırmızı sakalını sıvazlar, yatağını serip kaldıran, aptes ibriğini dolduran al yanaklı, sütbeyaz mollasının arkasını sıvazladı: «Öyle değil mi yavrum, Kud-dusî?»
Kabak Hafız o günleri hayalleyerek gülümsedi. Güli-zar'ın gözünden kaçmadı bu:
— Ne o? dedi. Ne gülüyon? Hafız ayıldı.
— Hiç.
— Nasıl hiç? Güldün işte. Ben lâf anlatırken güldün.

Kadını kollan arasına aldı:
— Ne haddime sultanım? Sen benim canım, ciğerfm, varım yoğumsun!
— Nikâhlı avradım, ayalim demiyon amma!
— Derim, bir gün onu da derim, o da olur... Gülizar içini çekti. Kirpikleri yaşardı. Adamın bunu görmesini istiyordu. Başını geri attı, gözlerini adamın gözlerine dikti.
— Ne o? Ağlıyor musun?
Kadın boynunu büktü, cevap vermedi.
— Sabır, dedi, sabır!
— Sabır, sabır, sabır. Bıktım, usandım mapıslıktan!
Bıksa da bıkmasa da', bu böyle daha bir zaman sürecekti. Bu yılki çapa ya da harman zamanlarını bırakamazdı. Irgat çalıştıran toprak sahiplerinin arzusuna uyarak sabah ezanlarını erken okumak suretiyle ırgatların vaktinden çok önce işe kaldırılmalarını bu yıl da sağlayıp, ağalardan dünyalığını alacaktı. Bütün ümidi bundaydı. Bu olmazsa hiç bir tarafa gidemezdi. İmam Efendinin ayali sıfatıyla Gülizar köyde serbestçe gezip dolaşacak, köy kadınlarından ikram görecek diye kendine boynuzlu dedir-temeyeceği gibi, başka köye gidip bu yılki rızkından da olamazdı. Ama, Gülizar sadece, İmam Efendinin ayali sıfatıyla köyde serbestçe dolaşıp, ikram görmek için istemiyordu nikâhlanmayı. Kabak Hafız'ın güoü kuvveti Muzaffer Beyden çok olsa bile, -esasta değildi- yetmiyordu bu. İstiyordu ki, kovulduğu çiftliğin

durumu bilhassa, bilhassa «fabrika sürtüğü»nün yaşayışına dair bir şeyler öğrensin! Kız ne âlemdeydi? Tomafile kurulup, küçücük dağları o yaratmış gibi kasılıyor muydu? Bir giydiğini bir daha giymiyor muydu?
— Muzaffer Bey seni burda görmeli şimdi! Döndü.
— Görürse görsün, ne var?
— Hic. Ama aramız çok iyi. Seni görse belki de garez bağlar bana!
— Gözü çıksın!..
178
fuuuK naiız, De| Kadillak'la adamın tarladan dönüşünü hatırladı. Yeğeninin marifetini duyunca kıpkırmızı kesilmişti, kaşları çatılmış, bir «hoşça kal!» bile demeden hırsla gitmişti.
Sahi, ne olmuştu o iş acaba?
Gülizar dürttü:
— Daldın gene!
— Daldım ki daldım...
— Deryada gemilerin mi battı?
— Yok çanım, batmadı şükür ya...
— Eee?
— Muzaffer'i düşünüyorum, düşünüyorum.
— Neyini düşünüyorsun gözü çıkasıcanın?
— Deme, öyle deme Gülizar. Ne de olsa ekmeğini yedin.
— Yedimse, hizmetini gördüm!
— Büsbütün de fena adam değil gibi geliyor bana...
— İyi insan yeğeninin avradına el atmaz!
— Kabahat onda mı?
— Kimde ya?
— Berikinde.
— Ramazan'da mı?
— Ramazan'da tabiî.
— Ramazan ne yapsın? Kız kız değil ki. İnsan hakkına razı olur bizim bildiğimiz.
Kabak Hafız kısa kesmek için:
— Takdiri ilâhî! dedi Onda yazılan dokuzda bozulmaz. Bütün bu işler ezelden inceden inceye hesap edilmiş, tertiplenmiş. Kulun ne sun'u taksiri var?
— Ne gibi?
— Ne gibi olacak? Kız, Muzaffer'i avlamasaydı, sen nerden gelip de beni bulacaktın?
Kadını tekrar kollarının arasına aldı. Sıkı sıkı öpüştüler.
— Kız Beyi elde edecek, sen huylanıp Beyi tepeceksin...
Tarladan aşırı öfkeyle kıpkırmızı dönen Beyin Rama-zan'a ne yaptığını merak ediyordu. Merakı arttıkça arttı. Yoksa hiç bir şey yapmamış mıydı? Hiç bir şey yapmadı
179
mu?» diye sorduysa, Zaloğlu: «Dedim, heye!» cevabını vermeyecekti ya. İnkârdan gelecek, «Yalan!» diyecek, ihtimal yemini billâh edecekti. Neşesi kaçtı.
Yemin de eder, kitaba el de basardı o soytarı! Yataktan kalktı. Giyindi. Başına beyaz takkesini geçirdi.
Gülizar bütün bu hareketlere hiç bir mâna verememekle beraber, sormadı. Adamın kaşları çatılıp açılıyor, bir şeyler düşündüğünü anlıyordu.
Neticenin ne olabileceğini düşünüyordu. Eğer Bey, işi uzatmayıp, «İmam Efendiye böyle böyle gevezelik etmişsin. Bir daha böyle şey işitmeyeyim!» deyip savdı da, o da kahveye inip, «imamın gammazlığı»ndan söz açtıysa ya? O zaman ister istemez particilik yapmış olmaz mıydı? Habip'in esmer yüzünü hayalledi. Kanına ekmek doğ-rayacak kadar kızdığı Muzaffer'in kayırılması, yalnız Ha-bip'i değil, karşı partiyi temelli ilgilendirirdi. Bu ise, iyi bir şey değildi. Bütün toprak sahiplerinin hepsi bu partiden değildi ki. Karşı partide de eliaçık ağalar vardı. Hem de bu partidekilerden çok daha eli açık, tatlı dilli, hayrı hasenatı seven...
— Ben yanlış b... yemezdim amma, deyiverirdi. Gülizar şaştı. Nerden nereye?
— Ne gibi? Ayılarak kendini tuttu.
— Şu Ramazan, dedi.
— Ne olmuş Ramazan'a?
— Hiç uğramadı da...
— Adaaam sen de... Yas tutuyordur boynuzlu! O, bu değil ya, geliverse de beni burda görse?
— İyi olmaz şüphesiz. Hoş, iyi oğlandır Ramazan ya... Görmese daha iyi. Biz tedbiri elden bırakmayalım!
— Bıktım şu senin tedbirinden! İnen perdeler gerisinde oturmaktan bıktım. Patlayacağım bir gün...

— Haklısın, haklısın ya, biraz daha sabır. Benim de kendime göre hesabım var. Yoksa köylü öğrenirse ki ni-
180
kâhsız avradı yanımda tutuyorum, mahvolduğumun res* midir!
Gülizar'a göre hava hoştu. Hatta istiyordu da böyle bir şey oluvermesini.
— Ne olur? diye sordu.
— Ne mi olur? Ne olmaz ki? Bir tarihte bizim arka^ daşlardan birisi bir köyde, bir avratla basıldı da... Hani pek pisti eline eteğine!
Gülizar gülüverdi.
— Ne güldün?
— Arkadaşın eline eteğine pişmiş. Sen? O da güldü.
— Ben de pisim ama, onun gibi sekiz yaşındaki kıza uçkur çözmüyorum. Yolu yoluyla, ormanı baltayla açmasını bilmeli. İnsan dediğin, leblebiden nem kapmalı. Karda yürümeli, izini belli etmemeli!
— Doğru. Sonra?
— Bir başkası da, gene bizimkilerden, medreselilerden yani... O da öyle, eline eteğine pis. Neyse, hüsnü ân sahibi melek rû dildadesini koynuna alır, iyş-i nûş, muhabbet derken uyuyakalırlar. Sabah olur, ezan vakti gelir geçer. Köylü bakar ki İmam Efendiden ses seda yok, adamcağıza bir emri hak vâki olması ihtimaline karşı dak ki bâb eylerler, bir de ne görsünler? Malûm! Kıyametler kopar: İmam Efendi zina işliyor, iyşi nûş eyliyor! Allahını seven vursun zındığa! deyi...
Tam bu sırada kapı yumruklandı. Zaloğlu'nun laubali sesi:
— Imaaaamü!
Kabak Hafız yataktan fırladı. Gülizar da. Ne yapacaklarını şaşırdılar. Sağa sola koşuştular. Sonra heyecanla fısıldadı:
— İti an taşı eline al! Şu aşağıya giriver sultanım! Genç kadın merdiveni bir solukta indi, alt eve girdi.
Kabak Hafız uyuyormuş da uyanmış hissini vermek için, gözlerini ovalıyordu. Zaloğlu tekrar gürleyince, cevapladı:
— Geldim geldim!
Biraz geç, kapıyı açtı. Odadan vuran gaz lâmbasının
181
sarı ışığı Zaloğlu'nun dayaktan yer yer şişmiş yüzünü aydınlattı.
Kabak Hafız şaştı, Gülizar'ı filân unuttu:
— Ooo mirim! Bu ne hal böyle?
Zaloğlu cevap vermedi. Hafifçe heyecanlıydı. Kabak Hafız farketmedi. Uzattığı yarım kiloluk rakıyla mezeleri aldı. İçeri girip kapıyı örttüler. Oğlanın başından bir şeyler geçtiğini anlamıştı. Belki de dayak yemişti ama, gammazlığı yapanın kim olduğunu bilmiyordu herhalde. Bilse, kaabil değil bu kadar dostça gelmez, söver sayardı. Sövüp saymasa bile, hiç olmazsa rakı filân getirmez, en azdan serzenişte bulunurdu.
Yukarı çıktılar.
— Yatıyor muydun?
Sofra bezini yere seren Hafız:
— Eh işte, dedi. Şöyle uzanmıştım.
— Niye?
— Hiç, namazdan sonra bir üşütme tuttu da...
Zaloğlu her zamanki gibi. Kabak Hafız'ın yatağı kenarına yanladı. Kabak Hafız yarım kiloluğu kocaman avuçlarıyla okşayarak:
— Nur ol! dedi. Nur ol sen Ramazan! Hani ara sıra zarıma bakmasan, halim harap. Kendim gidip dükkândan alamam, başkasına aldıramam. Her iki şekilde de dedikodu arşıâlâya çıkar. Onun için nur ol!
Ramazan pırıl pırıl sustalısının tirbüşonuyla şişenin tıpasını çıkarırken, «...Sana nur olmayı göstereceğim!» diye geçirdi. «Nur o! hı? Kerhaneci seni. Nur olmuş...»
Tıpa çıkınca, sert bir anason kokusu yayıldı. Kocaman burnunun kıllar fışkırmış geniş delikleriyle havayı koklayan Hafız:
— Ooooh, dedi. Oh! Miski amber mübarek...
— Yok canım, anason.
— Malûm evlâdım. Dalgama taş atmasana! Şişeyi elinden aldı, uzun uzun kokladı.
— Ver şunu da kadehleri getir!
Kabak Hafız kalktı. Kadeh yerine kullandıkları kahve fincanlarını getirdi. Sonra su, bir çanakta birkaç tane
182

kara zeytin, iri bir baş soğan, tuz... Soğanı bir yumrukta ezdi.
Memnundu, ne olursa olsun memnundu. Ramazan'ın ağzının burnunun ezilmesinden ona neydi? Gammazlığı kimin ettiğinden haberi yoktu ya! Demek ki, aynı gevezeliği başka yerlerde de yapmıştı ki, Kabak Hafız aklına gelmiyordu. Gelmemesi de tabiîydi. Bu kadar dostluktan sonra herhangi bir gevezelik yapacağı akla gelebilir miydi?
Gözüne birden Gülizar'ın bir çamaşırı ilişti. İç gömleği. Aklı gitti. Bereket versin oğlan görmemişti. Usulcacık kalktı. Başka bir şey bahane ederek geçerken, eğildi aldı, götürüp sakladı.
Peki ama, alt evde Gülizar'ın öksüreceği tutar, yahut defi hacet ihtiyacı duyarsa?
Korktu. Ramazan her ne kadar ağzı sıkı, arkadaşlığına sadıksa da, haberi, olmamalıydı. Haberi olursa, hiç bir şey yapmasa, karıya balta olmak isterdi.
Aklı gitti. Eski camlar bardak olmuştu artık. Balta malta olamazdı. Kadın kendisine sığınmış, koynuna girmişti. Nikâhlayacaktı. Allah izin verirse. Birden, onu amma da kıskanmaya başladığı aklından geçti. Demek seviyordu kadını? Hocasının dediği gibi, Allah vere de etekleri ayaklarına dolaşmasaydı!
Gülizar alt evde çok rahatsızdı. Öksürmemek için kendini zor tutuyordu. Hele yüznumara ihtiyacı baş gösterirse! Aksi gibi, aklına gelince baş göstermişti hemen. Hep böyle olurdu zaten. Aklına öksürmek gelse, öksüreceği tutar, aptese gitmek aklından geçse, aptesi gelirdi.
Kendini tuttu.
Yukarıda konuşulanları duyabilse, ne öksürmeyi, ne de aptesi düşünecekti ama, duyamıyordu. Sesler mırıltı halinde geliyordu. Fakat küçük aptesi gittikçe sıkıştırıyordu. Başka çare yoktu. Daha gerilere giderek, eteğini kaldırıp, çömeldi. İşini mümkün olduğu kadar sessiz görüp kalkarken, başı tahtaya çarptı.
Zaloğlu safi kulak kesilivermişti.
Kabak Hafız da işin farkındaydı. Kadın başını çarpmıştı oturdukları döşemeye. Sapsarı kesildi. Gene de:

— Ne o Ramazan? dedi.
— Hiç, alt evde birisi mi var? Titreyen dudaklarıyla kekeledi:
— Bismi, bismillahirrahmanirrahim! Kim olabilir? Zaloğlu güldü:
— Bilmem?
Birçok şeyler biliyormuşcasına bıyık altından gülmüştü. Hafız iyiden iyiye pirelendi. Yoksa oğlan, Gülizar'ın bu. odu olduğunu biliyor muydu? Biliyordu da, bilmemez-likten mi geliyordu?
Kadın tekrar, sonra tekrar falso yapar da belli ederse ya?
Zaloğlu'nun gene, hiç de dostça olmayan yeni bir bakışını yakaladı. Hain, sinsi, içinden pazarlıklı bir bakış. Zaloğlu eski Zaloğlu değildi. Aynı bakışla bakmıştı evden içeri girerken de. Yoksa bir melûnluğu mu vardı?
— Haydi şerefe!
Kendine geldi. Kadehini aldı, tokuşturup içtiler.
Belki de dayısına kimin gammazladığını öğrenmiş, belli etmemeye çalışıyor, öç almak için zamanını bekliyordu.
Daha başka, çok daha yakın bir ihtimalle sarsıldı:
Ya şimdi, şu dakikada ev sarıldı da, içeriye baskın etmek için Zaloğlu'nun işaretini bekliyorlarsa? Niçin olmasın? Pekâlâ da olabilirdi!
Hainlere mahsus bir korkuyla pencerelere baktı.
— Ne o? dedi Zaloğlu. ¦Kendini topladı:
— Bir şey yok. Dışarıdan görünmeyelim de...
— Yok canım, sen de... Haydi üfle bakalım! Kadehler tekrar kalktı, tokuştu, içildi.
Korkudan kurtulamamıştı. Tam bir kuşku içindeydi. Ya işler korktuğu gibi eereyan ederse? Ya ev sarıldıysa? Ya birisi pencerenin önüne sindi de, konuştuklarına kulak veriyorsa? Yahut içeriyi gözetliyor da, koşup köye haber ederse?
Anîden kalktı, merdiveni hızla indi, kapıyı açtı, dışarı çıkıp etrafı kontrol ettikten sonra, Zaloğlu'nun şaşkın ba-

kışları önünde geldi, yerine oturdu.
— Ne oluyor, Hafız?
— Bir tıkırtı işittik ya mirim...
Zaloğlu ferahladı. Çünkü kahvede, köylüyle tutuştukları bahsi bir ağzı çabuğun gelip yetiştirmiş olması pek mümkündü.
Bir sigara yaktı, paketi uzattı. Kabak Hafız bir tane aldı, Zaloğlu'nun ateşinden yaktı.
— Eee... Anlat bakalım?..
— Ne anlatayım?
— Yüzüne ne olduğunu...

Zaloğlu'nun dertleri depreşti. Sıcak bir kan yüzüne hücum etti. Bir de soruyordu it oğlu it! Kendini zor tuttu:
— Dayımla atıştık!
— Niye?
— Niye mi? Atıştık işte. Şurada burada gevezelik et-tiydim bir iki ya?
— Ne gibi? .
— Canım, hani dayımı vurim mi ne yapim dediydim ya? Deyyusun biri yememiş, içmemiş yetiştirmiş. Bir geldi, al bez gibi. Dedi: Sen böyle mi söylemişsin? Tepem attı. Dedim heye, nölacak?
Kabak Hafız yerine yerleşti:
— Eee?...
— E'si sağlığın. O bana, ben ona. Çiftliğin avlusu harp yerine döndü. Sen beni tanımıyon daha. Kafam kızdı mı, değil dayı, lillâhını şaşırırım adamın!
Kabak Hafız işi anlamıştı ama, bozmadı.
— Sonra?
— Sonrası sağlığın. Araya o kız girmeseydi, tamamdı!
— Hangi kız?
— Avradı olacak orospu...
— O mu girdi araya?
— O girdi ya. Elime ayağıma düştü. Yoksa tamamdı dayımın manzarası canım. Amma, dayıma kimin yetiştir-

diğini elbet öğreneceğim. O zaman göstereceğim anaların ne aslanlar doğurduğunu!
Kadehlere rakı koydu, içtiler.
Kabak Hafız sordu:
— Kimden şüpheleniyorsun meselâ?
Zaloğlu, «Seni anasını avradını...» diye geçirdi.
— Vallaha ne bileyim Hafız? Deyyusun biri olmaya biri ya, hangisi?
— Bu kadar çok mu bu köyde deyyus?
— Bak hele bak. İstemediğin kadar! Şurada yüzüne güler, elini sıkar, rakını, sigaranı içer, öbür tarafta kuyunu kazarlar. Hem de töbe ummadıkların!
Kabak Hafız'ın tereddüdü birden arttı: Yoksa lâf mı çakıyordu?
Bunu farkeden Zaloğlu, adamı pirelendirmemek için:
— Boş ver, dedi. Herkes ettiğiyle kalır. Ben bu işin arkasını belki de aramam, Allah'a havale ederim. Haydi içek!
Kabak Hafız ferahladı. Oğlan çok emniyet verici şekilde lâf etmişti. Kadehe sevinçle yapıştı:
— Nerede böyleleri varsa, Allah belâsını versin! Deyyus oğlu deyyuslar. Dünyayı bozan, insanların rahatını kaçıran böyleleri değil mi zaten?
İçtiler. Fakat öyle emniyet verici şekilde söylemişti ki, Zaloğlu az kalsın tereddüde düşecekti. Hatta bir ara: «Yanılıyor muyum yoksa?» diye aklından geçtiyse de, tereddüdü çabucak silindi. Çocuk değildi. Bu lâfı yalnız ve yalnız onun yanında söylediğini gayet iyi biliyordu.
— Kimlerin yanında konuştuğunu hatırlamaya çalış-sana!
— Boş ver... Ben zaten durmayacaktım çiftlikte. Neden dersen, Yasin Ağayla Gülizar, yedi kat yabancıyken tepip yürüdüler. Ben? Benim onlardan evvel basıp gitmem, hatta hatta, deyyusu çekip yere sermem icabederdi. Lâkin, dur. Fikrimden vazgeçmiş değilim. Onun dayı gibi Al-lahını, kitabını şaşırmazsam, bana da Ramazan demesinler!
Kabak Hafız, «O beleş!» diye geçirdi.

— Gülizar dedim de... Avrat meydanlarda yok be Hafız?
Hafız gülüverdi.
— Niye güldün?
— Hiç. Gülizar dedin de, gıdıklandım... Gülizar bunları duymuştu, kıkırtıyla gülüverdi. Zaloğlu devam etti:
— Yoksa yerini biliyor musun? Ciddileşti:
— Ne bileyim erenler? Lâgaybu illallah!
— Çok serin duruyorsun da... Hani aklıma da gel-diydi. Dedim ki kendi kendime: Bu avradın dayıma posta koymasında bir iş var. Yoksa bizim imamla mı anlaştı?
İşin şakası yoktu. Ciddîleşerek izaha çalıştı:
— Benim dilimde erenler. Bende iş var mı sanıyorsun? Bu yaştan sonra biz, lâfıyla geçineceğiz artık.
— Kim? Sen mi?

— İnanmıyor musun?
— İçek, hadi içek! Tokuşturup içtiler. Kabak Hafız sordu:
— Nereye gittiğini bilen yok mu?
soruşturmadın mı? 3n sorup soruşturayım? S^elâmet versin!
rtin amma, neyse... Epey kahrımızı çek-tiydi... V ^
Gülizar'ın aklı^gNtti. Ya oğlan her şeyi uzun uzun anlatırsa? Ya Hafız huylanır da nikâhlanmaktan vazgeçerse?
Hafız huylanmıştı sahiden de. Bayağı canı sıkılmıştı. Yüzüne sıkıntının gölgesi düştü. «Epey kahrımızı çektiy-di!» Demek nikâhlansa, oğlan köyde tellâl çağırtacak, belki de: «Kullandım kullandım, sonra da Hafız'a dehledim!» diyecekti. Bu ise namusuna dokunurdu.
Oğlanın bu hususta daha başka, daha mufassal gevezelikler etmesinden çekiniyor, istemiyordu. En iyisi ra-
187
kıyı iciverip, palavracıyı sepetlemekti.
Zaloğlu da aynı niyetteydi: Çabucak işi bitirip, bah-si kazanmak. Kazanmak değil, kazanmıştı bile. Yarım kiloluk yarılanmıştı. Hızla içip yolu tutmalıydı.
Boşalan fincanları doldurdu.
— Haydi Hafız, dayan!
— Dayan erenler...
— Hızlı gidiyoruz galiba?
— İsabet mirim. Hâlâ geçmedi cenabet üşütme.
— Geçmediyse gideyim. Sen de yat!
— Yatarım canım, acelesi yok...
Yarım kiloluğu bitirirlerken, Paşazade'nin jip-kamyo-netinin korna sesi duyuldu. Yakınlardan geçiyordu. Zaloğlu kulak kabarttı.
— Paşazade, dedi. Sabahleyin dayım mayım ava git-tilerdi. Avdan dönüyorlar besbelli!
* * *
Son derece zevkli geçen avdan dönüyorlardı. Yalnız içindekiler değil, jip-kamyonet de sarhoştu. Çamurlu, kaypak yolda tehlikeli bir yalpayla ilerlerken, karanlıklara gömülü virajları daha tehlikeli direksiyon kaçmalarıyla alıyordu. Paşazade direksiyondaydı. Çok usta olmasa, o kafayla, o karanlık ve son derece kaypak yolda mutlak ve mutlak bir kaza yapabilirdi. Kamyonetin içi çamurlara bulanmış kanlı av kuşlarıyja doluydu. Tüfekler bırakılmış, kadınlar kendilerinden geçmişlerdi. İsviçreli bayan, Zekâi Beye olanca ağırlığıyla yaslanmıştı. Muzaffer Beyse, işi sarhoşluğa vurarak, kolunu kadının beline dolamıştı. Güllü, solunda, yedeğindeydi. Sol koluyla da onu sağlama bağlamıştı. Ama aklı berikindeydi. Arada biçimine getirip kadını canavarca sıkıyor, bu yolculuğun hiç bitmemesini istiyordu. İstiyordu ki yol, uzasın, uzasın...
Bir virajı hızla alırken Zekâi Bey, İsviçreli bayana iyi1-çe eğildi. İri burnu kadının fazla açık, yüklü göğsüne gömüldü. Nefis bir esans kokusuna karışmış ten kokusu! Viraj dönüldüğü, herkes eski halini aldığı halde Zekâi'nin başı kalkmadı, burnu kadının göğsünden çıkmadı.
188
_____ ... 3«^u,,vioıı rtuvnıuuı uu. uıreKSiyon-
da gene Fransızca bir şarkı tutturmuş Paşazade'ye baktı. Herif oralı değildi. Değildi ama, kendisi? Kendisi neydi? Boynuzlu mu? Kolunu beline doladığı kadını kaptıracak kadar aptal mıydı?
Aziz dostunun göğse inmiş başını hışımla itti. Baş kalktı, tekrar düştü, burun yeniden gömüldü.
Sarhoş numarası yapıyordu.
Muzaffer Bey tekrar, daha hışımla itti. Baş gene kalktı. Düşmedi bu sefer. İri burun aptal aptal baktı. Aklar kanlanmış gözler yarı açıldı.
— Hı?
— Ananın dini! Bak, çiftliğe geldik.
Jip-kamyonet çiftlikten içeri yalpayla girince, köpekler ozgın azgın gürleyerek saldırdılar. Çok geçmeden elinde fenerle Seyyare Bacı koşarak geldi. Köpekleri kovdu. Muzaffer Beyle Paşazade ilk peşin atladılar. Zekâi Bey hâlâ sarhoş numarası yapıyor, nefis kadının harikulade kokusundan ayrılmak istemiyordu. Elini kadının baldırına dayamıştı.
Muzaffer Bey hırsla geldi. Onu öyle görünce, tekrar sinirlenerek kapıyı açtı. Kulağına:
— Ulan, diye fısıldadı, kerata! Kendini sarhoşluğa vurmasana!
Kolundan tuttu, aşağı çekti. Zekâi sendeledi. Hâlâ numara yapıyordu. Paşazade beton evin merdivenlerine varmıştı bile. Muzaffer, Zekâi'yi de savdıktan sonra, İsviçreli bayanı kucakladı. Kadın büsbütün sarhoş değild", o da numara yapıyordu. Numaradan başını düşürdü. Muzaffer Beyle yanak yanağa geldiler.

Zekâi'nin önünden geçerlerken beriki güldü, öksür-dü. Ne demek istediğini anlayan Muzaffer:
— Burnundan başlarım ha! dedi. Merdivenlere yürüdü.
Paşazade yukarı çıkmış, tabanında ayı postu serili kütüphaneli odanın zarif sedirlerinden birine çizmeleriyle filân sırt üstü uzanmıştı. Muzaffer Beyin misafirlere mahsus yatak odasına götürdüğü karısından haberi yoktu,

yatırıp üstünü örttü. Aklından başka şeyler geçiyordu ama, Zekâi'yi unutamıyor, geri dönüp kamyonete gitmesinden endişe ediyordu. Ayık olsa, mesele yoktu. Ama sarhoşken onun ne küstah, ne cüretkâr olduğunu bilirdi.
Sofayı koşarak geçti. Merdiveni indT
Oradaydı. Seyyare Bacıyla konuşuyordu. Varsın ko-nuşsundu. Seyyare'yi de kıskanacak değildi ya!
Yanlarına gitti:
— Nölmuş?
Kadın izah etti: Cemşir Ağayla berber Reşit gelmişler! Zekâi'yi unuttu:
— İyi iyi. Ben de onları görmek istiyordum zaten. Neredeler?
— Benim huğda.
— Ne zaman geldiler?
— Siz gittikten az sonra.
— Pekâlâ. Yiyecek ver. Yataklarını ser. Yasin'in odasına ser yataklarını. Yarın konuşuruz, şimdi hiç halim yok!
Jip-kamyonetten karısını aldı, kucağında yukarı çıkardı. Güllü sofada ayılır gibi olduysa da, kendini tekrar bıraktı, uyku ve aşırı sarhoşluğun karanlığına dalıp gitti.
Sahiden dalıp gitmiş miydi, yoksa numara mı yapıyordu?
Muzaffer Bey, İsviçreli bayanın sırt üstü uyumakta olduğu odaya götürmek istemiyordu karısını. Bunun çeşitli sebepleri vardı. Her şeyden önce, nefis kadın odada yalnız olmalıydı. Sonra, şayet Paşazade, metresinin yanında yatmak ister de -gelirse, Güllü'yü orada bulmamalıydı. Ne olur ne olmazdı!
Kucağında Güllü, Güllü'nün çiftliğe ilk geldiği gün, Gülizar'la birlikte yattığı, banyonun karşısındaki odaya gitti. Kadını sedirin üstüne yatırıp yavaşça çıktı. Paşaza-de'yle Zekâi'nin yanlarına, kütüphaneli odaya döndü.
Paşazade çizmeleriyle filân uzandığı sedirde yarı kapalı gözlerle kestiriyor, Zekâi ise, eline geçirdiği yarım şişe vermutu tepesine dikiyordu.

durdu.
— Eee... Ne yapıyoruz şimdi? Zekâi bakmadı bile.
Paşazade, zorla açtığı gözlerle, mırıldandı:
— Benden paso!
— Niçin?
— Hiç halim yok. Ayıp olmasa hemen uyurdum. Muzaffer Beyin kafasında şimşek çaktı:
— Uyu, dedi, derhal olduğun yerde uyuyabilirsin!
— Haydi bana eyvallah öyleyse... Arkasını döndü; hemen uykuya geçti.
Bütün mesele, Zekâi'deydi. Muzaffer Beyin, üzerinde birtakım Amerikan traktörleri kataloglarının bulunduğu masasında oturmuş, dargın görünüyordu.
Yanına gitti. Elini omuzuna koydu:
— Ne haber, Danton? Bakmadı bile. Devam etti:
— Sabaha kadar kamyonetle gezsek razıydın değil mi?
İri burnuyla sertçe döndü:
— Ne gibi?
— Kitap gibi avradın yanında... Ha? Zekâi şişeyi tepesine dikti.
— Avradın memelerine burnunu sokmuştun, rezil!
— Sen? Sen de resmen kucaklamıştın! Muzaffer Bey döndü, horlamaya başlayan Paşazade'-
ye baktı. Sonra:
— Yavaş söyle! dedi.
Bir iskemle çekip yanına oturdu. Şakayı bir yana bıraktılar. Av partisinde konuşulanları hatırlamaya çalıştılar. Çalıştılar değil, Zekâi bilhassa eşeledi. İstiyorlardı, çok istiyorlardı Muzaffer'in kendi saflarına geçmesini. Hatta av partisi, onunla daha yakından temas edebilmek için, bilhassa tertiplenmişti. Ne düşünüyordu? Hâlâ niçin tereddüt ediyordu? Kimden çekiniyordu?

Muzaffer'in aklı fikri, koca burunluyu nasıl uyutabile-
191
olan, Zekâi'nin uyumasıydı. Ama oralı değildi herif. «Kaşalot!» diye geçirdi. «Ayı balığına benziyor. Danton pezevenk. Burnu hele. Burnu iri olanın... Beni tavlamaya çalışıyor. Ulan hırt, vur kafayı yat, beni yarın tavlarsın!»
— Neyse, dedi. Gerisini yarın konuşuruz. Benim fena halde uykum geldi. Senin?
— Benim de tam tersi. Gittikçe açılıyorum. Sen yat istersen!
Muzaffer Bey güldü. Zekâi:
— Ne var? Niye güldün?
— Hiç, aklıma başka bir şey geldi de...
Zekâi anlamıştı. Bozuntuya vermedi. Bir ipte oynayan iki cambaza benziyorlardı. O da Muzaffer'in uyumasını bekliyordu. Bekleyecekti de. Sinirlerinde dehşetli bir gerilme, içinde sonsuz bir arzu. İsviçreli bayan kafasında soyunup duruyordu. Çıldıracaktı. Herhangi bir aksilikten korkmuyordu. Ne olursa olsun, kaça patlarsa patlasın, koynuna girecekti. Paşazade'nin böyle şeylere aldırmadığını biliyor, sadece Muzaffer'den çekiniyordu.
Yoksa Muzafferle açıkça konuşsa mıydı?
Baktı: Göz göze geldiler.
— Ne haber? diye Muzaffer göz kırptı.
Beriki cin gibiydi. Gözleri pırıl pırıl, kalın çerçeveli gözlüğü gerisinde capcanlı.
Cebinden bir teklif varakası çıkarıp, uzattı:
— Al şunu!
— Nedir o?
Aldı, baktı, anladı işi.
— Gene mi parti dalgası ulan?
Zekâi cevap vermedi. Vermut şişesini dikerken, «Elinin körü!» diye geçirdi. «Gene mi parti dalgasıymış. Parti dalgası tabiî. Sabahtan beri okuduğum kurt masalı boşuna mı? Atatürk'ün ruhundan sana ne? Zamanla ahkâmın değiştiğini bilmiyor musun? Bâb-ı içtihat kapanmadı ya? Menfaatine uygun düşen taraf neresiyse, bâb-ı içtihadı oradan açarsın, kenef! Bütün bunları sen de bilirsin,
192
ıı yıuı uıııiom yu, rıesoDin var. Karşı partinin yüzde yüz ağır basmasını bekliyorsun. Yoksa ne Atatürk, ne Atatürk'ün ruhu, hatta ne de Peygamber. Ulan sen din bile değiştirirsin be!»
Muzaffer Bey teklif varakasını masanın üzerine bıraktı.
— Sonra düşünürüz...
Canı sıkılmıştı. Dostluk başka, alışveriş başkaydı, İsterse canı, canının içi olsun, hususiyetine aşırı müdahaleyi sevmezdi.
İleri gittiğini idrak eden Zekâi de, kısa kesmişti.
— Ben arada elçiyim oğlum. Elçiye zeval yok. İster doldur, ister yırt at!
Şişeyi dikti.
Kamyonetle gelişlerini, yolu hatırladı. Kolunu nasıl da dolamıştı beline! «Namussuz. Piliç gibi karıyı soluna almış, yedeğine, bu taraftakini de kaptırmamak istiyor. Biz? Biz de Allah'ın kuluyuz oğlum. Seninki cansa, bizimki de patlıcan değil! Karıyı nasıl kucaklayıp götürdü!»
Gözlerini Muzaffer Beye çevirdi. Elleri arkasında, kütüphanesindeki sıra sıra kitaplara bakıyordu. Zekâi'nin uyumasından çok, bu işteki çıkarını düşünüyordu. Teklif varakasını doldurtup imzalatırsa ne vadetmişlerdi acaba? Ne vadederlerse etsinler, yıllar yılı hiç bir iş yapmadığı halde bey gibi yaşamasını sağlayanlara karşı bu ne vefasızlık, hatta ne cibilliyetsizlikti! Bu adam demek ki, menfaati için her şeyi feda edebilirdi.
Elleri arkasında, kütüphanenin önünden çekildi. Ağır ağır kapıya gitti, dışarı çıktı.
Zekâi'nin yüreği hop etti: Muzaffer, Paşazgde'nin metresine gidiyordu galiba!
Şişeyi masanın üzerine koydu. Peşinden gitse miydi acaba?
İskemlesinde kalktı, oturdu. Tekrar kalktı. Paşazade'-yi uyandırmak geçti aklından. Sonra caydı. Eline bir şey geçmeyecekti ki. En iyisi... Tırnağını kemirerek olduğu yerde döndü. Göğsü heyecanla kalkıp iniyordu. Sahiden
193
F.: 13
yııııı?
ıyuı
desiyle abanmıştı kadının üstüne!
Bunalacak hale geldi.

Bir şey değil, Muzaffer'in sağı yolu yoktu. Üstlerine gitse bile, «Ne var ulan? Niye geldin?» diye tokatlayabilirdi. Hatta, Paşazade'yi uyandırıp gönderse bile, para etmeyebilir, ona da posta koyardı. Biliyordu Muzaffer'in huyunu. Gözleri döndüğü zaman canavardan beterdi.
Kapıya kadar usul usul gitti. Başını tam uzatırken, Muzaffer'in kaba öksürüğü. İçeri kaçtı.
Muzaffer heladan dönmekteydi. Aklına esti, Paşaza-de'ninkinin yattığı odaya yolunu değiştirdi. Kapıyı açtı. Kadın, bıraktığı gibi, sırt üstü yatıyordu.
İçeri girecekken, vazgeçti. O baş belâsı herif cin gibi oturuyordu. Gerekirse meseleyi açıp pazarlığa girişmek için kütüphaneli odaya geldi. Fakat hayret! Zekâi, masaya dayadığı kollarına başını indirmiş, uyuyordu...
İçinde bir dalgalanma, bir yükselme, bir kabarma. Kanı alev olmuş, damarlarında kurşun gibi dolaşmaya başlamıştı. Kalbi hızlı hızlı çarpıyordu. Vakit geçirmeye lüzum yoktu. Ayaklarının uçlarına basarak madamın odasına gitti, kapıyı usulcacık açıp girdi, ihtiyatla kapadıktan sonra, sürgüyü sürdü.
Seyyare Bacının bir ara getirip karyolanın yanındaki komodinin üzerine bıraktığı küçücük idare lâmbasının hafif sarı ışığında madamın nefis bacakları görünüyordu. Sahiden uyumaktaydı. Muzaffer Beyin kucağında yukarı taşınırken heyecanlanmış, çok şeyler ummuştu ama, sonra ümitleri kırılmıştı. Arkadaşlarının dost, sevgili, karı, hatta metreslerine karşı saygı, saygıdan da başka, bir çeşit anne, kız kardeş veya yakın akrabalara gösterilen kardeşçe taassup güdebiieceğini düşünmüştü. Nitekim öyle olmuştu da. Getirip bıraktıktan sonra bir daha uğramamıştı. Gerçi yolda kolunu beline dolamıştı ama bu sırf bir tesadüf, yahut da sarhoşluğun verdiği, yolculuğa has bir davranış olabilirdi
Muzaffer Bey usulcacık içeri girip kapıyı sürgülediği sıra, o gerçekten uyuyordu. Adamın, yanıbaşına kadar

geldiğini, ihtirasla titreyen, kıllı kocaman elleriyle çıplak bacaklarına uzandığını hissetmedi. Eller çıplak bacakları sımsıkı kavrayınca, sıçradı. Uykulu gözlerini aralayıp, karşısında Muzaffer'i görünce: — Oooü! dedi.
Bir şeyler fısıldadı, güldü. Sonra erkeğin kuvvetli kollarına teslim oldu.
Dünya silinmişti.
Sonlara doğru, yerli sosyete hanımlarından birinin, bilhassa sarışın birinin. Muzaffer Bey hakkında söylediklerini az bile buldu. O ne kudret, o ne bayıltıcı erkek kokuşuydu!
Muzaffer Bey çok az Fransızca bildiği için, dille an-laşamıyorlardı. Ne lüzum vardı? Gerçi güzel sözün yardımı çoktu ama, olmasa da olabilirdi. Eskimemiş, birbirlerine henüz doymamışlardı ki yardımcı şeylere, tahrik vasıtalarına ihtiyaçları olsun.
Muzaffer Beyin aklından bir ara Zekâi geçtiyse de, umursamadı. Ok yaydan çıkmıştı. İsterse şüphelensin. Daha fenası, kadınla yattığını anlasın? Ne çıkardı?
Zekâi deminden beri madamın yattığı odanın kapısı önünde, anahtar deliğinden Muzaffer'i seyrediyor, görüyordu göreceğini. Birden takati kesilerek dizleri büküldü, Cayır cayır yanıyordu. Kapıdan çekildi. Ne yapmalıydı?
Şu anda bir kadın lâzımdı. Bir kadın! İsterse kel, kör, topal, inmeli, seksenlik... Fakat kadın, bir kadın! Aklına Güllü geldi.
«Tamam!» diye göz kırptı. «Kocası bir başka kadının koynunda. O neden başka bir erkeğin koynuna girmesin?» Güllü'nün yattığı odaya hızla gitti. Fakat aynı hızla giremedi. Göğsünden iten, durduran bir şey vardı: Muzaffer Beyin korkusu! Muzaffer Bey yabancı bir kadını koynuna alabilirdi ama, karısını yabancı bir erkeğin koynunda görmek değil, düşünmek bile istemezdi. Kapıyı itmek için uzanan eli düştü. Bununla beraber kadın kadın istiyordu. Kadın olmazsa... Olmalıydı. Bir kadın, olmalıydı, çıldıracaktı. Ne diye

yoktu sanki? Niçin evlenmemişti? Yarınaan tezi yok, o aa evlenmeliydi. Evlenmek esir olmak demek değildi ki. Asla. Karısını, daha iyi kadınlar avlamak için yem olarak kullanabilirdi. Evinde eşe, dosta ziyafetler çeker, eşin dostun karıları, yahut baldızlarıyla mercimeği fırına vermenin yolunu bulurdu.
Aklına Seyyare Bacı geldi. Kadın pek öyle yaşlı da sayılmazdı. Ne yaşlısı? Pek pek kırk beşlik. Yoktu bile ihtimal.
«Adaaam sen de,» dedi. «Kadın değil mi?» Güllü'nün kapısından çekilip, merdivene gitti, ağır ağır indi.
Ay yoktu. Çiftlik avlusu kapkaranlıktı. Bir basamak daha indi. Bir köpek homurtusu. Aklına köpekler geldi. Muzaffer Beyin köpeklerinin ne azgın şeyler olduklarını bilirdi. Çiftlik için hususî yetiştirilmiş, canavar yapılı şeylerdi. Küçükken kulakları, kuyrukları kesilmişti.
«Tıpkı efendileri gibi!» diye aklından geçirdi, güldü. Peki, ne olacaktı şimdi? Vaz mı geçecekti? Hiç olmazsa Seyyare Bacıdan vazgeçmeliydi. Kadının huğu çiftliğin ta öte başındaydı. Oraya gitmesi için

avluyu boydan boya geçmesi lâzımdı. Buna ise imkân yok. Köpekler canavardan da beterdiler. Merdiveni geri çıktı.
Muzaffer hâlâ gâvur karısının yanında mıydı acaba? Kapıya gitti, gözünü anahtar deliğine uydurdu: Tamam! Koyun koyuna yatıyorlardı. Uyanıktılar.
Kanı tekrar alevlendi. Ne olursa olsun, kaça patlarsa patlasın gitse miydi Güllü'nün, pardon Serap yengenin yanına? Ne olabilirdi? Bağırır mıydı? Bağırırsa, kocasının marifetini söyler, kadının bir anlık kıskançlığından faydalanırdı. Sonra, fabrikada, o kadar erkeğin arasında yetişmiş bir kızdı nihayet. Kim bilir, ustalarla, işçilerle filân ne cevizler kırmıştı!
Anahtar deliğine tekrar eğildi. Değişmiş bir şey yoktu. Yatıyorlardı. Kadının çıplak, dolgun, nefis bacaklarına dolanmıştı.
«Ya herro, ya merro!» diye kapıdan çekildi, Güllü'nün
196
odasına gitti. Kapı kilitli değildi. İtince açıldı. Yüreği çarparak girdi. Durdu. Ürkek iki adım attı, gene durdu. Kalbi öyle çarpıyordu ki. Sağ elinin şahadet parmağı dişlerinin arasında, sedire yaklaştı. Genç kadın yan yatıyordu. Bacaklarını toplamıştı. Titreyen elini usulcacık uzattı. Peşin parmağını değdirip çekti. Dinledi. Tekrar, daha kuvvetle değdirip çekti. Gene bir şey yok. Bu sefer ovucunu uzattı. Kumaşın altına dipdiri, capcanlı yatan, ateş gibi baldıra koydu. Kalbinin darbelerini duyuyordu. Gözlerinden sıcak kan dalgaları geçiyordu âdeta. Avucuyla bastırdığı yeri hafifçe kepçeledi.
Peki ama, bu kadar korkaklığa ne lüzum vardı?
İki eliyle bacağı sımsıkı tuttu bu sefer. Gittikçe artan bir istek. Ellerini yukarılara kaydırdı. Avuçlarının içindeki bacak genişliyordu. En geniş yer. Her şey avuçlarının içindeydi. Lâkin, kumaşın üstünden tadı yoktu.
Ellerini çekti. Ayak ucuna geldi. Kadının eteğinin ucunu buldu. Hafifçe kaldırdı. Gözleri karanlığa alıştığı için, hayal meyal görüyordu. Etek kalktı, kalktı... Üst üste, uslu uslu yatan bembeyaz bacaklar!
CıldırırcaSına uzandı. Sıcak el çıplak bacaklara de-ğiyordu.
Güllü bir ara sırt üstü döndü.
Rüya görüyordu: Muzaffer Beyin koynunda yatıyor, adam bacaklarıyla oynuyordu. Gözlerini açacak oldu, açmadı. Dibe, uykunun karanlık dibine taş gibi indi.
Zekâi bu sefer daha rahatlıkla kaldırmıştı eteği. Elini tam götürürken, gecenin derinliklerinde birtakım bağrışıp çağrışmalar, eheyler, teneke çalmalar başladı. Zekâi Bey, Güllü'yü filân unutarak odadan çıktı, kütüphane-li odaya heyecanla geldi. Ne oluyordu?
Sofada bir kapı açılıp kapanışı işitti. Muzaffer de duymuştu sesleri herhalde. Geliyordu.
Masaya geçip başını kollarına düşürdü. Muzaffer Bey içeri girdiği zaman, Zekâi'yi bıraktığı gibi buldu.
Yanına geldi. Omuzlarından dürttü:
— Hey, Zekâi!
Sarstı, çekti. Zekâi güya uyandı.
197
— Bu sesler ne?
— Bilmem?
— Köyde bir şeyler oluyor galiba!
Pencereye gittiler. Simsiyah göğün altındaki köyün daha karanlık kulübeleri gemici fenerlerinin titrek sarı ışıklarıyla aydınlanıyordu. Koşuşmalar, teneke sesleri, çığlıklar...
— Var var... Bir şeyler var köyde!
— Ne olabilir?
— Bilmem ki?
Kafasından gene Fransız Büyük İhtilâlinin alevler içindeki Bastil'i geçti. Bastil'in alevleri ve bu alevlerin aydınlattığı korkunç yüzler!
Odadan fırladı. Merdiven başına geldi, durdu.
— Seyyare!!!
Kalın sesi heybetle gürlüyordu. Cevap alamayınca, daha hızlı, daha heybetle tekrarladı:
— Kız Seyyare, Seyyare!!
Berber Resifle filân oturuyorlardı. Sesi biraz geç işitip fırladı.
— Buyur Bey!
rf Berber Reşit de peşinde. Koşarak geldiler. Bey, beton evin merdiveninde dikilmekteydi.
— Seyyare, Seyyare. Nerdesin be?
— Oturuyorduk Bey! Berber Reşit araya girdi:
— Biz de işitmedik Beyim... Kusura kalma!
— Köyde bir şeyler oluyor. Bak, gürültüye bak! Seyyare'den çok berber Reşit heyecanlandı:

— Teneke çalirler Bey, bir vukuat oldu her hal! Emrin olursa gidip öğrenim!
— Öğren bakalım...
Fırladı. Peşinden azgın köpekler, koşacak oldularsa da, Seyyare Bacı hayvanları azarladı, sustular.
Berber Reşit köye doğru, karanlıkta çamurlara bata çıka, yere diz vere kalka koşuyor, Beyin emrini mümkün olduğu kadar çabuk yerine getirmek, havadisi tezden
198
ulaştırmak için gözünü budaktan sakınmıyordu. Gün bugün, saat bu saatti. Yarın Beye dökeceği dilleri biliyordu ama, ilk anlardaki hoş görünmenin de yeri başkaydı.
Köye girdiği zaman köylüler, ellerinde fenerler, meşalelerle uzaklaşıyorlardı. Hiç bir şey anlamamıştı. Ne vardı? Ne oluyordu? Bu teneke çalmalar, bu meşaleler, bu hâyi hûy... Saz örtülü kerpiç evlerin arasından ilerlerken, kadın topluluklarına rastladı. Gürültünün sebebini sordu.
Ellerinde fenerlerle kadınlar heyecanlıydılar. Başlarındaki örtülerle ağızlarını örtmeyi olsun akıl etmeden, anlattılar:
— Köyün imamı, evinde avratla basılmış. Hem de zil-zurna sarhoşmuş!
Berber Reşit öğreneceğini öğrenmişti. Demek adamı köyden sürüyorlardı!
Geri döndü. Geldiği gibi, bacaklarının olanca kuvvetiyle, çamurlara bata çıka çiftliğin yolunu tuttu.
Kabak Hafız'la Gülizar, köyün sınırından sürülüp çıkarılmışlardı. Hafız'ın eli, yüzü kan içindeydi. Ama gördüğü yoktu. Hâlâ sarhoş, hâlâ kulakları uğulduyordu.
Bir tepeyi dolanınca, ellerinde fenerler, meşalelerle köylüler çok gerilerde kalmışlardı. Teneke sesleri de din-mişti. Durdular.
— Eee Gülizar, dedi.- Hafız, sultanım! Demek kaderde bu da varmış?
Genç kadın kan ter içindeydi. Ağlamaktan yaş kalmamıştı gözlerinde. Ama ne olursa olsun, gene de memnundu. Bu suretle dört duvar arasından kurtulmuş, Hafız'la adı çıkmış, alnının yazısı olmuştu.
— Şimdi ne yapacağız? diye sordu.
— Bilmem?
— Buralardan gidelim, uzak uzak gidelim! Kabak Hafız mırıldandı:
— Başka çare yok!
Bir kenara sesli sesli çöğdürmeye başladı. Korku si-
199
diği. Gülizar da işese fena olmazdı. Döndü:
— Sen de işe, dedi. Korku sidiğinin içeride kalması doğru değil!
Gülizar her şeye rağmen gülüverdi.
Fakat böyle olmasa daha iyiydi. Çapayla, harmanları savıp ağalardan atacağını alsaydı, iş daha başka olurdu. Şimdi diyar diyar dolaşıp hocasız, imamsız köy aramak zorunda kalacaktı. Elde avuçta bir şeyler yoktu. Olsa bile yanında kadın vardı.
İçini çekerek Gülizar'ın yanına geldi.
O da korku sidiğini çıkarmış, toparlanmıştı. El ele tutuştular.
Kabak Hafız:
— Sıkma canını sultanım! dedi. Alnımıza levhi ezelde yazılanı çekiyoruz. Bu da bir vazife-i rabbani! Ne yapalım?
— Bizi ele veren Ramazan mı acep?
— Bilmem...
— Oysa ya?
— Oysa... O da Cenabı Allah'ın emri ezelisini yerine getirmiş oldu!
Gülizar kızdı:
— Amaan sen de. Her lâfın kaşmerlik! ' — Niye?
— Niyesi var mı? Her şey Allah'tan diye sineye çekiyorsun!
Kabak Hafız sabırlı sabırlı başını salladı:
— Öyle olmasaydım da her şeyi tasa etseydim, bu gövde, bu yüz yirmi kiloluk gövde erir, hilâli fenere dönerdim sultanım!
Şafağa yakın K... köyüne vardılar. Gülizar yorgunluk ve uykusuzluktan bitiyordu. Kabak Hafız'ın kuvvetli koluna iki eliyle sımsıkı tutunmuştu. Havadisin bu köye ulaşıp ulaşmadığını pek merak ediyordu. Ulaşsa bile, önemi yoktu. Tevil edebilirdi. Hem de ikna etmek şartıyla.
Köy kahvesinin önünde durdular. Kabak Hafız, avu-cuyla kapıya vurdu. Ses seda yoktu. Tekrar, sonra tekrar vurdu, hiç.
- 200
Oracığa cömeldiler.

Şafakla kahveci geldi. İmam Efendiyi tanıyordu. İçeri aldı. Ateşi çabucak yakıp, çayı kaynattıktan sonra, mescide koştu. Köyün kısa boylu, kara kuru imamı ezanı okumuş, mescide giriyordu. Müjdeyi verdi.
Kara kuru imamın yüzünü öfkeli bir telâş dolaştı.
— Niye gelmiş?
Kahveci anlattı. Çiftçi Muzaffer Beyin kovduğu bir kadını Allah için himayesine almış. Köylü başka türlü sanıp...
Kara kuru imamın yüzü güldü. Mesele anlaşılıyordu. Demek ki, köyden sürülmüştü. Geçiciydi.
— Namazdan sonra gelirim, dedi. Selâm söyle benden taraf!
Kahveci geri döndü. Yolda jandarmaya rastladı.
— Ne o? dedi. Jandarma izah etti:
— Öteki köyden sürmüşler imamı. Telefon geldi. Arı-yorlarmış. Her tarafa telefon gitmiş. Bizim köye gelirse bize haber et!
Kahveci güldü. Jandarma anlamıştı.
— Geldi mi yoksa? Sdklayamazdı ya.
— Geldi, dedi. Yanında da bir avrat var. Bizim kayfe-de oturuyorlar.
Jandarma karakola koştu.
VIII.
Seyyare Bacı erkenden kalkmış, beton evin salonuna kahvaltı masasını hazırlamıştı: Taze süt, taze tereyağı, bal, reçel, hususî surette salamura edilmiş yeşil zeytin, beyaz peynir, siyah havyar...
Ama iceridekilerde henüz hareket yoktu.
Paşazade çizmeleriyle filân uzandığı sedirin üstünde hâlâ horluyordu. Muzaffer Bey karısının yanındaydı. Zekâi de, Muzaffer Beyin büyük kütüphanesinin önündeki ma-

saya abanmıştı. Rüya görüyordu. Akşam Güllü'nün eteğini kaldırdığı yerden işine devam ediyordu: Rüyada daha cesurdu. Kadını soyuyor, üzerinde tek çamaşır bırakma-macasına soyuyordu. Genç kadında tek itiraz, tek karşı koyma, bağırıp çağırma yoktu. Tam tersi. Gıdıklanmış gibi gülüyor, kaç vakittir kendisinde gözü olduğunu söylüyordu. • «— Peki, niçin belli etmedin bunu?»
«— Nasıl edebilirdim? Muzaffer ejderha gibi!» «— Olsun. Ben hiç kimseden korkmam!» Birden elinde tabancayla Muzaffer Bey! Namlunun ufacık, simsiyah ağzı üzerine çevrilmiş... Çığlıkla uyandı. Paşazade de uyanmıştı.
— Ne o be? dedi.
Zekâi'nin kalbi kötü kötü çarpıyordu. Gülmeye başladı:
— Hiç canım, rüya...
— Hayrola?
— Bir zamparalık rüyası...
Paşazade bir «Hususî kokulu» yaktı, paketi fırlattı. Zekâi tuttu. O da bir tane alıp yaktıktan sonra, aynı usulle paketi iade etti.
— Sonra? dedi Paşazade.
— Sonrası sağlık... Nefis bir kadınla beraberdim. Karıyı tam soymuştum ki, elinde tabancayla kocası içeri gi-rivermesin mi?
— Tuh! Hep öyle olur zaten. Bende de birader. Ne zaman bu tarzda bir rüya görsem, ya kocası, ya da babam, yahut annem mani olurlar ne hikmetse..
Zekâi'nin gözleri dalmıştı. Rüyadaki Güllü'yü hayalli-yordu.
— Daldın gene?
— Kadın çok nefisti de... Paşazade bir kahkaha attı.
Akşam köyde olanlardan haberi yoktu. Zekâi'yi dikkatle dinledikten sonra:
— Zavallı imam! dedi. Ne çıkar yani? Bu ne vahşet birader? İbadet başka, kabahat başka. Hem niye kaba-

ıiui v>^"">: ixuuiii uu. uunyanın en harikulade oyuncağı... öyle değil mi?
Zekâi bağa gözlüğünün üstünden baktı:
— Elbette monşer! Paşazade birden hatırladı:
— Teklif varakasını ne yaptın?
— Verdim.
— Aldı mı?
— Aldı. İşte...
Abanıp uyuduğu masanın üzerinde buldu, gösterdi.
— Bırak dursun. Bu kadarı oldu ya...

— Bu Zekâi'nin canı sağken...
Paşazade sedirden atladı. Odanın ortasında, ayı postunun üstünde uzun uzun gerindi, esnedi. Neden sonra aklına metresi geldi:
— Yahu, bizimki nerede?
Zekâi eliyle karşı odayı işaret etti. Aklında gece, anahtar deliğinden seyrettiği manzara. Ürperdi.
Paşazade dışarı çıkmıştı. Metresinin yattığı odaya giderken, sofaya hazırlanmış kahvaltı masası gözüne ilişti. Bilhassa siyah havyar dikkatini çekti. Kapıya sokuldu. İtti. Kilitli, yahut arkadan sürgülüydü. Kapıya avucunun içiyle vurdu. İkinci vuruşta genç kadın uyandı. Ufacık, pembe topuklu ayaklarıyla karyoladan atladı, kapıyı açtı. Fransızca sordu:
— Neredesin kuzum? Paşazade içeri girdi, kapıyı kapadı.
— Çok sarhoştum. Sedire uzanmışım, böylece, çizme-Jerimle filân. Nasılsın? İyi uyudun mu?
— Çok.
Adamın boynuna sarıldı, dudaklarını uzattı. Paşazade tavındaydı. Gece rahat uyumuştu. Genç kadını koltuk altlarından tutup kaldırdı, dudaklarını öptü, öptü, sonra dişleri arasına aldı.
Nefis kadın hazdan kırılarak gözlerirti yummuştu. Adamın kuvvetli kollarında karyolaya taşındı, sırt üstü atıldı, öylece kaldı.
Sonra açtı gözlerini.

— Neredesin?
— Geliyorum.
Çizmelerini çıkarıyordu. Çıkardı, bir kenara bırakıp, kapıyı arkasından sürgüledi, karyolaya sıçradı. Sonra kalktılar.
— Haydi ben gidiyorum, sen de giyin.
— Nereye gidiyorsun?
— El yüz yıkamaya.
Dışarı çıktı. Banyonun yanındaki yüznumaraya giderken, gözü karşı odanın acık kanadı aralığından içeriye kaydı. Muzafferle karısı sedirde yatıyorlardı. Genç kadının etekleri savrulmuştu. Nefis bacakları görünüyordu, ta külotuna kadar. Fakat külot muydu acaba? Kapıya usulcacık sokuldu, yanlış görmüştü. Külot sedirin dibinde duruyordu, atılmış!
Muzaffer'in yüzü bu tarafa dönük olmasa, içeri gidip, daha yakından görmeyi isterdi ama, Muzaffer'in yüzü bu tarafaydı ve şayet gözlerini acıverirse, görürdü.
Şeytana lanet edip helaya gitti. Elini yüzünü yıkarken aklında Serap yengenin bacakları, yerde atılı külotu. İşini çabucak bitirdi. Kurulandı, dışarı çıktı. Metresiyle karşılaştı. Giyinmişti. El yüz yıkamaya geliyordu. Onun da gözü aralık kapıya ilişince:
— Oooo! dedi.
Paşazade, hic haberi yokmuş gibi baktı, yüzünü buruşturdu. Kadın:
— Bote! dedi. Bote monşer! El yüz yıkamaya girdi.
Bu sırada Muzaffer'i birden bir öksürük tutmuştu. Uzun uzun öksürdükten sonra sedirde doğruldu. Vaktin sabah, kapının aralık olduğunu gördü. Karısının da belden aşağı çıplak!
Sedirden atladı, oda kapısını örtüp geldi. Sedirin önünde hayran, dikildi kaldı.
Bacaklar!..
Kafasında akşam, Paşazade'ninkinin bacakları, nefis vücudu canlandı. Gerçekten de, o iş bir sanattı ve bu işi

p yenıieraen cok dana iyi biliyorlarаı.
Karısının yanına uzandı, okşamaya başladı. Genç kadın uykusu içinde huylanarak kıvranıyordu. Sağa döndü, sola döndü. Sonra gözlerini açtı.
— Sen miydin? Muzaffer Bey güldü:
— Başkası olabilir mi? Gene kadının kaşları çatıldı: ¦— Aşkolsun Muzaffer...
— Şaka ettim canım!
— Böyle şakaları sevmediğimi bilirsin!
Dargınlığı mahsustan uzatıyor, bu suretle okşanma uzuyordu. Nihayet kaşlar eski halini aldı, dargınlık filân silindi. Kucak kucağaydılar.
¦— Ne zaman geldin?
— Gece.
— Niçin haberim olmadı?
— Olması lâzımdı. Bak!

Sedirin dibindeki külotu alıp gösterdi. Güllü şaştı:
— Hii... Ne ayıp! Sen mi çıkardın?
Muzaffer Bey tekrar: «Başkası çıkarabilir mi?» diyecekti, vazgeçti.
— Demek haberin olmadı?
— Olmadı. Yalnız rüya gördüm. Rüyada bir şeyler oldu ama... Bir el bacaklarımı okşadı peşin, sonra...
Üzerinde durmadılar.
— Neresiydi o viskisiyle meşhur yer?
— Unuttun mu?
— Unuttum!
— Paris'te, Montparnasse'da Jimmys kabaresi. Haa, dur. Baban gelmiş!
Güllü'nün kaşları hemen sertçe çatıldı:
— Babam mı? Ne zaman gelmiş?
— Dün. Biz ava gittikten az sonra.
— Niye gelmiş?
— Bilmem, henüz görmedim kendisini. Yanında kuru bir herif var, cin gibi bir şey
Akşam, imamın köyden sürülüşünü, teneke çalıp,

«Ehey. eheey!» diye bağrışları hatırladı. Anlattı. Sonundo lâfı gene kuru adama getirdi:
— Şimşek gibi adam doğrusu, tam bizim çiftliğe göre!
Güllü:
— Berber Reşit, dedi. Babamın akıl hocası. Vaktiyle memleketten babamla birlikte çıkmışlar. Az buçuk akrabalıkları da varmış. Ben sevmem. Günahım kadar sevmem, lâkin çok akıllı adamdır. Peki, neye karar verdin?
Muzaffer Bey, karısını kuvvetli kolları arasına aldı, sıktı, dudaklarından öptü:
— Karar senin! Göz göze geldiler. Güllü:
— Paris'te, dedi. Montparnasse'da...
— Jimmys kabaresi. Oraya gideceğiz. Bütün sinema artistleri oraya gelir?
Güllü'nün gözleri daldı.
— Oldu mu?
— Ne oldu mu?
Sedirden sıçrayıp kalktı, külotunu çabucak giydi, yere atladı. Sonra kocasının yanında durdu.
— Sen hiç bir şey söyleme. Onlarla ben konuşacağım! dedi.
Muzaffer Bey de kalktı:
— İyi ya.
— Çünkü, babam Allah'ın bir sığırı. Ötekiyse şeytanın alt kıçı. Babam onsuz edemez. Babam gelirse buraya, onun da gelmesi lâzımdır!
— Peki canım, o da gelsin. Daha iyi.
— Birazdan konuşurum ben, sen hiç karışma! Aklından babası, ama daha çok berber Reşit geçti.
**
Berber Reşit daha önce uyanmıştı, yatağında sigara içiyor, Beye şirin görünmek için ne türlü davranması gerektiğini düşünüyordu. Akşam, o söylemeden köye ko-

?uH yu. ununun öBuöuını öğrenişi Beyin hoşuna gittiğini sanıyordu. Ah bir heye dese de, çiftliğe yerleşseydiler! Biliyordu ne türlü davranacağını!
Sigarasının külünü yatağının yanına, yere çırptı.
Cemşir'e töbe meydan bırakmayacaktı!
İçeri Seyyare Bacı girdi.
— Uyuyor musunuz? Sıçrayıp kalktı:
— Yok baoım, uyunur mu? Vakit öğle oldu tekmil, buyur!
Seyyare Bacı da böyle düşünüyordu:
— Öğlen oldu ki oldu. Misafirler hâlâ uyuyor. Her zaman böyle. Gece misafir geldi mi, ertesi gün işimiz töbe bitmez. Kalkıp kahvaltılarını ediverseler... Ondan sonra isterse akşama kadar yatsınlar. İnsan hiç olmazsa işini gücünü bilir, bulaşığı mulaşığı yur...
Berber Reşit:
— Doğru, dedi.
Cemşir de gözlerini açmıştı. Reşit:
— Kalk gayri, kafk! diye takıldı. Sultanî tembel. Bıraksalar akşama kadar sığır gibi uyursun!
Seyyare Bacının gözü oldu bitti tutardı Cemşir'i. Enine boyuna, alımlı çalımlı.

— Yoook, dedi. Ağaya lâf yok!
Cemşir iri gözlerini kadına çevirdi. Şöyle bir baktı, gülümsedi. Hoşuna gitmişti. Düşünceli düşünceli bir sigara yaktı.
— Acıktınız mı? Sütünüzü getireyim mi? Reşit yarım ağızla:
— Zahmet etme canım... dedi.
— Ne zahmeti? Sen de benden beter kurumuş, kabuğuna yapışmışsın amma, ağa, maşallahı var. O her hal acıktı!
Cemşir duymadı. Kadın huğdan çıktı.
Reşit fırsattan faydalanarak, akşam konuştuklarına tekrar döndü:
— Dediklerimi unutma! Bey böyle, böyle derse, sö-

döşek ser, demiş. Cok mühim bir lâf bu. Demek ki, huylanmayacak bize. Akşam bir koştum köye, yıldırım gibi, meseleyi anlayıp geldim, haber verdim. Neden? Gözüne girmek, hoş görünmek için!
— Yol yoluynan, orman baltaynan. Lâfa hiç karışma sen!
Güneş yükseldiği sıra, sütlerini içmiş, sigaralarını tellendiriyorlardı ki. Seyyare Bacı tekrar geldi.
— Kayfaltıya oturdular yeni, dedi. Paşazade diyorlar biri var, bu da yeni türedi. Avradı gâvır. Töbe Türkçe bilmiyor, gâvırca patırdatıyor takmil. Bizim Bey de bi konuşuyor ki!
Reşit sordu:
— Nirde bellemiş?
— Mekteplerde zahar, efendi mekteplerinde.
— Akıllı adam canım. Bey gibi var mı? Bu Çukurova'da herkes biliyor. Namı, şanı tekmil yayılmış!
Seyyare Bacı aldırış etmedi. Akşamdan beri göze girmek için Resifin sarfettiği sözlerden hile seziyordu. Yoksa niyetleri buraya kapağı atmak mıydı? Niçin olmasın? Biri, hanımın babası, öteki arkadaşı. Tam da sıralıydı. Yasin, Gülizar. arkadan Ramazan... Çiftlik boşalakalmıştı. Yarın kazma vakti çiftlikte ırgattan geçilmez, bin ayak bir ayak üstüne olurdu. Kendi, milletin aşına mı el atsın, ekmeğini mi hazırlasın, hangi yana koşsundu?
Berber Reşit sordu:
— Nasıl adamdı imam, bacı? Seyyare Bacı içini çekti:
— Kurt gibi herifti, gözü çıkasıca! Adama bir kötü bakardı ki. Bizim Ramazan'ın da has ahbabıydı. Bu Çukurova'da barınamayız gayri... Yanındaki avrat kimmiş acep?
— Bilmem bacı. Görmedim ben. Avratlara sordum. Beyi bekletmeyim deyi koşup geldim. O, bu değil ya bacı, kızın habarı oldu mu bizden?
— Hangi kızın?
— Güllü'nün...

— Size bir şey deyim mi? Güllü lâfını kaldırın. Bey de, hanım da pek kızıyorlar!
Berber Reşit, Cemşir'e baktı. Sonra gözlerini kadına çevirdi. Ne demek istiyordu yani? İsmi Güllü değil miydi?
— Ne diyelim ya?
— Adını değiştirdi. Serap oldu o! Cemşir'e döndü. Kürtçe:
— Senin kız, adını değiştirmiş! dedi. Bundan sonra Güllü denmeyecek.
Reşit, kadına döndü:
— Adet, usul neyse öyle hareket etmek lâzım tabiî, dedi. Serap deriz bundan sonra, olur.
— Beyin yanında çok kıymetli. Toz kondurmuyor! Beyin kalın sesi duyulunca, Seyyare Bacı fırladı, ses verdi:
— Buyur!
Beton eve koştu, merdiveni bir solukta çıktı. Masa basındaydılar. Muzaffer Beyin kaşları çatılmıştı.
— Nerdesin?
— İşim vardı Bey...
— Kahvaltı bitinceye kadar buradan ayrılma demedim mi?
— Sersem! Süt koy Zekâi Beye!
Dünkü av partisinden bahsediliyordu. Ne eğlenmişler-di ne egienmişierdi! Baskına gittikleri Hamdi Bey de yaman atıcıydı ama, Muzaffer'le kıyaslanamazdı tabiî.
Paşazade, konuşulanlar içinde enteresan bulduklarını metresine tercüme ederken Güllü, gözlerini adamın ağzına hayranlıkla dikiyor, dalıyordu.
Günün birinde böyle Fransızca konuşabilecek miydi?
Kocasına usullacık sordu.
Muzaffer Bey:

— İngilizce, dedi. İngilizce konuşacaksın!
— Niçin İngilizce?
— Bugünün modası o da, ondan...
Kahveler, sigaralar, tekrar sigaralar içildikten sonra
209
F.: 14
ettiyse de, özür dilediler. Paşazade'nin döviz işleri yüzüstü duruyordu. Bugün de bir haber çıkmazsa, yarın mutlaka Ankara'ya gitmesi lâzımdı.
Muzaffer Bey, İsviçreli bayana hasretle bakıyor, sık sık göz göze geliyorlardı. Zekâi'nin gözünden kaçmıyordu bu. Kalmayışlarına içten içe seviniyordu hattâ. Barj kendisinin kalması teklifini kibarca reddetti. Muzaffer Beye tutuşturduğu teklif varakasından söz açacaktı parti ileri gelenlerine.
Kalkıldı.
«Tutma» denilen yanaşmalar, jip-kamyonetin çamurlarını yıkamış, temizlemişlerdi, pırıl pırıldı. Av kuşlarının bir kısmı bırakılıp, jip-kamyonete geçildi. Zekâi ile İsviçreli bayan arkaya oturmuşlardı. Zekâi'nin iri burnu memnun, parlıyor, herhangi bir aksilik çıkıvermesinden korkuyordu. Olabilirdi ki Paşazade: «Şöyle yanıma gel de konuşalım be Zekâi!» diyebilirdi.
Muzaffer Bey, boyuna gözlerini kaçıran Zekâi'nin niçin acele ettiğinin farkındaydı. Yanına yaklaştı:
— Merhaba Danton! dedi.
Beriki sıkıntıyla baktı. Muzaffer'in kırpılan gözünden ne demek istediğini anlayarak, bıyık altından, zoraki gülümsedi.
Araba küçük bir manevradan sonra çiftlikten çıktı.
Güllü, kocasının koluna tutunmuştu. Sordu:
— Danton ne demek?
İzahı güç değilse bile, uzun sürecekti. Kısa kesti:
— Kerhanecinin biri. Bırak şimdi onu da...
— Ama ben öğrenmek istiyorum!
— Kerhanecinin biri dedim ya...
— Adam mı yani?
— Adam.
— Zekâi Bey kerhaneci mi?
Soruyu pek zekice bulan Muzaffer Bey, kahkahasını salıverdi:
— Ne ya? Değil mi? Kerhanecinin ta kendisi dümbük!
210
üuıu eının tersiyle ağzını kapayarak esnedi:
— Eee... Şimdi ne yapacağız? ¦— Ne yapalım?
Omuz silkti:
¦— Bilmem. Çok yorgunum.
— Yorgunsan yat şekerim!
Beton evin merdivenini ağır ağır çıktılar. Sofada durdular.
— Op beni!
Yorgundu, akşamdan beri imanı gevremişti. Karısını kucakladı, dudaklarına dudaklarını yapıştırdı. Ama gevşek kaçmıştı, isteksizce. Güllü beğenmemişti bu öpüşü.
— Niçin bu kadar gevşek?
— Çok yorgunum da...
Tekrar öpmeye hazırlanıyordu ki, merdiveni birinin çıktığına dikkat edip ayrıldılar. Seyyare Bacıydı. Muzaffer Bey sertçe sordu:
— Ne var?
— Oemşir Ağayla Reşit Ağa gelsinler mi? Unutmuşlardı. Bakıştılar. Güllü'nün kaşları çatıldı. Bu kadar kolay mı kabul edecekti onları?
— Hayır, dedi. Yorgunum şimdi. Beklesinler!
Alev kızılı sabahlığıyla, İsviçreli bayanın geceyi geçirdiği odaya doğru edalı edalı yürüdü. Her şeyi oradaydı: Elbiseleri, kremleri, pudraları, kalemleri, ojeleri...
Muzaffer Bey hafif bir baş işaretiyle Seyyare'yi odasına çağırdı. Adamlarla neler konuşmuşlardı bakalım? Niçin gelmişlerdi? Bu işe ne diyorlardı?
Seyyare her şeyi anlattı: Kızın babası pek ağzını açmıyordu. Ama beriki? Lâf ebesiydi. Adama sıra vermiyordu...
— Ne diyor yani?
— Ne demiyor ki Bey. Herif lâf ebesi. Dediklerini ben nerde tutacağım aklımda?

— Yani, kızın bana varmasını nasıl karşılıyorlar?
— Fukara babasının bir şey dediği yok. Beriki, nişanlısına varsa daha iyiydi diyecek oldu, sonra lâfı değiştirdi.
211

Yaa. Demek böyle?
Amma lâfı hemen değiştirdi. Cin gibi herif. Sokg-eJgjak vurmosjuoıjjjjiyor; Cemşir Ağanın akılddnesi.'.
— Neredeler şimdi?
— Yasin Ağanın odasında.
*¦
Berber Reşit sabırsızlık içindeydi. Az evvel jip-kam-yonetin yanında görmüştü kızı, pencereden. Amma da güzelleşmişti! Ya sırtındaki alev kızılı ipek «fistan»? demek giyim, kuşam, yiyim insanı böyle değiştirirdi? Bir sigara yaktı.
Adamı ovucunun içine aldığı doğruydu demek? Koskoca Beyi... Lâkin aşkolsuridu! At binenin, kılıç kuşananındı.
Gözlerini Cemşir'e kaldırdı. Yorgun sığır ağırlığıyla oturuyordu. Yiyim, giyim, kuşam olduktan sonra, ananın soğan, babanın sarmısak olması bile fostu ya, o kız bu babanın mıydı? Bu babanınsa, o niye şeytanın alt kıçıydı da babası aptaldı? Kapma demeye dili varmıyordu. Çünkü kız, tıpkı babası gibi iriyarı, kalıplıydı. Kaşı, gözü de benziyordu. Kapma olmaya kapma değildi.
İçeriye Seyyare Bacı girdi, «Serap Hanımın, yorgun olduğu için hemen kabul edemeyeceğini» haber verdi.
Berber Reşit'i bir düşüncedir aldı. Demin, jipin yanında ne yorgunluğu vardı, ne de bir şeyi. Yoksa gene kuyruklarına teneke mi bağlayacaktı?
Sigarasının külünü çırparken kapı açıldı: Bey! Beyi görünce, sigarayı yere atıp koştu, ellerine sarıldı. Cemşir de onun gibi yaptı. Bey birden girmeseydi, Reşit ellerine değil, ayaklarına da kapanabilirdi. Bütün gece ölçüp biçmiş, göze adamakıllı girmek için, eline değil, ayaklarına kapanmanın daha doğru olaoağı kanaatine varmıştı.
Bey ellerini kurtardıktan sonra, huğun içinde heykel gibi dikildi. Ellerini arkasına koydu. Çatık kaslarıyla peşin Cemşir'i, sonra Reşit'i, daha sonra gene Cemşir'i göz-
212
den geçirdi. Kısaca anlattı: Kızını Allah'ın emri, Peygam-ber'in kavli üzere nikâhlayacaktı. Eğer imam gece karıyla basılıp köyden sürülmeseydi, hemen bugün hoca nikâhını da yapacaktı. Lâkin sürülmüştü. Ama mühim değildi. Mühim olan, hükümet nikâhıydı. Hükümet nikâhı içinse, kızın yaşı küçüktü. Ya yaşının büyütülmesi, ya da... Berber Reşit heyecanla atıldı:
— Babası, anası razı geldikten sonra on beşinde de nikâh kıyılır!
Muzaffer Bey şöyle bir baktı:
— Malûm!
Fakat, Bey için mühim olan nikâh değildi. Nikâh nasıl olsa olurdu. Mühim olan, Cemşir'di. Çiftliğin, bilhassa şu sıra, Cemşir'e çok ihtiyacı vardı. Koca çiftlikte cana yakın pek bir kimsesi kalmamıştı. Onun için...
Berber Reşit gene atıldı:
— Kitap gibi söz!
— Onun için, çoluğunu çoouğunu topla, derhal çiftliğe gel. Kendi malın gibi sarıl!
— Sarıl ki sarıl. Duydun mu ne diyor Bey? Tabiî sarılacak Beyim. Gibisi fazla. El mi? Damadının çiftliği meselâ...
Gözleri parıl parıldı. Yerinde duramıyordu.
— Sen töbe kaygı çekme Beyim. Cemşir benim kar-daşım, kardaşımdan da ileri. İçtiğimiz ayrı gider. Senin malın bizim malımız demektir. Teklifi mi var? Evel Allah'ın izniynen sırt sırta verdik mi, dağları dümdüz ederiz!
Demek o da gelmek istiyordu?
— İyi ama, dedi, kızın bana varmasını hoş karşılamamışsın sen?
Kim? Reşit mi? Berber Reşit mi hoş karşılamamış? Çıldıracaktı!
— Yalan Bey, eşhedübillâh yalan. Anam avradım olsun ki yalan, kizip, hazâ kizip! Ben kim oluyorum da senin gibi beyin ardından... Töbe, vallaha töbe Bey... Ardımdan atmışlar. Beni senin gözünden düşürmek için... Yoksa, bir değil, beş değil, bin, beş bip Güllü...
— Güllü değil, Serap. Serap Hanım!
213
— Heye, Serap Hanım. Serap Hanımefendi... «Feda olsun!» diyecekti. Korktu. Gene bir pot kırardı

da. sonra ayıkla pirincin taşını.
— Nişanlısına varsa daha iyiydi demedin mi?
Birden hatırladı: Akşam, konuşurlarken. Seyyare Bacıya böyle bir lâf kaçırmıştı. Demek o avrat da ağzı çabuğun biriydi. Mim koydu. Gene de:
— Hâşa! dedi. Ben töbe böyle lâf etmedim Beyim. Ben kim, sen kim? Hey ayaklarının türabı olduğum! Bir değil, beş Güllü...
— Bak, gene Güllü diyor!
— Töbe estağfurullah, neydi? Cemşir'e sıkıntıyla baktı. Bey tekrarladı:
— Serap!
— Heye, Serap. Serap Hanımefendi...
**
Ayna karşısında dekolteydi. Saçlarını tararken boyuna tekrarlıyordu:
— Montparnasse'da Jimmys kabaresi! Gülümsedi. Babasıyla berber Reşit kimbilir nasıl şaşacaklardı?
— Merveyyö cici! Aaa... Vallahi çok banal! Amursuz
hayat olur mu kardeş?
Tarağı masaya bıraktı. Ne iyi, ah ne iyi olmuştu babasıyla barışması! Bir gün hususî ile pırrr... eski mahallesi. Mahallede kıyametler kopar, eski mahallelileri birbirine girerdi: «Güllü gelmiş. Güllü gelmiş. Kız haberin var mı? Abooo... Altında kız gibi tomafil. Ya sırtındakiler?
Koş, koş!!!»
Ayna karşısında geri geri gitti. Hususîden iniyor gibi ciddileşti. İncecik kaşları çatılmıştı. Etrafına bakmıyor, herkesi, her şeyi çok banal buluyordu.
Eteğini hafifçe kaldırdı, sanki hususîden isteksizce indi. Eteğinin ucu hep elinde, avlu kapısından girdi. Bu avlu da ne kadar pisti Yarabbi!
Peki ama, orda annesinin odasında yere mi otura-

çaktı? Yahut, mindere mi? Oturamazdı, oturamazdı doğrusu. Ne diye güzelim elbiselerini kırıştırsın?
Eteğinin ucunu bıraktı.
Portatif iskemlelerden birisini mi götürseydi acaba? Tamam. Avlu halkı amma da şaşardı ha! Şaşsınlar. O artık eski Güllü değildi, anlamaları lâzımdı. Sonra Pakize! Bir zamanlar iplikhanede yanyana çalışmışlar diye ne olmuştu yani? Eski camlar bardak olmuştu. Onlar hep aynı insanlarsa, ona neydi? O artık Serap Hanımdı, Serap Hanımefendi!
Pakize demez miydj? Serap Hanım demez miydi yani? Ne derdi ya? Güllü mü? Hele desin. İstemiyordu, zorla mı?
Pudra kutusundan pomponu sinirli sinirli aldı. Kıskancın biriydi zaten. Kimbilir, belki de öyle elbiseler içinde, hususîden inerken görünce dudağı uçuklardı icadının. Uçuklarsa uçuklasın!
Birden ayakucunda bir şangırtı. Sıçradı. Zarif bir esans balonu masadan düşüp parçalanmıştı. Koluyla çarpmış olacaktı, farkında değildi. Boş bulunduğu için, çok korkmuştu birden. Kalbi kötü kötü çarpıyordu. Hep Pakize'nin yüzünden, pis, banal insanlar.
Fakat ne tuhaf, esans balonun yere düşüp parçalanması, kurşun sesine benzediği için, o geceyi hatırlamıştı... O geceyi, Kemal'in vurulduğu... Yüzü gölgelendi. Onu ne çabuk unutmuştu!
Pakize, avlu halkı, şu, bu silinmişti. Dolgun göğsüyle masanın kenarına dayandı, başını avuçlarının içine aldı, gözlerini yumdu:
Kemal'in duvarda asılı fotoğrafr! Gözlerini açtı. Ne zaman Kemal'i düşünce gerçek yüzü değil, hep bu fotoğraf gözlerinin önüne gelirdi. Gene öyle olmuştu. Ne çabuk unutmuştu Kemal'i! Omuz silkti:
— Eeee, ne yapayım? Arkada bir ses:
— Neyi ne yapacaksın?

— Hiiç...
— Çok dalgındın, bir şey düşünüyordun, sinirliydin hatta. Halbuki beni aynada görebilirdin!
— Göremedim.
— Çünkü zihnen meşguldün. Ne düşünüyordun?
— Hiç canım...
Muzaffer Bey geçti dargın dargın sedire oturdu, bir
sigara yaktı.
Güllü yanına gitti, dizine ilişmek istedi.
— Doğru dur.
— Niçin? dedi Güllü. Ne var? Cevap vermedi.
— Peki ama, ne var? Niçin darıldın? Yorgunum, uykusuzum...

— Yorgunsan, uykusuzsan...
— Yatmam lâzımdı, doğru ama...
— Evet?
— Uyku tutmadı. Uyuyamadım.
— Niçin hazırlanıyorsun? Odanın içindeki bu esans
kokusu ne?
— Küçük bir esans balonu kırıldı da... Darıldın mı bana? Ha? Cevap versene. Darıldın mı?
Darılacak sebep yoktu esasta ama, nedenini kendisinin de bilmediği sebepsiz bir dargınlık tutturmuştu. Genç kadın ısrar etse, illâki öğrenmek istese izah edemeyecekti.
Kısa kesmek için:
— O halde çağır şunları da konuş! dedi. Cevap alamayınca, baktı. Göz göze geldiler.
— Ha?
— Ne ha'sı?
— Çağır da konuş! Sinirlendi:
— Acelesi yok!
— Başladın mı gene? Numara sırası ona gelmişti:
— Başladım, dedi. Tabiî başlanm. Az mı yaptılardı
bana?
öyle tatlı söylemişti ki.

— Ben de seni dudaklarından öperim!
— Öpersin evet. Kolaydı da...
Kıllı eller çıplak koltuk altlarından geçip, sımsıkı sardı. Dudaklar dudaklara yapıştı. Gözler yumuldu. Sonra açıldı.
— Olmadı ki...
— Olmadı mı?
Tekrar aynı eller, aynı yerlerden geçip aynı, ama daha kuvvetle, çok daha ihtirasla sıktı. Dudaklar dudakları buldu, gözler yumuldu. Yalnız bu sefer, küçük, kırmızı dudaklar, adamın kuvvetli bembeyaz dişleri arasında ezildi.
— Oldu mu?
— Ganimi acıttın. Vahşî! Birden atıverdi:
— Ben gâvurca öğrenmek istiyorum! Muzaffer Bey ağır ağır, rahat rahat güldü.
— E mi?
— Eh ama, gâvurca deme.
— Niçin?
— Çok ayıp. Fransızca, yahut İngilizce de. Tabiî İngilizce öğrenmek daha doğru olur.
— Biliyorum. Öğrenebilirim değil mi?
— Sen mi? Senin öğrenemeyeceğin hiç bir şey yok!
— Çanım kocacığım... Piyano? — Piyano da.
— Keman?
— Keman da.
— Peki, ne zaman?
— Avrupa dönüşü...
— Çabuk öğrenebilir miyim?
— Tabiî. Sendeki zekâ kimde var?
— Merveilleux'yu banâl'le karıştırıyorum ama boyuna...
— Aldırma.
Yarım saat sonra babasıyla Reşit'i; Muzaffer Beyin kitaplığı bulunan odada, masa başında kabul etti.
Onları büsbütün ufaltıp, küçültmek için elinden geleni yapmış, takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştü. Hat-

tâ Muzaffer Beyin kalın kitaplarından birini rasgele açıp elinin altına almıştı.
Onları küçültmek, küçültmek; ezmek istiyordu. O geçe, Kemal'in vurulduğu geoe nasıl bağlamışlardı direğe? Nasıl hiç acımadan kırbaçlamışlardı?
Babasıyla Reşit'i ayakta uzun uzun beklettikten sonra, yüzlerine bakmadan eliyle sediri işaret ederek:
— Oturun! dedi.
Cemşir az kalsın oturacaktı. Kurnaz Reşit, eteğinden çekti.
— Estağfurullah!

— Ne estağfurullahı? Oturun hadi!
Oturdular. Reşit inanamıyordu. Bu o muydu? Güllü müydü? Oydu, Güllü'ydü. Ondan başka değildi ama, devran değişmişti. Cenabıallah yürü ya kulum demişti. Koskoca bir beyin avradı olmuştu. Hürmete lâyıktı. Edeceklerdi. Sırtında yumurta küfesi yoktu ya!
Güllü, önündeki kitaptan gözlerini kaldırıp, baktı. Bakışıyla ezdi, ezdi. Sonra:
— Yatın kalkın. Beye dua edin! dedi. Eğer Beyin hatırı olmayaydı, bugün değil beni görmek, çiftlik kapısından adımınızı atamazdınız!
Cemşir anlamamıştı, bön bön bakıyordu. Reşit yapıştırdı:
— Eksik olma. O senin asaletinden. Sen istemesen, Bey sana karşı mı gelebilirdi?
— Biraz kibarlık öğrenin. Kadınlara sen denmez, siz denir!
— Doğru kızım, haklısın!
— Haklısın değil, haklısınız!
— Heye, haklısınız...
— Heye değil, evet!
— Evet. Siz istemezseniz. Bey sizin sözünüzden çıkabilir mi?
Güllü'nün gururu adamakıllı okşanmıştı. Çatık kaşları yumuşadı, yüzü tatlılaştı.
— İznin olursa bir şey diyeoeğim, dedi.
— De bakalım.
218
— Baban da, ben de, malûm ya, cahil insanlarız kızım. Bizi mazur gör. Bırak bildiğimiz gibi konuşalım. Bildiğimiz gibi konuşalım da içimizi dökelim. Heye, sana karşı çok insafsızlık ettik, kalbini çok kırdık. Lâkin, kötü mü oldu? Bak hanımefendi oldun. Bizim de, mahallelinin <je koltukları kabarıyor. Bu yaşıma geldim, bizlerden senin gibi akıllı çıktığını görmedim. İşitmedim de. Sen, maşallah aklı evvel çıktın. Bizim avrada her daim söylerdim, derdim ki: Bu kızda iş var, avrat. Bu kızın sonunu çok parlak görüyorum ben. İnanmazsan sor. O hele, benden beter. Ah diyor, yuvrumu dünya gözüynen bir sefer görsem de, ondan sonra Cenabıallah ruhumu kabzetse!
Güllü memnun:
— Allah göstermesin...
— ...senin üryalarını görüyor kızım. Her gün görüyor, «en daha çok yükseleceksin. Böyle bir adama avrat olmak, onu avuçunun içine almak, her dediğini yaptırmak...
— Ben öl desem ölür!
— Bilmiyor muyum kızım? Namın, sânın melmekete yayıldı tekmil!
— Ne diyorlar?
— Ne demiyorlar ki? Seni tomafilnen görmüş bizim mahalleliler...
— Nerde?
— Şehirde. Şaşmışlar. Anlatmaynan bitiremiyorlar...
— Yemeğimizi kulüpte yediğimizi de biliyorlar mı? . — Hangi kulüpte?
— Şehir kulübünde. Oraya herkes giremez. Seçkin aileler... Kılık kıyafet merveilleux olmayacak, banal olacak!
Babasıyla ötekini göz hapsine aldı. Şaşmışlardı. Neler de bellemişti kızları!
Berber Reşit, bön bön bakan Cemşir'e anlatıverdi:
— Yemeklerini kulüpte yiyorlarmış, duydun mu? Oraya herkes giremezmiş. Asilzadelerden başkasını sokmaz-larmış!
Güllü:
219
— Bu ilkbaharda da Avrupa'ya gidiyoruz! dedi. Resifin gözleri büyüdü:
— Essahdan mı?
— Essahdan mı denmez, sahiden mi?
— Dedim ya kızım, biz, malûm...
— Ben bilhassa Montparnasse'deki Jimmys kabaresini istiyorum. Orası neyi ile meşhur, bilin bakalım?
Bakıştılar. Cemşir içini çekti. İş yoktu onda. Reşit
ise...
— Vallahi kızım... diye başlayınca Güllü:
— Viskisiyle! dedi.
— Viski mi? O da ne ki? Genç kadın şuh bir kahkaha attı:
— Bilmiyor musunuz? Aaa... Ne ayıp, ne ayıp!. Viski ayol, içki. Bir çeşit içki. Ben şampanyaya da bayılıyorum. Ama Zekâi Bey nedense hep vermut içiyor. Dün Paşazade'nin Jipiyle ava gittik. Bayanı İsviçreli. Beni öyle beğeniyor ki. Ama Türkçe bilmiyor. Ben yakında İngi-lizceye başlayacağım. Muzaffer

diyor ki: Senin gibi zeki kadın hayatımda görmedim, diyor. Ya İsviçreli bayan?, Av elbiselerimin çok yakıştığını söylemiş. Muzaffer tercüme etti. Nereye gitsek herkes bana gözlerini dikiyor. Pek beğeniyorlar beni!
Reşit ambale olmuş, baş sallamaktan boynu ağrımıştı.
— ...gâvur demek çok ayıp. İngiliz, Fransız demeli. Sonra, sosyetik olmak sanıldığı kadar kolay değil. Meselâ tuvaletle spor ayakkabı giyilmez. Ben dans da öğrendim. Tırnaklarıma bakın. Ojemi filân Muzaffer Avrupa'dan alalım diyor. Doğru. Gerçi burada satılanlar da Avrupa malı ama, en iyisi yerinden almak!
— ...ben bir gün mahalleye gelmek istiyorum ama, çok banal oralar. Banal şeylerden nasıl nefret ettiğimi tasavvur edemezsiniz. Sonsuz bir amur içinde, her şey mer-veilleux olmalı. Banal, merveilleux, amur... Anlamadınız tabiî. Mahalleli beni görünce ne yapar?
220
— Şaşırırlar, değil mi? Pakize? Pakize ya? Dudağı uçuklar enayinin. Bana sakın Güllü filân demesin! Güllü denmesini kat'iyyen istemem! Benim ismim Serap oldu artık. Tembih edin mahalleliyle, Serap Hanım desinler, olur mu?
— Olur evlâdım, olur yavrum...
— Güllü ismi çok banal. Ne demektir banal? Reşit yutkundu.
— Adi Güllü demek ayol! Bir kahkaha attı.
— İngilizce öğrenince büsbütün şaşacaksınız. Muzaffer diyor ki...
Odaya Muzaffer Bey giriverdi. Güllü kesti, fakat ayağa kalkmadı. Kitabı kapadı. Bir yerde otururken içeri erkek girince, kadının ayağa kalkmaması gerektiğini öğrenmişti. Reşit ise yay gibi fırlamıştı bile. Cemşir taklit etti, ama fırlayamadı. Ağır ağır kalktı.
Muzaffer Bey, eliyle, «Oturun, oturun!» yaptı. Karısına sordu:
— Nasıl? Anlaştınız mı?
— Anlaştık şekerim.
— Alâ. O halde, birkaç gün içinde hazırlanıp gelsinler!
— Bu kadar çabuk mu?
— Çabuk ya, ne olacak? Güllü sordu:
— Hazırlanabilir misiniz?
Reşit ferahlamıştı. Demek kendisinin gelmesine ses çıkarılmayacaktı?
— Bak hele bak! dedi. Atnan deve değil ya! Bizim avratları bilmen mi? Canavar gibi toplanırlar Allah'ın iz-niynen. Siz yeter ki desturu verin!
— Verdik, haydi...
— Coluğu çocuğu, avratları mavratları yükler, alır gelirim Beyim. Senin çütiüğünü senden ziyade düşünüp göz kulak olmayanın anasının donu başına! Biz sizin kapını-
221

I
zın itiyik. uemşır nen arKa arKaya veraiK mı, auyıur ue-destan olur evel Allah!
Muzaffer Bey karısına baktı, güldü.
Genç kadın kulüpte, doktorun sarışın karısından duyduğu bir kelimeyi onu taklit ederek söyledi:
— Çok sarman!
Muzaffer Bey pencereye gitti. Kırmızı, yeşil, renk renk traktörlerin güneş altında arı gibi dolaşışlarını seyretti. İçinde bir sıkıntı vardı ama, niçin sıkıldığını bildiği yoktu.
Güllü yanına gitti:
— Ne düşünüyorsun?
— Hiç. Canım sıkılıyor...
— Sebep?
— Sebepsiz.
— İstersen dolaşalım biraz, açılırsın!
— Nereye gideceğiz?
— Arabaya atlar, tarlalara açılırız!
— İyi ya.
Güllü çocuk gibi koştu. Meşin ceketiyle külot pantolonunu alıp giydi. Sonra rugan çizmelerini çekti. Resifle Cemşir hayretler içindeydiler. Aman Yarabbi! Güllü müydü bu?
Ayna karşısında saçlarını tararken, Jezabel'i mırıldanıyor, babasıyla Resifin kendisine nasıl hayret, fakat gıptayla karışık bir hayretle baktıklarını aynadan görüyor, büsbütün coşuyordu.
Kocasıyla birlikte dışarı çıktı.
Cemşir'le Reşit de orada kalmanın doğru olmayacağını düşünerek peşlerinden yürüdüler.

Güllü:
— Şunlara biraz para ver, dedi.
Muzaffer'in aklındaydı zaten. Davrandı. Pantolonunun arka cebinden şişkin, güderi portföyünü çıkardı.
— Ne kadar verelim? Güllü omuz silkti:
— Ne bileyim ben? Ver işte... Birkaç yüz lira ver! Çağırdı:
— Gelin buraya!
222
?eıuer «eşit Koştu. Fakat Muzaffer Bey, Cemşir'in gelmesini bekledi. Yorgun camız ağırlığıyla gelince, üç tane gıcır gıcır yüzlük çekip, uzattı:
— Al şunu!
Cemşir'in eli uzanıncaya kadar, Reşit araya girmişti bile. Muzaffer Bey sinirlendi. Bu kadar gözü açıklık da fazlaydı.
— Sen dur, dedi. Al bakalım Cemşir Ağa!
Reşit bozulmuştu ama, tınmadı. Tatsız tatsız gülerek:
— Ona verecektin kurban, dedi. Paraları Cemşir aldı, fakat Resife baktı. Reşit:
— Sok cebine! diye öğütledi. Beye teşekkür et. Bir yerine bin versin Allah, de!
Cemşir nerde, böyle lâflar nerde... İmdada Reşit yetişti gene:
— Allah daha ziyade etsin Beyim. Bir yerine bin versin. Kesene Halil İbrahim bereketi versin...
Bir yüzlük de ona uzanınca, içinde çalkantılı bir umman başladı. Yüzlük, gıcır gıcır bir yüzlük vermişti Bey. Yüzlük, boru mu? Anayı kızdan ayıran para. Lâkin Cemşir düşürürdü, o parayı her hal. Beyle Güllü'nün merdivenleri inip gitmelerini bekledi. İndiler. Gözden kaybolunca, Cemşir'in elinden yüzlükleri aldı.
— Bu paraynan evleri taşıyacağız. Lâkin, akşam iyi bir çekek kafaları. Giritlinin orda, değil mi?
Cemşir ürküntüyle baktı: İçemezdi ki, karaciğer bozukluğu vardı. Ya gene elleri, ayakları kaşınır, şişerse? Reşit'e göre ne vardı ki? Şişerse onun şişerdi. Cem-şir'e bağlı değildi ya!
— Dost var, düşman var! Ele güne karşı biz de onurumuzu, kibrimizi bilek!
Cemşir'in elinden yüzlükleri aldı, kendisininkiyle birlikte kara şalvarının cebine soktu.
— Bende dursun. Vakit geçirmeden çoluğu çocuğu kamyonlara atıp yallah edek. Öyle değil mi?
Cemşir başını salladı.
223
O gün öğleye doğru bir çiğit kamyonuyla şehre inip, müjdeyi verince, ilkin Cemşir'lerin avlusu, sonra mahalle, sanki yerinden oynadı:
Güllü babasıyla barışmış. Anasını, analıklarını, kardeşlerini, berber Reşit'i, avradını tekmil çiftliğe aldırtıyormuş!
Yıllar yılı fabrikalarda, ya da bereketli Çukurova topraklarının kızgın güneşi, yağmuru, ayazında kurumuş, dudakları çatlamış, bakışları çarpılmış insanlar hasetten büsbütün kuruyarak dondular âdeta. Gözler gözlere dikilmiş susuluyor, hayaller, yalnız hayaller işliyordu. Demek o çiftliğe, topraklarını çapaladıkları, tarlalar dolu pamuklarını devşirdikleri o çiftliğe gidip, bol ve rahat ekmeğe kavuşacaklardı ha?
Berber Reşit ise, mengeneye sıkıştırılmış çelik tel gibi sinirli, bir meşale gibi alev alev, yerinde duramıyor, sokaklarda, oradan oraya seğirtiyordu. Karısına koştu.
Kuru karı avluda, paslı tulumbanın yanında mahalle kanlarıyla çene çalıyor, bitirmiş, malûm olmuş gibi, çiftlikte süreceği hayattan dem vuruyordu.
Kocası pırıl pırıl gözleriyle avludan içeri girip müjdeyi verince, çıldırmış gibi oynamaya, göbek atmaya başladı. Sonra kocasının peşinden merdiveni bir solukta çıktı. Odaya girdi:
— Temam mı Reşit? Temam mı kurban? Gidiyok mu? Berber Reşit cebinden çıkardığı gıcır gıcır dört tane yüzlüğü bayrak gibi sallayarak:
— Gidiyok! dedi. Temam!
— Bunlar ne?
— Gözün kör mü kız? Para!
— Ne parası?
— Ne parası mı? Ne parası mı kız soyka? Para işte. Anayı kızdan ayıran!
Kuru karı paraları kocasının elinden çekip aldı. Yere yanyana dizdi. Önlerine diz çöktü:
— Kaç lira bu kurban olduklarım?
224
— Bir. iki, üç, dört... Dört tane yüz hı? Hepsi de senin mi?
— Benim belle. Lâkin kızı sormuyon... Kız tevatür olmuş, avrat. Onu deyim, sen sen ol, Güllü deme ha!
— Niye?
— Adını değiştirmiş, Serap olmuş. Serap Hanım de, Serap Hanımefendi de. Bey gözünün içine bakıyor. Bir dediğini iki etmediği de doğru. Allah'ın işi işte. Kalrbı kıyafeti babasına benziyor ama, babası gibi

aptal değil. Cin gibi! Bu paralaman çütlüğe taşınacağız. Gün bugün, saat bu saat. Durmaya gelmez. Ben hemen şimdi gidip düveni (dükkânı) devredecek birini bulayım. İki üç güne kadar yola çıkacağız, unutma!
Her şey umulduğundan da kısa zamanda olup bitmişti: Berber Reşit dükkânı bolca hava parasıyla devretmiş, paraları koynuna sokmuştu. Derken kamyonlar tutuldu. Gerek kendi eşyası, gerekse Cemşir'lerinki ala ala heyle yüklendi. Ve bir sabah, Cemşir'in dört karısı, dört karıdan olma kızlı oğlanlı yirmiye yakın çocuğu, bayram sevinci içinde eşyaların aralarında kendilerine yer buldular. Kamyonlar, mahallelinin kıskanç bakışları önünde, dar sokaklardan ağır ağır çıktı.
Reşit, Cemşir'le birlikte öndeki kamyonun şoför mahalline kurulmuştu. Üç gün önceki, mengeneye sıkıştırılmış tel sinsiliğinden eser yoktu. Heyecanları, sevinci durulmuştu. Temkini elden bırakmıyordu, bundan böyle çiftlikte ne türlü hareket etmesi gerektiği üzerinde kafa yoruyordu.
Onun için en önemli insan Muzaffer Beydi. Bütün mesele, onun gözüne sahiden girebilmekti. İyi bir çiftçi-başı olmalıydı. Yasin'i aratmak şöyle dursun, kovduğuna iyi ettiği kanaatini verdirmeliydi. Cemşir'e gelince?.. O (»&ne, çiftliğe çapa veya kütlü (tohumlu pamuk) devşirici ırgat temin etmeli, boş zamanlarını avratlarının yanında, yorgun camus ağırlığıyla geçirmeli, çiftliğin girdi çıktısıy-la ilgilenmemeliydi.
Çiftlik umuru, girdisi çıktisıyla kendi ilgilenecekti.

umu, ıieyuı uu yıiuı ı,ımı :
Henüz hiç bir şey bilmiyordu.
Yol boyunca zihni yalnız ve yalnız Muzaffer Beyle meşgul oldu. Bütün gayretine rağmen, Seyyare'nin gevezeliği yüzünden kötü not almış farzediyordu kendini. Bu intibaı silmeliydi. Silecekti. Hem de ilk fırsatta Seyyare'nin icabına bakacaktı. Nasıl bakacağını henüz bilmiyordu ama, meramın elinden ne kurtulurdu?
Öğleye doğru kamyonlar köy kahvesinin önünden geçerken, kahvedekiler dışarı döküldü. Haberleri vardı. Biliyorlardı gelenleri. Çiftlik yadırgı insanlarla dolacaktı.
Hıdıroğullarının Habip de bir kenarda, kahvenin kerpiç duvarına omuzuyla dayanmış, kamyonlara aksi aksi bakıyordu. Demek herif işi ciddiye almıştı? Kıza nikâh kıydıracak, ihtimal çocukları da olacaktı?
İçini çekti.
Olacaktı besbelli. Haksızlıkla ele geçirip sürdüğü, mahsulünü topladığı tarlaları bırakacak. «Vâris» peydahlayacak! Peydahlayabilirse. Yarın partileri seçimi kazanırsa, biliyordu...
Kamyonlar çiftlikten içeri girince, köpekler gene gürler gibi sesleriyle etraflarını aldılarsa da, Seyyare Bacı koştu. Muzaffer Beyle Güllü beton evin merdiven basındaydılar. Güllü, gelenlere olduğundan çok başka, çok daha azametli görünebilmek için takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştü gene. İkinci kamyonun şoför mahallinde ufacık oturan annesi, kızını öyle görünce başladı hüngür hüngür ağlamaya. Güllü bunu geç de olsa, farkedince, dayanamadı. Ne sürmesi sürüştürmesi, ne takması takıştırması... Alev kızılı ipek sabahlığıyla merdiveni koşarak indi, kendi yüzünden çekmediği kalmayan anneciğine koştu, boynuna sarıldı. Ana-kız hüngür hüngür ağlıyorlardı. O anda ne Serap Hanımdı, ne de büyüklük satmak isteyen biri. Güllü'ydü, eski Güllü, annesinin bildiği Güllü!
Sonra birlikte, birbirlerine dayanarak merdiveni çıktılar.
Muzaffer Beye:
— Annem!

Diye tanıtınca, iriyarı adam elini aldı, öptü. Sonra jçeri geçildi, kitaplıktı odaya.
Çiftlik avlusunda berber Resifin palavrasından geçilmiyordu. Daha şimdiden çiftçibaşı olup çıkmıştı. Eşyaların indirilip huğlara taşınmasına nezaret ediyor, çocuklara bağırıyordu.
Çocuklar hâlâ bayram sevinci içindeydiler. Çinko örtmelerin altındaki biçerdöğer, köten, yahut mibzerlere üşüş-müşlerdi. Kızlarsa ablalarının alev kızılı sabahlığıyla meşguldüler. Amma da güzelleşmişti ha!
İkinci analığın on yaşındaki Zelki'si, üçüncünün on bir yaşındaki Fatma'sıyla ağız ağza vermiş, fısıldaşıyorlardı.
— Bizi de tomofiline bindirir mi?
— Bindirmez olur mu? Ablamız değil mi?
— Burnu büyümeseydi Allah vere...
— Saçlarını ne güzel kestirmiş!
— Biz burada ne yapacağız?
— Hiç.
— Sana bir şey deyim mi? Ben burayı hiç sevmedim!
— Niye?

— Artık ne fabrika var, ne de şehir...
İçlerini çekip sustular. Yoktu, gerçekten de yoktu artık. Fabrikaya, şehre alışmışlardı oysa. Dalga geçtikleri oğlanlar, canları gibi sevdikleri arkadaşları... Uzaklarda, çok uzaklarda kalmıştı.
Akşama kadar eşyalar huğlara taşındı, yerleşildi. Ne çiftlik onları yadırgadı, ne de onlar çiftliği. Güllü'nün öz annesi hâlâ beton evdeydi. Öteki analıklarsa huğlarda. Cemşir'in etrafına çevrelenmiş, dertleşiyorlardı. O hep orada mı kalacaktı? Orada kalacaksa tadı yoktu. Güllü ayrı baş çekmemeliydi. Şuraya kendi malları diye gelmişlerdi. Hele, çiftlik sahibinin karısıydı, mal mülk onundu amma, hakkı adaleti elden bırakmamalıydı.
Günler, sonra haftalar geçti. Kadınlarla çocuklar ister istemez yeni hayata alıştılar: Gemşir bütün gün sığır gibi uyuyordu. Seyyare'yle. Resifin karısı adamakıllı anlaşmış-

tılar. İnekleri, koyunları birlikte sağıyorlardı. Kadının ille koyunlarla, kuzulara düşkünlüğüne şaşıyordu Seyyare. Deli miydi neydi? Kuzuları huğuna götürüp tüylerini sabun-luyor, boyunlarına kurdele bağlıyordu. Hele sütbeyaz birinin ufacık boynuzlarını yaldızlamıştı!
Deliydi, deli olmaya deli ama, zararsız deli. Zararsız, kendine ilişilmesin de, ne yaparsa yapsındı.
Çiftliğin en hareketli, en eanlı adamı berber Resifti. Beyin gözüne çabucak, öyle bir giriş girmişti ki, bir gün
Bey:
— Yıllar yılı aradığım ateş gibi adam! dedi. Bu gidişle Yasin'i tövbe aratmayacak!
Aratmayacaktı. Ahdetmişti. Gece gündüz durmak, yorulmak, oturup dinlenmek nedir bilmiyor, yalnız çiftlik, yalnız bey ve emirleri değil, fırsat buldu mu köye uzanıp, yeni parti hakkında yeni yeni haberler de getiriyordu. Hamza'ya gelince...
Kız kardeşi, büyük çiftçi Muzaffer Beye nikâh olalı-berl cezaevindeki çalımı alabildiğine artmış, yirmi dörtlük İbrahim'in gölgesinde etrafa cart curtu artmıştı.
İbrahim'den köpek gibi korkmasa, ona da boş verecekti ama, korkuyordu. Esrarlı sigara meclislerinde kahkahayı artırıp taştıkça İbrahim'in sertçe bakıp kaşlarını çatması yetiyordu. İçten içe isyan etse bile, dışa vuramıyor, korkuyordu.
Son günlerde makinist Şerif diye biriyle tanışmıştı. Yirmi sekiz yaşlarında, bir seksen beş boyunda, kara kaş kara gözlü bir delikanlı. Zengin çiftliklerden birinde yeni Amerikan traktörlerinde makinistlik yaparken, çiftlik sahibinin nişanlı kızını baştan çıkarıp... Ama gerçekte mesele böyle değildi. Yakışıklı makinist, kızı değil, kız makinisti baştan çıkarmıştı...
— ...kendinden habarım bile yoktu kardaş. Çiftliğin arkasında, çinko garajdaydım. Makinelerle uğraşıyordum. Su dökesim geldi, dışarı çıktım. Bir de baktım ki, bir âfet-i devran! Lâkin ne kız! Ossaat sidiği midiği unuttum. Dondum kaldım. O da öyle. Ne benden ses çıkıyor, ne ondan. Bir kaşlar, bir gözler ki, Allah seni inandırsın, peri

kızı? Derken efendi, güldü. Durur muyum? Ben de güldüm. Adımı sordu, söyledim. Senin adın ne? dedim. Zalha'y-mış. Zalha'lara da biterim. Kimin nesisin? dedim. Bilmiyon mu? dedi. Bilmiyom, dedim. Meğer bizim ağanın kızıymış. Bir haftadır makinelere dalmışım da habarım olmamış. Nerde, o günden sonra işi pişirdik. Pişirdik dediysem, benden çok o askı oluyor. Geceleri töbe uyutmaz efendi. İlle tutturmuş, beni al kaç! Nereye? Benim kimim kimsem yok. Nerde akşam orda sabah benimki. Sonra, babası. Herif ağa, mal mülk çok. Bir makinist parçasına kızını verir mi? Uzatmayalım, bir gece geldi. İliğine tak demiş fukaranın. Dedi: Şerif, artık dayanacağım kalmadı ammo, gel gör ki serde fukaralık var, arkasızlık var. Derken efendi, beni bir tuttu, dut silkeler gibi silkeledi, dedi: Sende hiç mi erkeklik yok? Tepem attı. Erkeklik mi? Bende ondan biraz fazla var, dedim. Göster dedi. Gösterdik a, sonumuz işte! Kız meğer nişanlıymış. Nişanlısını da seviyormuş. Gece basıldık. Kıyametler koptu... Uzundur...»
Şerif usta da Hamza'nın başından geçenleri çok dinlemişti. Onu en çok ilgilendiren, müdürün karısıydı. Bir ziyaret günü o, Hamza, yirmi dörtlük İbrahim kadınla görüşmeye indiler. Şerif usta kadını çok yaşlı buldu. Kadın gittikten sonra:
— Boş ver bu karıya! dedi.
— Niye?
— Niyesi var mı be? Tekmil kartala kaçmış. Sense kız gibi çocuksun. Davul bile dengi dengine dermiş.
— Doğru amma. Şerif...
— Ne doğrusu?
— Zarıma bakıyor!
— Zarına mı bakıyor? Onun zarına ihtiyacın mı var? Koskoca Muzaffer Beyin kaynısın be. Neyin eksik? Söyle bacına, yemi yiyeceği daha da artırsınlar! Hem sana bir şey deyim mi? Bu karıyı derhal sepetle!
— Niye?

— Dediğimi dinle. Yarın bizim parti işbaşına geçerse, af ilân eder. Çıkarız. O zaman ayak dolaşıklığı olur.
Hamza da karşı partinin kazanmasını istiyordu. Kar-
229
!¦;
kaçaktı. Yalnız Hamza'nın değil, hemen hemen bütün mahkûmların kanaati buydu: Yeni parti seçimi kazanıp işbaşına geçti mi, af ilân edecekti!
Yalnız hatırlıların toplandığı «Beyler koğuşu» affa inanmıyordu. Esasta onlar da inanıyorlardı ama, ihtilas suçlarına affın dokunamayacağını tahmin ettikleri için, olmuş olmamış pek fark etmiyordu.
Ateşli bir partici olan Şerif ustanın telkinleriyle Ham-za da partici oluvermiş, affa muhakkak nazarıyla bakıyor, bol bol hayal kuruyordu: Afla birlikte çıkıp gidiyorlardı çiftliğe. Şerif usta baş makinist oluyordu. Boş vakitlerde bej Kadillağa atlayıp... İstanbul'a bile uzanıyorlardı. Makinist Şerif oraya çok gitmişti. Hele evvelki sene, her on beşte bir iş çıkar, acente hesabına kamyon getirirdi.
İstanbul da İstanbul'du. İstanbul gibi var mıydı? «Kür-re-i arzda yok İstanbul'un benzeri! Sokaklar avrat dolu. Allahımı inkâr edeyim. Hem de ne avratlar! Subye gibi! Adam İstanbul'a gitti mi, Tepebaşı'nda çekmeli kafayı. Kafayı Tepebaşı'nda çekip, «Çeşmi siyah» ı filân dinledikten sonra, dalacan aşağı mahalleye, yahut bara. Amma, dikkat etmek lâzım, bize hacıağa diyor enayiler. Anam avradım olsun, öküz gibi boğazlıyorlar!»
Bir gün Muzaffer Beyle Güllü, Hamza'yı ziyarete geldiler. Muzaffer Bey, Hamza'nın niçin yattığını etraflıca bilmiyordu. Resiften öğrendiğine göre, kız kardeşine takılan bir Arap uşağını çekmiş, vurmuştu. Üstünde durmadığı, işin içyüzünü bilmediği için, kayınbiraderi gözünde hayli önem kazanmıştı. Hapse hırsızlıktan filân değil, adam öldürmekten girmişti. Bu ise, Muzaffer Bey için utanç verici değil, övünülecek bir şeydi.
Kaynıyla ilk defa görüşüp tanışacaktı. Cezaevi müdürü ahbabıydı. Müdürün odasında görüşme izni aldı. Yiyecek, içecek, paket paket sigaralardan başka iç çamaşırları, ipek pijamalara varıncaya kadar hiç bir şey eksik edilmemişti.
Muzaffer Bey, kaynını gerçekten yakışıklı buldu. Babasının küçük bir modeliydi. Yalnız, babası gibi aptal de-
230
ğil, kız kardeşi gibi zeki. Pek beğendi. Konuşma sırasında Şerif ustanın da ismi, bilhassa mesleği geçince. Muzaffer Beyin dikkati delikanlının üzerinde toplandı. Müdürden rica etti, Şerif usta çağrıldı. Geldi. Hamza'dan daha uzun, daha omuzlu, ateş gibi bir şeydi. Güllü pek beğenmiş, öldürülen sevgilisini hatırlamıştı.
Şerif usta. Muzaffer Beyin Amerikan makineleri hak-jcındaki sorduğu soruları cevaplandırınca, Bey:
— Fevkalâde, dedi karısına. Tam bana göre adam! Güllü'nün gözleri hâlâ üzerindeydi delikanlının. O da genç kadını pek beğenmişti ama. Beyin korkusundan bakamıyor, kulaklarına kadar kızarıyordu. Nihayet Muzaffer Bey:
— Hapisten çıkınca doğru bana gel! dedi.
— Peki Beyim. Araya Hamza girdi:
— Nasıl olsa af var enişte, yakında çıkarız! Muzaffer Beyin bundan haberi yoktu. Hayretle sordu:
— Ne affı?
— Yeni parti seçimi kazanınca af verecek ya!
— Haa... Şu mesele... Üstünde durmadı.
— Olursa olur, olmazsa birkaç ay sonra cezan dolar. Mutlaka gel bana, olmaz mı?
— Baş üstüne Bey...
O günden sonra Şerif ustayla Hamza'nın ahbaplığı bir kat daha arttı. Yemeklerini birlikte yiyorlar, çaylarını birlikte içiyorlar, cezaevi bahçesinde, yahut koğuşların bulunduğu koridorlarda birlikte volta atıyorlardı. İlle Hamza, cezaevine sığamaz olmuştu. Geceleri yatakta dışarıyı düşünüyor, hayalleri İstanbul'a kadar uzuyordu: İstanbul yolundalar, İstanbul'a geliyorlar. Kadınları arabaya doldurup...
Yirmi dörtlük İbrahim, Şerif ustaya diş biliyordu. Biliyordu ama, elinden hiç bir şey gelmeyeceğini de idrak ettiğinden, susuyor, bozuntuya vermiyordu. Hamza yüzünden hır çıksa, oğlanı, Şerifin savunacağından şüphe et-
231
miyordu. Bu ise, işine gelmezdi, önce, gücü yetmezdi Şerife; sonra cezaevi müdürü onlara arka çıkabilirdi; daha sonra da ya kendini alıp başka koğuşa atarlardı, ya da onları. Her iki şekilde de ayrılmak vardı. Ayrılınca da bol bol yiyip içmekten olacak, hem de artık geceleri rüyalarına girmeye başlayan Hamza'dan büsbütün ayrı kalacaktı.
""" Zaten unutmuşlardı onu hemen hemen. Çaylar demleyip, Sipahi, Boğaziçi, ya da Hususî kokulular ortaya atılınca, yanaşıyor, gözleri Hamza'da, bol bol çay, kahve, sigara içiyordu. İşbaşına yeni partinin geçmesini, affın olmasını istemiyordu. Af olursa, hiç değilse cezasının yarısı, belki de daha çoğu giderdi

ama, istemiyordu. Ne karşı parti işbaşına geçsin, ne de af olsundu. Cezası yarı yarıya inss bile, Hamza çıkar giderdi. Af olmazsa, birkaç ay sonra Şerif «cehennem olur!», Hamza gene ona kalırdı.
Bir görüşme günü Hamza, Şerif ustanın teşvikiyle, müdürün karısına «rest çekti». Kadın çok fena oldu. Koca cezaevi tepesinde fırıl fırıl döndü. Paket paket sigara, kutu kutu şeker, tereyağı, reçel getirmişti. Hamza hiç birisini istemiyordu. Kadın ağlayıp sızlanarak:
— Söyleyeceklerim var. Son defa gelsin!., diye haber
yolladı.
Hamza çatık kaslarıyla, hınçla geldi:
— Ne var?
Kadının iki gözü iki çeşme:
— Hamza, dedi, beni dinle!
— Dinleyemem! Bir daha gelme. Aramızda her şey
bitti!
— Peki ama, niçin?
— Enişte kızıyor. O karıyla konuşmayacaksın, diyor!
Bastı gitti.
Kadın, göz kenarlarında mosmor halkalarla arkasından uzun uzun baktı. Sonra getirdiği öteberilerin fakir, fukaraya dağıtılmasını rica ederek, yaşlı gözlerle ayrıldı.
Haftada mutlaka ziyarete gelen berber Reşit, hava-

dişi çiftliğe götürünce. Güllü sevindi:
— Aferin! dedi. Elâlemin kazık gibi karısı yakışır mı ona? Evlenmek istiyorsa, kız mı yok? Ayıp şey. Kendmi değil, bizim şerefimizi düşünmesi lâzım. Herkes ne der?
Artık «merveilleux» yerine «banâi», «banal» yerine «merveilleux» falsoları yapmıyor, kulüpte, yahut sosyetede, ayağını sıktı diye herkesin önünde iskarpinini çıkarmadığı gibi «A biye» elbiseyle sokağa çıkmıyor, frapan kırmızı tayyörünün altına yeşil pabuç giymiyordu.
Otomobil kullanmasını da öğrenmişti. Muzaffer Bey öğretmişti. Beyaz eldivenleriyle bej Kadillak'ın direksiyonunda görününce, köylü, en çok da Hıdıroğuliarının Habip ifrit oluyor, basıyordu küfürü. Topraklarının ellerinden alınmasıyla, Güllü'nün otomobil kullanması arasında hiç bir ilgi olmadığı halde, kadını görünce çeneleri açılıyordu:
— Yazının aç iti!
— Eldivenlere hele eldivenlere!
— Kıyamet dediğin bundan kopacak işte...
— Avrat da otomobil sürer miymiş?
— Avrat dediğin avratlığını bilmeli!
En son, ama en öfkeli konuşan mutlaka Habip oluyordu:
— Şu seçimi kazansak hele de...
Seçim kazanıldıktan sonra, Muzaffer'i karşısına dikecek, ettiklerinin hesabını soracaktı. Yıllardan beri tarlalarına katıp sürdüğü, ektiği, mahsulünü kaldırdığı tarlalarından ötürü hesap soracak, cevap isteyecekti. Ne cevap verebilirdi? Hiç. Verecek bir cevabı olamazdı. Sonra, asıl önemlisi, aşağı tarlalarda, o kadar insanın önünde yakasından çekip tokatlayışı! İlle bu. Unutabilir miydi? Yalnız o değil, ihtiyar anası. Balkan Harbi'ni, Umumî Harb'f görmüş altmışlık babası, iki kardeşi, onun şerrinden bu partiye geçip sığınmış küçük toprak sahipleri unutabilir miydi kendilerine yapılanı?
— Hele kazanak şu seçimi de...
Parti büyükleri bas bas bağırıyorlardı: Haksızlığa paydos artık! O gün bütün haksızlıkların hesap günü. «Ruz-u mahşer» olacaktı. Mizan kurulacak, «defter-i âmâl» açı-

lacaKtı. HerKes, «seyyiatmın» nesaoını vereceK, Kotuier iyilerden ayırt edilecek, adaletsiz düzen yıkılacak, hâk ve adaletten başkasını tanımayan yeni düzen kurulacaktı.
Bütün bunlardan Güllü'nün haberi yoktu. Beyaz eldi-venleriyle direksiyona geçiyor, yanında Muzaffer Bey, yahut annesi, kardeşleri, berber Reşit, babası, yahut da analıkları, köyün içinden uçup gidiyordu. Annesinin, analıklarının, kardeşlerinin kılık kıyafetlerine de çekidüzen vermişti. Ama henüz hiç biri şehre alınıp götürülecek durumda değildi. Şehre kocasıyla gidiyordu, pek pek berber Re-şit'le.
O gün gene beyaz eldivenleriyle, direksiyondaydı. Yanında kocası, arkada berber Reşit. Muzaffer Beyin hem bankalarda, hem de partide işi vardı. Berber Reşit de Hamza'yı ziyaret edecek, sonra da Kuruköprü'deki Girit-li'nin meyhanesinde kafayı çekecekti; fırsat ve vakit bulursa.
Bej Kadillak köy kahvesinin önünden hızla geçti.

Muzaffer Bey ne kahvenin farkına vardı, ne de kahve duvarı dibine çömelmiş, arkalarından sertçe bakan kara yağız Habip'i. İki ucu pis bir değnek karşısında gibiydi. Hangi uçu tutacağını şaşırmıştı. Kendi partisi mi, karşı parti mi? Mitingleri görüyordu. Hg]kın_karşı partiye ilgisi, dokuz yüz otuzdan da hızlıydı. Eğer kalabdlFktanffRe^ yiflerine bakılırsa, oylarını öbür tarafa vereceklerinde şüphe yoktu. Bu ise, bilhassa parti ileri gelenlerinden bazılarına göre, memleket için yıkım olurdu. İnkılâplar silinip süprülür, belki de saltanat, hilâfet müessesesiyle yeniden hortlar, İslâm ortaçağına dönülürdü. Muzaffer Bey bu kadar karamsar olmamakla beraber karşı partiyle birlikte mevcut inkılâpların gölgeleneceğine inanıyordu. Bir sigara yaktı.
İnkılâpların gölgelenmesi... Evet ama, asıl mesele şahsîydi. Berber Reşit kanalıyla aldığı haberlere göre, köylü diş biliyor, seçim kazanılınca kurulacak «mizan»la açılacak «defter-i âmâbden söz ediyorlardı. Bu mizan, kimin için kurulacak? Defter-i âmâl kimin için açılacaktı? Ağız dolusu bir dumanı sıkıntıyla üfledi.
234
____,--------..v. M"<- uouyıu uumı: Duuası, annesi, kardeşleri çiftliğe yerleşmişlerdi işte. Hani, niçin gitmiyorlar-dı hâlâ Avrupa'ya? Montparnasse'da Jimmys kabaresinde viski içecekti.
Sordu:
— Ne düşünüyorsun? Muzaffer Bey sıkıntıyla döndü:
— Bana mı söylüyorsun?
Berber Reşit arkada hemen eğilmiş, konuşulanlara kulak vermişti. Sivri burnu şüpheyle parlıyordu. Gözlerini kırpıştırarak nefesini kesmişti.
Güllü:
— Evet, dedi, sana söylüyorum!
— Bilmem, bir sıkıntı var içimde.
— Yanında ben varken de mi sıkılıyorsun? -
Az kalsın, «Yok canım!» diye karısına sarılıp, öpecekti. Arkadaki berber Reşit'i hatırladı, döndü, burun buruna geldiler.
— Ne o? Ne yapıyorsun? demek zorunda kaldı. Reşit geri çekildi:
— Sağlığın Bey. Güllü birdenbire:
— Benim canım ne istiyor bil bakalım! dedi. Muzaffer Bey güldü.
— Keramet sahibi değilim ki...
— Benim canım viski istiyor!
— İyi ya. Gidiyoruz işte...
— Benim canım Avrupa viskisi istiyor!
Kocasına uzun uzun baktı. Birden araba derince bir hendeği hızla geçerek, vidalarına kadar sarsıldı. •— Ooooü dedi, gazı kesti. Araba yavaşladı.
— Aldırma!
— Neye?
— Niçin yavaşlattın arabayı?
— Sen niçin cevap vermedin bana?
Muzaffer Bey sigarasının izmaritini bir fiskeyle dışarı fırlattı.
— Şu seçimler bitmeden hiç bir yere gidemeyiz.
235
Güllü sinirlendi:
— Bir zamanlar, baban gelmeden gidemeyiz diyorT dun, şimdi seçimler bitsin. Seçimler biter, başka bir şey çıkar...
Araba gene hızlanmıştı. Yol boyunca konuşmadılar. Araba şehre yakın bir yerde durdu. Güllü'nün ehliyeti yoktu, bir de dedikodudan çekiniyordu Muzaffer Bey. Eşinin, dostunun, ahbaplarının dedikodusundan.
Direksiyona geçti.
Çiftçi Birliği'nin önünde durdular.
Güllü:
— Ben biraz bizim eski mahalleye kadar uzanacağım,
dedi.
— Ne yapacaksın uzanıp? — Eşi dostu göreceğim ayol.
— Sen Reşit?
— Ben de Hamza Efendi'yi göreceğim Bey.
— Hanımı gideceği yere götür bırak, sonra işini gör. Dönüşte de git al!
— Baş üstüne Bey!
Kerusa denen, çift atlı bir faytona atlayıp eski mahalleye geldiler.

Güllü heyeoan içindeydi. Avlu kapısında durdular. Sıra sıra odalar, çamaşır yıkayan, odasının kapısı önünde yemek pişiren, üçer beşer kişilik gruplar halinde toplanmış çene çalan kadınlar... Her şey hemen hemen bıraktığı gibiydi. İlkin hiç kimse farkına varmadı. Sonra vardılar: Güllü gelmişti!
Yemekler, çamaşırlar, süpürgeler bırakıldı, koşuldu. Sarmaş dolaş olunacaktı. Fakat üzerindeki elbiselere dokunmaktan çekindiler.
Ne de güzelleşmişti!
Güllü'nün gözleri yaşarmıştı. Ne koskoca Muzaffer Beyin hanımı, ne üstündeki elbise, kulaklarındakl zümrüt küpeler, ne boynundaki kolye, ne de Montparnasse'da Jimmys kabaresi... Taşkın bir heyecanla kendini onlara attı, boyunlarına sarıldı, rasgele öpmeye başladı. Artık hiç bir şey kalmamıştı aralarında. Onları birbirlerinden ayıran

ziynet eşyası silinmişti. Güllü, eski Güllü'ydü. Eski arkadaşları. Pakize'ye geldiği haberini alınca, her şeyi bırakıp, siyah iş önlüğünü giydi, koştu. Güllü hâlâ avlunun ortasında, eski işçi arkadaşlarının arasındaydı. Pakize'yi görünce çılgına döndü. İki eski arkadaş sarmaş dolaş oldular, öpüştüler. Ağlaştılar.
Bütün bunları bir kenarda sıkıntıyla seyreden berber Reşit, bu kadarını fazla bulmuştu. Ne diye piyasasını düşürüyordu sanki?
— Ben gidiyorum, dedi. Güllü göz yaşlarını silerek:
— Pek-i peki... diye baştan savdı.
— Ne zaman geleyim?
— İşin ne zaman biterse! Hemen unutuldu.
Sonra içeriye buyur edildi. Eski işçi arkadaşlarından birinin odasıydı burası. İskemle filân yoktu. Aramadı zaten. İskarpinlerini' çıkarıp atmıştı. Elbisesinin buruşması da umurunda değildi. Odayı dolduran meraklı, fakat memnun gözlerle anlattı, anlattı, anlattı...
Pakize yanıbaşına oturmuştu. Ağzının içine bakıyordu. Halbuki o, kimbilir nasıl burnu büyümüş bulacağını sanmıştı: Eski arkadaşını kaybetmediğini görmenin sevinci İçindeydi. Bir ara göz göze geldiler. Pakize boynuna sarıldı, yanaklarından defalarca öptü.
Güllü usullacık sordu:
— Nasıl, keyifler gıcır mı? Pakize anlamıştı, göz kırptı:
— Tabiî gıcır, ne belledin!
— Kuyruklarına teneke bağlıyor musun?
— Vallaha hiç gözlerinin yaşına baktığım yok. Deli kafam kızdı mı, tamam. Bu akşam yeni biriyle yattım. İt oğlu it canımı çıkardı. Canımı çıkarması iyi, lâkin kopardı kombinezonumu!
— Sonra?
— Sonrası bildiğin gibi. Kızdım, kovdum.
— Bir kombinezon için ha?
— Tabiî kızım. Biz senin gibi Muzaffer Beyin hanımı

değiliz ki çifte çifte kombinezonumuz olsun. Her gece bir tane parçalarsak, evin yolunu şaşırırız!
— Oğlan güzel miydi?
— Cıva gibiydi deyyus. Şimdi pişmanım kovduğuma ya, neyse, oldu.
Niçin cıva gibi olduğuna, yatak haline dair öyle şeyler anlattı ki, Güllü'nün gülmekten gözleri yaşardı. Pakize sonunda sözü Güllü'ye getirdi. Halinden dirliğinden memnun muydu? Güllü ciddileşti. Memnundu. Bütün hayalleri gerçekleşmişti.
Bir giydiğini bir daha giymiyordu. Hele Zaloğlu'nu dövüp odadan kovuşunu anlatırken, bu sefer de Pakize gülmekten kırıldı.
— Ulan yezit gibi kızsın. Peki herifi nasıl çarptın?
— Sorma, dedi Güllü. Bir düşeş oldu. Ama esasta adamı görmüş değildim. Bir avrat vardı Gülizar diye. Beyin kapatması. Daha doğrusu, hizmetçisi. Baktım onnan mercimeği fırına vermiş. Peşin resmini gördüm, bizim Kemal'e benzettim...
Kemal sözü ağzından kaçıvermişti. Durdu. Gözleri daldı. Pakize de anlamıştı. Bir zaman, konuşmadan bakıştılar. Sonra Pakize:
— Allah rahmet etsin, dedi.
— Amin.
— Uryalarına falan girmiyor mu?
— O bahsi hiç açma Pakize. Ne kadar gülsem, söylesem, birden aklıma geliverince, içime bir ateştir düşüyor. Lâkin, ne suçum var benim?
Bu işte tek suçlunun berber Reşit olduğunu ikisi de bildiği için, Pakize sordu:
— O herifi yanında ne taşıyorsun kız, çanta gibi? Güllü uzun uzun anlattı: Çiftçibaşı olmuştu. Hani çok

da işe yarıyordu. Kocası gözünün içine bakıyordu. Pakize, gene de:
— Cehennem beri, o daha öte, dedi. Şeytanlar görsün yüzünü...
— Benden de al o kadar. Lâkin işe yarıyor. Hem bi-

T
biz şu seçimlerden sonra Avrupa'ya gidece-
liyor musun, ğiz!
Pakize:
— Of! dedi, Avrupa'ya! Türkiye'yi bitirdiniz ha?
Gülüştüler. Sonra söz gene berber Reşit'e geldi. Berber Resiften Hamza'ya, Hamza'dan müdürün karısına, müdürün karısından yerli sosyetenin alevli hanımefendilerine. Pakize her şeyi dikkatle dinledikten sonra:
— Benim adım çıkmış, dedi. Canımın istediğiyle yatıyorum diye ardımdan demediklerini komuyorlar. Onlar? Onlar da benim gibi. Ben aşikâre, onlar gizli!
* **
Berber Reşit, cezaevinin önünde kerusadan indi. Arabaya «kont» gibi kurulmuştu. Lâkin ne olursa olsun, Güllü'nün eski mahallesine gidip, «kendini bilmez» insanlarla sarmaş dolaş olmasını beğenmemişti. Koskoca bir Muzaffer Beyin hanımı. Bir giydiğini bir daha giymiyor, yediği önünde, yemediği ardında... Onlara ne düzdüreceği vardı ki ayaklarına kadar gidip, üstelik boyunlarına sarı7 lıyordu? Koskoca bir Bey karısı. Bey kadar onurlu, kibirli olmalıydı. O mahallede doğmuş, o mahallede büyümüş-se, o mahallede ölmeyecekti ya! '
Cezaevinin görüşme yerinde Hamza'ya da açtı:
— Yakışık alır mıydı oğlum? Hamza, şöyle bir düşündü:
— Almaz! dedi. Yanıbaşındaki Şerif ustaya döndü:
— Almaz, değil mi kardaş? Farkında bile değildi beriki. Attı:
— Almaz tabiî, alır mı?
Sonra kulak verdi. Anladı. Ne çıkardı? Eski arkadaşlarının yanına gitmeyle küçülmezdi ya. Lâkin avrat da avrattı hani! Hamza!
— Enişte min kulağını bük! tavsiyelerinde bulundu. Berber Resifin de niyeti buydu ama, açıklamadı. Yo-

lu yoıuyıa, ormanı uuıiuyıu u^ımumu uaıunc yuıvıu. lıuoı-te açacaktı...
•Hamza'nın yiyecek, giyecekten yana hiç bir sıkıntısı yoktu. Harçlığı da vardı. Daha ne olsun?
Anasını, analıklarını, kardeşlerini sordu. Hepsi iyiydiler, yiyip içip Beye şükrediyorlardı.
— Köy büyük mü Reşit emmi?
— Böyük kurban. Böyük ya, köynen, köylüynen pek de yüz göz olduğum yok. Arada kayfeye iniyorum. İyi bir kayfesi var. Kâğıt, tavla gırla gidiyor. Parti işleri de bildiğin gibi değil!
— Kayfede beni soruyorlar mı?
— Ne gibi?
— Muzaffer Beyin kaynı değil miyik? Kıtaldan yat^
mıyor muyuk?
Kimsenin umurunda değildi. Berber Reşit attı:
— Aboo... Sormaz olurlar mı kurban? Tekmil rnelme-ket çalkalanıyor!
Hamza'nın gözleri parladı:
— Ne diyorlar?
— Ne demiyorlar ki... Aşkolsun, pıravo diyorlar!
— Nasıl furduğumu ağnadiyon tabî?
— Anlatmam mı?
— Sağımın solumun olmadığını, öfkeli olduğumu da söyle ki, yarın afnan çıkıp köye vardım mı, dan dun etmesinler! (Şerif ustaya döndü) Öyle değil mi kardaş?
Şerif usta, «Bacıyın hatırı için» diye geçirdikten sonra:
— Heye, dedi.
— Burda bile nasılık? Gözüyün üstünde kaşın var diyen oluyor mu?
— Olabilir mi?
— Olursa ne yaparık?
— Habibini şaşırırık!
Yanlarına bir gardiyan yaklaşmıştı. «Habibini şaşırı-
nk»ı duydu.
— Ne o Hamza? dedi. Kimin habibini şaşırıyon gene?
Hemen yaltaklandı:

— Sözüm meclisten dışarı tabif canım...
*
Berber Reşit, Çiftçi Birliği'ne de kerusayla gitti ama, cezaevine gittiği gibi, arabayı Çiftçi Birliği'nin önünde durdurmadı. Birliğe yüz metre kala. Ne olur ne olmazdı. Olabilirdi ki Muzaffer Beye rastlar, arabayla geldiğini, ille arabaya kasıldığını görür, zoruna giderdi.
Beyi, Çiftçi Birliği kahvesinde, ağızları altın diş dolu, koca göbekli, rahat kahkahalı ağalarla çene çalar buldu. Zekâi Bey de yanındaydı. Lâfa söze karışmıyor, bir kenarda, konuşulanları dikkatle dinliyordu.
Berber Reşit geçip oturdu. Hiç kimse farkına varmadı. Çeneye öyle dalmışlardı ki. Muzaffer Bey pek konuşmuyor, dinliyordu. Asıl konuşan, ağalardı. Ağızlarının içi altın diş dolu ağalar. Hepsi de yeni partiyi savunuyorlardı.
Bir ara Muzaffer Bey:
— Peki, dedi, ya dokuz yüz otuzdaki gibi olursa? Geniş omuzlan, iri gözleri, simsiyah, kocaman bıyığıyla gerçekten yakışıklı bir ağa:
— Nasıl? diye sordu.
— Nasıl olacak? Serbest Fırka gibi. Paşa kızar da, partinizi lâğvediverirse?
Tam sırasıydı. Zekâi Bey atıldı:
— Olmaz öyle şey! Muzaffer Bey döndü:
— Niçin?
— Olamaz da onun için!
— Neden olamasın? İstendikten sonra...
— Olamaz Muzaffer! O zaman, yani dokuz yüz otuzda Kars, Ardahan istenmemişti. Boğazlarda üs istenmemişti. Sonra daha mühimi, Amerika da bu kadar yatanımızda değildi!
Her şeye rağmen, Muzaffer Bey gene de tereddüt içindeydi, kurtulamıyordu. Amerika yeni partiye mi yakındı, yoksa Türk milletine mi? Yeni partinin vermek du-

F.: 16
CO
2
-co
TO
cr a
CD — r»
" X — 3 "52
?3
3 S-
CD
D
CD
> a
CO
O 7"r" ^
< 55- Q a
3
a cd 2 3
<0
g
3 5 ? c 5
3 o 3 N ScQ | §.
< cq CD al o cd i* p x o 3
S." •<' CD _<;
silt
3 M o <q 3
CD CD CD
S3 N
S3 CD CD
¦o a
a

N
a o.
Or* ©
co o 5-
CD Q Q co
Iff 3^1
5 a. ^
Q CD
I 1
a
a o. a
3
a.
CD
3 CD
a
: N
CD
2. cr
a. a
a
a o a."
CO Q Q
w " =• 3 ~ .< § i o
o o- 9: 3 9. £ ^ a a.°
F .< 3 CD Q. CD CD (Of ° -^ *^ m 3
-r 3 O-
°T cd ~ cr.
C* CQ CD ^'
3 (t :,i
.8 la3
"5 ?- cd <2.
lisa
""" 2 ~ CD
cr 5 Q
o 2 cue o
CD û
~ Q. cr
C: Q O
İ2İİ
İtli
51
l
CD
_ 3 ttJ<
S, o =;¦ Q a
3! X" 3 3
5 .. ¦» 5 n
y' y' 3 _
2. 2. o.^3
2 3 q
CD li. —.
q 2 03 x-"cd
3 S- CD C:
o o x- g « Q
< q" ^"CD O O:
3 O:
Q CD 3" O. Q — -

N
İ CD
.¦J o>
• Q
cnN
CD_ CD 3 CD
< _
cr 2:js CD -, !J J » me3 g". 3 g"
2. 3 q -co Q ^3
CD _ CO q- Q."<. CD
w ~ —
X" C -CO
r*-C0 =¦
OIOO
O: Q CD_ Cp_ C- 2 Q. Q.
3' İ 3 3
% 5 â
S"<. XI 3 3 CD
9- ? -co 3 <Q<
Q O
~° 5'
2
3 c
3 Q. O
İ m
N Q. CD
O
•o "o
3
CD O ¦«
-» ^" CD ,
3 Is Q .o x"
CD —•
I I
CD ~*
Q. =i
O
Q.
03 CD
3
73
CD -CO
CO
0=
3 o
İ *"
¦< o.
CD Q
CD "CO X
« 2.
O Q " -CO
Q 3
1^
CD
5. Q. Q Q
co Q
O
C Q

3-CQ
CO (—¦
CQ(3
§5
Q
Q "5 •<
I «. " CD
CD c» _
CD 5 İ
¦ Q. ~ 3
•<" X"
2 55
3 Q -"
2'Q. 2,
-< x- a
5 S- <Q 5 3-O
5 3 CD İ
Q D g
CO q
Q
3;
CD
z
a
I
Q
Q> — -> —
I i
CO
CD
c o
3 3' Q 2,
cr cd s
3 2
5 Q
W 3 X-
i CD T Q
9-g ö ¦< -¦
Q
II
a a
Ç2 — x^ 5' 5 ^'
CD<0 -
x x- a § § §¦
•CO ^ P
¦< o
.5 İS
<2. I S 9-S-3
CQt
I E
is sg
û Î7 3 (/)
C 3=3 =
Q — _ n
¦ 3t q" 3 —
m q w x-
«-D 3
5 o a

3 =¦ CD
3
-CO Q O •<
~ 5
cd cr a «< ¦
a -CO 3 .
^ Q CD CQ<
a
^f Cî o
mm
CD
43

¦< 3 Q Q. 3 g: C Q. —- _ — _
C3 CD 3
g:
C -1
-> O 2. • -» ^
3 ı3 3
P R |4S5
: 3 3 3 E 3
3 ® -• " CD o-
_ UCQ - „
3 Sf Ç 3
X- 3 S 3 §• CD —• CD CD * Q
2Îİİİİİ8İ
0*9:9:52
- CD ' -O X" CD
— O -* , _ —
9. c! cd
3
İ
s - 3 a s" ~ 3 ^ «
b < 2 C 9 (t (t r-U
CDO CQ<S-W-<ÇD:j
5 CD __ 3 O ._ CD
o
CT
- Isz
T3 P X-
o
CD
x-
CO > Q Q CQ« O
c5 °
O CD C
-CD
IM

m
mm
?-??=^?7 ŞâŞŞfg
x =:
"^ co q o
9 CD <D 3 Û- -• 3 CO

ı İ İ cT^ İ §

«< CD O CD Q ¦< CB 3 ?. 3 'C D. CD
^: S _ 6- u Q o g Q x-
3T 3 =i 2. Q
n"5 S3
CD
Q Q ^
o
oo "S
CQ o a 5T
CD Q
?»¦«¦
ve Terakki çılgınlıklarını Umumî Harbin sonuna kadar, tıpkı oğulları gibi, aşırı heyecanlarla yaşamışlardandı. Yoksa, ne deliydi, ne de bunak. Görüyordu yeni partinin nereye gittiğini. Dokuz yüz otuzun da önemi kalmamıştı, bunu da görüyordu. Görüyordu ama, partilerinin iktidarı almasından oğullarına neydi?
Uç oğlunun en ateşlisi Habip:
— Yahu baba... diye başladı. Bize ne olur mu? Her şeyi bırak. En biri, şu Muzaffer deyyusundan intikam alacağız! Daha ne olsun?
İhtiyar gene kıs kıs güldü.
— Ne gülüyorsun?
— Aklıma kötü kötü şeyler geliyor da oğul... Üçü birden sordu:
— Ne gibi?
— Ne gibi olacak? Bak, partilerinden istifa eden edene. Ya bir gün Muzaffer de...
Üç kardeş üç volkan gibi patladı:
— Olmaz öyle şey!
— Niçin?
— Olamaz da onun için! İhtiyar başını salladı:
— İnşaallah ben haksız çıkarım... (Sinirlendi) İnşa-allah haksız çıkarım da «mizan» kurulur, «defter-i âmâl»
açılır!
Üzerinde durmaya bile değmezdi. Yeni parti, eski parti süprüntülerine tenezzül mü ederdi?
Defne dalları, bayraklarla donatılmış kamyonlar bayram sevinciyle omuz omuza köylülerin arasına katıldılar, kamyonlar, «Dağ başını duman almış» avazeleri içinde şehrin yolunu tuttu. Masmavi gökte parlayan kuvvetli güneşin altında kamyonlar arada virajları tehlikeli şekilde alarak doludizgin koşuyorlardı. Civar köylerden katılan kamyonlarla anbean çoğalarak, şehre ürkütücü bir heybetle, coşkun bir sel halinde girdiler. Caddeleri yepyeni bir iman seli halinde geçtiler, partilerinin mitingine ayrılan meydanlığı az daha taşırdılar.
Habip. kıpkırmızı yanaklarından sızan teri elinin ter-

siyle silerek meydanlığa göz attı: Mahşerden bir örnekti. Babası gelip görmediği için bıyık altından gülüyor, ciddî-ve almıyordu. Bu milieu iliğine tak diyen bu millet, «Artık yeter!» demişti. Elbette «mizan» kurulacak, elbette «defter-i âmâl» açılacak, elbette «hesap» sorulacaktı.
Muzaffer'in bu partiye geçmesine gelince... Birden jrkildi: Ta karşıda Muzaffer Beyin bej Kadillak'ını görmüştü. Ağasını dirseğiyle dürttü:
— O ne?
— Ne var?
— Seninkine bak!
Uç kardeş, üçü birden hayretle baktılar. Bej Kadillak yeni parti mitingine katılan mahşerî kalabalığın kıyısına yanaşıp durdu. Muzaffer Bey direksiyondaydı. Yanında aziz dostu Zekâi, arkada Paşazade.
Zekâi'nin koca burnu memnundu. Bir kalabalığa, bir Muzaffer'e bakıyordu. Muzaffer'in yüzünden, niyetini sezmeye çalışıyor, arada Paşazade'yle göz göze gelerek gü-lümsüyordu.
Hoparlörler meydanı hak ve adaletten söz açan hatiplerin dehşetli hitabeleriyle inim inim inletirken, Muzaffer'in yüzü renkten renge giriyor, kanı damarlarını patlatacak kadar tazyik ediyordu. Hele, hakka, adalete, hürriyete susamış insanların çılgın alkışları büsbütün cesaret kırıcıydı. Durumun dokuz yüz otuza benzemeyeceğine şüphesi kalmamıştı kaç vakittir. En inanılan, en güvenilenlerden birçoğu İstifa etmişti. Atatürk'ün karşı partide çarpmaya başlayan kalbinin sesini de duymaya başladıklarına göre, daha ne bekliyordu? Birden gene müthiş bir alkış!

Ürktü. Geç kalmanın, geç kalmak üzere olmanın verdiği bir ürküntü. Demek, kendi partisi aleyhine halk bu kadar muhteşem bir galeyan halindeydi? Demek bütün bunlar, bütün bu insanlar, parti afişlerine uyarak, «Artık yeter!» diyebiliyor, hiç bir takibata uğrarnayabiliyorlardı? Niçin? Neden? Partisi haksızlığını kabul mü ediyordu? Yoksa kanadını kımıldatamayacak haJe mi gelmişti? Gözleriyle etrafı araştırdı. Sivil polisler... Evet evet,

245

aldırdıkları yoktu, öyle mi emir almışlardı? Yoksa onlar da karşı partiye mi sempati besliyorlardı?
Sıkıntıyla mendilini çıkarıp terini sildi.
Zekâi hakltydı galiba: «Atatürk'ün ruhu öbür partiye geçmişti!»
Göz göze geldiler.
— Nasıl?
Muzaffer Bey yutkundu. Dudakları kımıldadı:
— Müthiş! Paşazade sordu:
— Dokuz yüz otuza benzer mi? Benzemiyordu, anlamıştı ama, cevap vermemeyi uygun buldu.
Kürsüdeki hatibin müthiş kalabalığı coşturan, memleket göklerini alkış tufanına boğan heyecanı hepsini aldı götürdü. Meydan dalgalanıyordu. İnsan kalabalığı milyonlarca, milyarlarca ton ağırlığındaki okyanuslara benziyordu. Dertlerine parmak basılmış, çılgına döndürülmüş bu kalabalığın önünde durulamazdı. Birden gene o Bas-til, Bastil'in kızıl alevleri, kızıl alevlerin aydınlığında koşuşan insanların yüzleri...
Titredi. Tam söze başlayacaktı. Zekâi. Paşazade'nin bir işareti üzerine taarruza geçti:
— Halk nerede, biz orada! Yarın halk bundan da bıktı mı, haydi biz de. (Kurnazca güldü) Halkla beraber, halkın bulunduğu yerde. Benim anladığım en güzel halkçılık budur!..
Elâ gözleri kurnazca parlıyordu.
Muzaffer Bey ise duymamıştı bile bunları. Ama kararını vermişti artık. Vakit geçirmekte mânâ yoktu. Bütün bu insanlardan daha mı iyi biliyordu Atatürk'ün ruhunun nerede olduğunu?
Marşa bastı.
Zekâi heyecanla:
— Nereye?
Muzaffer aynı heyecanla:
— Atatürk'ün nabzının attığı yere! dedi.

246

Muzaf--
____,.u.,u)uıuı\, r-uşuzaae ye
fer'in boynuna sarıldı:
— Yani?
— Yanisi manisi yok. Gidip dolduralım teklif varakasını!
Zekâi bir zafer narası attı.
Araba yürüdü. Yanlarından geçerken. Muzaffer Beyin gözü, Habip'in gözlerine takıldı. Bastil'in kızıl alevleriyle aydınlanan yüz, çatık kaşlar, öfkeli dudaklar. Ama artık ne Bastil, ne de bu yüzler hiç bir şey ifade edemezdi.
Yanlarından hızla geçti.
Üç kardeş arkalarından nefretle baktılar. Habip:
— İbne! dedi. Ağası içini çeKti:
— Az kaldı az kaldı...
En büyükleri tıpkı babalarına benziyordu. Doha şimdiden saçlarının yarısından çoğu ağarmıştı.
— Allah bu, diye mırıldandı. Kara gün kararıp gitmez!
Kürsüdeki hatip ortalığı çın çın öttürüyordu ama, akıllan Muzaffer'e takılmıştı: Karşı parti mitingine niçin gelmişti?
Ortanca:
— Niçin olacak? Vaziyeti partisine rapor etmek için!
dedi.
Güneş batacağına yakın miting dağıldı. Üç kardeş, bayraklar ve defne dallarıyla süslü kamyonlara binmediler. Geceyi şehirde geçirmek, birkaç kadeh atmak niye-tindeydiler. İlkin parti binasına, sonra partili bir kebapçının eski Istasyon'daki içkili kebapçı dükkânına gittiler, Dükkân omuz omzaydı. Mitingde coşmuş partililer, açık şarap, ya da rakıyla heyecanlarını devam ettireceklerdi.
Zorla üç kişilik yer bulup sıkıştılar. Beş dakika daha gecikselerdi yer bulamayacaklardı.
Kebap söylediler, şarap istediler. Dükkân sahibi az buçuk kitap karıştırmış, demokrasinin kitapçı tariflerini ezberlemiş, yerli yersiz konuşan, lâkin fırsattan adamakıl-

247
lı faydalanarak kova kova su Karışıiraıgı şuruuı tili dostlarına süren, efendiden biriydi. İlçe ve bucak başkanlarıyla bir masada oturuyordu. Aşırı sarhoş masa arkadaşlarına Abraham Lincoln'ün meşhur demokrasi tarifini yapmak için fırsat kollarken, kebap evinin karşı köşesinden tiz bir ses yükseldi. Ayakta duramayacak kadar sarhoştu. Bütün gözler ona çevrildi. Habip'le ağaları da döndüler: Zaloğlu!
Bıyıkları adamakıllı uzamış, iyice zayıflamıştı. — Aziz partili kardaşlar!..
Diye başladı. Gözlerini açamıyordu. Koca kebap evi, insanları, şişeleri, bardakları, sürahileriyle tepesinde fırıl fırıl dönüyordu. Sağdan soldan: «Eee?.. Sonra kardaş?» sesleri yükseldi. Bu yılışık sesleri: «Susturun şunu, ayıptır!» sesleri ikaz etmek istedi. Derken kışkırtmalar, ikazlarla kapıştı. Masadan masaya söz düellosu başladı. Kebap evinin az buçuk kitap karıştırmış sahibi araya girip, durumu yatıştırmasaydı, ne aynı partiden oluş, ne de kardeşlik para edecekti.
Zaloğlu'na söz verildi. Tekrar ayağa kalktı:
— Aziz partili kardaşlar! Bu, karşınızda gördüğünüz bu fakir, dayısına aftos piyos geçmiş bir kardaşınızdır. Heye, aftos piyos geçtim. Neden? Çünkü, izzeti nefis sahibi bir insan...
İskemlesine çöktü. Kalktı. Boyuna geğiriyordu. "w?- ...izzeti nefis sahibi bir insan... 'fiBir başka sarhoş ses yükseldi:
— Anladık yahu, gerisini getir şunun!
— ...izzeti nefis sahibi bir insan, kendini bilir. Heye, ben kendimi bilerek... Bilerek... Geçtim bu partiye!
Gene her yandan karşıladılar:
— Susturun şunu, susturun şunu be!
— Ne partisi? Bizim parti alır mı seni?
— Serseri sen de!..
— ...almaz, doğru. Serseri değilim ben, affedersiniz.
248
T
ocu, uuyuiic uuyuıı, uuyısmu rest çeKmiŞ DİT...
Habip acımıştı. Kalktı, Zaloğlu'nun alaya alındığı masaya gitti. Zaloğlu bulanık gözlerini Habip'e kaldırdı. Tanır gibi oldu. Habip miydi bu? Habip'se, köy müydü burası? Değildi. Köy değilse, Habip ne geziyordu burada?
Bununla beraber, kalktı.
— Kardaşlar, müsaadenizle!
— Güle güle, dediler, güle güle!
— Tekrar görüşmeyiz inşaallah!..
Zaloğlu durakladı, dönüp bakmak istedi. Habip elinden çekti. Kendi masalarına götürdü. Zaloğlu, Habip'in iki kardeşini de orada bulunca büsbütün sevindi. Az sonra garson, içtiği içkilerle yediği kebapların masraf pusulasını getirip önüne koyunca, sarsıldı.
— Ne bu be?
Garson, öteki masayı işaret etti:
— Ağalar böyle söyledi!
Zaloğlu bulanık bakışlarını, o tarafa çevirdi. Gülüyorlardı. Peki ama, sokakta rastlayıp, koluna giren, «Dayının şerefine çekelim Ramazan Efendi» diyen, bardak bardak üstüne içiren onlardı. Ismarladıkları yiyecek, içeceklerin parasını ne diye yüklüyorlardı? Asıl fenası, hesabı ödeyecek parası da yoktu!
Kalkmak istedi.
Habip kolundan tuttu:
— Nereye?
İçini çekti. Öyle bir bakış baktı ki, Habip'in içi parçalandı; oğlanın parasız olduğunu anlamıştı.
— Otur, dedi, otur kardaş!
Zaloğlu oturdu. Oturdu ama, oturmasıyla iş bitmezdi. Çıkarken hesabı görmek lâzımdı. Habip kulağına eğildi:
— Hesabın bende! Pusulayı garsona uzattı:
— Efendinin hesabını bizim listeye yaz!
— Baş üstüne...
Zaloğlu minnet hisleri içinde tekrardan sarhoş olmuştu. Demek, demek bu Habip... Gözlerini Habip'e çevirdi.
249
ra göz pınarlarında kabaran yaşlar bıyıklarından aşağıya yuvarlandı.
Onu kendi haline bıraktılar.
Alnını masaya dayadı, uzun zaman öylece kaldı.

Kebapçı dükkânı hâlâ arı kovanı gibi uğulduyor, kalkanların yerleri hemen tutuluyordu. Icip içip coşanlar, nara atanlar, karşı partiye yumruk sallayıp, şovenler...
Zaloğlu hayli ayılmıştı... Alnını masadan kaldırdı. Küskün bir hali vardı. Ne içmek, ne de yemek geliyordu içinden. Habip'in sorduklarına kısa cevaplar veriyordu. Yavaş yavaş acildi. Kabak Hafız'ın basılmasından sonra nereye gittiğini, kendisininse şimdi ne iş tuttuğunu anlattı: Çalışıyordu. Dayısına minnet etmeyecek, bir daha hic bir zaman yüzüne bakmayacaktı.
İşin doğrusu, araya Zekâi Beyi koymak istemiş, da-yısıyla barıştırmasını yalvarmıştı. Her şeye razı olacak, beton evin merdivenine yaklaşmayacak, tutmaların huğunda yatıp kalkacaktı. Ama Muzaffer Bey razı olmamış, razı olmamakla da kalmayıp, Zekâi Beyi haşlamıştı. Bunun üzerine o da artık dayısını unutmasını tavsiye etmişti.
Günler ve günlerce eş dost eşiği aşındırmış, sonunda imaretlerden birinde bir çeşit «târik-i dünya» hayatı yaşayan Türkistanlı bir hocanın sefil odasına sığınmıştı.
Ama o, bütün bunları sakladı:
— Dayıma rest çektikten sonra, indim şehre. Bana iş mi yok? Lâkin ne ihtiyacım var? Eş, dost, ahbabın canı sağ olsun. Geçinip gidiyoruz...
Dedi, ekledi:
— Dayım haber üstüne haber gönderiyor. Gider miyim? İnsan bu dünyada niye yaşar? Namus, şeref için, değil mi? Bana o cılklığı yaptıktan sonra döner bakar mıyım?
— Bakmam. Yoluma altın döşese gene bakmam da, gitmem de. Gidersem ne derler? Dümbük, boynuzlu demezler mi?
— Derler.
250
— İyi ama, avradın babasını, anasını tekmil hısım akrabasını çiftliğe doldurdu. Nikâh kıydıracakmış. Yarın coluğu, çocuğu da olursa...
— Ne olur?
— Mirastan elini yu!
Biliyordu. Biliyordu ama, ne yapabilirdi?
Gec vakit kalktılar. Bir kerusaya (fayton) atlayıp şehre indiler. Araba bir barın önünde durmuştu. İçerden, cazın karmakarışık sesi geliyordu.
— Bana müsaade, dedi.
— Güle güle ama, git yat ha Ramazan!
— Olur kardeş, yatarım. Bu akşamki iyiliğinizi töbe unutmayacağım, sağ olun!
— Sen de sağ ol!
Dolaşan bacaklarıyla caddeyi tuttu.
İmarethaneye geldiği vakit Türkistanlı, zayıf hocayı, mum ışığında sarı yapraklı bir kitabı sallanarak okur buldu. Hoca dönüp bakmadı bile. Zaloğlu pantolonunu, ceketini çıkarıp bir kenarda incecik, pis mitiline uzandı.
• *
Ertesi gün yeni partinin gazeteleri, büyük ciftci, büyük işadamı ve yıllardan beri bitmez tükenmez bağışlarıyla fakir fukaranın yardımına koşan, hak, adalet âşığı Muzaffer Beyin halkla, halk için, halkın yanıbaşında haksızlıklara karşı savaşa fiilen atılmak maksadıyla partisinden istifa edip, yeni partiye geçtiğini iri puntolarla verince, eski partinin ağır taş binası temellerinden sarsıldı.
Demek o da ha? Toplantılarda en ateşli nutukları çeken, Atatürk'ün partisine karşı bağlılıkları gevşeyenlere karşı ateş püsküren, hattâ hattâ yüzlerine ana avrat küfretmeye işi vardıran Muzaffer de nihayet...
Ankara'da «Sözüne inanılır kaynaklar», bu istifanın tebessümle karşılandığını, «Tarafsız müşahitlerse» bu istifayı başka ve cok önemli istifaların takip edeceğini bildirdiler.
251
merKez, yorumaan Kaçınaı. Ama köy, Muzaffer Bey çiftliğinin bulunduğu köy? Haber köyde bomba gibi patlamıştı. Muzaffer Bey yüzünden karşı partiye geçenler çan evlerinden vurulmuşlar, serseme dönmüşlerdi. Bir ölüm kederi sarmıştı ortalığı. Bakılıyor, görülmüyor, söylenen işitilmiyordu. Olacak şey miydi? Ne diye kabul etmişlerdi? Muhtaç mıydılar? O ve onun gibiler de katılacak olduktan sonra yeni partiye ne lüzum vardı?
Muzaffer Beyin yüzünden karşı partiye can atanların başında gelen Habip ise, belki de en çok üzülendi. Serseme dönmüştü. Kafası çalışmıyordu. Kavgadan çıkmış yılgın horoza dönmüştü. Köyün içinde, beli kırık yılan gibi dolaşıyordu.
Peki, ne olaeaktı?
Bütün «Gayri memnun»lar, kafa kafaya,verip ölçtüler, biçtiler. Peşin, genel merkeze şiddetli bir protesto telgrafı çekmeyi, sonra da, atlayıp bir heyet halinde Ankara'ya gitmeyi düşündüler. Fakat Habip'in büyük

ağası uygun bulmadı. II idare kurulunu tepelemeye hakları yoktu. Öfkeyle kalkanın zararla oturduğu çok görülmüştü. Onun için, peşin il idare kuruluna varıp, oradan akıl aldıktan sonra ne türlü hareket edilmek gerekiyorsa, o türlü hareket etmeliydiler.
Gittiler. II idare kurulunda «teenni» ve «sabır» tavsiye edildi. «Genel merkezin şu sıra zaten işi başından aşkındı, yeni yeni gaileler çıkarmamalıydı.
Elleri boş döndüler.
Bekleyeceklerdi. Seçimlerin sonunu bekleyeceklerdi. Peki ama, ne olacaktı seçim sonrası?
Habip, babasına görünmekten çekiniyor, semtine uğ-ramıyordu. İhtiyarın bıyık altından kıs kıs güleceğini iki kere iki dört eder gibi biliyordu. Dediği çıkmıştı, evet, evet ama, yapılacak başka şey yok muydu? Susup oturacak mıydı? Kadere rıza mı gösterecekti?
İçinde, içinin ta derinlerinde sanki bir yumruk vardı da bastırıyordu. Yediği tokadın öcünü almalıydı!
Gebe karısının yanında, kara kara düşünürken ba-

bası geldi. Kaçamadı. İhtiyara yakalanmıştı. Fakat ihtiyar, ciddî görünüyordu. Bıyık altından filân da güldüğü yoktu.
Karı-koca hemen kalktılar, ihtiyara yer verdiler, arkasına yastık koydular. Karnı burnunda hamile kadın, gitti kahve yaptı.
Uzun çubuğunu yakan ihtiyar kurt, kahvesini zevkle höpürdetirken, sordu:
— Eve gelsen de, beni ayağına kadar getirmesen olmaz mıydı Habip?
Habip gözlerini indirdi, cevap vermedi. Esmer yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Biliyordu, öyle yapması lâzımdı ama, babasının bıyık altından gülmesi yok mu?
İhtiyar da biliyordu oğlunun niçin yan çizdiğini: Bahsi kaybetmişti!
— Ağalarına birtakım gevezelikler etmişsin... Habip usulcacık baktı:
— Ne gibi baba?
— Partiden istifa edeceğim, daha olmazsa deyyusu çekip vuracağım! demişsin...
Habip'in gözleri alev alev yandı:
— Dedim, heye!
— Niye dedin?
— Niye mi dedim? Daha niyesi kaldı mı baba? Sebebini bilmiyor musun? Yarın belki de geçer tepemize oturur. Biz ondan kaçtık, o geldi gene bizi buldu. Geçen gün mitinge gelmişti, ağalarım da vardı, aha dedim, ne geziyor bu burda? Belledik ki, partisine rapor edecek. Meğer kötüymüş herifin niyeti!
Ak sakallı ihtiyar ateşli oğlunu uzun uzun dinledikten sonra, gelinine döndü:
— Bizi biraz yalnız bırak kızım! Gelin dışarı çıktı.
Yalnız kaldıkları zaman ihtiyar, oğlunun gözlerinin ta içine bakarak:
— Habip, dedi, yavrum. Beni iyi dinle. Muzaffer'le, aramızdaki ihtilâf yeni değil. O münazaalı toprakların çekişmesini ben babamdan devraldım. Muzaffer de babasından. Babalardan oğullara devrola ola gelen bir yılan

hikâyesidir bu. Tabiî siz de çocuklarınıza devredeceksiniz. O topraklar ne yalnız bizim, ne de Muzaffer'in, Ar-zullahi vâsia. Kim kuvvetliyse onun elinde kaldı. Bir zamanlar, ne bir zamanı, dedemin oraları sürüp ektiğini hatırlarım. Sonra babam karıştı işe. Yalnız babam değil, emmilerim de. Bir gün bu Muzaffer'in dedesi iki emmimi de vurdurdu. Uzun hikâye, yılan hikâyesi dedim ya. Kim kuvvetliyse onun elinde kaldı. Ben sıramı savdım, sizleri yetiştirip büyüttüm. Siz de çocuklarınızı yetiştireceksiniz. Topraklarla birlikte kinlerimizi de miras bırakıyoruz... Bu iş parti yoluyla, kanun nizamla olursa ne âlâ, olmazsa...
Göz göze geldiler.
İhtiyar:
— Doğuran kısrak utansın oğlum! diye devam etti. Silâha sarılacaksınız! Uç kardeşsiniz. Ağalarının çotuğu çocuğu var, seninki de eli kulağında. Ben tektim. Elimdeki topraklar üç çocuğumun yetişmesine yetti. Ama siz üç kardeşsiniz, ihtimal sekiz, on çocuğunuz olacak. Şöyle böyle on beş, yirmi kişilik bir kalabalığı elimizdeki topraklar besleyemez. Görüyorsunuz besleyemiyor!
Habip sabırsızlıkla sordu:
— Peki?
— Allah'ın dediği olacak. Yalnız, ısıracak köpek dişini göstermez oğlum! Bunu iyi belle. Surda burda, vura-cam, kanını içecem, partiden istifa edecem gibi lâfları kaldır. Karda yürü, izini belli etme. İş bitirenin, kılıç kuşananındır!
Çubuğuna yeni bir sigara taktı. Habip ateşledi.

— Muzaffer o soyun tek hâkimi oğlum. O temizlendi de aradan çıktı mı, iş kolaylaşır. O tarlalar tekmil bizim köylüyü besler. Besler amma, herifin aradan çıkması lâzım. Bunu hemen hemen tekmil köylü istiyor. Madem istiyorlar, herifin aradan çıkarılması işini yalnız sen niye üstüne alıyorsun?
Doğru, dosdoğru sözlerdi. Muzaffer'in yıllardan beri sürüp ektiği, devlete ait tapusuz topraklarda başkalarının da gözü vardı. O halde, gayeye ulaşabilmek için elbirliği etmeliydiler!

O günden sonra «köpek, dişini göstermedi».
Uç kardeş, köyün öteki partilileriyle birlikte gene mitinglere gittiler. Gene hatipleri çılgın gibi alkışladılar, gene sesleri kısılıncaya kadar bağırıp hatipleri şevklendir-diler. Renk vermiyorlardı. Seçimler yaklaştıkça Muzaffer unutuldu. O kadar ki, böyle bir mesele yoktu sanki.
Ak sakallı, tecrübeli ihtiyar:
— Aferin, diyordu. Böyle işte. Maşa dururken ateşi ne diye elle tutmalı?
XI.
Seçimi, hiç ummadığı şekilde ezici bir çoğunlukla kazanan karşı parti, ne «mizan» kurdu, ne de «defter-i âmâl»i açtı. Oysa, «devr-i sabık» yaratılması, şu kadar yılın hesaplarının sorulması bekleniyordu.
Muzaffer Bey, eski partisindeki gibi, «faal vazife» almak niyetinde değildi. Nitekim az sonra teklif edilen idare meclisi üyeliklerini filân nazikâne reddetti. İşleri gerçekten de çoktu. Marşal Plânı fonunda gelecek tarım makinelerinin tesliminden sonra İstanbul üzerinden İtalya, Fransa, İsviçre'ye gidip, çok tatlı bir dinlenmeden sonra, pamuk toplanma mevsiminde yurda başı dinç dönecekti.
Harekete bir türlü karar veremiyordu. İktidar değişikliği dolayısıyla, memlekette alışılmamış şeyler oluyordu. Karşı partinin yıllar yılı gazetelerin ilk sayfalarında görülmeye alışılmış ileri gelenlerin yerinde yeni iktidarın yeni simaları görülüp yadırganıyordu. Gazeteler tıkaçlarını atmışlardı. İktidarı devredenlere karşı neler söylenmiyordu!
Kursağında eski iktidarın lokması bulunmayanlar ağızlarına geleni söylemekte belki de haklıydılar. Ama henüz kursaklarındakini hazmedemeyenlerin, yani eski iktidara çanak tutup onları alkışlayanların da berikilere katılması milleti tiksindiriyordu.
Uzun zaman, karşı, partinin «hükümeti idare edeeek-eleman kifayetsizliği» nden söz açıldı. Yıllar yılı hükümet-çilikte pişmiş, usta idare adamlarının yalnız kendi partilerinde bulunduğunu ileri süren eski iktidar, yeni iktidarın

I
bu yetersizlikten dolayı devrilmesini, devrilmese bile bu yüzden bir «koalisyon»a gideceğini sandıysa da, ilk günlerin kararsızlığından sonra her şey yoluna girdi ve Baba Karpiç, yeni iktidarın yeni elemanlarına da sempatik görünmenin yolunu buldu.
Bu arada renk renk, çeşit çeşit tarım âlet ve makinelerinin yurda sel gibi akını da başlamıştı. Öyle bir sel ki, bu kadarı hiç bir zaman görülmemişti. Al, yeşil, mor, sarı boy boy, cins cins traktör, mibzer, diskkaro ve ötekilerin seli. Bu sel bereketli toprakların verimini eski ile kıyaslanamayacak şekilde artıracak bir seldi.
Dinamik tarım devri başlıyordu.
Büyük toprak sahipleri memnundular. Öküz, karasaban, ırgat derdinden hemen hemen kurtulacaklardı.
Muzaffer Bey de memnundu. «Atatürk'ün manevî huzurundan» rahatsız oluş filân silinmişti. Birçokları gibi kraldan çok kral taraftarlığı yapmıyorsa da, koca burun Ze-kâi'nin arada:
— Nasıl? Benim tazı hassasiyetine ne buyrulur? Vaziyet 930'a benzer miymiş?
Ya da yerli yersiz:
— Baktım, vaziyet 930'a benzer diyor, çekiniyor. Bir girdim sakalının altına...
Gibilerden ileri geri edişi karşısında Muzaffer Bey.
— Geç ulan... Bu işlerin böyle olacağına benim aklım kesmeseydi, kaç para ederdi senin tazı haysiyetin, telkinlerin?
Cevabını veriyordu.
Zekâi defalarca ağzının payını aldığı halde susmuyor, kafayı buldu mu, yeni iktidar uğruna nasıl çalıştığını belirtme fırsatları yaratıyordu.
«Lâf» zamanı bitmiş, «iş» zamanı gelip çatmıştı. Yeni iktidarın yeni politikası çok geçmeden kendini gösterdi: Cesurca kararlar, yurdun her yanında olduğu gibi, belki de her yanından çok Çukurova'da dehşetli bir silkinmeye sebep oldu. Bilhassa serbest ihraç rejimiyle birlikte pamuk piyasası yıldırım hızıyla yükseldi. Amerika bile pamuk satın alıyordu. Yüzde yüz, yüzde iki yüz. üç yüz, işi-

m "¦¦----•"• — wnvi uu vt-rv nuLUMUHUI. ruiU UIUI\ yiUI UKlfia
ya, irili ufaklı bankalarla birlikte barlar, gazinolar, lokantalar mantar gibi çoğalmaya başladı.

Yıllar yılı bomboş yatmaktan yorulmuş arsalarda koca koca apartmanlar yükseliyor, köylerden şehre akın eden, pamuğun şahlandırdığı yeni zenginler tarafından yüksek kiralarla henüz tamamlanmadan kiralanıveriyordu.
Muzaffer Bey de pamuktan yüzde birkaç yüz kazananlar arasındaydı. Zekâi ile Güllü'nün ısrarlarına uyarak, o da bir apartman yaptırmaya karar verdi. İstese, bir değil, birkaç apartman, pasajlar filân yaptırabilirdi. İstemiyordu. Niyeti, İstanbul'da Kadıköy, Boğaz, yahut Ada-lar'da bir şeyler yaptırmak veya satın almaktı.
Aftan faydalanan Hamza'yla arkadaşı Şerif usta da çiftliğe gelinoe, berber Resifin yükü hafifledi. Çiftlik avlusunu dolduran yeni tarım makineleriyle başı derde girmişti. Makinelerin dilinden anlamadığı için, hangisinin nereye konulması gerektiğini kestiremiyor, koca çiftlikte dönülecek yer kalmadığından şikâyet ediyordu.
Şerif ustanın tavsiyesi üzerine, çiftliğin arkasındaki boşluğa yeni yeni çinko örtmeler çakıldı, yeni mevsimi beklemeleri için makineler örtmelerin altına çekildi.
Ama bilhassa biçerbağlarla, üç kişiyle çalışan yeni tip batözler çok işe yarıyordu. Irgat derdini daha şimdiden dörtte bire indirmişlerdi. Gelecek yıllar bütün tarlalara pamuk ekilmeye karar verilmişti. Müthiş kârlı bir hale gelen «beyaz altın» dururken, hububata ne lüzum vardı?
Gelecek mevsim bütün topraklar traktörle sürülüp, pamuk tohumunu usulüyle ekmeye yarayan mibzerlerle ekilecek, çapa mevsiminde de çapa makineleri ile yararlı otların çapası yapılacaktı ki, çapa ırgadı derdi de yarıdan aşağı inecekti.
Muzaffer Bey bir ikindi üstü beton evin geniş tarlalara bakan balkonunda karısıyla zarif şezlonglarına uzanmış, konuşuyordu.
Muzaffer Bey elini karısının omuzuna attı.
Genç kadın, kocasının kıllı, kocaman elini aldı, öptü.

DaşDaşa verip, uıiuıucımc yuoıuuunuı.
— Ne düşünüyorsun? dedi genç kadın.
— Ben mi?
— Evet.
— Seni düşünüyorum, bana çok uğurlu geldiğini! Genç kadın hazdan kırılarak:
— Öyle mi şekerim? dedi.
— Öyle. Çünkü hayatımda her cihetçe hiç bir zaman bu kadar memnun, bu kadar mesut olduğumu hqtirlami-yorum.
Güllü hafifçe kabarmaya başlayan kamını ovucuyla sıvazladıktan sonra, kocasının elini karnına çekti:
— O halde, çocuğumuzun ismini Mesut koyalım! Muzaffer Bey elini hemen çekti:
— Allah göstermesin!
— Niçin?
— Niçini var mı? Bu ismi çokluk Fellâhlar kullanır! Genç kadın düşündü. Ne çıkardı? Ama madem koca-sı istemiyordu, o halde kendisi de istememeliydi.
— Başka koyarız şekerim. Meselâ ne koyalım?
— Ne mi koyalım? Erdoğan nasıl?
— Gayet güzel. Erdoğan olsun. Sen nasıl istersen. İkisinin de gözleri uzaklara, hafif mavi bir tül gerisinde ağır ağır batan güneşe daldı.
x Genç kadın bir ara:
— Kız olursa ya? dedi. Muzaffer Beyin yüzü asıldı:
— Sevmez misin? Elma kurdu gibi, bonouk gibi kızımız olsa, fena mı?
— Olmasa daha İyi...
— Erdoğan'dan konuşalım öyleyse...
Başladılar. Erdoğan doğuyor, Avrupa'dan getirilen mürebbiye elinde büyüyor. Mükemmel bir tahsil ve terbiye. Amerika'da tahsilini bitirip yüksek mühendis olarak dönüyor.
— Peki ama, Erdoğan'dan başka çocuğumuz olmayacak mı?
— Oğlan olmak şartıyla, evet.

— Niçin kız İstemiyorsun?
Cevap vermedi. Kızı, hele güzel kızları olmasını İstemiyordu. Tuhaf bir tesadüf, dedesi de vaktiyle onun gibi. kızdan nefret ederdi. Ama kendi öz kızından. Yoksa, kızları, hele güzel, çok güzel kızları gördü mü içi giderdi, «endi kızı olmasını istemezdi. Günün birinde yabancıların koynuna girecek değil miydi? Ne diye başkalarının keyfi, zevki için «vasıta» yetiştirsindi?

Muzaffer Bey de böyle düşünüyordu. Hele bir zamanlar İstanbul'da, Beyoğlu ara sokaklarından birindeki muhteşem bir randevu evinde rastladığı on dört, on beş yaşlarındaki küçük kızları hatırladıkça ürperiyordu. Yalnız İstanbul'da mı? Avrupa'nın bütün şehirlerinde, hele Paris'te!..
Zaman zaman rastlayıp zevklerin en yükseğini duyduğu bu kızlar da binbir ümitle dünyaya getirilmiş, üzerlerine titrenmiş, günün birinde de şunun bunun zevk, eğlence vasıtası haline düşüvermemişler miydi? Ne bu kızlar, ne de anaları babaları sonun böyle olacağını önceden kestirememişlerdi.
Ya kendinden doğacak kızların sonu da böyle olursa?
Onun için, oğlu, oğulları olmalı, çivilerini başkalarının duvarına çakmalıydılar.
Genç kadın kolunu kocasının boynuna attı:
— Daldın gene...
Muzaffer Bey sudan bir cevap verecekti ki, hafifçe inen akşamın içinde cipin hırçın homurtusu duyuldu.
— Ne o?
Güllü kulak verdi:
— Çocuklar şehre gidiyor galiba!
Şehre gidiyorlardı. İkisi de lâcivert kostümlerini, beyaz ipek gömleklerini giymiş, saçlarını bolca briyantinle-yip taramışlardı.
Direksiyonda oturan Şerif ustanın gözü, beton evin merdivenini koşarak inmekte olan Güllü'ye ilişti:
— Bacın geliyor! dedi.
Hamza başını kaldırdı, kız kardeşini gördü:
— Yelli yelli geliyor. Ne var gene? .
259
Güllü, iri memelerinin oıuyu yuıunc.....Un ucnuıtj.
siyle geldi, Şerif ustanın yanında durdu:
— Nereye böyle? Hamza cevapladı:
— Bütün gün piston yataklarıyla Allahımız şaştı...
Göz kırptı:
— Yani kafaları mı çekeceksiniz?
— Ha şunu bilemeyeydin?
— Paranız var mı? Şerif güldü:
— Ablamızın canı sağ olsun.
Hamza:
— Var amma, içinden gelip de soruyorsun madem,
ver. Paranın kötüsü olur mu? Güllü omuz silkti:
— Madem var, vermem. Cebinizdekini harcayın...
— İyi ya...
— Kafaları çektikten sonra ne yapacaksınız?
— Orasını biz değil, Cenaballah bile bilmez! Yanıbaşlarında, «Töbe de!» diyen bir ses. Döndüler:
Berber Reşit. Yerden biter gibi peydahlanmıştı.
— Cin misin, peri misin nesin Reşit emmi? dedi Hamza.
O devam etti:
— Cenaballahın ismi celîlini yerli yersiz ağzınıza almayın kurban!
— Cilalama (keyfime) dokunma Reşit emmi! Lâf uzayabilirdi. Güllü:
— Hadi hadi... dedi, yolunuz açık olsun! Ve ilâve etti:
— Bon nüi!
Cip, bir keçi çevikliğiyle çiftlik kapısına sıçradı. Hep o inatçı homurtusuyla çiftlikten yıldırım gibi çıktı. Peşin köy kahvesini, sonra köyün kerpiç evlerini, daha sonra tozlu köy yolunu yıldırım gibi geçip, bozuk şoseye düştü.
Ortalık hızla kararıyordu. Şerif usta lâmbaları yaktı.
Hamza:
— Keşke Kadillağı alsaydık, dedi.
260
Şerif cevap vermedi. Beyin sıkı emri vardı. Hdmza istese bile Kadillak'a yaklaşmak yasaktı. Muzaffer Bey nedense yakışıklı kaynına bir şey söylemiyor, gizliden giz-Ijye Şerifi sıkıştırıyordu.
Hamza cevap bekliyordu:
— Öyle değil mi?
— Ne?
— Kadillağı alsaydık diyorum...
— Boş ver.

— Niye?
— Cip gibi var mı? Dağ, taş demez Allahsız, keçi gibi! Hamza «Sipahi» paketini çıkarıp ikram etti. Şerif bir tane aldı, Hamza'nın zarif, pırıl pırıl çakmağından yaktı. Bu çakmağı eniştesi hediye etmişti.
— Keçi gibi amma, dost var, düşman var kardaş. Altımızda kız gibi Kadillak'la Giritli'nin dükkânına yanaşmok başka, ciple yanaşmak başka... Öyle değil mi?
— Bence fark etmez...
— Bence eder. Cip ne ki? Kadillak'ın yerini mi tutabilir?
Uzaklarda bir arabanın çifte lâmba ışığı göründü. Hızla geliyordu. Yol dardı. Sağı tuttu, yavaşladı. Karşıdan gelen araba da yavaşlamıştı. Aynı hizaya gelinoe, kornalarını çalarak birbirlerini selâmladılar. Bu arada tanış da çıktılar: Paşazade, İsviçreli metresi, Zekâi.
Paşazade:
— Vay, dedi, siz ha? Nereye? Hamza cevapladı:
— Şehre iniyoruz Bey...
— Ne var şehirde?
Zekâi'nin burnu arkadan, İsviçreli bayanın yanından uzandı:
— Ne varsa şehirde var, Paşazadem! Şerifin içinden sinirli bir dalga geçti. Paşazade tekrar sordu:
— Muzaffer çiftlikte mi?
— Çiftlikte.
— Haydi iyi eğlenceler!

— Diline sağlık, dedi.
Arabalar ayrı yönlerde yollarına devam ettiler. Şerif usta sinirli sinirli:
— Burun gene avradın yanına kurulmuştu ha! dedi. Hamza güldü:
— Herife tam taktın... Ulan ne istiyorsun yazının fu-
kafasından?
— Fukara mı? Yalakçı (yüze gülücü) be! Enistenin yüzüne gülüyor, yanlıyor çiftliğe. Ne hinoğlu hin o. Benim gözüm birini tutmadı mı, bırak. İş yoktur onda. Heye, çift-ilk benim değil, beni alâkadar etmez amma, gene de içerliyorum!
— Elinden gelse herifi bir kaşık suda boğacaksın!
— Reşit emmi de benim gibi.
— Bırakın sebeplensin fukara be.
— Bırakmayıp da oğlum, bir şey dediğimiz yok. Pa-şazade'ye lâfımız var mı? Yok niye? Zengin adam, varlıklı adam... Bu? Avantacı. Geçen gün hani kafaları çekiyorlardı ya, dikkat ettim, Agob'un kazı gibi yutuyor. Herkes çene çalıyor, bu!..
— Can boğazdan geliri
— Onun için fil gibi kerhaneci, ense kulak birbirine
karışmış.
Hamza bir kahkaha attı.
— Yüzünü gördün mü, anamın kırığını görmüş giBI hükmediyor. Ne iş tutar bu herif?
— Ne bileyim ben?
— Memur desem değil, çiftlikte haftalarca kalıyor İcabında. Çiftçi desem çifti çubuğu yok...
Hümza kısa kesti:
— Gemisini yürüten kaptan oğlum!
Akşamın dokuzuna doğru Giritli kebapçının dükkânı önünde durdular. Hamza gene:
— Kadillak'la gelecektik ki ne fayda... dedi. Şerif aldırmadı. Dükkândan içeri girdiler.
Omuz omuzaydı. Yeni iktidarın işbaşına gelmesiyle

oynayan piyasa, onun da ekmeğine yağ çalmıştı. Dükkânı sağdan soldan, bilhassa derinlemesine genişletmiş, üstünü açtırıp kalın camlarla alafranga çatı yaptırmıştı. Duvarlar tekmil yağlıboyayla boyanmıştı. Masalar, örtüler, takım taklavat yenilenmiş, pikaplı kocaman bir ceviz radyo alınmış, kebap pişen, bulaşık yıkanan yerler kalın buz-lucamlarla müşterilerden gizlenmişti.
Hamza'yla Şerifi aşırı iltifatlarla karşılayıp, boşalan masalardan birine götürdü. Bulaşık tabaklar çabucak kaldırıldı. Naylon örtüyü kendi eliyle değiştirdi. Yeni tabakları bizzat kendisi alıp geldi. Sonra da masaya oturdu:
— Eee... Hoş geldiniz!
— Hoş bulduk.
— Neyle geldiniz? Hamza:
— Cipnen, dedi. Şerife baktı. Kadillak'nan gelecektik amma...

— Kadillak'nan mı? Allah be!
— Tabiî yahu... Dosta düşmana karşı... Değil mi amma?
Giritli kebapçı da bu kanaatteydi. Dosta düşmana karşı insan kendini göstermeliydi. İnsan bu dünyaya niye gelirdi? Din, iman, ırz, namus, bir de düşmanlarını çatlatmak için!
Hamza coştu:
— Bu gece öyle sarhoş olacam ki. Lan Giritli, sen de tekmil benim gibi düşünüyorsun ha! Ben ne derim biliyor musun? İnsan dediğin, düşmanlarını çatlatmalı. _Bu/ dünyada yediâin içtiğin. 7P»v|f *^j|jj&J manlarını çatlattığın yan k
manlarını çatlattığın yanına kahrTGerîsî foş^,..
~~P5şTrî "T3UİUU -s«totcıvla--*KtrHjpT~râ1ösrğeldi. Kadehlerine koyup başladılar. Dereden tepeden konuşuluyordu. Giritli kebapçı, Cemşir Ağaya, berber Reşit'e dair sorduklarına cevap aldıktan sonra, kalktı, öteki müşterilerinin masalarını şöyle' bir dolaşıp geldi.
— Masanızdan kalktığımız canınızı sıkmasın. Kılkuyrukları dolaşıp hal hatır sormadan olmuyor. Yoksa, sizi kimselere değişmem, bilirsiniz!

\
— Bak hele bak. dedi Hamza. Bilmem mi?
— İstanbul'a gidecektiniz... Nöldu? Hamza, Şerif ustaya baktı:
— Kardaşımnan işleri bitirince, değil mi? Usta, başını salladı:
— Hem öyle, hem de enişten Avrupa'ya gidince!
— Doğru!
Beyti kebaplar, sumakla ovulmuş soğan, tere, maydanoz... her şeyi tamamdı. Giritli kebapçı kalktı, pikaba Hamza'nın sevdiği plâğı koyup gelirken, yolu üzerindeki masalardan birinden bir müşteri kolunu tuttu. Durmak zorunda kaldı.
Müşteri:
— Allahsız, dedi, o masada ne var? Biz müşteri değil miyiz? Arkadaş değil miyiz biz? Liiiâhını şaşınrrm ha!!
Giritli masaya eğildi:
— Gizli bir işimiz var da... dedi. Beriki merakla sordu:
— Ne gibi? Attı:
— Hiç. Bir alacak meselesi. Borcu var bana da, koparmaya çalışıyorum. Siz yabancı değilsiniz. Onlar kılkuyruk!
Masada doğruldu, göz kırptı.
Müşteri tatmin olmuştu. Adam gittikten sonra:
— Ol deyim ölür, dedi arkadaşlarına. Bana karşı hürmeti mahsusası vardır!
Yoktu öyle şeyi. Nitekim Hamza'ların masaya gelin-oe, kafayı bulmaya başlayan delikanlı sordu:
— Ne gittin oraya? Bir şey mi dediler? İskemleyi çekip oturdu:
— Ne gibi?
— Dan dun filân?
— Yok canım. Sayenizde bana kim dan dun edebilir Hamza Ağa? Öylelerinin taburuna boş veririm ben... Onlar kaç paralık it ki...
Taburuna boş vermek, Hamza'ya cezaevini hatırlatmıştı.

Kadehine rakı doldurup bir nefeste çekti:
— Biz nasıldık mapiste kardaş? Şerif başını salladı. Hamza asıldı:
— Söyle de kardaş duysun. Ekispires gibi değil miydik? Gözünün üstünde kaşın var diyen olur muydu?
Şerif usta:
— Olmazdı, demek zorunda kaldı.
Giritli kebapçı merakla başka bir şey sordu:
— Sahi Hamza Ağa, o iş nasıl olduydu?
— Hangi iş?
— Fellâh oğlunu vurduğun?
Hamza'nın en zayıf tarafına dokunulmuştu gene. Is-kemlesinin arkalığına yaslandı:
— O meselede bütün melmeket çalkandı o zaman. Sen duymadın mı?
— Duydum amma, bir de senden işidek aslan!
— Neyimi işidecen? Benim adamı nasıl furacağım'i> bilmen mi?
— Nasıl bilmem? Sen qdami çir gibi yersin! Şerif ustaya döndü:
— Duydun mu? Nasıl yermişim?

— Çir gibi!
— Doğru. Bilir bunlar beni, hem de iyi bilirler. Ma-pise girmeden evvel nasıldım bu semtte? Bileğimi tutan var mıydı?
Şerif usta sinirleniyor, belli etmemeye çalışıyordu.
— ...bir yerden içeri girdim mi, millet gürr diye ayağa fırlamaz mıydı?
— Ossaaat!
— Ulan Giritli, az kahrımı çekmedin Denim ha... Vukuat işleyip içeri girmeden evvel, bu semtin haracını yer miydim, yemez miydim?
Giritli böyle bir şey hatırlamamakla beraber, gene.de:
— Bak hele bak, dedi. Sana kim din diyebilirdi ki? Rakısını yudumladı.
— Bes kardaşım hariç. Neden? Kardaşım yahu! Ötesi var mı?
— Fellâh oğlunu nasıl furduğunu anlatacaktın...

\
— Ulan amma da meraklanıyorsun be... övünmeyi sevmem ben arkadaş. İcap etti. çektik furduk. Allah mecbur ederse gene fururuk. Biznen oynanır mı? Bir gün ku-Jağıma çalındı ki, bacımın ardına dolanıyormuş. Kulun az, Allah'ın çok bir yerinde rasgetirdim. yakasını bir desteledim, dedim: Lan ben kimim? Dedi: Hamza Ağasın. Madem Hamza Ağayım, bunu biliyon, ne diye bacımın ardına düşüyon? Dedi: Hâşa. Ben kaç paralık itim ki senin bacıyın ardında... filân fıstık. Dedim: Bir daha duyup işitmeyeyim, külahları değişirik ha! Beli kırık yılan gibi bastı gitti. Sonra gene bir işittim ki, dolanıyormuş kızın ardında. £ee gayri, benden günah gitti. Sonrası malûm!
Şerif ustayı işaret etti:
— İçerdeki hayatımı da bu bilir! Nasıldım içerde kar-
daş?
Şerif usta cevap vermemek için rakısını yudumlarken, ¦bacısına sövdü içinden. Lâkin beriki, ısrar etti:
— Dinin gibi doğru söyle. İçerde nasıldım?
— lyidin.
— lyidin deme, iyiydik de!
— İyiydik.
— İyiydik ne kelime? Ekispires gibiydik be! Koca ma-pisanede din diyebilirler miydi? Giritli yabancımız değil. Söyle: Diyebilirler miydi?
Tam da cıvıtmıştı. Şerif usta isteksizce:
— Diyemezlerdi, dedi.
— Ya yirmi dörtlük hizmetçim? Allah seni inandırsın Giritli, bir hizmetçim vardı, yirmi dört seneye mahkûm, kıtalden. Herif derdi ki: Hamza Ağa derdi, değil yirmi dört sene, isterse yüz bir seneye mahkûm olayım, acımdan da öleyim, gene de kimseye hizmetçilik etmem, derdi. Kabadayı çocuktu. Çocuk dediysem, koç bıyıklı, kabadayı adam. Öl desem ölürdü be. Öyle değil mi, Şerif usta?
Giritli:
— Bes sana mı hizmet ederdi? diye sordu.
— Tabî.

p
— Sebep mi? Bende bir meziyet görmese... Ne diyorum sana yahu! İsterse yüz bir seneye mahkûm olayım, yiyecek ekmeğim de olmasın, gene de kimseye hizmetçilik etmem, derdi. Bana maiyet olmasının bir sebebi vardı tabî...
ikinci «Kulüp» rakısını da temizlemişlerdi. Hamza iskemlesinde oturamıyordu. Yanakları kıpkırmızıydı. Rakı orandı. Boş şişeyi kaptı, uzattı:
— Dolusunu getir şunun Giritli! Şerif usta. Giritli'ye göz etti.
— Yok Hamza, yeter.
— Yeter ne kelime yahu?
— Daha gideceğimiz yerler var arkadaş. Bara mara gideceğiz. Orada da içeceğiz tabiî...
Boş şişeyi elinden aldı.
— Haydi kalkalım...
Kalktılar. Hamza'nın başı dönüyordu. Üçüncü şişenin gelmemesini yenilgi saymıştı. Koluna girmek isteyen Şerif ustayı itti:
— Bırak:
— Niye?
— Niyesi var mı? Allahcı! Dünya kadar rakı içsek yıkılır mıyık biz?

— Orası doğru, yıkılmayız. Lâkin kararında olmalı.
— Şimdi ne diyon? Kaçtan aşağı olmaz yani?
— Hiç. Gidelim...
— Nereye?
— Hele surdan çıkalım da...
Kapıda Habip'e rastladılar. Yalnızdı. Muzaffer Beye karşı dost görüneli beri onlarla da ahbaplığı ilerletmişti. Karşısındakiler, yıllar yılı arkasından anasına avradına sövdüğü, baş düşmanı Muzaffer'in adamları değil de, kırk yıllık dostlarıydı sanki.
Selâm sabah, sarmaş dolaş oldular. Habip'in, tekrar oturmak teklifine Şerif mani oldu. Hamza gene atıldı. Nihayet Şerif, oğlanı dükkândan zorla çıkarıp, cipe attı.
Hamza arka mindere kendini bırakınca, dünya tepe-

sinde dönmeye başladı. Başını kaldıramıyordu. Çok içmiş sayılmazdı halbuki. Üç kişi iki şişe «Kulüp» devirmişlerdi. Her zaman yalnız ikisi içerdi iki şişe «Kulüp»ü. Cip hızla yürüdü.
Ana caddeden şehrin göbeğine geldiler. Osmanlı Ban-kası'nın önündeki kalabalığı merak ederek durdular. Saçı sakalına karışmış, ceketi muşambaya dönmüş, külot pantolonlu birini tartaklayıp duruyorlardı.
Adam, bankanın kapısı içine boylu boyunea uzanmış, sızmıştı. Gözlerini açacak halde değildi.
Lâcivert elbiseli, kara kuru bir banka memuru: — Sürükleyin arka sokağa be! diye bağırdı. Sonra geçerek nutka başladı: Ana eadde üzerindeki bir bankanın kapısı içine yatmak saygısızlığını gösteren bir serseriye haddini bildirmek lâzımdı. Bir banka, isterse yabancı bir banka olsun, birtakım serserilerin lâuba-liliğiyle hakamte uğratılmamalıydı!
Sonra bankanın ne demek olduğu, gördüğü kutsî vazifelerin nelerden ibaret bulunduğuna dair heyecanlı sözler sarfetti. Kendisi carî hesaplara bakıyordu, evet. Birinci müdür demiş ki: Sen olmasan ikinci müdür, kredi bahsinde beni tongaya, bastıracak! Evet, doğruydu. Yakında ikinci müdürle adamakıllı takışacaklardı!
Kurşunî kostümlü bir başka bankacı araya girdi.
— İkinci müdür aleyhine söz söylemeye utanmıyor musun? diye sordu.
Lâcivert elbiseli sertçe döndü, gerisini getiremedi. Tanımıştı. İkinci müdürle bu yakınlarda akraba olmuşlardı.. Olmuşlardı ama, ok da yaydan çıkmıştı bir defa.
Çaresiz-.
— Merhaba! cevabını aldı.
Kalabalığa döndü, kurşunî elbiseli hakkında başladı:
— Bizim sınıfın birincisiydi! Hele kambiyoda, üstüne yoktu!
Yanına geldi, koluna girdi. Banka kapısı önünde boylu boyunca uzanmış horlayıp duran «şuursuz» hakkında atıp tuttu. Kurşunî elbiseli de, «banka»nın önemini müdriklerdendi. Lâcivert elbiseliye hak verdi, ikinci müdürü

T
meyi denediler. Kaabil olamayınca, lâcivert elbiseli:
— Polis, yahut bekçi çağırın! teklifinde bulundu. Kalabalığın gözleri etrafı taradı. «Polis, bekçiii!» ses-
Jeri yükseldi. Sağa sola koşuşmalar oldu. Nihayet iki bekçiyle bir polis koşarak geldiler.
— Ne var? Nöluyor?
Bir banka kapısında sızmanın küstahlığından, bu hali yabancıların görmesi ihtimalinden öyle heyecanla bahsettiler ki, bekçiler serseriyi derhal yaka paça kaldırdılar. Karşısında bekçilerle polisi gören serseri ise ayılıverdi. Gene de:
— Ne var? dedi.
Burada yatılmaması gerektiğini söylediler.
— Nerde yatayım ya?
— Evin yok mu?
Hiç umulmadık bir öfkeyle gürledi:
— Yok! Ne evim kaldı, ne yerim! Allahsız dayım cılklık etmeseydi, evim de vardı yerim de, hattâ çiftliğim de!
Hamza bulanık gözlerini kalabalığa çevirip de, Zal-oğlu'yu tanıyınea, ayıldı, dikkatle baktı: Oydu. Saçı sakalına karıştığı için, tanıyamamıştı peşin.
— ...ben de sizin kadar bilirim ayıbı, biz de dirsek çürüttük mekteplerde. Bizim de elimiz kalem tutar. Düşmez kalkmaz bir Allah. (Geğirdi) Bu, karşınızda gördüğünüz fakir... (Tekrar geğirdi) Bu fakir... Eşraftan bir babanın oğludur! Benim dayım... Benim dayımı hepiniz tanırsınız. Zamanında paşaların kafasına iskemle vurmuş adam! Ben, bu ben var ya, o dayıyı reddettim işte!

Hamza telâşla Şerif ustanın omuzunu dürttü:
— Sür gidelim!
Şerif usta meraklanmıştı:
— Dur hele, kimin nesiymiş, öğrenelim!
— Canım, öğrenip de nölacak? Sür dedik işte! Cip istemeye istemeye yürüdü.
Barlardan birinin önünde durdular. Pamuğun yedi buçuk, sekiz liraya satılması, yalnız zengin sayısını çoğaltmakla kalmamış, eğlence yerlerini de şaşılacak bir hızla
269
artırmıştı, tsıınassa oarıar, ıstanouı. izmir, AnKara giD! büyük şehirlerden getirilen kadınlarla dolup taşıyordu. Küçük barlar etraflarındaki dükkân veya işyerlerini yiyip genişlemiş, şehrin kenar semtlerine yeni yeni barlar, açık hava barları açılmıştı. Hepsinde de bol bol müşteri vardı. Çılgınlar gibi para yeniyor, çeşitli içkiler dereler gibi akıyordu. Omuz omuza barlarda konsomasyon için kadın bulunamıyordu. Millet sıra bekliyor, mıncıklanmaktan turşusu çıkmış zavallı kadınlar için kavga bile eksik olmuyordu. Eskiden barlara, büyük toprak sahipleri, tüccarlar, arada yüksek memurlar, mirasyediler devam ederken, pamuğun yedi-sekiz liraya fırlaması üzerine, küçük memurlar, esnaf, kalfa, çıraklara varana kadar hemen herkes gelebiliyordu. Bu yüzden eski «bar müdavimleri», barlardan ayaklarını çekmişlerdi. Barlar «banâlleşmiş», «ayak takımı»nın mıncıkladığı kadınlarla oturmak haysiyet meselesi haline gelmişti. Onun için, pırıl pırıl hususîlere atlanıp, Ankara, İzmir, bilhassa İstanbul yolu tutuluveriyor-d. Kuyruğunda TR plâkalı hususîlerse, Ankara İstanbul, İzmir'le de yetinmeyip, Halep, Beyrut,'hattâ Mısır, yahut Avrupa'ya çekip çekip gidiyorlardı.
Şerif usta barın kapısında durmuştu.
— Çok kalabalık, dedi. Hamza göğsüyle itti:
— Kalabalıksa kalabalık. Herkesi alıyor da bir biz mi fazla geliyoruz Allahsız? Bizimki para değil mi yoksa?
Pistin bir kenarındaki caz, alabildiğine çalıyordu. Pist bomboştu, bütün kadınlar konsomasyon edilmişti. Hiç kimsenin dansı düşündüğü yoktu. Localar, masalar omuz omuzaydı. içen, habire içen, alabildiğine içip kahkahadan kırılan bir kalabalık; kadınları, hattâ tuvalete bırakmıyordu. Zavallılar bol, vermut, likör, viski, şampanya, bira içmekten, içip içip kusmaktan hal oluyorlardı.
Konsomasyon edildikleri masa halkı başka barlarda daha başka eğlence bulmaya kalksalar bile, kadınlar yenilerinin pençesine düşüyor, gece yarılarına kadar içmek, boyuna içmek, çeşitli içkiler yüzünden mide ağrılarına tutulmaktan kurtulamıyorlardı.
270
öann ıçını aışını katlardaki locaları filân dolaştılar Yoktu, masa değil, iskemle bile yoktu. Hamza, çaresiz:
— Kerhaneye gidek bari, dedi.
— Sen bilirsin.
Dışarı çıktılar. Sıra sıra hususîlerin arasında cipleri pek fakir, pek cılız, pek gösterişsiz kalmıştı. Hamza için* çekti:
— Şunlardan neremiz aşağı amma, ne fayda!
— Ne var? Nöldu gene?
— Nöldusu var mı? Kadillak'la gelsek olmaz mıydı? Şerif usta cevap vermedi.
Genelevler de omuz omuzaydı. Dar sokakta sıra sıra konaklar, sıra sıra konaklara girip çıkanlar... Arı kovanı gibi işliyordu. Bununla beraber, genel kadınlar, bardaki-lerden daha rahattı. İçmeye zorlanmıyor, başka herhangi bir şeye zorlansalar, çığlığı basıveriyorlardı.
Hamza, Şerif ustanın koluna girmişti. Kapılardaki dört köşeli deliklerden içeriye baka baka sona kadar gittiler, ı. Dönüşte, sağdaki pembe boyalı konağın elektriği altında birden müthiş bir nara patladı:
— Ooooooof Allaaaaaahü!
Hamza zınk diye durdu: O muydu? Öldürdüğü Fellâr» oğlunun kardeşi mi? Herhalde. Boy pos, kaşlar, gözler... Kemal'e öyle benziyordu ki." Oydu, muhakkak oydu kardeşi!
Şerif usta: . —'
— Ne durdun? dedi. "
Cevap veremedi. Şerifi kendine siper aldı. Oydu. yüzde yüz o. Yoksa insan insana bu kadar benzer miydi? Gözlerini dikmiş, Kemal'in kardeşi kendisini sanki tanırmış gibi, ısrarla bakıyor, sımsıkı tuttuğu Şerifin kolunu bırakmıyordu. Ya görürse? Ya görür de kardeşinin ocunu almaya kalkarsa? Ama, bekçilerin koşarak geldik-enni, delikanlıyı posta ederek çıkış kapısı yanındaki po-ıs noktasına sürüklediklerini sevinçle gördü. Ferahlamıştı. •yi bir varta atlatmıştı neyse.
Şerif usta:
271
— \J uy lull rvıiiii ui^u w«.v-_. .___,_. _____

Derhal kendini topladı, attı:
— Öldürdüğüm oğlanın kardeşi. Lâkin, olmadı...
— Niye?
— Bekçiler posta etmeyecekti ki...
— Nâlacaktı?
— Ne mi olacaktı? Yazık sana ki, bu kadar arkadaşlığımız var...
— Niye?
— Niyesi var mı? İcap ederse, onu da yerdim çir
gibi be!
Şerif usta cevap vermedi ama, içinden de ne anasını bıraktı, ille de bacısını.
Çiftliğe gece yarısını iki saat geçe döndüler.
Beton evin yalnız bir penceresi aydınlıktı: Muzaffer Beyin kitaplığı bulunan oda.
Hamza:
— Dayım okuyor herhal!
Demeye kalmadı, pencerede Zekâi'nin iri bumu be-
liriverdi.
Şerif usta küfretti:
— İt oğlu it. Gene çiftlikte kalmanın yolunu bulmuş!
XII.
Peşin arpalar, sonra buğdaylar hasat edildi. Pırıl pırıl makineler mahsulü biçiyor, samanından ayırıyor, çuvallayıp tarlaya bırakıyordu. Teknik, insan gücünün boşuna harcanmasını önlemiş, kol kuvvetine en büyük yardımcı, en vefalı dost olmuştu.
Neydi o kırk, kırk beş kişilik batözlerin rezaleti! Kavurucu güneşin altında kan-tere batarak karıncalar gibi koşuşan insanlar sabahın çok erken saatlerinden akşamın geç vakitlerine kadar haşlanmışa dönerek, güçlerinin son zerresini de harcayarak işten çıkar çıkmaz kendilerini tarlanın kenarına sırt üstü bırakırlardı. Ya yemek derdi? Her gün birkaç sefer kazanlar do-Jusu bulgur aşı kaynatmak, tepe gibi yığılan karavanaları

tün bu yorgunluktan kurtulduğu için memnundu. Yeni makineleri icat edenlere hayır dua ediyordu. Yasin Ağanın yerini fazlasıyla dolduran Reşit Ağanın -ona böyle söylüyordu- hiç yoktan bir şey bahane ederek bağırıp çağırması dışında pek bir şikâyeti yoktu. Cemşir'in kanlarıyla çoluk çocuğunun arasında kaynayıp gidiyordu.
Cemşir'in karıları içinde en çok Güllü'nün anasını seviyordu. Koskoca bir çiftlik sahibinin kaynanası olduğu halde, onur, kibir nedir bilmiyor, caka satmıyordu. Durgun, zavallı bir hali vardı. Aranıp sorulmasa kerpiç damından dışarı çıkmayacak, kendi âlemine kapanıp gidecekti. Bırakılmıyordu. Çokluk Güllü'nün yanındd, beton evde eğleniyor, arada kızının zoruyla cip, yahut Kadillak'-la tarlaları dolaşıyordu.
Güllü, anası, analıkları, üvey kardeşleri. Resifin karısı, hattâ Seyyare Bacının üstünü başını yenilemiş, kılık kıyafetlerini düzeltmişti. İrili ufaklı kızlar, oğlanlar tertemiz giyinip, elleri yüzleri yıkanıp, saçları taranınca yüzlerine bakılır olmuşlardı. Hele büyük analığının kızıyla or-tancanınki daha şimdiden dikkati çekiyorlardı.
Bir gün makinist Şerif, Hamza'ya:
— Şunlara bak! dedi. Ulan sinema artisti gibi be!
Genç, yakışıklı ustanın etrafından ayrılmıyorlardı. Elleri bileklerine kadar yağ içinde ustanın sigara yakması zor oluyordu. Bilhassa Fatma, sigarayı eksik etmiyor, kibriti çakıveriyordu. Bu yüzden Zeliha'yla aralarına hır girdi. Oysa, şehirde can-ciğerdiler, içtikleri ayrı giderdi yalnız. Sinemaya beraber, işe beraber, oyuna beraber...
Bir gün de saç saça, baş başa geliverdiler. Anaları koşuştu. Ama niçin kavga ettikleri bir türlü öğrenilemedi. Şerif usta bile kendi yüzünden dövüştüklerini bilmiyordu.
Onun dalgası başkaydı!
Beyin şehre gittiği günler bir şey bahane ederek çinko örtmelerin altına gelen Serap ablanın tatlı esans kokusuyla sarhoş oluyordu. Aralarında, berber Resifin sandığı gibi bir şeyler yoktu. Genç kadın makinelere meraklıydı. Direksiyon kullanmaya başlayalı beri de merakı büs-

\
dikilip, yaptıkları işe uzun uzun bakıyor, arada yanlarına çömelip sorular soruyor, öğretici cevaplar alıyordu.
Berber Resifi ürküten ise, Beyin üstlerine gelivermesi ihtimaliydi. Adamın ne kadar hırslı olduğunu bildiği için, şayet böyle bir şey oluverir, karısını makinistin yanında yakalarsa, çekip vurmasa bile, kolundan tutup atabilirdi. Hanım atıldıktan sonra, sıra kendilerine gelecekti şüphesiz. O zaman felâketti. Yeni

baştan şehrin kenar mahallesindeki «pis insanların» arasına karışmak, yeniden iş düzmek gerekecekti ki, Resifin çiftlikten kopmaya hiç niyeti yoktu.
Bey çiftlikteyken mesele yoktu. Kadın, kocasının dizi dibinden ayrılmıyordu. Ama şehre gidince, ikide bir çinko örtmelerin altına geliyor, gittikçe artan bir lâubalilikle yârenliği tutturuyorlardı.
Bu işlerin böyle başladığı bilinen şeydi. Peşin hık mık. sonra dil, daha sonra da el yârenliği... Fırsat vermeyecekti. Bey şehirdeyken, kadının kontrolü kendine aitti. Yüz-lemeyecekti ama, işi ileri götürürlerse, o değilden, araya giriverecekti.
Nikâh işi de bitip. Güllü, Beyin «resmen» hanımı olduktan sonra, Bey birdenbire Avrupa'ya gitmeye karar verdi. Bu kararda yalnız değildi. Paşazade'yle Zekâi'nin de ısrarıyla, «Peki!» demişti. Hep birlikte gidilecek, pamukların devşirilme zamanına kadar Avrupa'da birkaç ay kalınacaktı.
İlk zamanlar, «Montpamasse'da Jimmys kabaresi»nde viski içmekle bozan Güllü, havadise sevinmedi. Kocasının boynuna sarılıp: «Sahi mi? Ah, ne iyi!» demesine rağmen, içten içe huzursuzdu. Ne diye gideceklerdi sanki? Hele Paşazade, Zekâi, Paşazade'nin metresine ne lüzum vardı? Zekâi zaman zaman güzelliğinden söz açıp tatlı şeyler söylüyorsa da, ötekilere hiç ihtiyacı yoktu. Kocasından çekinmese, «Boş ver!» diyecekti. Avrupa'da ne var? Burada kalalım daha iyi...» Ama korkuyordu. Ya kocası bir şeyler sezer de, mâna verirse?
Şerif usta da: '
274
— uemeK gidecen ha abla? demişti. Bizi bırakacan ha?
Öyle tatlı, öyle cana yakın söylemişti ki, sözler, bilhassa iri siyah gözlerin süzülüşü bütün gece aklından çıkmamıştı.
Şerif de bayağı tutulmuştu. Yalnız parfüm kokusu değil, yanıbaşına çömelip soru soruşu, göz göze gelişleri, yüklü göğsü, kalçaları... Yanında o olduğu zaman dehşetli şen, şakrak, o gidince de dili tutuluyordu. Hamza çokluk yanlarında olduğu halde dikkat bile etmiyordu. Onun dalgası başkaydı. Köyde muhtarın kızına abayı yakmıştı. Şerif ustadan koptukça soluğu köy kahvesinde alıyor, Ha-bip'le birlikte, elleri arkalarında köyün içinde volta atıyorlardı.
Habip'e «kıtal» inden defalarca söz açmıştı. Hele hapisteki hayatı!
Dinliyordu, sabırla dinliyordu Habip. Arada yerini getirip Muzaffer Beyin yiğitliğini, kendi partilerine geçti geceli onu her zamandan daha çok sevdiğini söylüyordu.
Bir gün Hamza, kız kardeşi filân otururlarken eniştesine Habip'ten söz açtı. Muzaffer Bey dikkatle dinledi. Memnun oldu. Partiyi değiştirdi beri yalnız o değil, ötekiler de davranışı değiştirmişlerdi. Hususîyle kahvenin önünden geçerken eskiden olduğu gibi ters ters bakıp içeri çekilmiyor, şapkalarını çıkararak selâmlıyorlardı. Muzaffer Bey, kayınbiraderine gülümseyerek:
— Tabiî, dedi. Anladılar benimle uğraşmanın boş olduğunu da ondan!
Zekâi gene koca burnunu Rus salatası tabağına sokmuştu. Başını kaldırdı. Göz göze geldiler.
Burnun tabaktan niçin kalktığını anlayan Muzaffer Bey:
— Sus, dedi. Gene başlama! Beriki güldü:
— Neden bahsedeceğimi anladın mı?
— Ben Zekâi miyim ulan!
— Kalk ulan hırpo! Zekâi olmasaydı, bilhassa telkin-'en' Zekâi'nin, zor değişirdin partini.
275
VUMllll IIUOICl rwjivjiy,
rini atan Muzaffer Bey. karısına döndü:
— Büsbütün yalan değil. Sakalımın altına girmeseydi, beni parti mitinglerine götürmeseydi...
Zekâi iştahla aldı:
— Yengeciğim şahit ol! Allah aşkına şahit ol! Güllü tatlı tatlı güldü:
— Şahidim Zekâi Bey...
— Çünkü bu hırta güvenilmez. İnkâr ediyor hizmetimi be!
— İnkâr edip de ne yapıyorum ulan?
— Ne rrii yapıyorsun? Durumun yeni parti lehine avantajlar sağlamaya başladığını hissetmeseydim. senin, gibi bir değil beş Zekâi vız gelirdi diyorsun.
— Yalan mı?
— Al işte. Ulan nankör, bizim tazı hassasiyetini kül-lemek için elinden geleni geri koymuyorsun! '
Yenildi, içildi... Söz, köylüye, bilhassa küçük toprak sahipleriyle münazaalı topraklara geldi. Yakında bu toprakların tapularını da almak için müracaat edecekti. Kanunî sûre dolmak üzereydi. Yıllar yılı bu topraklar yüzünden olagelen kanlı, karanlık işlere dair öyle şeyler anlattı ki... Anlatılan şeyler Muzaffer Beyle, bilhassa dedesinin cesurluğunu, yiğitliğini belirtiyordu.

Ertesi gün Hamza, köy kahvesinde arkadaşı Habip'e gece konuşulanları nakletti. Habip'in renkten renge girdiğinin farkında bile değildi. Esmer yüzü kızarıp bozarı-yordu. Sonunda:
— Seni de tokatlamış, doğru mu?
Deyince, Habip kireç kesildi. Dudakları morardı. Gözlerinden sıcak bir alev geçti. Başını salladı:
— Doğru. Doğru ama, ne çıkar? Büyüğüm, ağabeyim değil mi? Büyüklerin vurduğu yerde gül biter kardaş. Doğru değil mi?
— Çok doğru. Eniştem tekmil o tarlaları üstüne ta-
pulatacak!
Habip cevap vermedi. Geç kalmış gibi bir huzursuz-

luk içinde, Hamza'dan ayrıldı. Babasıyla kardeşlerini bulmak üzere, köyün tozlu yolunda koştu.
Hamza çiftliğe döndü.
Şerif ustanın eli yüzü yağ içindeydi. Hamza'yı görünce nereden geldiğini sordu. Söyledi.
— Bir sigara koy ağzıma. Sigarasızkktan Allahım şaştı!
— Niye? Fatma nerde?
— Ne bileyim birader, ne o, ne de Zeliha gelmiyorlar artık...
— Vay kahpeler vay!
Ustanın ağzına sigara koydu, kibrit çaktı.
Akşam üstü gene ciple şehre indiler. Yediler, içtiler, genelevlerde gecelediler. Sabahleyin hamamdan sonra köyün yolunu tuttular. Hamza:
— Eniştem bizi aradı mı acep? diye sordu. Şerif ustanın hiç bir fikri yoktu.
— Vallaha bilmem.
— Arayıp da, ona ne lüzumluğumuz var?
— Yok ama...
Çeyrek saat sonra Beyin bej Kadiilağı meşelerin arasından çıkıverdi. Bir hizaya gelince durdular. Bey sertçe sordu:
— Nereden geliyorsunuz? Hamza:
— Şehirden enişte, dedi.
— Geceleyeceğiniz zaman Reşit Ağaya olsun haber vermek yok mu?
Hırsla arabayı sürdü.
Hamza'dan çok, Şerif ustayaydı bu numara. Yoksa nesine gerekti şehirde sabahlayıp sabahlamamaları. Yakında Avrupa'ya gidecekler, çiftliği onlara bırakacaklardı. Hâlbuki dikkat ediyordu, Şerif pek de umursamıyordu Re-şit'i. Koca çiftlikte herkesin ayrı baş çekmesi doğru değildi. Her hususta işine son derece yarayan berber Re-şit'i, kendi bulunmadığı zamanlar saymalarını, kendisine gösterdikleri saygıyı ona da göstermelerini istiyordu. Adam, Allah için, istediğinden âlâydı. Münazaalı toprak-

lar meselesinde bile az bilgi mi toplamıştı?
İlk zamanlar Habip'le ötekilerin yumuşamalcrını hay. ra alâmet saymamıştı ama, Reşit işi kavrayıp Habip'in ağalarının, bilhassa sakalının altında bir düzine şeytan yattığını bildiği ihtiyar babasının da ağzını yokladıktan sonra, heriflerin tavırlarını değiştirmekten başka çareleri kalmadığına inanmıştı.
Bir sigara yaktı.
Ne olursa olsun, parti değiştirmekte isabet etmişti. Eğer Zekâi'nin bitmez tükenmez ısrarı olmasaydı, bu işi bu kadar kolaylıkla kıvıramayacaktı. Biliyordu bunu.
Derince bir hendeği yavaşlayarak geçti. Sonra gene hızlandı.
Hizmetinin altında kalmamıştı. Avrupa'ya götürecekti işte. Ama, yerli yersiz övünmesi, parti değişme işini yalnız ve yalnız kendi ferasetine bağlı göstermesi de hoş değildi.
Elinin bir hareketiyle, kafasındakileri attı. Bugün avukata da uğrayacaktı. Sonra pasaport işi... Zekâi uğraşıyordu pasaport işiyle. Zekâi'yle Paşazade.
Şehre toz içinde, yorgun girdi. Çiftçi Birliği'nin önünde durakladı. İnecekti, vazgeçti. En iyisi gidip Zekâi'yi bulmaktı.
Kronometren bilek saatine baktı. Ona geliyordu.
Zekâi'yi Şehir Kulübü'nün misafir kabul salonunda bir arkadaşıyla konuşur buldu. Muzaffer'i görünce yerinden fırladı:
— Pasaport işi bitti!
— Güzel. Aldın mı?
— Bugün, öğleden sonra alacağım.
— O halde, birkaç güne kadar...
— Gidelim gidelim... Sıcaklar fena bastırdı.

— Ben içerideyim, gel!
Lokanta kısmına geçti. Kimseler yoktu. Zarif bir genç kız mı, kadın mı olduğu belirsiz, ama cidden nefis bir kadınla, aynı nefislikte kara kaş kara gözlü bir delikanlı kenardaki masalardan birinde ağız ağza vermiş, fısılda-şıyorlardı.
278
Üzerinde durmadı. Garsona:
— Bira bana, dedi. Soğuk olsun!
— Emredersiniz.
Cebinden maroken kaplı defterini çıkardı, gözüne gözlüğünü taktı. Şu tarla işini de görüşmeliydi avukatla, Avrupa'ya gitmeden önce, Avrupa'da gezip dolaşırlarken, muamele de kendiliğinden yürümeliydi. Gerçi acelesi yoktu, karşısındakiler yumuşamışlardı, anlamışlardı bir şey söktüremeyeceklerini daha doğrusu ama, olsun.
Gözlüğünün üstünden gençlere baktı.
Tanımıyorlar mıydı? Görmemişler miydi? Birbirlerini, bu kadar seviyorlardı da, içeri girene dikkat bile etmemişler miydi?
İçini çekti.
Bir zamanlar... Hey gidi günler hey! Böyle bir yere girsin de, kadınlar kızlar gözlerini ondan ayırsınlar ha?
Defteri katlayıp iç cebine soktu.
Paşazade: «Sen,» demişti, «saç tarayışın, bıyığın, bakışın, giyinişinle dünden bir numunesin. Yeni gençlerin tipine dikkat etsene!»
Bunları hatırlayınca, gözlerini bilhassa delikanlıya dikti.
Bıyık, saç tarayışı gerçekten de apayrıydı. Ceket, pantolon filân da öyle. Göbek de yok.
Sonra onlar sporcu. Tıpkı, sinema artistleri gibi! Sinirlendi.
— «Taklitçi köpekler!» diye geçirdi. «Sanki sinema perdesinden fırlamışlar!»
Birasını yudumladı.
Gençler kalktılar. Ona, hattâ göz ucuyla olsun bakmadan, çıkıp gittiler. Az sonra Zekâi geldi. Dereden tepeden, hoşbeşten sonra söz Avrupa turuna, oradan da, münazaalı toprakların tescili için tapuya müracaata geldi.
Zekâi vermutunu yudumladıktan sonra:
— Bu iş çok mühim, dedi. Şunları içelim de avukata gidelim!
İçip kalktılar. Dışarıda, koridorun loşluğunda Muzaf-
279
fer Bey, iriyarı birinin tanış yüzüyle karşılaştı. Adam kasketini eline almıştı. Elleri önünde kavuşuk, saygıyla dikiliyordu. Birden harekete geçerek, Beye yaklaştı, elini aldı, defalarca öptü. Sonra:
— Senâkârınız, fakiri pürtaksir kulunuz... dedi. Muzaffer Bey unutmuştu. Hatırladı:
— Vay, sen miydin Hafız? Ne var ne yok bakalım?
Kabak Hafız kırılıp dökülerek, kırılıp dökülmeyi bilhassa artırarak konuşuyor, din adamlarının o gunneli, terkipti üslubuyla Beye diller döküyordu.
— Peki, dedi Muzaffer Bey. Benden istediğin nedir? Kabak Hafız:
— Hâşa, dedi, hâşa beyefendi... İstediğim hiç bir matlûbum olamaz. Sadece, bendenizi affetmeniz ricasında bulunmak için tasdî ettim!
— Gülizar yanında mı? Kulaklarına kadar kızardı:
— Bir hatadır ettim, şeytana uydum beyefendi...
— Yok canım, ne şeytana uyması? Dünyanın en namuslu işini yaptın. (Zekâi'ye döndü) Değil mi?
— Şüphesiz...
— Demek bendenizi affettiniz?
— Affa şayan ne oldu ki Hafız Efendi?
Ne mi olmuştu? Daha ne olacaktı? Metresini koynuna almak hatasını irtikâp etmişti!
— Kul, şaşıyor beyim. Halbuki, Allah sizi inandırsın, hiç bir fena maksadım yoktu. Gece yarısı evimi bastılar ve...
Muzaffer Bey kısa kesti:
— Biliyorum, biliyorum... Şimdi ne yapmak niyetin-desin?
Yutkundu, gülümsedi:
— Gülizar Hanımla nikâhımız kıyıldı. Şer'an da, hükümet nikahıyla da mehkûhamdır. Karar verdik, uzaklara, çok uzaklara, çok uzaklara gideceğim beyim. Yalnız...
Gerisini getirmedi. Muzaffer Bey de, Zekâi de gerisinin ne olduğunu anlamışlardı. Sıkılmasın diye Zekâi merdivene yürüdü. Muzaffer Bey de cebinden alelacele çıka-
280

rıverdiği iki tane yüzlüğü Hafızın tombul avcuna sıkıştırdı.
— Allah razı olsun beyim, Allah her tuttuğunuzu altın etsin, Allah ömrü muazzezlerini müzdat eylesin!!.
Muzaffer Bey esasen sevmezdi bu ağızları.
— Haydi eyvallah, dedi.
«Güle güle, izzü devletle...» leri arkasında bırakıp, kulübün loş merdivenlerini aziz dostuyla birlikte indi. Kadil-lağa girdiler.
Avukat, adliyeye kadar gitmişti. Çeyrek saat sonra telâşla geldi. Beklettiği için özür diledi. Cay, kahve, bir şeyler emredip etmediklerini sordu, istemedikleri cevabını aldı. Muzaffer Beyin maroken kaplı defterindeki kd-yıtları dikkatle tetkik ettikten sonra, yapılması gerekli resmî işlemi aklından çabucak geçirdi. Peşin dilekçeyle müracaat etmek lâzımdı. Ondan sonrası kendisine bırakılmalıydı.
Dilekçe hazırlanıp, hep birlikte vilâyete, oradan tapuya gidildi.
Dönüşte Habip'le karşılaştılar. Muzafer Bey:
— Merhaba! dedi.
Habip nezaketle karşılık verdi. İşi anlamıştı. Demek Hamza'dan işittiği doğruydu! Adam muameleye başlıyordu!
Günlerden beri Muzafferi dikkatle takip ediyor, takip edemedikleri tarafları da köyde Hamza'dan ustalıkla lâf çekmek suretiyle öğreniyorlardı.
Muzaffer Beyin ağır ağır uzaklaşan Kadillağının arkasından, bir şeyler düşünerek uzun uzun baktı.
O gün öğleden sonra pasaportlar alındı. Üç gün sonra da hareket kararı verildi. Bunu Hamza'dan öğrenen Şerif ustanın ağzını bıçak açmıyordu. Eli işte, aklı Serap abladaydı. Muzaffer Bey çiftlikte olduğundan, genç kadın ge-lemiyordu. Hamza'dan bir şey öğrenmeye imkân ötmüyordu, kendi dalgasındaydı.
Berber Reşit'e gelince, memnundu. Sonunun iyilik getirmeyeceğini tahmin ettiği bu mesele, hiç olmazsa bir-

"kaç ay gerilemiş olacak, o zamana kadar Güllü belki de ¦oğlanı unutacaktı.
Berber Resifin çok ilerlemiş sandığı bu yakınlık, esasta sadece «yakınlık»tan ibaretti. Şakalaşıyor, gülüşüyorlardı, o kadar. Sevgiye, hele aşka dair henüz birbirlerine tek kelime söylememişlerdi. Şerif, fırsat bulamadığı için açılmamıştı. Fırsat bulsa, açılır, geceleri rüyalarına nasıl girdiğini, gündüzleri hayalinden nasıl çıkmadığını söyler, hemen karşılığını görmese bile, ciddî adımlar -atabilirdi. Ama fırsat yoktu. En ummadığı, kendilerini en yalnız sandıkları anda Reşit yerden biter gibi karşılarına çıkıveri-yor, pişmiş aşlarına su katıyordu.
Ertesi gün hareket edeceklerdi.
O sabah Muzaffer Bey, berber Reşit'i bir kenara çekerek, iki, belki de üç aylık yoklukları sırasında çiftlik işlerini ne türlü yürütmesi gerektiği hakkında tavsiyelerde bulunduktan sonra, berber Resifin birbirine yakın ufacık gözlerinden bir şeyler sezerek, sordu:
— Ne var?
— Bir şey yok şükür Bey, canının sağlığı. Gitmeden evvel Hamza'yla Şerifi çağır, sıkıştır. Meydanı boş bulunca cipe atlayıp atlayıp şehre gitmesinler!
Aklındaydı. Yalnız bu değil, çiftlikte tek amirin Reşit Ağa olduğunu, onun sözünden asla çıkmamalarını da sıkı sıkı tembih edecekti.
Kadillağa atladı.
Beyle adamakıllı senli benli Reşit, arabaya sokuldu.
— Bu Zekâi, Paşazade maşazade burdalar. Sen akşama gelecen tabî?
— Tabiî tabiî... Ufak tefek işlerim var. Bitirir gelirim hemen.
— Geç kalma.
Hoşuna gidiyordu, çok hoşuna gidiyordu Resifin senli benli konuşması. «Geç kalma!», «Filân işi şöyle yapma!», «O öyle olmaz. Bırak!», «Sen karışma. Ben işimi bilirim!..» gibi sözlerine içerlemiyor, Resifte sağlam bir arkadaş, sırtını dayadığı kuvvetli bir dayanak buluyordu.

Gülümsedi. Sonra usta bir manevrayla arabayı çiftlikten çıkardı.
Köy kahvesinin önünde durdu. Hamza'yla Habip, sırtlarını kahvenin kerpiç duvarına dayamış, çömelmişlerdi. Kaç vakittir dikkat ediyordu, aralarından su sızdığı yoktu. Hoşuna gidiyordu, varsın sızmasın. Kaynının, köy muhtarının kızıyla gizliden gizliye konuştuğunu biliyordu. Hd-bip'le samimiyetin buradan geldiğine şüphe yoktu.
Araba yaklaşınca ayağa kalkıp şapkalarını çıkardılar.
önlerinde durdu:
— Merhaba çocuklar!
— Merhaba Bey.

— Merhaba enişte... Nereye böyle sabah sabah? Kısaca anlattı: Şehre gidiyordu. Avukatı görecekti. Sonra, yarın da Avrupa'ya hareket edeceklerine göre, ufak tefek almak lâzımdı.
Habip dikkat kesildi. Avukatı görecek, belki de tapuya uğrayacaktı!
Sinirli sinirli içini çekti.
Ne zaman dönecekti şehirden acaba?
Hamza soruverdi:
— Akşama dönersin öyleyse?
— Dönmem lâzım. Yarın hareket edeceğimize göre... Haydi eyvallah!
— Güle güle enişte.
— Uğurlar olsun Bey.
Pırıl pırıl araba tozlu köy yolunda aktı gitti.
Az evvelki gibi, duvarın dibine tekrar çömeldiler. Habip cebinden çakısını çıkardı, elindeki sopayı yontmaya başladı... Tam da sırası değil miydi yani. Ne babası, ne ağaları, ne de başkaları... Hiç kimseye haber vermeden işi hallediverse? Kendisiyle Allah arasında kalır, şüphelenip sıkıştırsalar bile, yemini basar, «Bilmiyorum»dan başka lâf etmezdi.
Kadillağın akıp gittiği yöne uzun uzun baktı.
Evet. Dişini göstermemeliydi. Kim, ne bilecek? Avrupa mavrupa derken, canı cehenneme gitmeli, topraklar kurtulmalıydı!
283
Kalktı.
Deminden beri muhtarın kızı üzerine çene yorup duran Hamza şaştı:
— Nereye kardaş? Çakıyı katlayıp cebine attı:
— Eve.
— Ne var evde? Güldü:
— Köroğlu'yu göresim geldi. (Ciddileşti) Aşağı köy© giderim belki de...
— Ne var aşağı köyde?
— Biderlik (tohumluk) çiğit getireceğim... Ayrıldılar.
Eve geldi. Karnı burnunda, bugünlük yarınlık karısına dikkat bile etmeden, odaya geçti. Mindere yanladı, bir sigara yaktı.
Karısı da bilmeyecek, hattâ şüphelenmeyecekti.
Göz göze geldiler.
— Ne düşünüyorsun? Omuz silkti:
— Hiç. Canım sıkılıyor... Kadın dizleri üzerinde yaklaştı:
— Ne var sıkılacak? Az bulur az yeriz, çok bulur çok. Allah ölüm kederi vermesin, bes. Can sağlığı olduktan sonra, her şeye çare bulunur!
Habip duymuyordu. Bütün bunların böyle olduğunu o da biliyordu ama, can sağlığı için de toprak lâzımdı. Kadını bir bahaneyle dışarı nasıl çıkarmalıydı?
Birden kafasında şimşek çaktı.
— Kalk bana bir kahve pişir!
Gebe kadın, yüklü karnıyla ağır ağır kalktı, dışarı çıktı. Habip hiç vakit geçirmeden, dizleri üzerinde, bir kedi sessizliğiyie karısının köşedeki tahta sandığına gitti. Kapağı kaldırdı. Bohçaların altında, bezlere sarılı küçücük tabancayı aldı, kara şalvarının cebine soktu. Sonra, bohçaları filân eskisi gibi düzeltip kapağı kapadı, yerine geçti.
Bir fincan kahveyle odaya dönen kadın, kahve finca-
284
den şüphelenmemişti.
Çocukluğu köyde geçmiş, sonraları babasının ölüp anasının da şehirde birine varması üzerine o da şehre gitmişti. Üvey babası sarhoş, eli sopalı biriydi. Anasını hemen her gece dayağa yıkar, ağzından burnundan kan gelinceye kadar döverdi. Büyüyüp yetiştiği zamanlar ise, adam daha başka ahlâksızlıklara kalkmış, geceleri üvey kızının'yatağına gelmeye başlamıştı. İleri gitmiyor, sadece bacaklarını okşuyordu ama, ileri de gidebilirdi. Bir gün bu hali annesine açtı. Kadının aklı gitti. Habip'in anasıyla köyden canciğer dosttular. Kaç vakittir Habip için lâfını edip duruyordu zaten. Yaşının on beş olmasına filân aldırmadan, «peki» dedi.
Kız kurtulmuştu. Anasına gelince, dayak bir kat daha artmış, kadının hayatı çekilmez bir hal almıştı.
Habip kahvesini içip kalktı.
— Çuvallar nerede? Kadın da kalkmıştı:
— Çiğit tutmaya mı gidecen? (*).
— Heye.
— Burda. Git git... Git de o iş bitsin.

— Gecikir misin?
— Gecikmemeye çalışırım.
Çuvalları aldı, aşağı köyün yolunu tuttu.
Kızgın güneş ortalığı kavuruyordu. Ama ne sıcağın, ne de tozlu yolu arada bir baştan bir başa geciveren kertenkelelerin farkındaydı.
Öyle bir iş olacaktı ki, ak sakalı, düşük bıyığıyla kıs kıs gülen babası bile, «aşkolsun!» u basacaktı.
Bir sigara yaktı.
Sahiden kurt gibi adamdı babası... Zararla oturma-mak için, öfkeyle kalkmaz, karda gezer izini belli etmezdi. Kendi de öyle yapacaktı. (Gülümsedi) Bu işe herkes şaşacaktı amma, babası, ille o. Bıyık altından gülen, kü-
(*) Çiğit tutmak : Pamuk tohumu olan çiğidin çuvallara doldurulması.

çekecek: «Habip,» diyecekti, «bana da mı lololo oğlum?»
Omzundaki çuvalları düzeltti.
Yemini basacaktı babasına bile. «Valla billâ haberim yok baba, Allah gözümü kör etsin ki yok! Senden gizli neyim var... Filân fıstık» Geç. Ulan amma çalkalanır memleket ha! Çalkalanır ya, benden bilmezler. Aynı partideniz. İnsan kendi partisinin adamına... Eski partiden yapıldığını zannederler. Etsinler. İt dişi domuz derisi...»
İçini çekti.
— ...Attığın tokadın cezasını çekecen ibne! O gün karşılık verseydim beni yerdin, değil mi? O kadar insanın içinde. Lan sen Allah mısın ki!..»
Sarı bir yılan!
Durdu.
Bomboz. Güneşte su gibi parlayarak yol boyunca kıv-rıla kıvrıla akıyordu.
«Bana dokunmayan yılan bin yaşasın!»
Hayvanın kaybolmasını bekledi. Sonra yoluna devam etti.
— ...El mi yaman, bey mi? Küçücük dağları sen mi yarattın? Ejderha olsan, beş kuruşluk bir kurşunla, tamam!»
Sigarasının dibini bir fiskeyle fırlattı.
* *'
Muzaffer Bey de sigarasını bir fiskeyle fırlatmıştı. Yenisini yakmayacaktı öğleye kadar. Ağzının içi zehir gibiydi. Bugün doktora da uğrayıp iyi bir muayyene olmalıydı. Eski partisinden ayrıldı ayrılalı pis bir kırıklık, sebebi belirsiz bir can sıkıntısı başlamıştı. İlk zamanlar, «Atatürk'ün manevî huzurunda» utanışına vermişti bunu. Sonraları, bu manevî huzurun karşı partide olduğuna inanmıştı. Sıkıntısının geçmesi lâzım gelmez miydi?
Çiftçi Birliği'nin önünde durdu. Dizlerinde bir dermansızlık, içinde bir sıkıntı. Ne oluyordu?
Kahveye daldı.

bir sürü İnsan, iskemlelere yan gelmiş, bezginlikle oturuyorlar, arada kimbilir neye, tatsız tatsız gülüyorlardı.
Ne yapacaktı yanlarına gidip? Zevk almıyordu. Hio birinden zevk almıyor, neşelenemiyordu. En iyisi, doktora uğramalıydı peşin.
Geri döndü. Dışarı çıktı. Merdivenleri inerken, sakallı, pejmürde kılıklı bir adam ellerine sarılmak istedi.
— Dayı, kurban olim dayı! Anlamıştı: Yeğeni!
Elini nefretle çekti.
V Zaloğlu fitil gibi sarhoştu. Etraftan görülüp ayıplanmamak için, yeğenini itti. Zaloğlu öyle zayıf, öyie dermansızdı ki, kaldırıma kıç üstü çöktü. Kalkmayı denedi, olmadı. Bu sefer ayaklarına atıldı:
— Dayı, kurban olim dayı!
— Çekil ulan, pis serseri!! Hızla arabaya girdi.
Zaloğlu gözüne her şeyi almış gibiydi. Kaç vakittir etraftan kışkırtıp duruyorlar, ne pahasına olursa olsun «asıl» diyorlardı.
Çan havliyle kalktı, koştu arabanın kapısına tütündür
— Dayı, halime bak dayı! Sana ne yaptım da beni kovuyorsun? Serseri olduysam sayende oldum.
Dünya sallanıyordu âdeta. Arabadan hınçla indi. Pa-laspareler içinde ufacık kalmış adamı bir tokatta duvarın dibine yıktı. Etraftan birikenler olmasa, tekmeleyecek, belki de tekmeyle öldürecekti. Gözleri ateş saçıyordu.

Bırakmadılar. Rica, minnet, arabasına soktular.
Zaloğlu'nun kafası Çiftçi Birüni'nin ağır taş duvarına çarpmış, yarılmıştı.
Uludu:
— Allah belânı versin, yağlı kurşunlara gel! Muzaffer Bey sarsıldı. Kireç kesildi. Daha büyük, daha korkunç bir hamleyle direksiyondan atlarken, Zaloğlu'yu aşırdılar. Fakct eli ayağı çözülmüştü. «Allah belânı versin, yağlı kurşunlara gel!» sözü kulaklarında çınlıyor, içinden ürpertiler geçiyordu.
287
Araba yürüdü.
Doktorun muayenehanesi önünde arabadan hırsla indi. Hâlâ kulaklarında: «Allah belânı versin, yağlı kurşunlara gel!» sözü. Sıra bekleyen hastalara filân aldırış etmeden, kabineye dalıverdi.
Hali vakti yerinde hastalara karşı şakacı, fakir fukaraya karşı haşin, hattâ küfürbaz, ufak tefek doktor. Muzaffer Beyi o halde görünce ürktü. Hırslı olduğunu biliyordu ama, hiç böyle yüzünü kireç gibi görmemişti.
Muayene masasına yatırdığı genç kadını öylece bıraktı.
— Hayrola. Neyin var? Muzaffer'in elleri titriyordu.
— Çok fenayım. Bir müsekkin ver, çabuk! dedi. İşin şakası yoktu. Teskin edioi bir tertip hazırlayıp koşturdu.
Muzaffer Bey bardağı aldı, içti, kendini oracıktaki iskemleye bırakıp gözlerini yumdu: «Allah belânı versin, yağlı kurşunlara gel!»
Gözlerini açtı.
Doktor, genç kadını yatırmış muayene ediyordu. Etekleri sıyrılmıştı, bacakları görünüyordu.
Kalbi hızlı hızlı çarpmaya başladı. Zaloğlu filân silini-vermişti.
Muayene uzun sürmemişti.
— Hadi, yallah! dedi doktor. Hiç bir bokun yok. Kocana benden selâm söyle, kızılcık sopası kestirsin, seni her gün birkaç övün dövsün!
— Ama doktor bey...
— Aması maması yok, yallah hadi! Sarışın kadını kapıya getirip, dışarı itti.
— Sıra bende doktor bey! Kara kuru bir kadın.
— Patlama!
Muzaffer Beyin yanına döndü: ' — Nasılsın şimdi? Göz kırptı:
288
— Kimin nesiydi o kadın?
— Hangi kadın? Az evvelki mi?
— Evet. Doktor güldü:
— Ulan, ulan Muzaffer... Ölüp gideceksin, gözün çöplükte kalacak! Eee, neyin var? Nedir o halin?.
Uzun uzun anlattı: Tuhaf bir sıkıntı hissediyordu içinde. Ağzında acılık. Eskiden hiç böyle değildi. Doktor:
— Eski camlar bardak oldu, dedi. Eskiden analarımız kızdı, babalarımız da delikanlı!
— Gevezeliği bırak da beni esaslı şekilde bir muayene et!
— Hemen şimdi mi?
— Yarın Avrupa'ya gidiyorum ulan, hemen şimdisi var mı?
— Soyun!
Muayene yarım saate yakın sürdü. Bu arada kapı vuruldu, sarbı tükenen hastalar içeri girdilerse de. ağızlarının payını alıp, ateşe basmış gibi, geri çıktılar.
Doktor işi anlamıştı. Adamın genç, kanlı canlı, fıkır fıkır bir kızla evlendiğini biliyordu. Hattâ Veremle Savaş Derneği'nin verdiği baloda görmüştü kadını. Arkadaşlarına: «Bu karı bu herifi götürebilir!» demiş, arkadaşları itiraz etmfşlerdi: «Ona Muzaffer derler. Görmüyor musun bedeni? Öyle bir değil, birkaç karı eskitir daha o!»
Elleri arkasında, adamın karşısına dikildi:
— Dehşetli bir yorgunluk içindesin monşer!
— Lâf söyledi bal kabağı. Malûm ulan!
— Ukalâlığı bırak. Dinle: Cinsî münasebetlerde ifrattan katî surette kaçınacaksın. Hiç olmazsa birkaç ay!
— Birkaç ay? İmsak ha?
— Değilse bile, haftada bir, pek pek iki... Muzaffer Beyin yüzünden bir sıkıntı geçti. Doktor anlamıştı.
— Avrupa seyahatinde hanfendl de beraber mi?
— Tabiî.
— Olmadı. Bu olmadı Muzaffer. Hooş, hanfendinin
289

F.: 19
birlikte bulunması daha az tehlikelidir ya...
— Niye ulan?
— Jandarmalık yapar, yaramazlıklarına mani olur da...
— Ben istedikten sonra... Doktor ciddileşti:
— Şakayı bırak Muzaffer, sana kardeşane tavsiye: Bu işlere ara ver. Müthiş bir asap bozukluğu içindesin. Yorgunsun. Kendine iyi bakman, perhizi bozmaman lâzım!
Muzaffer burun kıvırdı:
— Atın ölümü arpadan olsun!
— O halde, ateşe devam...
Öğleye kadar sigara içmemek kararını da doktorun inadına, bozdu. Bir sigara yaktı.
Avukatla birlikte tapuya girip çıktılar, kulüpte yemek yediler. Tarlaların tescili işinde avukat nikbindi. Kanunî sûresi içinde tarlalar madem onun «tahtı işgalinde»ydi, o halde mesele yoktu. Namına tescil edilecekti.
Akşama doğru bütün işleri bitmiş, sinirleri yatışmıştı. İkindiye doğru tekrar kulübe uğradı, çıpın işi birkaç kadeh de patlatıverdi. İlle bu birkaç kadeh, içindeki sıkıntı pasını silivermiş, ufkunu genişletmişti.
Bej Kadillak, hayran bakışların önünden süzülüp şehirden çıktı, batan güneşin kızıla boyadığı ufka doğru, köy yoluna düştü. Karşılar kartpostal kadar renkliydi. Bu ona, «Bu akşam gün batarken gel!» şarkısını hatırlattı. Çok severdi bu şarkıyı. Mırıldanmaya başladı. Ne zaman bu şarkıyı hatırlasa, yahut mırıldanmaya başlasa, gözlerinin önüne yaşmaklı, feraceli, muhteşem bir eski İstanbul hanımefendisi gelirdi. Gene öyle oldu. Etli butlu, alımlı çalımlı bir hanımefendinin kocası değil de, «Kâtibim» şarkısındaki kâtip tipinde âşığına nazla, edayla, cilveyle, akşam erken gelmesini tembih edişini hayalledi.
«Sakın geç kalma, erken gel canımın içi... Olmaz mı?»
«Olmaz olur mu bir tanem!»
«Firkatine tahammül edemediğimi bilirsin, değil mi?»
«Bilmez olur muyum canımın canı?»
Bu kâtip ihtimal redingotlu, çıtkırıldım bir Babıâli efen-
290
dişiydi. Akşam sular kararıktan sonra dildadesinin yanına, ya bir kutu Hacıbekir lâtilokumu, ya da badem ezmesi veya akide şekeriyle dönerdi. Zarif bastonuna dayana dayana, aheste beste... Dantelâlar gibi işli konakların aralarındaki daracık sokağa akşamlar inmiştir. Tok bir kedi karşıdan karşıya geçer. Bir yerlerde akşam ezanı okunur. Arka caddede lâstik tekerlekli landonları çeken beygirlerin geçip giden nal sesleri... Adam kibar fiskelerle dildadesinin kapısını çalar. Hanımefendinin kulağı kiriştedir. Heyecanla kapıyı açar. Takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştür. Gözleri badem, dudakları kiraz, saçlar samur. Sesini titrete titrete:
«Hele şükür. Gözlerim yollarda kaldı. Siz beni hiç düşünmüyorsunuz, çok üzorsunuz efem...»
Kâtibin aklı gider:
«Estağfurullah sultanım, ne haddime?»
«Hani gün batarken teşrif edecektiniz?»
«Ah canımın canı! Bilmezsiniz başıma gelenleri...»
Cıvıldaşarak içeri çekilinir, kapı usulcacık kapanır. Ondan sonra nazla niyazla yaprak yaprak soyunmalar...
Muzaffer Bey direksiyonun simidine sımsıkı yapıştı:
— Atın ölümü arpadan olsun! diye mırıldandı. Hiç bir şeyim yok Allah'ın izniyle...
Bir sigara yaktı.
Fala inanma, falsız kalma, dedikleri gibi, doktora inanmayacak, doktorsuz da kalmayacaktı. Neden perhize mecbur olacak? Demir gibiydi. Ufak bir sıkıntı, ağzının içinde hafif acılık... Bundan ibaretti. Hem nasıl olsa Avrupa'ya gidiyordu. Orada, daha büyük, daha esaslı, çok daha mesleklerinin âşığı otoritelere muayene olunurdu.
Aklından, kendisini muayene eden doktorun boşadığı kadın geçti.
«...ilik gibi karıydı be! Doktor da ne? Cılız, kılkuyruğun biri. Öyle dalyan gibi kadın senin perhizine esir olur mu? Aferin! Herkesi kendi gibi sanıyor. Hanımefendiyi de birlikte mi götürecekmişim? Birlikte götüreceğim tabiî. Burada mı bırakmalıydım?»
Dalgınlıkla, araba bir hendeği hızla geçti.
291
¦(¦' i:
Sövdü. Bej Kadillağın en az üç senesi gıımışıı. Yavaşladı.
Doktorun sözleri kafasına fena takılmıştı. Uzun zaman perhiz... Doktora uyup da karısına karşı mahcup mu olsundu? Kaabil miydi? İntihar ederdi. Perhizi mutlaka gerektirecek bir hal varsa, Avrupalı doktorlar

da bunu tavsiye ederlerse, dönüşte, karısının doğumundan sonraki normal kırk günü bu iş için kullanır, ne şişi yakardı, ne kebabı.
Gözü dikiz aynasına ilişti. Yüzüne baktı: Demir gibiydi!
Dilini çıkardı: Bozuktu. O da sigaradan. Biliyordu. Yoksa ne hazımsızlık, ne bir şey.
Parmakları arasındaki sigarayı fırlattı. Sigaranın kızılı, alaca karanlıkta eğri bir çizgi halinde kayboldu. Lâmbaları yaktı.
Şehirle çiftlik arasındaki yolun yarısını geçmişti. Bodur meşeliğin dar, bozuk yoluna düştü. Arabayı iyice yavaşlattı. Bu yol çeyrek saat, hattâ yirmi dakika sürerdi böyle. Ondan sonra gene tozlu yol başlardı. Bir zamanlar eşkıyaların köylüye bu meşelikte pusu kurduklarını söylerlerdi. Yasin Ağadan da çok işitmişti. Yasin Ağa deyince... Adam sahiden de namusluydu ama, ne biçim namustu bu? Çiftliğe gelen çeşitli bar karılarına ses çıkarmaz, omzunda çifte, çiftlik kapısında sabahlara kadar bekler, namusuna dokunmazdı da, şu mesele... «Budala!» diye geçirdi. «Rahatını tepti. Mamafih, Resiften çok daha memnunum. Tam istediğim gibi adam...»
Meşeliğin en keskin virajını dönerken iyice yavaşladı. Tam dönmüştü ki, yerde çiğit dolu büyükçe bir çuval! Kimbilir hangi kamyondan düşürülmüştü! Arabayı durdurdu, yere atladı. Bir kenara çekecekti. Yolun solunda birden kısık bir ses: — Muzaffer!
Başını sertçe çevirdi: Patlayan bir tabancanın küçücük alevi!
Dizleri üzerine çöktü, eli beline gitti. Lagantını çıkaracaktı. Olmadı. Meşelerin gerisindeki karanlıkta hızla

uzaklaşan daha karanlık bir insan gölgesine sağ gözü takıldı. Kurşun sol gözünü delip, beyne dalmıştı, göz akıyordu.
Kadillağın ön tekerleği yanına yuvarlanırken, dünya açık gözünden hızla geçti: Ay, yıldızlar, tanış yüzler, yaşmaklı feraceli hanımefendi, redingotlu kâtip, perhiz tavsiye eden doktor, muayene odası, sarışın kadının bacakları ve birden bambaşka bir yüz:
— Serap, diye mırıldandı, karıcığım!..
Sağ yanına yıkıldı kaldı.
»*
Serap Paşazade'nin karşısında, Zekâi'nin yanıbaşın-da oturuyordu. Paşazade'nin metresi masanın öbür uçundaydı, baş köşede.
Zekâi, genç kadının elini kuvvetli avuçları arasına atmış, çaktırmadan okşayarak, çizgilerden anlarmış gibi, atıyordu:
— ...Yolunuzda hiç bir engel yok. Hayatınızda daimî bir çıkış \/ar. Çıkış, çıkış, çıkış... Bakın, şu çizgi var ya? Bu çizgi...
Paşazade limonlu votkasını kaldırdı:
— Haydi yengemizin daimî çıkışlarının şerefine!
Zekâi davrandı. Genç kadının elini sol elinde tutmaya devam ederek, vermut kadehini aldı. Paşazade ve met-resiyle tokuşturup içti.
Güllü:
— Elimi bırakın da ben de içeyim, dedi. Bıraktı.
Viski kadehini iri yudumlarla yarıladı. Eli tekrar yakaladı.
— ...haa... Ne diyordum? Bu çizgi bütün ellerde vardır ama, bu kadar engelsiz, bu kadar muntazamına rastlamadım. Hem biliyor musunuz, fevkalâde güzel elleriniz var?
Güllü anlayışla güldü:
— Öyle mi?

— Öyle. Farkında aegıı mısınız t
— Yooo...
— O halde ellerinizle övünebilirsiniz. Ötekini uzatın
bakayım!
Tuttu. İkisini ayrı ayrı avcu içine aldı. sıktı sıktı... Gözlerinden sıcak dalgalar, kan dalgalan geçiyordu. Sarhoş olmuştu. Şu Paşazade'yle karısı da ne geziyorlardı surda sanki?
— Çok yükseleceksin yenge, inan bana... O kadar çok yükseleceksin ki...
— Aman Zekâi Bey, o kadar çok yükselmeyeyim!
— Niçin?
— Fazla yükseklerde başım döner de... Gevrek bir kahkaha attı.
Paşazade iskemlesini metresine yaklaştırmış, kolunu nefis kadının omzuna atmıştı. Kadın dudaklarını uzattı. Paşazade öptü.

Zekâi'nin içi titriyordu. Ya herro, ya merro diye Serap yengeye sarılsa mıydı acaba?
Birden Muzaffer Beyi hayalledi: Elleri arkasında, çatık simsiyah kaslarıyla... Irkildi.
Sırası mıydı? Kanı damarlarında kurşun gibi akıyordu. İçi içine sığmıyor, terliyordu. Genç kadının ellerini dudaklarına götürürken, Seyyare Bacı, çıtır çıtır kızarmış, koca bir kayık tabak dolusu av etini getirdi, masaya koydu.
Koyarken görmüştü. Gözleri memnunlukla parladı. Aferin, aferindi şu koca burna. Muzaffer başkalarının karılarını öpüp, koklayacak değildi ya sadece!
Merdivenleri sevinçle indi. Avluyu geçerken, sağda, ulu dutların orda, çömelmiş bir insan karaltısına gözü takıldı. Sigara içiyor, sigarasının ateşi yanıp yanıp sönüyordu. Yaklaştı. Eğildi, dikkatle baktı, tanıdı:
— Sen miydin Şerif usta? Ne bekliyon burda?
— Yukarda gene kafaları mı çekiyorlar?
— Allah'ın emri o.
— Abla da çekiyor mu?
— Çekiyor tabî... (Fısıldadı) Sana bir şey diyecem!
294
— MDia Kimin yanında oturuyor?
— Koca burnun. Onu diyecektim... Şerif usta küfretti.
— Onu diyecektim Şerif usta... Şu Zekâi gibi namussuz yokmuş meğer!
— Niye? Anlattı.
Şerif usta yumruk yemiş gibi sarsıldı.
— Ciddî mi söylüyorsun?
— Vebalin boynuma!
Ayağa kalktı. Gırtlağına bir şey düğümlenmişti. Demek hanımın elini avcuna almış... O kadar mı? Başka bir şey geçmemiş miydi aralarında? Yatıp kalkmamışlar mıydı?
¦
Peşin beton eve doğru hırslı hırslı yürüdü. Merdivenin orada durdu. Nereye, niçin gidecekti? Ne yapacaktı? Ne demeye, ne yapmaya hakkı vardı? Kadın istemese, adam cesaret mi edebilirdi?
Geri döndü. Durdu. Peki ama, göz mü yummalıydı? Koca burna yedirmeli miydi?
Aklına Reşit Ağa geldi. Çinko örtmelerin altında, ikide birde, yerden biter gibi peydahlanmaktan maksadı Beyin helâlini korumaksa, işte tam zamanı, kendini göstermeliydi.
Hızlı adımlarla Reşit Ağanın huğuna gitti. Kapıyı vurmadan girdi: Berber Reşit dirseğine yanlamış, sütbeyaz bir kuzunun tüylerini tarayan kuru karısını seyrediyordu. Kapının vurulmadan açılmasına sinirlenerek doğruldu. Hele bu lâubaliliği yapanın Şerif usta oluşu, sinirlerini büsbütün gerdi. Kaç vakittir koskoca Beyin bile tembihlerine kulak asmayan, onu adamdan saymayan, tenezzül etmeyen iriyarı delikanlıya çıkıştı:
— Elhaya mineliyman evlâdım! İnsan evinde açık olur, saçık olur... Kapı vurulmadan girilir mi?
Şerif ustanın aklı başında değildi:
— Bırak şimdi bu ayakları da, gel azıcık!
— Ne var?
— Gel hele yahu... Ne korkuyorsun? Seni ağzımıza
295
atacak değiliz ya!
Reşit gene de huylanarak kalktı.
Dışarı çıktılar. Resifin kuru karısı bir şeyler sezerek, kuzuyu bıraktı, ayaklarının uçlarına basarak kapıya gitti. Kulağını anahtar deliğine dayadı. Mırıl mırıl bir şeyler konuşuyorlardı, ama ne konuştukları belli olmuyordu.
Berber Reşit içeri girince merakla sordu:
— Ne var?
Resifin canı sıkılmıştı. Bu kız orospu muydu ki, her önüne gelene razı oluyordu? Kuru kari: *
— Rahatlık tepti, dedi. Pis cenabet! Bey duymasın!.,
— Benim de korkum o ya.
— Vallah hem onu, hem de bizi tuttuğu gibi atar!
— Yoksa canları cehenneme. Oğlum değil, kızım
değil...
Odanın ortasında, göz göze uzun uzun dikildiler. Kadın, endişeyle sordu:
— Ne yapacaksın şimdi?
— Şaşırdım kaldım vallaha...
— Yanlarına git, otur. Senin önünde...

— Gözü kızdıysa kahpenin, beni mi dinler?
— O dinlemezse bile, öteki kendine gelir. Beye söylersin diye...
— Doğru ama, benim önümde rahat dursalar da, gece her haltı işlerler...
— Bey neredeyse gelir, varsın istifil olsunlar! (*).
— Öyle mi yapmalı?
— Bana kalırsa öyle yap. Git, bir şeyler bahane et» yanlarına otur...
Huğdan çıktı.
Masa etrafına çevrelenmiş, vara yoğa kahkahalar atarak konuşuyorlardı. Güllü'nün eli, Şerifin dediği gibi, Ze-kâi Beyin avcunda değildi. Yalan atmış, genç kadını Ze-kâi'den kıskandığı için uydurmuş olacaktı.
Güllü tatlı tatlı baktı:
(*) tstifil olsunlar: Ne halleri varsa görsünler.

— Hayrola Reşit Ağa? Şaşaladı. Öyle ya, ne için gelmişti?
— Hiç, dedi. Sağlığınız... (Birden aklına geldi) Bey bu kadar gecikmeyecekti...
Hatırladılar: Sahi. Bilek saatlerine baktılar. Gecenin* onuna geliyordu.
Güllü:
— İşlerini bitirememiştir.
— Bitiremezsem kalırım demiş miydi?
— Demedi ama, onun işi belli olur mu? Bilmez misin?
Zekâi:
— Sorgudan sualden münezzehtir o bilmem mi? dedi.
Berber Reşit bir iskemle çekip oturdu.
Zekâi sinirlendiyse de belli etmedi. Pis herif, gözlerini de öyle dikmişti ki. Ne var? Ne oluyordu? Kontrole mi gelmişti?
Bir saat sonra tekrar saatlere bakıldı.
Zekâi:
— Mutlaka kalmayı icabettiren bir hal olmuştur, dedi. Paşazade anlayışlı anlayışlı gülümsedi. Şüphelenen-
Güllü bir ona, bir ötekine bakıyor, mutlaka kalmayı icabettiren şeyin ne olduğunu anlamaya, hiç olmazsa kestirmeye çalışıyordu. İçinden çıkamayınca:
— Ne var? dedi.
Zekâi cevap olarak, yarısı içilmiş vermut kadehinf kaldırdı:
— Haydi broz!
— Broz...
— Broz...
Sonra Güllü'nün kulağına fısıldadı:
— İyi bir yavru düşmüştür... Güllü hayretle döndü:
— Nee? Yavru mu? Ne yavrusu?
Zekâi ürktü. Paşazade'yle göz göze geldiler.
— Siz bakmayın Zekâi'ye yenge, dedi Paşazade. Ka-

• uyı uuıvju mu
V<-T\ oil İli lieillSIII! IMS KIS
lüyor, namussuz!
Yarım saat sonra tekrar saatlerine baktılar: On bir buçuk!
Muzaffer Beyin bileğindeki kronometren bilek saati de on bir buçuğu göstermekteydi. Saatin kadranına iri yıldızların ışığı vurmuştu. Bej Kadillağm beyaz tekerlekleri önünde yatıyordu. Başı sağ kolunun üzerine düşmüştü. İnce bir kan sol şakağından çenesine doğru sızmış, kurumuştu.
Uzaklarda, çok uzaklarda bir çakal acı acı haykırdı.
XIII.
Muzaffer Beyin ölüm haberi bomba gibi patladı, olağanüstü bir kovuşturma başladı. En önemsiz, en sudan ihtimaller üzerinde bile kılı kırk yararcasına duruluyor. Muzaffer Beyin, «fuzulen işgali»nde bulundurduğu sahipsiz topraklarla uzak veya yakından ilgili herkes sorguya çekiliyordu.
Bu arada Hıdıroğullarının Habip'le karısı, babası, anası, iki ağası, ağalarının karıları da vardı. Ama en çok Habip'in üzerinde duruluyordu. Habip ise kayıtsızdı. Sorulanları pervasızca cevaplıyor, en küçük bir heyecan göstermiyordu.
Sahipsiz topraklar yüzünden Muzaffer Beyden yediği tokat bahis konusu edilince, omuz silkti:
— Fi tarihinde tokatladı diye adamı çekip vurmam mı lâzım?

— Peki ama, aranızda münazaalı topraklar vardı...
— Yalnız benimle yoktu ya. Hem, toprak için kendi partisinden birine kıyar mı insan?
Babası bir kenarda, ak sakalını ovucuna almış, oğluna hayranlıkla bakarken: «İstediğin kadar inkârdan gel oğlum. Bu iş senin işin. Amma, aferin. Karda gezdin, izini belli etmedin. Aşkolsun!..» diye geçiriyordu.
Yalnız, Muzaffer'in ölmesiyle pek bir şeylerin değişmeyeceği kanaatine varmıştı. Adamın karısı vardı. Vârisi sıfatıyla tapudaki tescil işlemine devam etmeyecek miydi?

meyip, dosya (faili meçhul cinayetler) arasına girince, koca burun Zekâi, Paşazade'nin de teşvikiyle, berber Re-şit'i bir gün kenara çekti:
— Reşit Ağa, dedi. Beni iyi dinle... Ölenle ölünmez. Sen zeki adamsın. Hem de bu çiftliğin temeli. Bu çiftlik sensiz yürümez. Bey olsa da, olmasa da bu böyle. Seninle el ele verip, kadıncağızı himayemize alacağız. Bu, herkesten çok seninle bana düşen vazife. Bilirsin, Muzaffer, benim için kardeşten ileriydi. Genç yaşta dul kalan talihsiz kadıncağız bundan sonra bizim tesellimize muhtaç, takdir edersin...
Berber Resifin burun köklerine akmış kurnaz gözleri, Zekâi'nin sözü nereye vardırmak istediğini anlayarak, parlamaya başladı. Hele Zekâi'den sonra Paşazade de söze karışınca, maksatlarını daha iyi anladı: Doğru söylüyorlardı. Ölenle ölünmezdi. Genç kadın ömrünün sonuna kadar Muzaffer'in yasını tutacak değildi ya! Zaten ağlaya çırpına hal olmuştu. Daha fazlası fazlaydı, arkasından çeşitli hastalıklar gelebilirdi. Üstelik gebeydi de...
Reşit yerden göğe kadar hak veriyordu. Doğru söylüyorlardı. Yasın da, ağlayıp sızlamanın da bir derecesi vardı. Ele güne karşı yeter derecede göz yaşı dökmüş, yemekten içmekten kesilmiş, hatta bayılıp bayılıp gitmişti. Artık kendine gelmeli, bundan böyleki hayatları için ne yapacaklarsa onu düşünmeliydiler.
Reşit:
— Bana kalırsa, dedi, gidip arkadaşını getirelim. Ancak o teselli eder onu!
Zekâi düşünmeden:
— Peki, dedi, getirelim...
Hemen o günün akşamı cipe atlayarak şehre indiler. Henüz işten dönmüş, üstünü başını çıkarmakta olan Pakize'yi apar topar cipe atıp, çiftliğe getirdiler. Yolda bir taraftan Reşit, öbür taraftan Zekâi, kadına dersini vermişlerdi. Hoşbeşten sonra yalnız kaldıkları zaman:
— Deli, dedi. Koca için ağlanır mı? Amasya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha...

Uullu günlerden ben ilk deta gutdu.
Ondan sonra sık sık gülmeye başladı. Boyuna viski içiyor, arada yüreği kabarıp tassa bile, Pakize'nin şaklabanlıklarda coşuyor, yaşlı gözleriyle kahkahalar atıyordu.
Bej Kadillak gene köyün tozlu yollarında Görünür olmuştu. Direksiyonda beyaz eldivenleriyle Güllü'yü gören köylü:
— Kim kazana, kime nasip ola! diyordu. Yazının çıplağı!
Ham sofularsa bunu tabiî karşılıyor, Cenabıallahın keremine şükrederek:
— Hikmetinden sual olunmaz, diyorlardı. Yazının çıplağının ne kabahati var? Her şey Lemyezelin ezeldeki takdirine bağlı. Ondan izinsiz karınca bile adımını atamaz!
Bir gün gene bej Kadillakla köyden çıkmış, uzak uzak açılmışlardı. Hava sıcaktı. Tarla kuşları cıvıltıyla oradan oraya, oradan oraya uçuşuyorlardı. Pakize, yan gözle Gül-lü'ye baktı. Kavun içi tiril tiril ipek bluzunun altında memeleri dipdiriydi. Güllü de farkına varmıştı. Sordu:
— Ne bakıyorsun? Pakize içini çekti.
— Şu dakikada ne olmak isterdim, biliyor musun?
— Ne olmak isterdin?
— Erkek!
— Erkek mi?
Elini bir erkek arzusuyla memelere uzatıp birini yakaladı, sıktı.
— Böyle yakalardım işte!
Güllü kahkahalarla gülerek, Pakize'nin elini itti:
— Deli karı.
— Kadınken beni bile coşturdun kız. Bunlar adamda akıl mı kor?
Sonra, yeni baştan evlenip evlenmemek üzere ne düşündüğünü sordu. Güllü hemen cevap vermedi. Evlenecekti elbette. Geceleri karyolada tek başına kuduruyor. uykuları kaçıyordu. Ama Pakize'ye tek kelime söylemedi.
O sordu:

300
ai tseyin. etrafında pervane kesilişine ne dersin?
Paşazade'nin metresi de bundan bahsetmişti. Ama pek niyeti yoktu. Kaba saba, hantal ve çirkindi Zekâi. Etrafında pervane kesiliyor diye hemen de mal bulmuş mağribî gibi sarılacak değildi ya!
Birden, çoktandır aklına gelmeyen bir yüz canlandı kafasında: Şerif ustanın yüzü. Sahi, ne çabuk da unutmuştu? Neredeydi oğlan? Kaç vakittir niye görünmemiş? İlk zamanlar, acısının içinde birkaç sefer görmüş, sonra kaybetmişti.
— Benim alacağım erkek, sosyetelik olmalı! dedi.
— Sosyetelik de ne kız?
— Bilmiyor musun?
— Nereden bilecekmişim? Biz senin gibi gâvur ağızlarını belleyemedik daha.
— Sosyetelik demek, kibar toplantılarında oturup kalkmasını bilen, boynu kravatlı demek!
— Zekâi Bey gibi.
— Amaan, bırak şunu.
— Neyini beğenmiyorsun?
— Sözbirliği mj ettiniz Allahaşkına? Paşazade onu Heri sürüyor, Reşit emmi onu, anamdan başka üç analığım, Reşit emmimin karısı onu. Ne bu?
— En münasibi o da onun için. Nikâhının altına gir. yuları tak boynuna, dilediğinle yaşa, aptal!
Reşit emmisi de böyle söylüyordu. «Mal mülk senin olduktan sonra, kocanın ne hükmü olur!» diyordu.
Kafasında berber Reşit canlandı.
O sıra gene Zekâi'yle çene çeneye vermişlerdi. Ze-kâi'nin derdi zoru, Şerif ustaydı. Bu kadar yakışıklı bir gencin çiftlikte eğleşmesindeki tehlikeyi gayet iyi bildiği için, bir kulpunu bulup dehlemenin yollarını arıyor, Reşit'i de kendi gibi düşünmeye zorluyordu.
Reşit dünden razıydı. Sevmiyordu oğlanı, sevemiyor-du. Faraza, Güllü'yle evlenip çiftliğe hükmetmeye başlasa, ilk peşin kendisine yol vereceğine şüphesi yoktu.
301
Halbuki Zekâi.. Efendiden adamdı bir sefer. Boynu kravatlı, yüzü güleç. Çiftliğin Reşit'siz olamayacağını da söylüyordu. Sonra, Şerif gibi dünkü çocuk da değildi. Lâfını sözünü, oturup kalktığı yeri bilirdi. Asıl önemlisi, daha şimdiden avucuna girmiş, «Reşit Ağa» diye yere yurda koymuyordu. Güllü'nün ille büyük analığı da dilinden düşürmüyofdu: «Şu Zekâi Bey gibi yok!» diyordu. «Dili pek tatlı. Konuştu mu ağzından şeker, bal akıyor!»
Gerçekten de akıyordu. Bir taraftan Güllü'yle meşgul oluyor, öbür taraftan sağa sola koşuyor. Cemşir, karıları, kızlarıyla ilgileniyor, yanında Reşit Ağa, atlıyor cipe, Serap Hanımın, «vekili umuru» sıfatıyla, merhum kocasından kalan «emvalsin intikal işlemini yaptırıyordu.
Bu arada, sahipsiz toprakların Serap Hanım adına tescili işi de hızlandırıldı. Köylüler küplere biniyorlardı.
— Cenabıallahın toprağı nereden Muzaffer'in oluyormuş da avradına kalasıymış? Muzaffer dediğin, Allah gene de rahmet etsin, bir haksız kişiydi. Buraları kılıcının hakkına elinde tutuyordu. Şimdi toprağı bol olsun, aradan çıktı, çıkıştı. Dünya kadar tapulu arazisi var. Avradına yeter de artar da. Tapusuzları köylüye bıraksınlar. Yoksa, bu işin sonu iyi getirmez!.
Zekâi'nin kulak astığı yoktu. Berber Resifle haber
saldı:
— Dinimiz, şeriatın kestiği parmak acımaz, der. Memleketimizde mahkeme var, kanunlar var şükür. Adalet neye hükmederse herkes hakkına razı olsun!
Köylü, başta Hıdıroğulları, alıp alıp veriyor. Zekâi'nin parmağında dönmeye başlayan «Hanımın çiftliği»ne yumruklar sıkılıyor, korkunç küfürler savrüluyordu.
«Hanımın çiftliği» ise, köye sırtını dönmüş, edilen küfürlere kulaklarını tıkamıştı.
Makinist Şerifin hınçla çevrili gözlerine de aldırış edilmiyordu. Zekâi'nin kafası müthiş işliyor. Serap Hanımı memnun edip, kendisini ona sevdirebilmek için elinden gelen hiç bir şeyi eksik etmiyordu. Haftada birkaç sefer hanımla Resifi, arada Hamza'yı -çünkü Hamza'nm Şerifle sıkı fıkı olduğu gözünden kaçmıyordu- bej Kadillağa
302
atıp şehrin yolunu tutuyor, kibar toplantılarına katılıyorlar. İlle Paşazadelerdeki toplantılar! Berber Reşit bile kendini kaptırmıştı bu âlemlere. Ancak yeni yeni anlamaya başlamıştı hayatın ne olduğunu. On beş, yirmi yaş genç olsa da, şu Güllü'ye el atsaydı!
Şampanyadan başkasını içmiyor, rakıyı çok «banal» buluyordu. Bir gün şampanyanın verdiği aşırı neşeyle coştu, yanıbaşında oturan Pakize'ye el attı. Kadın:
— Dert! dedi. Herif delirdi mi ne? Herkes görmüştü bunu. Kahkahayı bastılar. Güllü:
— Sen hayır hasenatı severdin hani? dedi. Pakize cevap verdi:

— Severim amma, böylesi olursa!
Yanında, muhtarın kızını düşünen Hamza'nm boynuna sarıldı, yanağından öptü.
Marş marş işareti yerine geçmişti sanki. Millet coştu.
Paşazade'nin metresi bile, kendini Paşazade'nin kucağına attı. Adamın kuvvetli kollarında içeri taşındı. Pakize de ayrıı şeyi Hamza'ya yapmak istedi, olmadı. Deli-' kanlının namusluluğu tutmuştu. Daha doğrusu, muhtarın kızı, sanki içinden bakıyor: «Sakın ha!» diyordu.
Reşit:
— Daha beter ol! dedi. Beni beğenmez misin? Zekâi'ye gelince... Onun için ne bulunmaz fırsattı.
Yengesine az daha sokuldu, berber Resifin Pakize'yi alıp götürmesini bekledi. Güllü de yalnız kalmak ihtiyacınday-dı. Ama bu erkek Zekâi yahut bir başkası olurmuş... Önemli değildi. Bir erkek, kuvvetli, kudretli bir erkek olsun da. Pakize, Güllü'nün bir işaretiyle, razı oldu. Berber Resifle birlikte kalktı. Hamza da gittikten sonra yalnız kaldılar. Zekâi'nin elleri titriyordu. Fısıldadı:
— Işığı söndüreyim mi?
— Niçin?
— Gözlerini rahatsız etmiyor mu?
— Ediyor ama, içerdekilere karşı ayıp olmaz mı?
— Herkes kendi âleminde, aldırma.
Etekleri zil çalarak gitti, söndürdü. Güllü fısıldadım
303
— KorıaorunKim ya* Dam
Emri yerine getirdi. Buziucamdan vuran yumuşak, •tatlı ışıkta peşin uslu uslu oturdular. Sonra kadın, adamın göğsüne koydu başını.
Tam zamanında Zekâi'nin kısık sesi:
— Evlenelim, teklifinde bulundu. Evlenelim Serap! Göreceksin sana karşı nasıl iyi bir koca olacağım... Hatta, Muzaffer'den de iyi! Avrupa turunu birlikte yapacağım. Seni asla sıkmayacağım. Hiç bir şeyine karışmayacağım...
— Hiç bir şeyime mi?
— Evet, hiç bir şeyine!
Genç kadın sedire kaydı, çok ciddi bir meseleydi.
— Sahi mi söylüyorsun?
— Elbette sahi.
— Ya günün birinde birisini seversem?
— Senin bileceğin iş!
Adamın boynuna sarıldı, dudak dudağa geldiler. Genç kadın çıldırırcasına sarılmıştı. Çirkin, güzel, genç, ihtiyar... Alaca karanlıkta belli olmuyordu.
Sonra doğruldular. Zekâi:
— Yalnız... dedi.
Kaç vakittir söylemeyi kurduğu şeyi söyleyip söylememekte yine birden tereddüde düşmüştü. Ama ok yaydan fırlamıştı bir defa.
— Ne yalnız?
— Şerif. Makinist Şerife ne lüzum var çiftlikte?
Genç kadın, yakışıklı delikanlının birden ön plana çıkan kuvvetli yüzünü hayalledi: Çinko örtmelerin altında, ağzına sigara koyarken... Sigarayı ağzının etrafında dolaştırıp çocuğu nasıl da üzerdi!
— Hani kıskanmayacaktın?
— Kıskançlığımdan değil.
— Ya?
— Köy kahvesine dadanmış, Habip'le filân pek sıkı
:sıkıymışlar da.
— Ne çıkar?
— Şu münazaalı topraklar dolayısıyla köylü zaten
304
Onunla sıkı fıkı olması doğru mu?
Şerif usta sırt üstü uzandığı yatakta haffiçe doğruldu, bir sigara yaktı.
Hâlâ gelmemişlerdi. Farkındaydı çevrilen fırıldakların, lâkin bekliyordu. Serap abla da onların ağzına bakarsa, o zaman yapacağı tek şey, koca burunla da, ötekiyle de kapışıp ağızlarını, burunlarını kırdıktan sonra, basıp gitmekti. Ama işin buralara varacağını sanmıyordu. Serap abtanın o çirkin, o kaba saba adamı kendine değişeceğini sanmıyordu.

Yatağının bulunduğu tahta sedirden yere atladı. Sonra sırtına ceketini alıp huğdan çıktı. Yıldız ışığında alaca karanlık avluyu geçerken köpekler hırladılarsa da, ustanın alışık kokusunu alınca, başlarını eğip karanlıkta kuyruk sallamaya başladılar.
Şerif usta, farkında olmadı. Seyyare Bacının huğuna gitti. Işık vardı. Kapıyı aveunun içiyle vurdu. Kadın, başındaki yemeniyi düzelterek kapıyı açtı. Gene Şerif ustaydı. Gülümsedi:
— De bakalım?..
Genç adamın yüzü içerden vuran lâmbanın sarı ışığıyla aydınlanıyordu. Endişe içinde bir yüz.
— Hâlâ gelmediler, dedi.
— Gelmezler gayri bundan sonra, usta... Yat, uyu keyfine bak!
Cevap vermedi. Sonra anî bir kararla yürüdü:
— Ben kahveye gidiyorum!..
Vakit hayli ileri olduğu için kahve tenhaydı. Köyde Muzaffer Beyden sonra en büyük çiftçi Hacı Resul'ün yeni tarım makineleri için üç gün önce şehirden getirdiği makinist Muhsin ustanın etrafına çevrelenilmiş, dereden tepeden konuşuluyordu. Muhsin usta, Serap Hanımın çocukluğunu, genç kızlığını biliyordu. Aynı avluda uzun zaman komşuluk etmişti Cemşir'lerle. Cemşir iriyarı, erkek

F.: 20
UU£.dl, UIIIU OUII UOI CUO ioi i iLSt?l un uuuı i ıv<ıı> i-*vsi wvi ı \^a| ı <«
in elinde oyuncaktı.
Muhsin ustayı deminden beri dikkatle dinlemekte olan Habip:
— Tamam, dedi. (Arkadaşlarına döndü) Ben size demiyor muyum? Koyunumuzu yiyen kurt o kerhaneci demiyor muyum ben size?
Bu sırada içeriye Şerif usta girdi. Muhsin ustayla henüz tanışmamışlardı. Habip tanıttı. El sıkıştılar. Surdan burdan konuşurlarken, iki meslektaş, müşterek dostları vasıtasıyla tanış çıktılar. Muhsin usta. Şerifi tanımıyordu ama, ustasıyla çok samimiydiler. Millî Mücadele'de az mı tatlı, acı günler geçmişti?
Habip:
— Bak, dedi, senin hanımın çocukluğunu biliyor! Şerif ustanın gözleri parladı:
— Nereden?
— Bir avluda oturduk. Şu kadardı. Sonra büyüdü. Genç kızlığı pek bir güzeldi, bir afet-i devran. İşten dönerken peşinde çifte çifte oğlanlar. Ama o, yalnız birini severdi: Kemal'i, Arap uşağı Kemal'i. Benim muavinimdi fabrikada. İyi oğlandı, cevherli çocuk. Bu Resifler, meşit-ler oğlanı çir gibi yedirdiier Hamza'ya!
Hamza sözü Şerif ustanın dertlerini depreştirdi.
— Maplste arkadaştık, dedi. Ama o da cılkın biriymiş meğer...
Habip heyecanla sordu:
— Niye?
Resifle Zekâi'den yana kaymaya başlamıştı. Cevap vermedi. Habip tekrar sordu:
— Ne gibi yani?
— Ne gibisine boş ver... Allahsızı yirmi dörtlük İbrahim'in elinden ben kurtardım. Yoksa...
Habip gene eşelemek için:
— Sen mi kurtardın? Ya diyor ki: «İçerde bana kimse yan bakamazdı!» diyor?..
Şerif usta, sinirli sinirli güldü:

— inini uumuK oımeaı, sağ. Gidin hapishaneye, çağırtın, sorun. Herif yangındı buna be. Otur derdi otururdu, kalk, kalkar. Sıkı mı karşılık versin?
Habip kurdu hatırlatan pırıl pırıl gözleriyle etrafı kolluyor. Şerifin birkaç günden berf iyice değiştiğine dikkati çekmek istiyordu. Muzaffer'in ölümüyle hiç bir şeyin değişmediğini görmüş, durum değiştirmek için ne yapılması gerektiğini günlerden beri ciddî ciddî düşünmeye başlamıştı.
Bunda da yalnız değildi. Köyün küçük toprak sahipleri, hatta topraksızları da kendisiyle beraberdi:
Hanımın üzerine çevrilmeye çalışılan sahipsiz toprakları ele geçirmek!
Muhsin ustayı dinliyor, ama sahipsiz topraklara nasıl, hangi yoldan sahip olunabileceğini kestirmeye çalışıyordu. Bir zamanlar Muzaffer Bey, şimdi de Muzaffer Bey veresesi olmasa topraklar hiç değilse, on beş, yirmi ailenin geçinmesine yarayabilirdi.
Muhsin usta:
— Anlatıyorsunuz da şaşıyorum, dedi. Yahut da şaşılacak hiç bir şey yok. İnsan, içinde yaşadığı şartların adamı oluyor zamanla. Meselâ bu Güllü:
Habip:
— Serap! diye düzeltti. Muhsin usta güldü:

— Yeni şartların Serap'ı, eskiden Güllü'ydü. Servet, refah Serap yapmış. Serap, yahut Güllü. Ne iyi kızdı! Hele Kemal'le sevişirken... Ne fedakâr kızdı! Ne babasına benzerdi, ne de başkalarına. Üç gündür-dinlediğim şeylerle eski Güllü'nün hiç alâkası kalmamış!
Geç vakte kadar oturdular. Başta Şerif usta, oradakilerin hepsinde takdir-hissi yaratmıştı Güllü'nün eski hayatı, yalnız Habip... Eski çamların bardak olduğunu düşünüyor, sahipsiz toprakların yeni sahibine diş bilemekten geri kalmıyordu.
Kalkıldı. Evlerin yolu tutuldu. Muhsin usta da iyi geceler dileyip ayrıldıktan sonra Habip, arkadaşlarını kahve içmeye davet etti. Köşeyi döndüler: Işık vardı pence-

îtJIBimuc: dıiucıı ıı>-
de bırakıp çıkmış, sonra da unutmuştu. Arkadaşlarına:
— Şimdi geliyorum! dedi. Evden içeri girdi. Bir çocuk
viyaklaması!
Kapı acildi, genç bir kadın, Habip'i görünce çekinerek tekrardan girdi. Az sonra birkaç kadın birden çıktılar:
— Müjdemizi isteriz Habip Ağa! Şaşaladı:
— Niye? Ne var ki?
— Bir oğlun oldu!
Habip, sevinçten çılgına dönerek arkadaşlarının yanına koştu, müjdeyi verdi:
— Bir oğlum oldu arkadaşlar!
Tebrik edildi, kucaklanıp öpüldü. Sonra «Mustafa»nın şerefine kafaları çekmek, bu mutlu geceyi kutlamak için köy bakkalının evine dayanıldı. Uzun boylu, hasis adam kimbilir kaçıncı uykudaydı. Uyandırıldı. Don paça evden çıktı. Dükkânı istemeye istemeye açtı, istedikleri rakıyı verip kurtuldu.
Sabaha kadar içildi. Şafak sökerken Habip'ten başka hiç birinde derman kalmamıştı. Ayrıtındı. Habip yatmak istemiyordu. Şişede son iki parmak rakıyı da tek başına içtikten sonra evinin yolunu tuttu.
Babası, anası, kardeşlerinin karıları oradaydı. Habip, ilk defa baba olanların o içten heyecanı ile kıpkırmızı, bir kenara ilişmek istedi, babası bırakmadı.
— Ulan, dedi, dangalak! Çocuğun yüzünü açıp baksana!
— Nesine bakim bre baba? . — Yüzüne. Nesine bakılır?
Kulakları uğulduyordu. Kalktı. Halsizce gülümseyen karısının yanıbaşmdaki kundağın tülbendini kaldırdı. Kırış kırış, mosmor bir çocuk yüzü uyuyordu. Bu muydu? Bu mosmor et parçası mıydı?
Tülbendi tekrardan örttü.
Anası sordu:
— Beğendin mi? Ağalarının yanına çökerken:

— Nesini beğeneceğim? dedi. Et gibi, el kadar şey!
— O yarın seni nasıl utandıracak gör... Babası:
— Uyuz, diye takıldı. Sen de tıpkı onun gibiydin. Böyle mi doğduydun anandan? Söylesene avrat. Foyalarını meydana döksene şunun!
Geniş kalçalı ihtiyar kadın onu doğurduğu geceyi, yıllarca önceki geceyi hatırlamıştı: Kış, kıyamet. Yer yerinden oynuyordu. Kocası, şimdi hatırlayamadığı bilmem ne savaşına gitmiş, onu iki çocuğuyla yapayalnız bırakmıştı, komşulara bereket versin. O kıtlık, o ana baba gününde yalnız bırakmamış, ellerinden geleni geri koymamışlardı.
İçini çekti.
Kocası:
— Ne o? dedi. Deryada gemilerin mi battı?
Duymadı bile. Gene dalgaya düştüğünü anlayan kocası, dalgasına taş atmadı. Yalnız, oğullarına göz kırptı. Karısının ne fedakâr, ne bulunmaz, ne Osmanlı olduğunu bilirdi.
Geceyi oracıkta, uyuklayarak geçirdiler.
Bej Kadillağın korna sesiyle uyandıkları zaman, kuvvetli güneş pencereden içeri bir sütun gibi vurmuştu.
Herkes olduğu yerde uyuyakalmıştı.
Peşin Habip sıçrayıp kalktı, sonra ağaları. İhtiyar babaları şehre gidecekti. Oğulları dağılmadan, taşı gene gediğine koydu:
— Ailemiz bir nüfus daha çoğaldı, unutmayın! Bunun ne demek olduğunu bilen oğullar, peşin göz
göze geldiler, sonra başlarını huğun penceresine çevirdiler. Bej Kadiiiak çiftliğe doğru tozu dumana katmış, gi- : diyordu. ("
Güllü direksiyondaydı. Yanında Zekâi, arkada Ham-za'yla berber Reşit. Güllü'nün gözkapakları şiş şişti. Gece fazla kaçırmış, ondan sonra da Zekâi'yie boğuşmuştu. Boyuna esniyordu. Usta bir manevrayla çiftlik

kapısından girdi, ulu dutların yanında durdu. Odasına kapanıp hemen uyuyacaktı. Direksiyondan atladı. Beton evin merdivenh
309
ne koşar adım giderken, duvara dayanmış, kendisine me-lül mahzun bakan Şerif ustayı gördü. Durdu:
— Merhaba!
— Merhaba abla...
— Ne var, ne yok? Nerelerdesin?
Şerif küskün küskün başını eğdi, cevap vermedi. Güllü, delikanlının dargın olduğunu anlayarak, üsteledi:
— Ha? Nerelerdesin? Baş sertçe kalktı:
— Sen nerelerdesin? —Ben mi?
Genç kadın şaşırmıştı. Döndü. Bej Kadillak'tan tarafa baktı. Berber Resifle Zekâi birbirlerine sokulmuş, gözetliyorlardı. Sinirlendi. Akşam, tam zamanında Zekâi'nin soktuğu fiti hatırlayarak, Şerif ustaya döndü:
Usta:
— Sen? dedi.
Genç adamın laubali, hatta kocası, yahut sevgilisiy-miş gibi sert bir lâubalilikle soruşu hoşuna gitmişti.
— Paşazadelerdeydim...
— Geceyi de orda mı geçirdin? ¦— Evet. Ne var?
İçini çekti:
— Bir şey yok... Merak ettim de...
— Merak mı ettin? Sahi mi? Beni mi? , Cevap alamadı.
Odasına çıktı, çabucak soyundu, yatağa girdi ama, uyku tutmak ne mümkündü? Şerif usta hep o yüzde yüz erkek haliyle içine, içinin derinliklerine yerleşmiş, hesap soruyordu: «Sen nerelerdesin? Geceyi orda mı geçirdin? Merak ettim de.»
Uykusu kaçtı.
Merak etmişti demek. Demek bütün gece onu düşünmüştü. Kendini, yalnız kendisini? Halbuki kendisi...
Yorganı atıp hırsla karyoladan atladı.
Ne diye o suratsız herife yenilmişti sanki?
Pencereye gitti. Şerif usta oradaydı, çinko örtmelerin altında. Yalnız başına oturmuş, traktör parçalarıyla uğ-
310
raşıyor, hafiften bir türkü mırıldanıyordu. Bir ara yanma üvey kardeşi Fatma'nın usulcacık geldiğini, ustanın ağzına sigara verdiğini, kibrit çaktığını gördü. Boğulacak gibi oldu. Pencereden nefretle çekildi.
Yoksa o kızla aralarında bir şey mi vardı?
Pencereye tekrar sokuldu. Kız tam da karşısına çö-melmişti. Eteklerini filân indirmeye lüzum görmemişti. Delikanlının bakıp bakmadığını uzun uzun kolladı. Bakmadı. Değil etekleri altında gözüken bacaklarına, yüzüne bile bakmıyordu.
Ferahladı. Onda gözü olsa, kendisiyle ne diye o tarzda konuşsundu? Ama gözleri fena yanıyordu, biber eke-lenmiş gibi. Şu kız da ne diye gelip karşısına çömelmişti sanki?
Ortalık kararmcaya kadar pencereden çekilmedi.
Zekâi'den birdenbire öyle nefret etmişti ki... Yalnız Zekâi'den değil, Zekâi'yi methedenlerden de. Ne Reşit, ne analıkları, ne Paşazade, ne de metresi. Zekâi'nin «sosyetik» oluşu. Şerif ustanın olmayışı da umurunda değildi..
Seyyare Bacı yemeğe çağırdı, gitmedi. Orada, masanın başında Zekâi'nin yüzüyle karşılaşmak istemiyordu. Kızıyordu ona. Keşke, «umumî vekâletname» de vermeseydi!
Karyolasında, gözlerini tavana dikmiş. Şerif ustayı düşünüyordu.
Bir ara yan döndü. İri yıldızların pırıldamaya başladığı muhteşem Çukurova göğüne daldı.
Şimdi kalksa. Odadan çıksa. Beton evin merdivenlerini usul usul inse. Avluyu sessizce geçse, Şerif ustanın odasına varsa. Kapıyı ovucunun içiyle çalsa. Şerif karşısında onu görünce ne yapardı acaba?
Şerif de aynı şeyleri düşünüyordu. O da yatağına sırt üstü uzanmıştı. Gözlerini yıldızlara değil, kalın camlı gemici fenerine dikmişti:
Huğdan çıksa, avluyu geçse, hanımının penceresine tırmanıp içeri atlasa. Karşısında onu görünce ne yapardı acaba?
Sigarasını, tükenenin ateşinden tazeledi.
311
Bağırır mıydı? Kıyametleri koparır mıydı? Yatağına oturdu.
Ne çıkardı? Bağırıp çağırsa, başına milleti toplasa... Millet de kim? Resifle koca burun değil mi? Çok çok rezalet çıkar. Herifler dan dun ederler. İş yumruklaşmaya dökülür. Sonra?

«Doğuran kısrak utansın!» diye sigarasını yere atıp ezdi, huğdan çıktı. Bu gece çiftlikte erken yatılmış olacaktı ki, huğların pencerelerinde ışık yoktu. Avluyu geçmedi. Sağdan dolaştı. Çinko örtmelerin oradan hanımın penceresine geldi. Pencere yerden bir adım boyu yük-sekliğindeydi. Sıçradı, kenar tahtasına tutundu. Ama kendini yukarı çekemedi.
Kalbi kötü kötü çarpıyordu. Korkudan değil. Kimden korkacaktı? Ne Reşit, ne Zekâi, hatta ne de Hamza. Ham-za'nın köye gittiğini biliyordu. O da ihtimal şu sıra muhtarın kızıyla beraberdi. Beraber değil de, çiftlikte olsa. Resifle Zekâi'nin yardımına gelse ne çıkardı?
Kendini yukarıya çekti. Kısılı bir gaz lâmbası odayr yarı yarıya aydınlatıyordu. Karyolaya baktı, boştu. Görünürlerde hanım filân yoktu. İyice dikkat edince, oda kapısının da aralık olduğunu anladı. Yere atladı.
Nereye gitmişti? Yoksa Zekâi'nin odasında mı?
Birdenbire bozuldu. Herhalde oradaydı, Zekâ'inin odasında olduğuna öyle kanaat getirmişti ki, sinirleri gerildi. Yüzünü sıcak bir kan kapladı.
«Pis orospu!» diye mırıldandı. «İt nefisli, rezil karı!»
Huğunun yolunu tuttu.
Pencereler karanlıktı. Niçin? İdare lâmbasını söndür-memişti giderken. Yoksa kendiliğinden mi sönmüştü?
Kapıyı itip girdi.
Kibriti çaktı: Güllü oradaydı, yatağında! Çatık kaslarıyla heyecanlı, oturuyordu.
Şaşaladı. Kibrit söndü. Tekrar yakmak istedi peşin, beceremedi. Sonra yaktı. Genç kadın:
— Söndür onu! dedi. Genç adam söndürdü.
— Yaklaş!

Yaklaştı.
— Yanıma otur! Oturdu.
— Nerede olduğumu, dün geceyi nerede geçirdiğimi' sor. Beni merak ettiğini söyle! dedi.
Şerif usta duydu, anlamadı. Kulakları uğulduyordu. Bu kadarını kaabil değil düşünmemişti. Olacak şey miydi? Hanım, koca Muzaffer Beyin hanımı, zengin kadın... Ama olmuştu işte. Böyle zengin kadınların hovardalıklarına dair çok şeyler işitmişti. Para, pul, giyim, kuşam... Hatta genç, yakışıklı koca... Bununla beraber, suratına bakılmayacak kadar çirkin, hırpani biriyle de... Kaldı ki kendisi' gençti, yakışıklıydı...
— Sorsana be!
— Neyi?
— Neyi mi? Nerede olduğumu, geceyi nerede geçirdiğimi... Ha dur. O kız ne geziyor senin yanında?
— Hangi kız?
— O kız işte, Fatma! Hatırladı:
— Hiiç. Öyle.
— Niçin yüz veriyorsun? Ağzından kaçırıverdi:
— Yüz verecek başkası yoktu da...
Gene kadın elinin tersiyle delikanlının ağzına hafifçe-vurdu. Delikanlı ufacık eli nasırlı kocaman avcuyla tuttu, öptü.
Sonra, makine yağı kokan yatağa yuvarlandılar. Ama, gene kadın yüklü karnında sıkıntılı bir sancıyla doğruldu, delikanlının kuvvetli kollarını itti. Karanlıkta yüzü belli ol' muyordu, ıstırap çekiyordu.
— Ne var? Ne oldu? Sıkıntıyla:
— Hiç, dedi.
— Nasıl hiç? Bir şey mi yaptım?
— Sorma Şerif, bırak şimdi...
Ayağa kalktı. Yüklü karnını ovucuyla sıvazladı. Dün gece Paşazade'nin orada da buna benzer bir ağrı duy-

-duğunu hatırladı. Çok sarhoş olduğu için üzerinde durmamıştı.
Şerif de kalktı.
— Geçti mi?
— Geçti. Gidiyorum ben. Şerif oevap vermedi.
XIV.
Her şey berber Resifin de istediği biçimde Zekâi'den yana gelişirken, birden bir duraklama olmuş, hanım ikisinden de yüz çevirivermişti.
Zekâi şaşkına dönmüştü. Neden? Niçin? Ne yapmıştı? Sarhoşluğundan faydalandığına mı içerlemişti?
Reşit ise, çiftliğin hassas barometresi, leblebiden nem kaparak bekliyor, durumun gelişmesini bekliyordu. Günlerce kuru karısıyla bu meseleyi indirip kaldırdılar. Zekâi'-nin pabucu dama atılmıştı, görüyorlardı. Hatta bunun Şerif ustadan ileri geldiğini de anlıyorlardı. Ama. karışmıyor, bilhassa dillerine sahip olmaya çalışıyorlardı. Güllü'nün büyük analığı, hayretler içindeydi. O da anlamıştı, Zekâi'-nin gözden düştüğünü.

Peki ama, ağzından şeker, bal akan, sözü sohbeti yerinde efendiden adam tepilir de, bir makinist parçasına yüz verilir miydi? Deli miydi bu karı? Zaten hep aklının dikine giderdi!
Yalnız kaldıkları zaman Reşit:
— Sen işine bak avrat, diyordu. Berber Reşit yolu yoluynan, ormanı da baltaynan açmasını bilir!
Bir hafta öncesine kadar Zekâi'yle hemen her saat beraberken, bir haftadan beri adamdan kaçar olmuştu.
— Yazının kazık gibi herifi, babamın oğlu değil ya! Kuru karı da:
— Biz kendimize bakalım... diyordu.
— Tabiî kendime bakacam. Bana ne Zekâi'den, yahut Şeriften. Hanım hangisine meyil ederse, ben de o yandayım!
— Doğrusu bu!
Ertesi gün Güllü, bej Kadillağa kuruldu, seslendi:
314
— Şerif!
Genç adam koşarak geldi:
— Buyur abla?
— Geç direksiyona! Geçti.
— Nereye?
— Nereye olursa, gezdir beni!
Araba Resifle Zekâi'nin şaşkın bakışları önünde çiftlikten çıktı.
Yolda Güllü sordu:
— Bana niçin abla diyorsun?
Delikanlı, direksiyonu sol eliyle idare ederek, arkaya döndü:
— Dil alışkanlığı. Birdenbire gülümsediler. Şerif:
— Seninki çok fena oldu... dedi.
— Kim?
— Zekâi...
— Niye?
— Niyesi var mı? Herifi eşekten düşmüşe döndürdün!
Güllü bir kahkaha attı. Gerçekten de eşekten düşmüşe dönmüştü adam. Umursamadı. Dönmüşse dönmüştü. Hiç bir zaman sevememişti. Paşazadelerdeki geceye lanet ediyordu. Ne diye pas vermişti sanki?
Zekâi de çiftlikte, sırtıyla dayandığı ulu dutlardan birinin gövdesi önünde aynı şeyi düşünüyordu: O gece ne için pas vermişti?
Ayaklarının dibinde kuyruk sallayarak yaitaklanan köpeklere görmeden bakıyor, bu işin nereye varabileceğini kestirmeye çalışıyordu.
Nereye varabilirdi?-
Bir sigara yaktı.
Kaba saba bir delikanlıdan başka bir şey olmayan o yakışıklı oğlanla mı evlenecekti? Pek sanmıyordu ama... Böyle bir şey olursa, delikanlının ilk fırsatta kendisini sepetlemek isteyeceğinde şüphesi yoktu. O gece, Paşaza-de'nin salonunda yalnız kaldıkları sıra, tam zamanında söy-
S15
lediği, daha doğrusu tavsiye ettiği şeyi hatırladı: Oğlan* sepetlemesini tavsiye etmişti!
Bu sırada berber Reşit peydahlandı. Elinde bir çuval parçası, yanından geçti, bakmadı bile. Karşı çiğit mağazasına gitti. Elleri arkasında kapıda durdu. İşçilerin aktarmakta oldukları çiğitleri seyre daldı.
Çok namussuz, bencil, çıkarı için dünyayı yakmaktan çekinmez bir rezil olduğunu yeni anlamıştı. Bir hafta, bir hafta önce neler konuşmuşlardı! Nasıl sakalının altına girmiş. Şerifin atılması için ne tavsiyelerde bulunmuştu!
Yere tükürdü.
«Hepimiz istiyoruz seninle evlenmesini bey,» demişti. «Senden iyisini mi bulabilir? Babası, anası, analıkları hepimiz razıyız. Paşazade de kulağını büksün, bu iş olsun. Şerifin dehlenmesi kolay. Sen onu bana bırak!»
Ağır ağır yanına gitti. Kolunu tuttu:
— Ne dedin bu işe? Berber Reşit bakmadı bile:
— Ne diyeceğim? Keyif onun, köy Mehmet Ağanın! Savuştu gitti.
Zekâi sarsılarak arkasından uzun uzun baktı. Adam kerpiç huğların köşesinde kaybolduğu halde, hâlâ bakıyordu.
Neden sonra, içini çekerek geri döndü, dutun yanına geldi.
Bu çiftlikte hiç bir işi kalmamış mıydı yani? Yoksa genç kadın mı bu türlü davranmasını tembihlemişti? Kaşları çatıldı. Olabilirdi. Olabilirdi, çünkü bu kadar çabuk değişivermesi başka türlü izah edilemezdi.

İçinden, Reşit'i tokatlamak geçti.
Berber Reşit, Cemşir'in yanındaydı. Dünyadan habersiz Cemşir bağdaş kurup oturmuş, sigara içiyordu. Etrafını karıları, kızları çevirmişti. Berber Reşit, Cemşir'in büyük karısına sertçe döndü:
— Sana, bana b... yemek düşer. Biz kaç paralık it oluyoruz da işine karışıyoruz onun? Onun aklı bizimki kadar ermez mi? Gönül kimi severse güzel o dememişler mi?
¦•¦""---------->
316
— Ne amma? Amması ne?
— Bir makinist parçası koskoca bir beye değişilir mi? Reşit âdeta köpürdü:
— O, beyse, beriki de genç. Güzel delikanlı surda dururken, tutar da yazının kırantasıyla evlenir mi?
— Onnan da evlenmez, gör de bak...
Cemşir kaba kaba, uzun uzun güldü. Sonra Kürtçe:
— Babasının kızı, dedi. Reşit elini uzattı:
— Tokan ulan Cemşir: Tokalaştılar.
Reşit:
— Dağ taş malı var, dedi, gönlü kimnen isterse onnan evlensin. Yahut, evlenip de ne yapacak? Evlenmesin! Ben olsam onun yerinde, Pakize gibi yapardım...
Gözleri daldı. Paşazadelerdeki o geceyi, Pakize'yle geçirdikleri saatleri hatırladı. Kadın nasıl alay etmişti! İçini çekti:
— Aaaah gençlik ah!
Aklından gene Güllü geçti. Uzağa gitmeye ne hacet? Genç, güzel olsaydı da, kızı şuna buna kaptıracağına, kendi kapsaydı!
Şimdi, şu anda nerede, ne yapıyorlardı acaba?
Hiç bir şey yaptıkları yoktu. Bej Kadillak münazaalı tarlalara doğru ağır ağır gidiyordu. Şerif ustn direksiyonu hep aynı şekilde, sol eliyle idare ediyor, arkada oturan hanımla da konuşuyordu. Yarım sağ yapmıştı.
Güllü:
— Muhsin usta iyi insandır, dedi. Mahkemede öyle bir şahitlik yaptıydı ki... Yoksa Hamza o kadar da ceza yemeyecekti. Muhsin usta bir, Pakize iki...
— Demek çok severdin Kemal'i?
Güllü cevap vermedi/Gözleri uzaklara, taa uzaklara daldı. Kemal ölmeseydi, daha mı iyi olurdu acaba? Ne olurdu? Askerden dönmesini beklerdi. Belki de dönmüş olurdu şimdiye. Tekrardan fabrikaya giderdi. Ustabaşı
317
Oiaciimesı ıgın yıiiurıı ycvmesı lunmuı. umuiuuh oulllu
ustabaşı olsaydı ne? Dudak büktü.
— Seninki bu yakınlarda iyi bir tehlike atlatmış! dedi Şerif.
Güllü düşüncelerinden sıyrılıp, sordu:
— Ne tehlikesi?
— Öldürdüğü oğlanın ağası askerden gelmiş, Ham-za'yı arıyormuş. Bereket Muhsin ustaya...
Üzerinde durmadı.
— Tıpkı Kemal'e benziyormuş... İlgilendi:
— Onun gibi iriyarı mıymış?
— İriyarıymış...
Ne olursa olsun, Kemal'i bile yitirmişti içinde. Bu, Şerif hepsinden iyiydi.
Elini delikanlının omuzuna koydu.
Beriki döndü. Bakıştılar. Kadının istekli bakışları tahrik edici ve her şeyi açıklayıcıydı.
Delikanlı arabayı durdurdu.
Kadın köşeye büzüldü. Gözlerini yumdu. Genç adam yanına geçip elini avuçlarına alıncaya kddar gözlerini açmadı.
Dudak dudağa geldiler.
Araba geri dönüp çiftliğin yolunu tutmuştu ki. Şerif
usta:
— O herifi niye hâlâ dehlemiyorsun? diye sordu.
— Zekâi'yi mi?
— Heye.
— Nasıl dehlerim? Umumî vekilim...
— Hiç olmazsa evinden çıkar! Cevap vermedi ama, içerlemişti.

Ne karışıyordu? Sevmiyordu böyle gammazlıkları. O gece, Paşazade'nin evinde Zekâi de, tam sırasını getirmiş, Şerifin aleyhinde konuşmuştu. Şimdi de bu! Ne tür-. lü davranması gerektiğini bildirdi, hiç kimseden akıl almaya ihtiyacı yoktu.
Çiftlikte arabadan indi. Zekâi'yle karşılaştı.
318
— Sizinle biraz görüşmek istiyorum! dedi. . — Peki, buyurun...
Yukarı çıktılar. Odanın ortasında durdular. Genç kadın:
— Evet? dedi. Elleri arkasındaydı. Zekâi kendini zaptederek:
. — Çiftlikte bundan sonraki durumumu öğrenmek istiyorum, dedi.
Güllü, elleri arkasında, pencereye kadar gitti, dışarıyı uzun uzun seyrettikten sonra geri geldi.
— Umumî vekilimsiniz. Defterleri, hesapları tutarsınız. Reşit emmiyle birlikte çiftliği idare edersiniz işte..*
Ne bileyim ben?
— Hayır, vazifemin neden, yahut nelerden ibaret olduğunu öğrenmek istedim de...
— Öğrendiniz şimdi, değil mi?
— Öğrendim. Yalnız...
— Ne yalnızı?
— Birdenbire bu kadar değişmenizin sebebini anlayamadım!
— İyi düşünürseniz anlarsınız.
— Çok düşündüm.
Güllü küçümseyerek baktıktan sonra:
— Bir kadının buhranlı, zayıf anından kabaca istifade etmek doğru değildir! dedi.
Zekâi kızardı. O geceyi hatırladı. Bunu Güllü de hatırlamıştı. Ne olursa olsun, nefis bir geceydi. Sonu böyle olsa bile...
Artık bütün ümitleri kırılmış, yaldızı parlamaya başlayan Şerif ustayı kenardan hasetle göz hapsine almıştı.. Yapacak başka şeyi yoktu. Basıp gitse... Bu rahatı dq bulamayacaktı. Aradan Muzaffer de çıktıktan sonra... Çünkü, yeni bir arka, yeni bir geçim kapısı bulmak o kadar zordu ki. Paşazade bile, peşinde çifte çifte dalkavuk... Bu dalkavuklarla savaşa geçmek, sivrilmek, on-
319
tirmek...
Çiftlikte, hatta çiftlik kâtibi olarak katmak bile, basıp gitmekten kârlıydı.
Şerif'se, ağzı kulaklarında, hanımı bej Kadillağa atıp atıp götürüyordu. Nereye? Şehre, yakın köylere, daha uzaklara. Hanımın canı nereye isterse oraya. Halbuki Ze-kâi, hanımın değil, Şerifin canının istediği yere gittikle-, rini, genç kadının delikanlıya metres olup çıktığını sanıyordu.
Böyle şey yoktu. Delikanlıyı beğendiği halde, henüz metresi olmamıştı. Gebeydi. Gün geçtikçe de ağırlaşıyor-du. Hele metres olmaya hiç niyeti yoktu.
Bir gün, çiftlikten hayli uzak, ıssız bir yerlerde delikanlı arabayı durdurdu. Güllü peşin herhangi bir arıza olduğunu sanarak aldırış etmediyse de, delikanlının niyetini sezince:
— Ne o? dedi.
— Ne o mu? Ne o'su var mı, Allahsız! Telâşlandı:
— Geçme bu tarafa Şerif!
Cevap vermedi. Direksiyondan yere atladı.
— Gelme diyorum sana! Aldırmadı.
— Gelme Şerif, fena olur!
Delikanlının eli arka kapıya uzandı, öylece kaldı. -Gözleri hayretle açılmıştı:
— Yaa! dedi.
— Evet!
Vaktiyle Muzaffer Beyin hediye ettiği küçük tabancasını portmeninden çıkarmış, doğrultmuştu.
— Peki, ne olaoak bunun sonu?
Bilmiyordu ki. Zekâi'ye değiştiği genç, yakışıklı Şerif de sormamaya başlamıştı. Toy mu buluyordu? Cahil mi? Görgüsüz mü? Kaba mı? Bilmiyordu ama, herhalde ne Zekâi, ne de Şerifin, Muzaffer Beyden boşalan yeri dolduramayacakları sonucuna varmıştı. Aklıyla değil, hissiyle.
320
da soğuk davranmaya başlaması, Zekâi'nin de dikkatini çekti. Berber Resifin de. İlle berber Reşit!.
Değişivermişti. Şerif ustanın da, yıldızı sönmemişse bile, sönmek üzereydi. Fermede cins bir tazı hisliliğiyle bekleyecekti.
Ne zamana kadar?
Hanımın, «Aport!» diyeceği ana kadar.

Bir gece de Güllü'nün sancısı tutuverdi. Büyük analığın hesaplarına göre daha vakti olmalıydı ama, dinlemedi. Hemen şehre götürülmesini istedi. Götürüldü, önceden haberli ahbap bir doğum doktorunun özel kliniğine yatırıldı. Büyük analığı yanından ayrılmadı. Zekâi ile avukat da sık sık yokladılar. Berber Resifle Şerif çiftlikte kalmışlardı.
Şerif o gün tabanca çekilişinden beri durgundu. Sokulmuyor, kendi kendine alıp veriyordu ama, ipi de büsbütün koparmıyordu. İhtimal gebe olduğu için o türlü davranmıştı. Bununla beraber, tabanca çekmesi çok ağır bir davranıştı. Çekmeden, güzellikle söyleyebilirdi.
Doğumdan sonrayı beklemeye karar verdi.
Doğum kolay geçmiş, tosun gibi bir oğlu olmuştu. Göbek adını Muzaffer, asıl adını da, vaktiyle babasının arzuladığı üzere Erdoğan koydu.
Başta Paşazade'yle metresi, Muzaffer Bey zamanında tanıştığı, hâlâ da şehre indikçe ziyaretlerine gittiği uzak, yakın eşi, dostu, ahbabı tebrike geldiler, hediyeler getirdiler. Tebriğe gelenler arasında çiftliğin avukatı da vardı. Bir zamanlar Muzaffer Bey, şimdi de Zekâi'nin sık sık uğrayıp direktifler verdikleri, ama Zekâi'nin daha çok direktif aldığı genç avukatın ismini Güllü çok işitmiş, yüzünü görmemişti. İlk görüşte dikkatini adamakıllı çekti. Boy, pos, endam, kibarlık...
Mim koydu.
Doğumdan sonraki normal devreyi atlatıp, çiftliğe dönüşünün haftasında genç avukatı, hem birtakım işleri görüşmek, hem de daha yakından görebilmek için çiftliğe davet etti.

fer'le Şerif birleşiyordu onda galiba.
Geç vakte kadar yenildi, içildi, dereden tepeden konuşuldu. Bu arada «Hanımsın genç avukata karşı ilgisi ne berber Resifin, ne de Zekâi'nin gözünden kaçtı. Ne oluyordu?
Berber Reşit'e göre hava hoştu. Hatta, böyle akıllı, efendiden birinin olması, Zekâi'den de, Şeriften de iyiydi. Ama acele etmemeye karar verdi. Peşin Zekâi, sonra Şerif, şimdi de avukat... Daha sonra bir başkasının hepsini silmeyeceği ne belliydi?
Genç avukat, şehirde değil de, niçin çiftlikte oturduğunu sordu.
Güllü, çocuğu olalı beri büsbütün irileşmiş memelerini zor zaptedeh sutyeninin gerdiği göğsünü elleriyle yerleştirerek, anlattı:
O da bilmiyordu niçin oturduğunu. Galiba alışmıştı.. Sonra, sakindi. Rahmetli kocasının hatıraları... Kendini tuttu. Karşısında müthiş ümitlerle safi kulak kesilmiş, göz kırpmadan dinleyen yeni «Aso»ya «koca»dan, hele onun hatıralarından söz açmak doğru muydu?
Avukat da kulaklarına kadar kızarmış, ümitleri bir an gölgelenir gibi olmuştu ama, tınmadı. Pişkindi. Hukuk öğrenimini yaparken yakın ilgilerini gördüğü kart, ama zengin hanımefendilerle gününü gün ettiği yıllardan idmanlıydı.
Sözü değiştirdi:
— Sizin gibi her hususta ince bir bayanı sıkabilir de... Taş gediğine konmuştu.
Genç kadının gururu okşandı. Ne kibar adamdı Ya-rabbi!
— İstanbul'da yerleşmeye karar vermiştik efendim, dedi. Olmadı.
— Haklısınız. Fakat... Bilir misiniz ki, Anadolu'dan para İstanbul'da yenmek için kazanılır!
— Çok doğru. Ben de aynen sizin gibi düşünüyorum. Hatta İstanbul'u da atlayın...
— Avrupa'yı kastediyorsunuz değil mi?

— vok anlayışlısınız.
— Aman efendim, rica ederim... Kendi hususiyetlerinizi başkalarına yakıştırmakta bu kadar cömert davranmayın!
Güllü bir kahkaha attıktan sonra, kadehini kaldırdı:
— KJbar dostlarım için içiyorum.
— Ben de, ama bir şartla... Hayretle sordu:
— Nedir?
— En kibar ve en nazik dostumun şerefine! Çoktandır unuttuğu bir kelimeyi patlattı:
— Merveilleux!
Kelime tam yerinde kullanılmış, kadehler son damla yerine geçmişti. Birbirlerine az daha yakınlaştıklarını anladılar. Ne berber Reşit, ne Zekâi. Yalnız berber Reşit, yalnız Zekâi değil, aralarındaki masa bile silinmişti. Meze ve içki yüklü masanın üzerinden uzanan elleri birbirini tuttu. Genç avukatın sayısız el, dudak, gerdan, göğüs, meme, göbek ve daha pek çok yerler öpmüş şehvetli, ka-, lın, ama son derece kurnaz dudakları, genç kadının oje-T li zarif tırnaklarına hafifçe dokundu.

Güllü çıldıracaktı. Aman Yarabbi, ne kibar, ne zeki, ne anlayışlı adamdı! Ne Zekâi, ne de Şerif... Hatta Muzaffer'den de başka, bambaşka, çok başkaydı.
Genç avukat kafasına takılan şeyi eşelemek istedi:
— Bir Avrupa turu düşünmediniz mi hanfendi? En zayıf tarafına dokunulmuştu. İçini çekti:
— Ah beyefendi... Hem de nasıl! Göz göze, uzun uzun bakıştılar.
— Pekii?
— Bilmem ki...
Genç kadının: «Yalnız başıma nasıl giderim? Dil bilmem, yol bilmem, gezip dolaşmak bilmem. Ama sen benimle gelirsen iş değişir!» demek istediğini bakışlarından sezdi. Cevap yerine geçen bakışlarıyla, şunları hissettir-,1 di: «Anlıyorum. Size istediğinizden âlâ bir kavalye olabi-1 'irim. Emin olun, benden daha uygun, çok daha yakın, "ele işinin ehli birini bulamazsınız!»
323
Sonra etrata goz gmuuuı. uu^ıcn WUm ^w— „ kâi'yle. hilekâr bakışlı Reşit'e ifişince, söylemek ihtiyacında olduğu şeyleri yuttu: «Bunlar da kim? Bilmiyorum ama* hiç olmazsa şu anda burada ne işleri var?»
Kalktı. Çok kısa zamanda kilometreler kazanmanın şımarıklığını göstermek niyetinde değildi. Taşı gediğine koymuştu. Daha doğrusu, tohumunu genç kadının yüreğine atmıştı. Tohum kuvvetliydi. Toprak da aynı, hatta daha kuvvetliyse, tohum yakında çimlenirdi.
Güllü yerinden fırlamıştı:
— Ne o? Nereye?
Genç adam bilek saatine baktı:
— Tam zamanı da...
Hanımın imdadına yetişen berber Reşit:
— Bu saatten sonra gidilir mi bey? Yerimiz var şükür. Burda kalaydın!
Genç kadın, ümit dolu, pırıl pirit bakışlarım genç avukata çevirdi. Şu Reşit, şu berber Reşit no adamdı ya! Nasıl da anlayıvermişti...
— Gitmem lâzım, dedi genç avukat. Yarın erkenden müvekkillerim gelecek. Malûm ya, vazife her şeyden mukaddestir!
Yarı viskinin, yarı da genç kadını ovucunun içinde saymanın verdiği sınırsız memnunlukla elini uzattı. Genç kadının arzu dolu, yalvaran. «Senden çok hoşlandım. Seni deli gibi, çılgın gibi sevebilirim. Ne olur, ne olur sen de beni sev. Sevişelim. Her şeyimi sana feda edebilirim...» demek isteyen bakışlarına bakışlarını daldırarak, zarif eli ikinci defa, az daha kuvvetle öptü.
Sonra, bej Kadillağın yanında duran küçük, zarif Pe-jo'suna atladı. Tekrar ziyaret vaadiyle araba çiftlikten çıktı.
Kuvvetli bir ay vardı. Pırıl pırıl Pejo şehre uzanan tozlu yolda keyifli bir mırıltıyla akıyort genç avukatın kafası, Pejo'nun yepyeni motoru gibi zevkle çalışıyordu.
Altın kaplama, zarif tabakasından bir Yeniharman
yaktı.
İşte yeni bir muvaffakiyet peşindeydi. Peşinde ne de-
324
mek? Viskinin payını da katacak olursa, öne bile geçmiş sayabilirdi kendini. İstanbul'da, Avrupa görmüş, çeşitli tezgâhlardan geçmiş, duvarlardan, çitlerden atlamış, görgülü hanfendileri avucuna almıştı da:..
Gazı kıstı, derince bir çukuru yavaşça geçti.
Lüzumsuz yerde, sırf caka olsun diye, «Merveilleux»-yü patlatan, güzel ama, görgüsüzlüğü her halinden belli bir taşralı genç kadını mı tavlayamayacaktı?
Öksürdü.
Tavlamıştı bile. Bütün mesele, Resifle Zekâi'yi... İdare etmek mi? Onlar da kim oluyordu? İkisi de çiftlikte, nihayet birer uşaktı. Şayet işler arzuladığı gibi yolunda giderse... Ama ne diye ilişecekti? Çiftliğin idaresi için nasıl olsa bir çiftçibaşıyla kâtibe ihtiyaç vardı. Evet, hanımın mallarına konduğunu bilmeyen, bunu icabında bir silâh olarak kullanması ihtimali olmayan, tamamıyla yabancı çiftçibaşı ve kâtip, elbette daha iyiydi.
Bu, en sonra düşünülecek şeydi.
Bütün mesele, Serap'ın kocası olmak, malların üstüne oturmak, kaabil olursa her şeyi üzerine çevirip... Niçin olmasındı? Meşru kocası değil miydi? Aralarında teklif mi vardı? Hem bu suretle işlerin idarî ve hukukî bakımdan, şevki çok daha kolay olmaz mıydı?
Şehir pırıl pırıl elektrikleriyle görününceye kadar meseleyi bütün yönleriyle gözden geçirdi, ölçtü, biçti.

Zengin oluyordu artık! O da barlarda şampanya patlatacak, dağ gibi Kadillak'ta gezecek, Avrupa gezileri yapabilecekti. Hayat neydi zaten? Rahat ekmeğe kavuşmak değil mi? Bar kapatıp, gecede binlerce lira sarfeden koca göbekliler ömürlerinin yarısını mekteplerde çürütmemişler de ne olmuştu?
Bir arkadaşını hatırladı. Fakülteden. Şiirler yazardı. Dünyaya, memlekete, dünya ve memleketin geleceğine dair heyecanlı fikirleri vardı. Ne olmuştu? Nerelerdeydi? Belki de sürünüyordu şimdi. Bütün mesele, ne suretle olursa olsun, hayatı kazanmaktı. Üst yanı lâf-ü güzaftı.
Tam gece yarısı şehre girdi. Keyfinden uçuyordu. Sar-
325
hoş da sayılmazdı. İçebilirdi. Yatıp da ne olacaktı sanki? Uyuyamayacağını biliyordu...
Zengin barlarından birinin önünde durdu.
Bar gene çıldırmıştı:
Ağalar, pistin etrafına toplanmış, allı, yeşilli, mavili kızlara çiftetelli oynatıyorlardı!
Sinirlendi.
Bu türlü eğlencelerden zevk alan bu adamları oldu bitti sevmemişti. Çok kültürsüz, zevkleri çok kaba insanlardı. Kültür,, evet kültür... Toplumun bu düzenin! olduğu gibi kabullenip, ferdin sonsuz hürlüğünü isteyen kültür! Oturup kalkmayı, yiyip içmeyi, medenî icaplara karşı değil, ona paralel olabilmeyi sağlayacak kültür!
Her taraf tıklım tıklımdı. Bütün bu kalabalığın bara niçin geldiğini düşündü. Kadınlar birkaç kişinin emrindey-di. Dans edip, kadınlarla iki çift lâf edemedikten sonra, ne demeye geliyorlar, ne için avuç dolusu para bırakıyorlardı?
Arkasında karmakarışık, sarhoş kahkahalar...
Döndü. Bir loca boşalıyordu. Bekledi. Sonra hemen geçip, masa başına oturdu. Çiftetelli oynayan kadınlarla komikçe el çırparak tempo tutanlar tepeden görünüyordu. Kadınlar zorakiydiler. Ağalar da eğlendiklerini sanıyorlardı.
Çekildi.
Koku sezmiş gibi hemen bitiveren garsona:
— Viski, dedi, viski ama... Kadın da lâzım!
— Kadınların hepsi komple beyim. Kızdı:
— Madem öyle, başka müşteri kabul etmeyin! Garson uykusuzluktan bitiyordu. Ağzından kaçırdı:
— Emredersiniz. Bundan sonra öyle yaparız! Haysiyetinde kırbaç sakladı. Yay gibi fırladı:
— İt! Benimle alay mı ediyorsun?
Kös dinlemiş garson gözünü bile kırpmadı:
— Hayır. Tabur!
Genç avukatın havaya kalkan kolunu' tuttu.
326
— Kırarım ha, züppe! diye itti. Beğenmiyorsan bas git!
.
Yelkenleri indirmişti:
— Ben müşteriyim. Müşteriye hakaret etmeye hakkın yok!
— Senin gibi müşteriye hakaret değil, ana avrat bile sövülür!..
— Benim kim olduğumu biliyor musun?
— Başvekil filân mısın?
öfkeden zangın zangır titreyerek locadan çıktı. Bar sahibinin yanına gitti. O da ötekilere uymuş, pistte göbek atmaya çalışan ağalarla el çırpıyor, tempo tutuyordu. Fitil sarhoştu. Hele şu sıra şikâyet dinleyecek halde değildi.
— Beğenmiyorsan, başka bara git kardaşım! cevabını verdi.
Genç avukat bozuldu. Bu şikâyeti, aralarına katıldığı koca göbeklerden, yani büyük toprak sahibi ağalardan birisi yapsa bar sahibinin aynı kayıtsızlıkla mı karşılayacağını acı acı düşündü.
Sonra anî bir kararla bardan çıktı. Pejo'suna atladı, öfkeyle uzaklaştı.
Yatağına sırt üstü uzandığı zaman bile hırsından tir tir titriyor, insanlarla konuşabilmek için zengin, çok zengin olmak lüzumuna inanıyordu.
Bunun için de... Evet, evet... Ne yapıp yapıp onunla evlenmenin yollarını aramalıydı.
**
Güllü de böyle düşünüyordu: Ne yapıp yapıp genç avukatı elde ederek evlenmeliydi. Ne tatlı, ne cana yar kın, ne sevimliydi! Hele, zekâsından, anlayışından söz açışı? Elini öpüşü?
Erdoğan karyolasında ağlamaya başladı.
Kalktı. İri memesini oğlanın ağzına tıktı.

Çok da ağır adamdı. Ne Zekâi, ne de Şerif gibi azıcık yüz bulunca şımarmamış, hele fırsattan faydalanmaya kalkmamıştı.
327
İçini çekti.
Evlenmek isterdi onunla! Kimbilir ne zarif bir kavalye olurdu? Ne sanki? hayat neydi? İyi yemek, iyi içmek. İyi güzel yerlerde gezip tozmak, zevkli, neşeli bir hayat yaşamak değil miydi? Böyle bir hayatı sonuna kadar sürdürecek olduktan sonra, tekmil malını mülkünü, her şeyini onun üzerine yapmakta bir an bile tereddüt etmezdi.
Uyuyan çocuğun ağzından memesini usulcacık çekip, pencereye gitti. Ay kaybolmuş, ortalık karanlıklara gömülmüştü.
İskemleyi çekip oturdu.
Hiç uykusu yoktu. Gene adam keşke gitmeseydi. Şurada, diz dize otursalar, mırıl mırıl konuşsa'lardı. Meziyetlerinden bahsetseydi. Elini kuvvetli erkek avuçları arasına alsa, okşayıp öpseydi. Sonra başını dayasaydı göğsüne. Saçlarını okşayıp öpse, elini koltuk altlarından geçirip kuvvetle sarsa, sıksaydı!
Ama bütün bunları yapabileceğini sanmıyordu. Çok ağır, çok terbiyeli, çok da toydu. Şimdiye kadar evlenmediğine göre, belki de kadınlardan çekiniyordu. Böylesf daha iyiydi. Neydi o Zekâi hayvanı! Kıtlıkta kalmış gibi. Hem bunu Zekâi'yle kıyaslamak da doğru değildi. Arala* rında en küçük bir benzerlik olamazdı.
Esnedi, tatlı tatlı gerindi. Yaşaran gözlerini ellerinin tersiyle sildi.
Hiç de uykusu yoktu. Ne yapsaydı acaba?
Kalktı.
Erdoğan'ın karyolasına gitti.
Bir şey, bir şeyler yapmak istiyordu ama, ne?
İçini çekti.
Ne diye gitmişti sanki? Kalsa da surda, şu misafir odasında yatsaydı... Kapıyı kilitler miydi acaba? Belki, Kilitlesin. Uyandırırdı. Ne yapar yapar uyandırır, yanına gider. Kıvırcık saclarına parmaklarını daldırır. Sonra kendini kuvvetli kollarına bırakırdı.
Yumruklarını sıktı.
328
Ne diye, ne diye gitmişti?
Karyolasına yüzükoyun kapandı. Sonra dirseklerini' yatağa dayayıp, yüzünü avuclarf içine aldı.
Kadın işlerinde gerçekten de toy muydu yoksa?
Gözlerini yumdu. Gözkapaklarının gerisinde o. Karyolada yapayalnızdılar. Soyunmaya çekiniyor. Bakamıyor hatta. Kulaklarına kadar kızartyordu...
Bankacının hanımını hatırladı: «Bayılırım utangaç erkeğe!» demişti. «Sizi bilmem ama, beni çıldırtır. Çıtır çıtır yemek gelir içimden onu!»
Avukatın toy olduğuna şüphesi yoktu. Bankacınınki-nin dediği gibi, şu anda onun İçinden de genç avukatı çıtır çıtır yemek geliyordu.
Vahşileşti. Kalktı. Ayna karşısına geçti. İpek geceliğini, sutyenini filân attı. Dipdiri memeler... Pakize'yi hatırladı. Güldü. «Edepsiz karı!» diye mırıldandı. Şu anda1 ona ne kadar ihtiyacı vardı!
İri memelerini avuçlarıyla diplerinden yukarlara kaldırıp bıraktı, tekrar kaldırdı. Btraktı.
Gani viski çekmişti.
Sutyene boş verip, geceliğini giydi, viski bulmaya gitti. Mutfaktaydı her şey. Seyyare Bacı bulaşıkları yarın-yıkayacaktı, dolduruvermişti. Yarım şişe viskiyle temiz bir kadeh alıp odasına döndü. Pencerede bir erkek!
Hafif bir çığlıkla geriledi.
Erkek içeriye atlamıştı bile. Hızla yaklaştı. Tanıdı ve parladı:
— Sen, sen ha? Gene mi sen? Şerif usta:
-:—Seninle konuşmak için geldim, dedi.
— Ne konuşacakmışsın benimle? Gece vakti odamda ne işin var? Çık, defol! Şimdi kıyametleri koparırım ha!
— Abla!
— Çık diyorum sana!
— Oldu bir defa. Söyleyeceklerimi dinle, gideceğim. Hiç bir fena maksadım yok!
Gürültüye çocuk uyanmıştı. Tepesi attı:
329
— Çocuğu uyandırdın, köpek! Çık ve bir daha gözüme görünme!
Delikanlı sarsıldı:

— Demek avukat bey bizi sildi?
— Sen onu ağzına alacak adam değilsin. Şu andan itibaren işine son veriyorum, yallah!
Delikanlı dikildi dikildi, dikildi. Fena. çok fena şeyler geçti aklından. Oda tepesinde sallanıyordu. Kulakları uğul-duyor. her yanı titriyordu. Tabanca çekilişinden sonra, ikinci hakaret!
Kendini tuttu, döndü. Pencereden atlayıp, huğuna gitti.
Yatağına yüzükoyun kapandı.
Demek işine de son verilmişti?
Gidecekti. Her şeyini toplayıp gidecekti. Artık kalamazdı. Avukatla işi pişirdiğine şüphesi yoktu. Gidecek, Habip'i bulacak, onunla birlikte «Hanımın çiftliğine karşi elinden geleni yapacaktı!
Ufak tefeğini bavuluna doldurdu. Sabahı bekleyecekti. Sabahleyin hiç birine görünmeden...
Bej Kadillağın korna sesiyle uyandığı zaman, güneş "yanındaki pencereden içeri vurmuştu.
Yataktan atladı. Pencereye gitti: Hanım direksiyona geçmiş, berber Reşit'e sinirli sinirli bir şeyler söylüyordu. Kuru adamın bir ara dönüp baktığını, başını salladığını gördü. Abla, kendisi hakkında gereken direktifi veriyordu herhalde.
Pencereden çekildi.
Bej Kadillak çiftlikten hırsla çıkmıştı. Şerif ustaya böyle geldi. Yalnız hanım değil, Kadillak da içerlemişti. Öyle anlaşılıyordu. Az sonra huğa gelen berber Resifin lâfını ağzında koydu:
— Ne söyleyeceğini biliyorum, kes! Berber Reşit hayretler içindeydi.
— Biliyor musun?
— Biliyorum, bak! öteberimi topladım. Dur deseniz de durmam gayri!
Yatağını topladı, iplik çula sardı.

Berber Reşit:
— Odasına girmesen iyiydi, dedi. Deli gençlik. Yoksa hepimiz biliyorduk sende gözü olduğunu. Ne diye girersin gece vakti bre oğlum?
Şerif usta cevap vermedi. Yatağını omzuna vurmadan önce:
— Hesabımı görün benim, dedi.
Berber Reşit etekleri zil çalarak, Zekâi'nin odasına koştu. Adam karyolasındaydı henüz. Yeni uyanmıştı. Reşit müjdeyi verince, uykusu filân silindi.
— Neden icabetmiş?
— Neden olacak? Gece pencereden odasına girmiş kadının!
— Vay namussuz vay!
Yastığının altından kalın kaplı el defterini aldı, Şerif ustanın hesabını buldu. Çiftlikten alacağını hesapladı.
— Lâkin, dedi, eşeğin büyüğü ahırda!
— Kim o?
— Bilmiyor musun? Akşamı hatırlasana...
— Avukat mı? Berber Reşit sinirlendi:
— Elin terli tertipli adamına, koskoca bir beye eşek demekten utanmıyor musun? Ayıp sana. ayıp!
Zekâi bozuldu:
— Canım, Reşit Ağa... Bir şaka edelim de gül dedik. İnsanın burnundan getirmezler...
Zekâi yalnız kaldığı zaman başını dertli dertli salladı:
— Hey gidi Zekâi hey! Sen, şöyle iki paralık insanların azarını işitecek miydin? Siyaset, politika, memleket meseleleri. Kant, Lâyipniç, Hegel... Ulan sahiden de bir boka yaramazmış senin allâmeliğin. Basıp gitsene! Gidemezsin. Artık sana iş kalmadı. Ne Muzaffer var, ne de Muzaffer'in katılmasını isteyen bir karşı parti!
Karyoladan atladı. Gözü, pencereye ilişti. Yaklaştı. Şerif usta yatağını omzuna vurmuş, bavulunu almış, gidiyordu.
Elinde mesleği vardı delikanlının. Nerede olsa sanatını gösterebilirdi. Kendisi? Kendisi ya?

Onun sanatı sökmüyordu artık.
Şerif usta, çiftlikten hınçla çıktı, köy kahvesine geldi. Henüz kimseler yoktu. Kahveci ocağı yakıyordu. Yatak dengiyle bavulunu kahvenin oraya bırakıp, içeri girdi. Bir ¦ İskemle çekip oturdu.
Kahveci:
— Hayrola usta? dedi.
Öyle dalgındı ki... Ne diye gırtlaklamamıştı sanki? Hapishane yatmadığı yer miydi? «Ciğeri iki para etmez bir falliğin» (*) hakaretine boyun eğmişti.
Kahveci yanına yaklaştı, elini omzuna koydu, sarstı:
— Hayrola be usta? Sıkıntısının içinden doğruldu:
— Hayırlar...

— Bir kahve pişireyim de, ha? Ne dersin?
— Pişir bakalım...
Habip gelinceye kadar üst üste kahve, sigara içerek ölçtü, biçti. Habip geldi. Anlattı. Her şeyi bir bir anlattı. Habip de aynı fikirdeydi:
— Keşke gırtlaklasaydın orospuyu be Şerif!
Bir iskemle çekip yanına ilişti. Tuuuh, ne fırsat kaçmıştı ya. Ama iş vardı oğlanda hâlâ. Elden kaçırmamalıydı.
— Niyetin ne?
— Hiç bir şey bilmiyorum Habip. Basıp şehre gitsem, aklım burda kalacak. Bir şey değil, bir züppeye değişti beni. Ulan madem böyleydi, ne diye ağzıma sulu memek (meme) verdin?
— Demek ilkin tabanca çekti, sonra kovdu?.. Şerif ustanın gırtlağına bir şey tıkanmıştı. Habip üsteledi:
— Avukat senden yakışıklı öyleyse...
Gene cevap vermedi ama, gırtlağındaki tıkaç büyüdür, içine yayıldı.
Kahveye Muhsin usta girince, Habip tehlike sezmiş-cesine kalktı. Meseleyi öğrenip, Şerifi yatıştırmak isteyeceğini biliyordu. Oysa Şerifin yatışmaması lâzımdı.
(•) Fallik: Kahpe.
Şerif katktt:
— Aklımdan ne geçiyor biliyor musan? dedi.
— Ne geçiyor?
— Çal kibriti, çiftliği: cayır cayır yak!
Bunları Muhsin usta- da duymuştuı Delikanlının kaç vakittir değişen siniri! hail gözünden kaçmıyordu. Sefeebi-ni bilmiyor ama, anlıyordu ki başında bir şeyler dotaşıyor.
Arkalarından baktı.
Kahveden çıkmışlardı. Kahvecinin yanına gitti.
Muhsin usta sordu:
— Ne olmuş?
Kahveci duyduklarını anlattı, fşi anlamıştı. Köyde Ha-bip'in çevirmek islediği fırıldakları az çok bildiği için, delikanlının öfkesini kendi maksadına kullanmak isteyeceğini anlamıştı.
Habip, Şerifin yatak dengini omzuna almıştı. Şerif de bavulu. Köyün tozlu yollarından Habip'fere gittiler. Ha-bip'in neşesine son yoktu. Delikanlıdan sakınan karısına:
— Şu beriki odayı aç! dedi. Kadın itaat etti.
Girdiler.
— Bize kayfe pişir! Bizim kardaş akşama burda kalacak, ona göre!..
Kadın çekildi.
Gece, yemekten sonra Habip'in iki ağasıyla, babası da geldi. Çiftlikte dönen fırıldaklara dair öyle şeyler dinlediler ki. ağızları açık kaldı:
Avrat gemi azıya almış, dini imanı, ırzı namusu torbaya koymuştu. Gözüne kestirdiğiyle, canının çektiğiyle yatıp kalkıyordu. Şimdi de avukat bulmuştu. Gece yansına kadar yemişler, kafaları çekmişler...
Habip heyecanla:
— Avukat kim biliyon mu baba? dedi.
— Kim?
— Sahipsiz toprakları avradın üstüne çevirmeye çalışan!
İhtiyar adam, ak sakalını düşünceli düşünceli sıvaz-

rabiiirdi sonu? Belki de evlenmeye. Evlenince de malın mülkün sahibi sıfatıyla işe dört elle sarılır, ondan sonra kurtulabilirsen kurtul!
Kaşlarını çattı.
Yoktu, kurtuluş yoktu bunlardan. Peki ama, eli kolu bağlı mı duracaklardı? Yapılacak bir şey yok muydu?
Gözlerini Habip'e çevirdi. Kurt gibi dinliyordu Şerifi. Bir ara:
— Vay kahpe vay, dedi. Ben olsam, bir iki demez gırtlağına binerdim!
Babasına döndü, göz kırptı.
İhtiyar, bayılıyordu şu en küçük oğlunun siyasetine. Aradan o kadar zaman geçtiği halde hâlâ sır saklıyor, babasına, öz babasına bile kül yutturmaya çalışıyordu.
Öteki oğullarını gözden geçirdi: Hayır. Onlarda Ha-bip'in aklı yoktu. Hem aklı, hem de hırsı. Bu Şerifi boşuna mı misafir etmişti evinde. Bir maksadı vardı mücerret. Sorsa bile söylemezdi ki, domuz!..

Ertesi, daha ertesi günler, «Hanımın çiftliğisnin nasıl bir taşçıkan (kerhane) haline geldiği havadisi bire bin katılarak kahvede anlatıldı. Havadis yayıldıkça değişip şişiyor, dallanıp budaklanıyordu. Demek, «yazının sürtüğü» önüne gelenle yatıp kalkıyordu?
Köyün kara kuru imamı pek öyle fena insan değildi, kendi halindeydi ama, köyde çalkalananlardan o da galeyana gelmiş, homurdanıyordu:
— Neuzübillâh... Başımıza taş yağacak, taş! Muhsin usta her şeyin farkındaydı. Yaratılan havanın ne için yaratıldığını gayet iyi bildiği için, bir gün Şerifi kahvede yalnız yakaladı. Bir kenara çekerek:
— Aklını başına al! dedi.
Sebebini soran delikanlıya her şeyi inceden inceye anlattı. Pire deve haline getirilmiş, birtakım çıkarlar yüzünden din âlet ediliyordu:
— Sana ne bundan? Senin çıkarın ne? Bas git şehre, karışma! dedk
Şerif de böyle zaten. Anlıyordu işi. Habip'in ne için

t----- -----.*-.- iMbiıılUl. Dil
sabah yatak dengiyle bavulunu aldı. Şehre inmekte olan bir çiğit kamyonuna atladı, şehrin yolunu tuttu.
Habip küplere binmişti. Fakat ses çıkarmadı. Ustayla da arasını açmaması lâzımdı. Esasen Şerifin varlığıyla yokluğu pek bir fark da etmeyecekti. Köylü fitili almıştı. Hattâ yalnız kendi köylüsü değil, civar köylere de yayılmıştı «Hanımın çiftliği»nin rezaleti, İmam da: «Başımıza taş yağacak!» diyordu. Velhasıl, köylü tavmdaydı.
Habip'in anlamadığı tek şey, hiç bir çıkarı olmadığı halde, Muhsin ustanın bu işi ne için önlemeye çalıştığıydı.
Bir gün sırasını getirip sordu.
Muhsin usta:
— Köylüyü ne için kışkırttığını biliyorum, Habip! dedi. Asıl maksat çiftliğin kerhaneye dönmesi, başınıza taşların yağacağı değil!
— Ne ya?
— Ne mi? Sen daha iyi bilirsin!..
— Bilmiyorum.
— Bilmiyorsun ha? Biliyorsun, bal gibi biliyorsun Habip. Ama bütün bu hareketler işi halletmeyecektir!
Habip kulak arkasına attı.
Dedikodu yayıldıkça yayılıyor, «Hanımın çiftliğine duyulan nefret homurtu halini alıyordu. Muhsin usta gittikçe yaklaşan tehlikeden ürkmeye başlamıştı. Ona göre hava hoştu ama, çocukluğunu, genç kızlığını yakından tanıdığı, esasta hiç bir suçu olmayan kadıncağızın mahvını istemiyordu.
Berber Resife bir gün:
— Sen beni sevmezsin, bilirim Reşit Ağa amma... Diye başladı, köydeki dedikoduyu uzun uzun anlattı.
Sonunda:
— Güllü'ye benden selâm söyle, şu toprakları bıraksın! dedi.
Resifin kaşları çatıldı:
— Şeriatın kestiği parmak acımaz! Muhsin usta cevap vermedi.
Berber Reşit çiftliğe geldi, hanıma hiçbir şeyden söz

bof miktarda kütlü ekilecekti. Mahsul ne kadar çok, ne kadar bol olursa çıkarları da o kadar artacaktı.
Hem, kim oluyordu Muhsin usta?
Zekâi de tıpkr Reşit gibi düşündüğünü söyledi, ona hak verdi. Çıkarı çiftçibaşı Reşit Ağa ileydi.
Her şeyden habersiz Güllü, bir tek şey düşünüyordu: Genç avukatı! Çift, çubuk, tarlalar, tarlaların ekimi, hasadı umurunda değildi. Çocuğunu bile pek umursadığı yoktu.
Genç avukatsa, zaferinden emin, haftada en az üç, beş sefer geliyor, gece yarılarına kadar kalıyor, yenilip içiliyor, bol bol kahkaha atılıyor, ama resmen evlenmeden yatmaya yanaşmıyordu. Bu ise Güllü'yü çıldırtıyordu. Genç adama karşı gittikçe artan bir aşkla bağlanmıştı. Bir zamanlar Muzaffer Beyle yanyana oturup güneşin batışını seyrettikleri yerde, şimdi genç avukatla oturuyor, elini adamın kuvvetli avuçlarına teslim edip gözlerini yumuyordu.
Bej Kadillak'la sahipsiz tarlalara giderken berber Re-şit'i de aldılar. Arkaya oturmuştu. Burun köklerine akmışa benzeyen ufacık gözleri yuvalarında fıldır fıldır dönüyordu.
Birden köylülere gözü takıldı. Sahipsiz topraklara üşüşmüşlerdi.
— Bey bey, dedi. Elini çabuk tut da tescil işini bitir şu tarlaların?
Genç avukat arkaya döndü:
— Niçin? Ne var?
— Kulağıma iyi haberler gelmiyor!

— Ne gibi?
— Köylü gemi azıya almış...
— Peki?
— Tarlaları kendi kontlarına (•) sürüp ekeoeklermiş 'bu yıl. Bizi değil hanım, cenderme bile atamaz buradan -diyorlarmış...
(*) Kendi kontlarına: Kendi hesaplarına.

kaplama zarif tabakasını açıp, uzattı:
— Hele yak bakalım bir tane... Birer tane yaktılar. Güllü de.
Araba sahipsiz tarlaların sınırında durdu. Başta Hıdır-oğullarının Habip, iki ağası, babası, sonra köylüler, küçük toprak sahibi, yahut topraksızlar, Kadillağın etrafını aldılar. Habip'in ak sakallı babası:
— Hoş geldiniz! dedi.
Resifin az önceki sözlerinden sinirlenen genç avukat, Güllü'ye caka olsun diye sertçe:
— İşittiğime göre, niyetiniz kötüymüş! dedi. İhtiyar anlamamış davranarak, hayretle sordu:
— Ne gibi bey?
— Gemi azıya almışsınız. Biz kanun manun tanımayız! diyormuşsunuz.
Habip hırsla araya girdi:
— Belle ki dedik. Nolacak? Babası hırsla itti:
— Çekin şu iti surdan! (Avukata döndü) Hâşa bey. Biz öyle lâf etmedik. Hiç bir zaman da etmeyiz. Şeriatın kestiği parmak acımaz!
— Kanun de şuna! Bu zamanda şeriatın yeri yok. Kanunun kestiği parmak acımamalı. Ama, o delikanlı kini?
İhtiyar döndü, iki ağasının arasında zorla zaptolunan Habip'e baktı.
I Habip: ' '
— Oğluyum! dedi. — Oğlusun demek?
— Oğluyum evet...
— Çok ateşlisin maşallah... Keskin sirkenin küpüne zarar verdiğini unutma!
Güllü işin kızışacağını anlayarak, arabayı sürdü. Pırıl pırıl araba geniş bir kavisle çiftlik yolunu tuttu. Avukat fena içerlemişti.
— İt oğlu it! dedi. Meydan okurcasına konuştu, gördün mü?
Güllü döndü, genç avukata yan gözle baktı: Hırsla-
\

F. : 22
— Muhsin usta da geçenlerde bir şeyler patırdattı. ya, kulak asmadım. Köylü güya homurdanıyormuş...
— Neye?
— Geç vakitlere kadar çalıp çığırıyorsunuz ya.,K Güllü de alınmıştı. İkisi iki yandan:
— Bundan köylüye ne? diye sordular. Reşit omuz silkti:
— Vallaha bilmem. Çalıp çağırıyorlarsa, onların bile--ceğı iş, dedim. Keyfinizin kâhyası değiller ya!
Genç avukat hırsla tabancasını çıkardı:
— Ben Muzaffer Bey değilim. Beyinlerini patlatırım sonra!
Güllü'nün ricası ile tabancasını kılıfına soktu.
O günden sonra çiftlikte ziyafetler arttı. Kadınlı erkekli davetlilerin kahkahaları taa köye kadar yayılıyor, homurtuyu artırıp, kinleri bileniyordu.
Habip'in teşvikiyle sahipsiz topraklar sürülüp, sonra da ekildi.
Genç avukat:
— Yakında tescil işi bitiyor. Sabredin. Onlardan öyle bir intikam alacağım ki!., diyordu.
Tam hasat zamanı tescil işleri bitti. Topraklar Muzaffer Beyin vârisi sıfatıyla Serap Hanım adına tescil edildi. Tabiî ekilmiş topraklar, üzerindeki mahsulle birlikte Serap Hanımın oluyordu.
Köylü küplere bindi. «Hiç olmazsa mahsulümüzü kaldıralım» diyorlar, gözleri öfkeyle parlayan çiftçibaşı Re-şit'ten:
— Onu zamanında düşünüp dik kafalılık etmeyeydi-niz!.. cevabını alıyorlardı.
Avukat:
— Canlan cehenneme!., demişti.
Serap Hanımın biçerdöğerleri, eski ismiyle sahipsiz topraklara girmişti bile.
Genç avukat zafer neşesi içinde, evlenme evrakını askıya vermişti. Nikâhtan sonra Avrupa turuna çıkacak-

,- —y.-,v... cruogan ı Uüllü'nün analığına bırakacaklar; üç, hattâ dört ay İtalya, Fransa, İsviçre, Almanya filân dolaşacaklardı.
Bu havadis bilhassa Zekâi'ye koydukça koyuyordu. Az daha avukatın yerinde kendisi olacaktı ha?
Velhasıl, «Hanımın çiftliği» yeni bir devreye girmek üzereydi.
Ote yanda köy ise, karanlık bir sükûna bürünmüştü. Fırtınadan önceki koyu sükût, ılık, kımıltısız, derin...
Yalnız Habip... O, yalnız o kabına sığamıyor, köyün içinde sinirli sinirli dolaşıyordu. Muhsin ustayla karşılaşmaktan çekiniyordu âdeta. Nasihate karnı toktu...
Bazen saatlerce oğlunu kucağına alıp okşuyor, bir kenardan endişeyle gözetleyen karısını görmüyordu bile. Kadının içi titremekteydi. Ne vardı? Ne olduğunu bilmiyor değildi, o da herkes gibi işitip duruyordu ama, kocasının kara kara düşünmesi niyeydi?
Dayanamadı. Yanına geldi. Ağlayarak diz çöktü: — Ne var Habip? Ne var, ne düşünüyorsun Ailahaş-kına? Senin niyetin kötü gibi. Çocuğunu düşün, beni dü-' şün. Senden başka hiç kimsem yok Habip!
O günlerde köyde üç aylık bir civciv doğdu. Ertesi gece bir köpek sabaha kadar uludu. Hafifçe deprem oldu.
Bütün bunlar, bütün bunların arka arkaya gelmesi zaten sinirleri gerili insanları çileden çıkarmaya yetti. Hele kara kuru imamın hiç lüzum yokken, «Ad sûresi»ni okuması, okumakla yetinmeyip, Ad kavminin ne için helak olduğunu heyecanlı heyecanlı anlatması, köyü büsbütün çileden çıkardı.
Vakit gece yarısını geçiyordu.
Kahve tıklım tıklımdı. Habip hâlâ çılgınca calip çağıran «Hanımın çiftliği»ni işaret ederek:
— İşte, dedi. Ad kavmi de bu yüzden batmış... Alâmetler de belirdi. Onların yüzünden taş taş üstünde kalmayacak köyümüzde.
Bütün başlar «Hanımın çiftliği»ne hırsla döndü. Madem öyleydi, -daha ne bekliyorlardı?
339
Jandarma karakolunun telefonu kesik kesik çalmaya başladı.
Portatif karyolasında horlayarak uyumakta olan kara yağız genç onbaşı, bir yandan bir yana döndü.
Telefon durmuyordu.
Tekrar döndü, sonra tekrar. Uykunun derinliklerinden ağır ağır yüze çıktı. Alışkın bir hareketle eli uzandı. Kulaklığı aldı. Uykulu uykulu:
— Aloo... Neresi?
Uykusundan sıyrılıp heyecanla doğruldu:
— Neresi? Hanımın çiftliği mi?
Kulaklığı yerine telâşla bırakıp, karyoladan don paça atladı, erat koğuşuna koştu. Kalın camlı küçük bir fenerin aydınlattığı koğuşun ılık ılık postal kokan havasına düdüğünü kuvvetle üfledi.
Düdüğün hırçın sesi, zaten tetikteki erlerin uykusunu dağıttı.
— Arkadaşlar, heey, arkadaşlaaarü Velenseler kımıldadı. Sonra doğrulmalar oldu.
— Ne var onbaşım?
— Hayrola?
— Kalkın, çabuk kalkın... Silâh başı!
— Ne var?
— Vukuat var!
Vukuat sözü kafalarda kırbaç gibi sakladı.
— Ne vukuatı? Nerede?
— Hanımın çiftliğini basmışlar!
Lâhzada ranzalardan betona atlanıldı. Kasatura, kütüklük sesleri, mekanizma şakırtıları arasında koğuştan çıkıldı. Atlara atlanıp, öteki köydeki çiftliğe doğru karanlıklara doludizgin dalındı.
* **
Hanımın çiftliği yanıyordu!
Kızıl, turuncu, sarı alevler aysız göğün yıldız dolu
340
boşluğunu yalıyor, çığlıklar yükseliyor, tahtalar çatırdıyor-du.
Alevlerin titrek aydınlığında kaçışan ve kovalayanlar... Eve, dosta, ahbaba ziyafet çekilmişti, düğün işi kararlaştırılıyordu, silâhlara bile davranılamamıştı...
Güllü, dekolte tuvaletiyle odasına kaçmış, kapıyı arkadan sürgülemişti. Sırtıyla dayandığı kapıda bağırıyor, gücünün yettiği kadar, avaz avaz bağırıyordu ama, nafile.
Dışarıdan kapıya abanılıyor, koca kapı ta rezelerinden sarsılıyordu.
Hancı sarhoş, yolcu sarhoştu. Baskın anîden olmuş, \ neye uğradıklarını anlayamamışlardı. Kimse kimsenin yar-idımınn koşacak halde değildi. Başta genç avukat, ne berber Reşit, ne Zekâi, ne Hamza, ne Cemşir, ne Seyyare (Bacı, ne de başkaları... Herkes kendi canının derdine \ düşmüştü.

Genç avukat, harap tavuk kümesinin içinde tortop, lâcivert kostümünün acıklı haline üzülüyor, jandarmaların yetişivermesini heyecanla bekliyordu.
Reşit, Hamza, Zekâi de jandarmaları bekliyorlardı.
Güllü ise hâlâ sırtıyla dayandığı oda kapısında avaz avaz bağırıyor, sesi açık pencereden boşluğa yayılıyordu. Birer tarafa sıkışmış, jandarmaları bekleyenler, işitiyorlardı hanımın çığlıklarını ama, kimsenin kanadını kımıldatacak hali yoktu.
Genç avukat, nikâh işleminin yapılıvermiş olmamasını acı acı düşünüyordu. Nikâh işlemi yapılsaydı da ondan sonra ne olacaksa olsaydı.
Kümesin pis kokusu da nefesini tıkıyordu.
Güllü'nün oda kapısına inen darbeler ise insafsızdı.
Peki ama, ne yapmıştı onlara da çiftliğini basmışlardı? Suçu neydi?
Darbeler, gittikçe artan, rezeleri sarsan darbeler...
Az sonra kapı, rezelerinden sökülüp devrilecekti. Ne yapmalıydı?
Birden çocuğa dikkat etti: Avaz avaz ağlıyordu!
Gitse?
Fakat durmamacasına inen darbeler...
341
Her şeye rağmen koştu. Dantelâlarla süslü karyolasından çocuğunu aldı. Tuvaletinin göğsünden fırlamış, süt dolu memelerinin üzerinde sıktı.
Darbeler...
Bir şeyler yapmalıydı. Pencereye koştu. Çocuğuyla birlikte atlayamazdı ki...
Çocuğu karyolasına götürüp bıraktı.
Bir şeyler yaparlar mıydı acaba?
Yuvalarından fırlamış gözleriyle kapıya baktı. Darbeler, gittikçe kuvvetleniyor gibi gelen darbeler!
Hemen bir şeyler yapması lâzımdı. Vakit geçirmemeliydi. Döndü. Tahtalardan birisi parçalanmıştı. Parçalanan tahtanın boşluğunda, içeriden vuran sarı ışık, Habip'in esmer fakat müthiş kararlara varmış korkunç yüzünü aydınlattı.
— Boğacam seni, orospu!
Bir çığlıkla ellerini yüzüne kapadı. Sonra çekti:
— Ne yaptım sana? Size ne yaptım? Benden ne istiyorsunuz?
— Aç şurayı!
Titredi. Anlıyordu. Şakası yoktu. Adamın kolu yarıktan uzanmış, sürgüyü arıyordu.
Ne diye, ne diye istediklerini vermemiş; ne diye avukata, hele ille de berber Reşit'e uymuştu?
El, sürgüyü tam bulmuştu ki, pencereye koştu. Tereddütlü bir andan sonra, çıplak ayakları zarif beyaz tuva-letiyle pencere boşluğunda kayboldu.
El de sürgüyü küçük bir zorlamadan sonra çekmişti. Habip odaya fırtına gibi daldı. Kadının pencereden atlayıp kaçtığını görmüştü. O da peşinden aynı şeyi yaptı.
Genç kadın, kızıl, turuncu, sarı alevlerin titrek ışığında beyaz bir gölge gibi alabildiğine kaçıyordu.
Kadının kaçıp kurtulmaması lâzımdı!
Gündüz bardaktan boşanırcasına yağan yağmurla ıslanmış topraklarda korkunç bir kovalamaca başladı.
Kadın kurtulmamalı, resmî makamlara ifade vermemeliydi.
Fakat kaçıyordu!
342
Can kaygusuyla, gücünün üstünde bir gayretle, çamurlara bata çıka kaçıyor, başına geleceklerden, ölümden kaçıyordu. Şu anda hiç kimseden yardım yoktu. Ya yakalanıp ölecek, ya da kaçıp kurtulacaktı.
Hendekler atlıyor, su birikintilerine dalıp çıkıyordu. Beyaz tuvaleti çamurlara bulanmıştı. Kan ter içinde, nefes nefeseydi.
Birden ölümün korkunç soluğunu ense kökünde duydu:
— Nereye? Daha nereye?
Kıllı, esmer omuz başından yakalayıp, ipek tuvaleti boydan boya yırttı. Sağ omuz donuk bir beyazlıkla bele kadar meydana çıktı.
Yeni bir hamle. Ayağı kaydı, yuvarlandı.
Habip hemen bastırmıştı, altına aldı. Kadın terli, sıcak, dipdiri kıvranıyordu altında. İri memelerden birinin gerisinde telâşla atan kalbini duyuyordu.
Ama sırası değildi. İşi bitirmeli, resmî makamlara ifade verememeli, sahipsiz toprakların vârisi olmaktan çıkmalıydı!
Bembeyaz gırtlağa iki eliyle abandı.
Göz göze geldiler. Fırlayan gözbebeklerlnde arkadaki yangının alevleri parlıyordu.

Can havliyle direndi. Boyun, parmakların çelik sertliğinden kurtuldu:
— Yapma, dedi; Allahaşkına yapma!
— Niye?
— Beni öldürecek misin sahiden?
— Sahiden mi? Tabiî sahiden?
— Kıyma bana. Suçum yok benim. Çocuğuma bağışla beni!
Esmer eller gırtlağa tekrar uzandı. Fakat... Sıkmak kuvvetini bulamadılar.
— Çocuğuma acı, Erdoğan'ıma bağışla beni! Parmakları gevşedi: Onun da bir çocuğu vardı!
— Belki senin de çocuğun vardır, çocuğunun başı için yavruma bağışla beni!
Dizleri üzerinde doğruldu.
343
Peki, ne yapacaktı şimdi?
Ayağa kalktı. Döndü, alev alev yanan çiftliğe baktı! Korkunç, ama ne olursa olsun mustarip yüz, pembe pem-ba aydınlandı. «Çocuğunun başı için bağışla!»
Kafasından kendi çocuğu geçti. Şu anda uyuyor muydu? Bağışlamazsa, bedduası mı dokunurdu?
Şaşkınlıkla bir sigara yaktı.
— Peki, ne yapacağım ben şimdi?
Kadın parçalanmış tuvaletiyle ayaklarının dibinde yatıyordu.
— Evine git, çocuğunun yanına dön! dedi. Seni ele vermem. İstediğiniz tarlaları da alın. Sizi ele verirsem kahpeyim!
Ok yaydan çıkmıştı bir defa. Ele vermemesi neye yarardı?
Döndü. Çiftliğe son defa baktı. Sonra elindeki sigarayı hırsla yere atıp, ağır ağır uzaklaştı.
Genç kadın gözlerine inanamıyordu: Kurtulmuş muydu?
Islak toprağa yüzükoyun kapandı, hıçkırmaya başladı: Şu anda pekâlâ da ölmüş olabilirdi!
Sonra, adamın arkasından baktı: Gidiyordu. Düşünceli, aydınlık sırtıyla ağır ağır gidiyordu. Alevlerin ulaşamadığı karanlıklarda düşünceli, büsbütün kayboluncaya kadar, baktı, baktı...
— Serap Hanıiım, Serap Hanım!!
Genç avukatın sesiydi. Aldırmadı. Nesine aldıracaktı? Şimdi pekâlâ da ölmüş olabilirdi.
— Serap Hanıiım, Serap Hanım!! Sesler, inceli kalınlı sesler:
__ .....m;
__ III
O kadar güvendiği, bütün varlığıyla teslim olmaya can attığı adamdı bu ha? Ne yapabilmişti? Güvenilen insanlar, tabancalar, tüfekler ne yapabilmişlerdi?
— Serap Hanıiım, Serap Hanım!!
Her şey boştu. Hepsi yüze gülücü, hepsi riyakâr, hepsi hiç bir işe yaramayan insanlardı. Baskın anında o da
344
ötekiler gibi ortadan kayboluvermişti. Kendi canını kurtarmak için. Halbuki köylüyle arasına fiti asıl koyan oydu. Sahipsiz tarlalarda Habip'e dikilen, köylüleri küçümseyip, tabancasıyla beyinlerini patlatacağını söyleyen...
Kalktı. Parçalanmış, çamurlara bulanmış tuvaletiyle çiftliğe doğru ağır ağır yürüdü.
— Serap Hanıiım, Serap Hanım!!
Adamlar elbette haklıydılar. Yıllar yılı Muzaffer'in sürüp ektiği yetmezmiş gibi, şimdi de onlar, üzerine oturuyorlardı. Oturdukları bir yana, tam hasat vakti mahsullerini de ellerinden almışlardı!
—- Serap Hanıiım, Serap Hanım!!
Ne hakla?
İyice yaklaştığı halele cevap vermedi. Beton evin penceresi yanına gelince, çocuğunun avaz avaz sesini duydu. Heyecanlandı. Yepyeni bir yaşama gücüyle, koştu. Alevlerin titrek ışığında sağa sola telâşla seğirten jandarmalarla ötekileri yarıp geçti. Çamurlu çıplak ayaklarıyla merdiveni bir solukta çıktı, yırtınırcasma ağlamakta olan oğlunun yanına gitti, süslü karyolasından aldı, bağrına bastı, öptü öptü .öptü... Sonra, çamurlu sularla kirlenmiş, süt dolu iri memelerini çıkarıp ağzına tıktı.
Jandarmalar asayişi iade etmişti. Gizlenilen yerlerden çıkılıp, hanımın etrafı alınıverdi: Genç avukat, berber Reşit, Zekâi, babası, anası, Hamza, analıkları, irili ufaklı kardeşleri...
— Bir yerine bir şeycik olmadı değil mi yavrum?
— Keremine şükür...
— Yürek oynatmalarına kaldık...
— Ya ben?

— Şu üstüme başıma bakın. Hayır, bir şey değil, ta-* bancamı yanıma almayı unutmuşum. Davrandım, fakat...
__ im
III
Duymuyor, hiç bir şey duymuyor, aydınlık sırtıyla karanlıklara dalıp giden adamı düşünüyordu.
İsteseydi, şu anda pekâlâ da ölmüş olabilirdi!
Ne jandarma onbaşısına, sonraları ne de resmî mo-
345
i!
'ı i il
«O» ise, hiç bir zomoajte
fstanbul, 1955
[Bu Romanın yapın hakkı, Orhan Kemal'in temsilcisi
„.....wv., ısı nun nemai'in temsilcisi
ONK COPYRIGHT AJANSI'ndan satın alınmıştır.)

Orhan Kemal _ Cilt2 Hanımın Çiftliği
Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.
UYARI:

www.kitapsevenler.com

Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki
tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine
istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için, hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz.
Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir. Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacıgörme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek
ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Ben de bir görme engelli olarak kitap okumayı seviyorum. Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyorum.Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyorum.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.
Yaşar MUTLU

İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" : "ders
kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi
kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."Bu nüshalar hiçbir
şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.

Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin
bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."

bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir.
Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.
Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
Tarayan Yaşar Mutlu
www.kitapsevenler.com
www.yasarmutlu.com
yasarmutlu@yasarmutlu.com
yasarmutlu@kitapsevenler.com
kitapsevenler@gmail.com
Orhan Kemal _ Cilt2 Hanımın Çiftliği